

Dominik Borek • Marek Migdal
Karol Świtaj • Hanna Zawistowska

STAN PRAWA TURYSTYKI w Polsce

praktyczne vademecum
zarządzania i organizacji

REDAKCJA NAUKOWA
Dominik Borek • Marek Migdal

**FORUM
TURYSTYKI
REGIONÓW**

1997–2022 _____

Od 25 lat działamy na rzecz rozwoju polskiej turystyki

Zapraszam do współpracy

Marek Migdal

Prezes Forum Turystyki Regionów

www.forumturystyki.pl

STAN PRAWA TURYSTYKI W POLSCE

**PRAKTYCZNE VADEMECUM
ZARZĄDZANIA I ORGANIZACJI**

STAN PRAWA TURYSTYKI W POLSCE

PRAKTYCZNE VADEMECUM ZARZĄDZANIA I ORGANIZACJI

Dominik Borek

Marek Migdal

Karol Świtaj

Hanna Zawistowska

Szczecin 2023

REDAKCJA NAUKOWA

dr Dominik Borek

Marek Migdal

AUTORZY

dr Dominik Borek – Wstęp, rozdziały: 1, 4, 6, 11

Marek Migdal – rozdziały: 1 (Trójśczeblowy system organizacji turystyki), 8, 9

dr Karol Świtaj – rozdziały: 5, 7, 10

dr hab. Hanna Zawistowska, prof. SGH – rozdziały: 2, 3

RECENZJA WYDAWNICZA

dr hab. Jacek Borzyszkowski, prof. WSB

dr hab. Tomasz Bojar-Fijałkowski, prof. UKW

ISBN 978-83-61289-05-0

Copyright © Forum Turystyki Regionów 2023

REDAKCJA, SKŁAD I KOREKTA

Joanna Rutkowska

WYDAWCA

Forum Turystyki Regionów

ul. Korzeniowskiego 1, 70-211 Szczecin

tel. 91 488 00 50

e-mail: forum@forumturystyki.pl

www.forumturystyki.pl

Wydawnictwo bezpłatne, zrealizowane w ramach projektu

RAZEM można LEPIEJ kształtować prawo

dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego

w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Spis treści

Wstęp	7
1. Struktura organizacyjna prawa turystyki w Polsce	10
2. Organizatorzy turystyki i przedsiębiorcy ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych	26
3. Agenci turystyczni	85
4. Gestorzy turystycznej bazy noclegowej	107
5. Przewoźnicy turystyczni	128
6. Przewodnicy turystyczni	158
7. Piloci wycieczek, Rezydenci	170
8. NGO – organizacje pozarządowe sektora turystyki	182
9. ROT-y i LOT-y jako NGO szczególnego rodzaju	206
10. Jednostki samorządu terytorialnego	218
BIBLIOGRAFIA	233
O AUTORACH	239

Wstęp¹

W tytule niniejszej publikacji pojawia się sformułowanie „prawo turystyki”, gdyż nawiązuje to zarówno do pracy D. Borka, H. Zawistowskiej (red.) – *Prawo turystyki, Podręcznik*, Gdańsk 2021, jak i ostatniej publikacji z wykazem aktów prawnych – D. Borka, *Kompendium do nauki Prawa Turystyki – wybór aktów prawnych*, Szczecin 2022. Koncepcja „Prawa turystyki” podkreśla podmiotowość turystyki jako takiej. Ta ostatnia zyskuje jako podmiot praw, dlatego też w każdym z podrozdziałów postanowiono, że będzie dotyczył podmiotów rynku usług turystycznych. Praca dotyczy więc problematyki podmiotów występujących w tym obszarze. Podział podrozdziałów został zaproponowany w układzie funkcjonalnym, nie zaś alfabetycznym, tworzy jednak swoisty skoroszyt tematyczny.

Każdy z podrozdziałów ma jednakowy, przystępny dla czytelników układ. W pierwszej części mamy krótką definicję, która wprowadza nas w temat danego zagadnienia. Następnie zapoznajemy się z kodami PKD (Polskiej Klasyfikacji Działalności) oraz ich opisem, który dotyczy danego rodzaju działalności gospodarczej. Punkt trzeci rozważań w danym podrozdziale dotyczy wprowadzenia w temat danej działalności – pokazania na czym polega, ew. jakie należy spełnić wymogi, aby móc ją prowadzić. Kolejnym elementem jest identyfikacja najistotniejszych regulacji konstytuujących daną działalność, które będą przytoczone jako wyciąg z aktów prawnych i zostaną omówione w skrótovej informacji (komentarzu). Ostatni, piąty punkt, to sankcje prawne za prowadzenie działalności niezgodnie z prawem, który jest niezwykle istotny dla przedsiębiorców turystycznych, z punktu widzenia konsekwencji prowadzonego biznesu. Metodologia opracowania tego podrozdziału będzie tożsama z tą zaproponowaną w przypadku regulacji konstytuujących daną działalność.

¹ Cała praca prezentuje osobiste poglądy autorów i nie może być interpretowana jako stanowisko jakiegokolwiek organu, podmiotu czy instytucji.

Koncepcja „prawa turystyki” rozwija się w dużym tempie, trwają nawet prace nad projektem powołania pierwszej w Polsce sieci naukowej z obszaru prawa turystyki pod nazwą: „Polska sieć naukowa – Badania naukowe i prace rozwojowe dotyczące regulacji w turystyce”. Jednym z głównych zakładanych celów projektu ma być formułowanie wniosków de lege lata i de lege ferenda w zakresie prawa turystyki odnoszących się do sfery zapobiegania i zwalczania zjawiska szarej strefy w turystyce, poprawy bezpieczeństwa konsumentów usług turystycznych oraz przeciwdziałania nieuczciwym praktykom rynku usług turystycznych. O potencjale zainteresowania obszarem regulacji prawnych w turystyce, niech świadczą uruchomione w ostatnim okresie pierwsze i jedyne w Polsce studia podyplomowe pt. „Prawo turystyki i rekreacji” na Europejskiej Wyższej Szkole Prawa i Administracji w Warszawie². Do koncepcji prawa turystyki w ramach nauk społecznych odnosi się wprost również dyscyplina nauk o zarządzaniu i jakości, widać to choćby w programach studiów podyplomowych³, jak również w poglądach doktryny i praktyków⁴. Zaproponowana zatem ponad rok temu koncepcja prawa turystyki wydaje się być słuszna, o czym świadczą coraz szersze inicjatywy podejmujące ten temat i posługujące się przedstawioną przez D. Borka w podręczniku *Prawo turystyki nomenklaturą*⁵. Prawo turystyki obejmuje trzy poziomy regulacji tego ważnego obszaru aktywności ludzkiej. Poziomy te dotyczą:

1. aksjologii i zasad etycznych przyświecających definiowaniu podstaw funkcjonowania rynku usług turystycznych;
2. działań samoregulacyjnych, które ułatwiają tworzenie produktów społecznej odpowiedzialności biznesu, kodeksów dobrych praktyk i regulacji wewnętrznych;
3. twardych regulacji prawa powszechnie obowiązującego, które dotyczą turystyki i funkcjonowania rynku usług turystycznych.

Naturalną konsekwencją badań we wskazanym obszarze jest zatem niniejsza praca mająca na celu skrótowe omówienie stanu prawa turystyki. Rozważania podmiotowe należy rozpocząć od jednostek, które mają władczy wpływ na sytuację na rynku usług turystycznych. W ramach niniejszej części nie jest ambicją wykazanie i omówienie wszystkich jednostek zajmujących się tą problematyką, lecz jedynie wskazanie

² <https://eckps.ewspa.edu.pl/podyplomowe-start-v-2/prawo-turystyki-i-rekreacji/>

³ <https://podyplomowe.mans.org.pl/zarzadzanie-kryzysowe-w-turystyce/>

⁴ <https://hotel-all.ru/pl/afrika/kakie-est-plyusy-i-minusy-puteshestvi-na-poczdah-samoorganizaciya-i/>

⁵ D. Borek, H. Zawistowska (red.), *Prawo turystyki*, Podręcznik, Gdańsk 2021.

najważniejszych, tak aby uzmysłowić czytelnikom z jak ważną gałęzią regulacyjną mamy do czynienia. Turystyka ze swej istoty jest zjawiskiem publicznym, jej upowszechnianie odbywa się przede wszystkim za pomocą promocji atrakcji turystycznych. Starając się wykazać w niniejszej dysertacji istnienie publicznoprawnych elementów prawa turystyki, została podjęta próba stworzenia zbioru niezbędnych podmiotów tworzących strukturę organizacyjną prawa turystyki w Polsce.

1. Struktura organizacyjna prawa turystyki w Polsce

W pierwszej kolejności należy rozpocząć rozważania od organów centralnych, dla których podstawą konstytuującą ich byt jest ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej⁶. Za każdy z działów administracji rządowej odpowiada właściwy minister. W przypadku działu administracji rządowej Turystyka ministrem właściwym ds. turystyki jest obecnie Minister Sportu i Turystyki. To jednak w jakiej konfiguracji i gdzie może znaleźć się dział administracji rządowej Turystyka w przyszłości zależy przede wszystkim od decyzji politycznych. Do tej pory obszar ten podlegał od roku 1945 pod 24 różne organy administracji publicznej. Poniżej chronologiczna lista zmian jakie następowały w przeciągu ostatnich blisko 80 lat.

Minister Transportu – 1945 r.

Minister Komunikacji – 1950 r.

Komitet ds. Turystyki przy Prezesie Rady Ministrów – 1952 r.

Komitet ds. Turystyki przy Głównym Komitecie Kultury Fizycznej – 1954

Główny Komitet Kultury Fizycznej i Turystyki – 1960 r.

Główny Komitet Turystyki – 1978 r.

Główny Komitet Kultury Fizycznej i Turystyki – 1986 r.

Minister Rynku Wewnętrznego oraz Komitet do Spraw Młodzieży i Kultury – 1987 r.

Minister Przemysłu – 1990 r.

Urząd ds. Kultury Fizycznej i Turystyki – 1991 r.

Minister Transportu i Gospodarki Morskiej oraz Polska Organizacja Turystyczna – 2000 r.

Minister Gospodarki oraz Polska Organizacja Turystyczna – 2000 r.

Minister Sportu i Turystyki oraz Polska Organizacja Turystyczna – 2007 r.

Minister Rozwoju oraz Polska Organizacja Turystyczna – 2019 r.

⁶ Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1893, 2368, 2469, z 2022 r. poz. 350, 807, 847, 1390, 1933).

Minister Rozwoju, Pracy i Technologii oraz Polska Organizacja Turystyczna – 2020 r.

Minister Rozwoju i Technologii oraz Polska Organizacja Turystyczna – 2021 r.

Minister Sportu i Turystyki oraz Polska Organizacja Turystyczna – 2021 r.⁷

Minister właściwy ds. turystyki

Zgodnie z ustawą z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej⁸ zakres działania ministra właściwego ds. turystyki obejmuje sprawy zagospodarowania turystycznego kraju oraz mechanizmów regulacji rynku turystycznego. Minister odpowiada za cztery podstawowe akty prawne na poziomie ustawowym, w ramach których jest organem władnym do wszczęcia ewentualnej inicjatywy prawodawczej. Dodatkowo każdy ze wskazanych aktów normatywnych nakłada na ministra właściwego ds. turystyki odpowiednie obowiązki i zadania. Do wskazanych ustaw zaliczyć należy:

- Ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych⁹,
- Ustawę z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej¹⁰,
- Ustawę z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych¹¹,
- Ustawę z dnia 15 lipca 2020 o Polskim Bonie Turystycznym¹².
- Dodatkowo uważam, iż w pewnym zakresie analogiczny charakter ma tzw. ustawa covidowa, czyli:
- Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw¹³.

⁷ Sporządzono na podstawie: D. Borek, H. Zawistowska (red.), op.cit.

⁸ Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej, op. cit.

⁹ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2211).

¹⁰ Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1015, 1751).

¹¹ Ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 511).

¹² Ustawa z dnia 15 lipca 2020 o Polskim Bonie Turystycznym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1038, 2014).

¹³ Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji

Jej obszar tematyczny dotyczący turystyki, jest we władaniu ministra właściwego ds. turystyki, a obejmuje przede wszystkim zakres problematyki Turystycznego Funduszu Zwrotów oraz Turystycznego Funduszu Pomocowego, a także voucherów turystycznych.

Zadania ministra właściwego ds. turystyki wyszczególniono w podręczniku *Prawo Turystyki*, należą do nich:

1. współuczestniczenie we współpracy zagranicznej,
2. prowadzenie polityki planistycznej i strategicznej,
3. dysponowanie środkami budżetowymi,
4. współuczestniczenie w prowadzeniu badań statystycznych,
5. uczestniczenie w procesie kształcenia kadr,
6. uznawanie kwalifikacji zawodowych w obszarze zawodu regulowanego – przewodnika górskiego,
7. działania reprezentatywne,
8. uczestniczenie w procesach legislacyjnych,
9. włączanie kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji,
10. rozpatrywanie odwołań od decyzji administracyjnych¹⁴.

Polska Organizacja Turystyczna

Wymieniona z kolei w poprzednim zdaniu Polska Organizacja Turystyczna odpowiada za tworzenie warunków współpracy organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego i organizacji zrzeszających przedsiębiorców z dziedziny turystyki, w tym samorządu gospodarczego i zawodowego oraz stowarzyszeń działających w tej dziedzinie¹⁵. Powołano ją w celu wzmocnienia promocji Polski w dziedzinie turystyki w kraju i za granicą¹⁶. Do jej podstawowych zadań należy:

krzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095, 2120, 2133, 2262, 2269, 2317, 2368, 2459, z 2022 r. poz. 202, 218, 655, 830, 1301, 1370, 1488, 1561, 1723, 1768, 1783, 2127, 2185).

¹⁴ D. Borek, H. Zawistowska (red.), op.cit.; Por. M. Migdał, *Poradnik dla lokalnych organizacji turystycznych*, Szczecin 2014, s. 9-10.

¹⁵ D. Borek, *Kompendium do nauki Prawa Turystyki – wybór aktów prawnych*, Szczecin 2022; zob. też D. Borek, Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej – Komentarz, Radom 2019.

¹⁶ M. Migdał, *Poradnik dla lokalnych organizacji turystycznych*, op. cit., s. 10-11.

1. promocja Polski jako kraju atrakcyjnego turystycznie;
2. zapewnianie funkcjonowania i rozwijania polskiego systemu informacji turystycznej w kraju i na świecie;
3. inicjowanie, opiniowanie i wspomaganie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej;
4. wykonywanie innych zadań powierzonych przez jednostki samorządu terytorialnego, organizacje zrzeszające przedsiębiorców z dziedziny turystyki, na zasadach określonych w umowie zawieranej pomiędzy tymi organami i jednostkami a Polską Organizacją Turystyczną;
5. wykonywanie zadań powierzonych na podstawie umowy zawartej z ministrem właściwym do spraw kultury fizycznej – w zakresie promocji Polski przez polskich sportowców lub kluby sportowe w sportach drużynowych uczestniczące we współzawodnictwie sportowym organizowanym przez polskie związki sportowe oraz biorące udział w międzynarodowych rozgrywkach sportowych;
6. inspirowanie tworzenia regionalnych organizacji turystycznych, obejmujących swoim zakresem działania obszar jednego lub więcej województw, oraz lokalnych organizacji turystycznych, obejmujących swoim zakresem działania obszar jednej lub więcej jednostek samorządu lokalnego, a także z nimi współdziałanie;
7. ustalanie prawa do świadczenia w formie polskiego bonu turystycznego oraz prawa do dodatkowego świadczenia w formie bonu;
8. promocja Polskiego Bonu Turystycznego i zadania związane z egzekucją pobrania lub wykorzystania bonu niezgodnie z przeznaczeniem¹⁷.

Trójszczeblowy system organizacyjny turystyki¹⁸

Zmiana systemu organizacyjnego i tym samym sposobu postrzegania sektora turystyki była efektem aspiracji Polski do członkostwa w Unii Europejskiej. Opierając się na sprawdzonych wzorcach krajów wysoko rozwiniętych, w 1994 r. powstał dokument pt. *Plan Rozwoju Krajowego Produktu Turystycznego*, którego częścią była Strategia

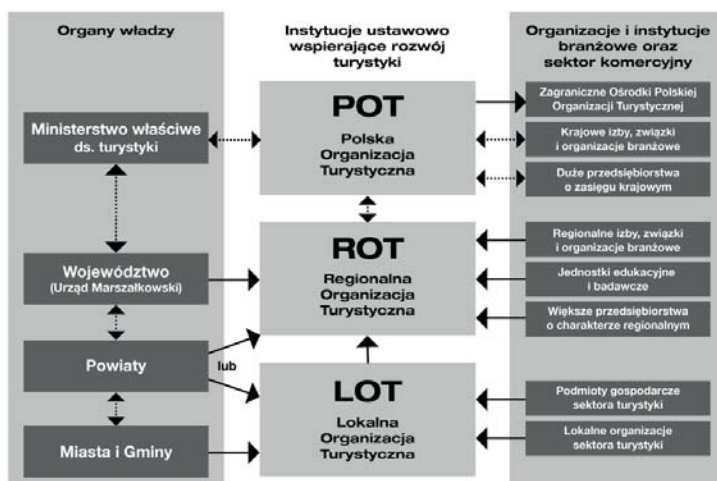
¹⁷ Ustawa z dnia 15 lipca 2020 o Polskim Bonie Turystycznym, op. cit.

¹⁸ Wykorzystano materiały z: M. Migdał, *Poradnik współpracy JST-NGO sektora turystyki*, Szczecin 2020, s. 32-35

Rozwoju Krajowego Produktu Turystycznego 1995-2004¹⁹. Na bazie powyższych założeń w 1997 r. powstał dokument²⁰ zakładający utworzenie trójszczeblowego systemu organizacyjnego turystyki w Polsce.

Powołanie POT miało na celu stworzenie profesjonalnej instytucji, na wzór podobnych, funkcjonujących w państwach Unii Europejskiej. Z chwilą powstania POT (Narodowej Organizacji Turystycznej – NTO²¹) rozpoczęto inicjowanie tworzenia regionalnych (ROT) i lokalnych (LOT) instytucji odpowiedzialnych za promocję turystyki.

ROT i LOT mają być płaszczyzną współpracy samorządów terytorialnych, lokalnej branży turystycznej i organizacji pozarządowych sektora turystyki. Powołanie tych organizacji zostało uwzględnione w dokumentach rządowych²² oraz w strategiach rozwoju wszystkich województw. Docelowo miał powstać w Polsce trójszczeblowy system organizacyjny turystyki. Schemat tego systemu przedstawia rysunek 1.

Rysunek 1
SCHEMAT MODELU TRÓJSZCZEBLOWEGO SYSTEMU ORGANIZACYJNEGO TURYSTYKI W POLSCE

¹⁹ Plan Rozwoju Krajowego Produktu Turystycznego oraz Strategia Rozwoju Krajowego Produktu Turystycznego 1995–2004, opracowane przez znaną światową firmę konsultingową Arthur D. Little Int., 1994.

²⁰ Strategia Rozwoju Krajowego Produktu Turystycznego Polski, dokument opracowany przez zespół ekspertów L&R Consulting i Austrian Tourism Consulting, 1997.

²¹ Narodowe Organizacje Turystyczne (National Tourism Organizations – NTO) są to instytucje pozarządowe, które poprzez przejęcie określonych funkcji od organów centralnej administracji państwowej (zwłaszcza w zakresie promocji turystycznej) stają się częścią centralnego systemu zarządzania turystyką. W. Alejziak, T. Marciniak, *Międzynarodowe Organizacje Turystyczne*, Wydawnictwo ALBIS, Kraków 2003.

²² *Kierunki rozwoju turystyki do 2015 roku*, dokument rządowy przyjęty przez Radę Ministrów RP 26.09.2008 r.

W polskim systemie organizacyjnym państwa Sejm i Senat jako organy ustawodawcze określają ramy prawne funkcjonowania i rozwoju państwa. Rada Ministrów (Rząd) jest organem wykonawczym odpowiedzialnym za określenie i realizację polityki państwa m.in. w zakresie rozwoju gospodarki turystycznej. Zadanie to zostało powierzone ministrowi właściwemu ds. turystyki, którym aktualnie jest Minister Sportu i Turystyki. W ramach tego ministerstwa wyodrębniono Departament Turystyki odpowiedzialny za realizację zadań dotyczących sektora turystyki.

Do realizacji działań „operacyjnych” rozwoju turystyki (w szczególności w zakresie promocji, informacji turystycznej oraz wspomagania rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej) utworzono Polską Organizację Turystyczną.

Ustawowo minister właściwy ds. turystyki nadzoruje działania POT, która jest odrębną osobą prawną. Regionalne Organizacje Turystyczne (ROT) i Lokalne Organizacje Turystyczne (LOT) to odrębne jednostki mające status samodzielnych osób prawnych. Pomiędzy POT – ROT – LOT nie ma zależności hierarchicznych, łączą je natomiast powiązania kontraktowe i realizacja działań wspólnych, określonych w bilateralnych umowach. Najczęściej POT podpisuje umowy z ROT, natomiast Regionalne Organizacje Turystyczne powinny zrzeszać Lokalne Organizacje Turystyczne ze swojego terenu na zasadach członkowskich i współpracować z nimi przy realizacji wspólnych zadań statutowych.

Oprócz podmiotów opisanych powyżej należy jeszcze odnotować istotne znaczenie działalności ogólnopolskich organizacji branżowych, w tym w szczególności samorządu gospodarczego – Izb Turystyki. Organizacje te, prowadząc działalność, współpracują, w zależności od podejmowanych zagadnień, praktycznie ze wszystkimi podmiotami systemu organizacyjnego turystyki w Polsce.

Bardzo istotnym elementem systemu są również uczelnie oraz ośrodki naukowe i edukacyjne, które prowadząc badania i kształcąc kadry dla szeroko rozumianego sektora turystyki, tworzą podwaliny dla całego systemu.

Tabela 1. STRUKTURY ORGANIZACYJNE TURYSTYKI W POLSCE – PODZIAŁ GŁÓWNYCH ZADAŃ

INSTYTUCJE – ORGANIZACJE	ZADANIA
Poziom krajowy	
<ul style="list-style-type: none"> • Ministerstwo Sportu i Turystyki, • Polska Organizacja Turystyczna POT, • samorząd gospodarczy (Izby Turystyki) o zasięgu krajowym, • ogólnopolskie organizacje branżowe, • ośrodki naukowe, badawcze i edukacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> – regulacje prawne, – zarządzanie strategiczne, – promocja w kraju i za granicą, – budowa i koordynacja krajowego systemu informacji turystycznej, – wspieranie rozwoju, – badanie rynku, – działalność naukowa, edukacyjna i doskonalenie zawodowe, – inicjowanie i koordynacja działań i współpracy ogólnokrajowej
Poziom regionalny	
<ul style="list-style-type: none"> • Urzędy Marszałkowskie – wydziały ds. turystyki, • Regionalne Organizacje Turystyczne – ROT, • regionalne agencje rozwoju turystyki, • regionalne izby turystyki, • organizacje branżowe o zasięgu regionalnym, • ośrodki naukowe, badawcze i edukacyjne o zasięgu regionalnym 	<ul style="list-style-type: none"> – infrastruktura regionalna, – planowanie regionalne, – budowa i koordynacja regionalnego systemu informacji turystycznej, – wspieranie podmiotów gospodarczych, – promocja na rynku krajowym i sąsiednich rynkach zagranicznych, – zarządzanie jakością, – inicjowanie i koordynacja działań i współpracy na poziomie regionalnym, – edukacja i doskonalenie zawodowe, – regionalne badania rynku
Poziom lokalny	
<ul style="list-style-type: none"> • Urzędy Miast i Gmin – stanowiska ds. turystyki, • Lokalne Organizacje Turystyczne – LOT, • lokalne organizacje branżowe, • Lokalne Grupy Działania – LGD, • inne formalne i nieformalne grupy partnerskie: klastry i konsorcja turystyczne, grupy marketingowe itp. 	<ul style="list-style-type: none"> – planowanie lokalne, – tworzenie i rozwój produktów turystycznych, – promocja w wybranych regionach kraju, – informacja turystyczna, – wspieranie podmiotów gospodarczych, – zarządzanie jakością, – organizacja imprez turystycznych

Minister właściwy ds. zagranicznych

W kontekście wskazanego aktu prawnego, jakim jest ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej²³, warto zwrócić uwagę, iż w jej treści podkreślono, iż dział sprawy zagraniczne obejmuje m.in. sprawy dyplomacji publicznej i kulturalnej, a także wspieranie działań promujących polską gospodarkę, kulturę, język, turystykę, technikę i naukę realizowanych w ramach innych działów. Wspieranie działań promujących polską turystykę jest zatem wykonywane przez Ministra Spraw Zagranicznych, który w tym zakresie współpracuje przede wszystkim z Polską Organizacją Turystyczną. Minister Spraw Zagranicznych jest zatem drugim organem na poziomie członka Rady Ministrów, który w pewnym zakresie odpowiada za elementy prawa turystyki w praktyce.

Minister właściwy ds. gospodarki morskiej i żeglugi śródlądowej

Kolejnym ministrem, który ma swoją właściwość w pewnym zakresie obszaru turystyka jest minister właściwy ds. gospodarki morskiej – dziś funkcję tę sprawuje Minister Infrastruktury. Podmiot ten w ramach turystyki obsługuje sprawy dotyczące:

1. transportu morskiego i żeglugi morskiej na potrzeby turystów i odwiedzających,
2. obszarów morskich,
3. portów i przystani morskich wykorzystywanych w ruchu turystycznym,
4. ochrony środowiska morskiego²⁴.

Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej jest organem administracji morskiej, podlegają mu dwa urzędy morskie w Gdyni i Szczecinie.

Kolejnym, obszarem który był w ostatnich latach traktowany zbieżnie i funkcjonował w ramach jednego urzędu wraz z gospodarką morską to dział żegluga śródlądowa. Minister właściwy ds. żeglugi śródlądowej, którym dziś jest również Minister Infrastruktury obejmuje w zakresie turystyki następujące sprawy dotyczące:

²³ Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej, op. cit.

²⁴ Ibidem.

1. funkcjonowania oraz rozwoju śródlądowych dróg wodnych w zakresie żeglugi śródlądowej, w tym na cele turystyczne,
2. ruchu wodnego w zakresie żeglugi śródlądowej, w tym na potrzeby turystyki,
3. przewozu turystów i odwiedzających środkami żeglugi śródlądowej,
4. budowy, przebudowy oraz modernizacji śródlądowych dróg wodnych o szczególnym znaczeniu transportowym, w tym dla ruchu turystycznego²⁵.

Ministrowi właściwemu do spraw żeglugi śródlądowej podlegają urzędy żeglugi śródlądowej.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK)

Kolejnym organem, który należy wskazać na poziomie centralnym jest Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w sprawach ochrony konkurencji i konsumentów. Prezes Rady Ministrów sprawuje nadzór nad jego działalnością. Prezes Rady Ministrów powołuje Prezesa Urzędu spośród osób wyłonionych w drodze otwartego i konkurencyjnego naboru. Do zakresu działania Prezesa UOKiK w obszarze turystyki należy:

1. sprawowanie kontroli przestrzegania przez przedsiębiorców turystycznych przepisów ustaw chroniących konsumentów i rynek;
2. wydawanie decyzji w sprawach praktyk ograniczających konkurencję, w sprawach koncentracji przedsiębiorców turystycznych, w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy (w tym umowy o imprezę turystyczną) za niedozwolone oraz w sprawach praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów usług turystycznych;
3. prowadzenie badań stanu koncentracji gospodarki oraz zachowań rynkowych przedsiębiorców turystycznych;
4. przygotowywanie projektów rządowych programów rozwoju konkurencji oraz projektów rządowej polityki konsumenckiej, w tym w obszarze rynku turystycznego;

²⁵ Ibidem.

5. współpraca z krajowymi i międzynarodowymi organami i organizacjami, do których zakresu działania należy ochrona konkurencji i konsumentów także w obszarze turystyki;
6. wykonywanie zadań w zakresie przeciwdziałania praktykom ograniczającym konkurencję oraz praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów usług turystycznych;
7. opracowywanie i przedkładanie Radzie Ministrów projektów aktów prawnych dotyczących ochrony konkurencji i konsumentów;
8. przedkładanie Radzie Ministrów okresowych sprawozdań z realizacji rządowych programów rozwoju konkurencji i polityki konsumenckiej;
9. współpraca z organami samorządu terytorialnego, w zakresie wynikającym z rządowej polityki konsumenckiej;
10. opracowywanie i wydawanie publikacji oraz programów edukacyjnych popularyzujących wiedzę o ochronie konkurencji i konsumentów, także w obszarze rynku usług turystycznych;
11. występowanie do przedsiębiorców turystycznych w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów;
12. realizacja zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie współpracy i wymiany informacji w sprawach ochrony konkurencji i konsumentów oraz pomocy publicznej;
13. gromadzenie i upowszechnianie orzecznictwa w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów, w szczególności przez zamieszczanie decyzji Prezesa Urzędu na stronie internetowej Urzędu, w tym w sprawach dotyczących przedsiębiorców turystycznych²⁶.

Na poziomie centralnym warto wyróżnić także podmioty odpowiadające za działania w obszarze jednego z podstawowych rodzajów usług turystycznych w postaci usługi przewozu pasażerów.

²⁶ Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275).

Prezes Urzędu Transportu Kolejowego (UTK)

Prezes UTK jest centralnym organem administracji rządowej będącym krajową władzą bezpieczeństwa i krajowym regulatorem transportu kolejowego z zakresu bezpieczeństwa, interoperacyjności i regulacji transportu kolejowego. Jednocześnie organ ten jest właściwym w sprawach turystyki w następującym zakresie:

1. inicjowania projektów regulacji w obszarze turystycznego transportu kolejowego;
2. licencjonowania transportu kolejowego;
3. nadzoru technicznego nad eksploatacją i utrzymaniem infrastruktury kolejowej oraz pojazdów kolejowych, w tym tych na potrzeby turystyki;
4. bezpieczeństwa ruchu kolejowego;
5. interoperacyjności i spójności technicznej transportu kolejowego;
6. licencji i świadectw maszynistów²⁷.

Bez odpowiedniej regulacji obszaru przewozów kolejowych może dochodzić do wielu nadużyć, które powinny być niwelowane na gruncie postępowań administracyjnych.

Rzecznik Praw Pasażera Kolei

Przy Prezesie UTK działa Rzecznik Praw Pasażera Kolei, prowadzący postępowania w sprawie pozasądowego rozwiązywania sporów w sprawach dotyczących zobowiązań umownych, w tym w zakresie właściwym dla sprzedawcy biletów lub organizatora turystyki, wobec pasażera, wynikających z umów przewozu osób, rzeczy lub zwierząt w transporcie kolejowym. Podmiot ten odpowiada też za alternatywne sposoby rozwiązywania sporów w sprawach dotyczących usług świadczonych na rzecz pasażerów przez przewoźnika kolejowego, zarządcę infrastruktury kolejowej, właściciela dworca bądź zarządzającego dworcem²⁸.

²⁷ Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1984, z 2022 r. poz. 727, 1846).

²⁸ Ibidem.

Prezes Urzędu Lotnictwa Cywilnego (ULC)

Centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach lotnictwa cywilnego jest Prezes Urzędu Lotnictwa Cywilnego. Prezes ULC jest powoływany przez Prezesa Rady Ministrów, spośród osób wyłonionych w drodze otwartego i konkurencyjnego naboru, na wniosek ministra właściwego do spraw transportu. Prezes Rady Ministrów odwołuje też Prezesa ULC.

Do najistotniejszych kompetencji Prezesa ULC w zakresie turystyki należy:

1. inicjowanie przedsięwzięć w zakresie polityki lotnictwa cywilnego oraz przygotowywanie wniosków i wdrażanie postanowień służących realizacji rządowych programów dotyczących sieci lotnisk i lotniczych urządzeń naziemnych;
2. nadzorowanie i kontrolowanie przestrzegania przepisów prawnych w zakresie lotnictwa cywilnego i lotniczej działalności gospodarczej, w tym turystycznych przewoźników lotniczych;
3. sprawowanie nadzoru nad realizacją zadań przez instytucje zapewniające służby żeglugi powietrznej, które są niezbędne m.in. do obsługi czarterowego ruchu lotniczego;
4. wykonywanie zadań w imieniu i na rzecz organów i instytucji Unii Europejskiej zgodnie z prawem Unii Europejskiej, umowami międzynarodowymi oraz innymi porozumieniami w zakresie lotnictwa cywilnego;
5. sprawowanie nadzoru nad eksploatacją statków powietrznych, w tym czarterów turystycznych;
6. certyfikacja podmiotów prowadzących działalność w zakresie lotnictwa cywilnego, w tym na potrzeby turystyki;
7. sprawdzanie zdolności sprzętu lotniczego do lotów;
8. sprawdzanie kwalifikacji personelu lotniczego;
9. prowadzenie rejestrów: statków powietrznych, lotnisk, lotniczych urządzeń naziemnych, personelu lotniczego, podmiotów szkolących oraz ewidencji lądowisk;
10. współpraca z Organizacją Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego i innymi organizacjami międzynarodowymi lotnictwa cywilnego;
11. podejmowanie działań w celu zapewnienia bezpieczeństwa lotów,

12. wydawanie wytycznych i instrukcji związanych ze stosowaniem przepisów lotniczych w dziedzinie lotnictwa cywilnego;
13. inicjowanie projektów międzynarodowych umów lotniczych i ich zmian oraz udział w ich przygotowaniu i negocjowaniu;
14. inicjowanie projektów aktów prawnych z zakresu lotnictwa cywilnego i ich zmian oraz udział w ich przygotowaniu²⁹.

Rzecznik Praw Pasażerów

Podobnie jak w przypadku transportu kolejowego, przy Prezesie ULC działa Rzecznik Praw Pasażerów prowadzący postępowania w sprawie pozasądowego rozwiązywania sporów pasażerskich między pasażerem a:

1. przewoźnikiem lotniczym – w zakresie roszczeń majątkowych wynikających z przepisów rozporządzenia nr 261/2004/WE;
2. przewoźnikiem lotniczym, organizatorem turystyki albo sprzedawcą biletów – w zakresie roszczeń majątkowych wynikających z przepisów rozporządzenia nr 2111/2005/WE – w przypadku lotów wykonywanych z lotnisk znajdujących się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz lotów z krajów trzecich na te lotniska, obsługiwanych przez unijnych przewoźników lotniczych³⁰.

Polska Agencja Żeglugi Powietrznej (PAŻP)

PAŻP zapewnia bezpieczną, ciągłą, płynną i efektywną żeglugę powietrzną w polskiej przestrzeni powietrznej przez wykonywanie funkcji instytucji zapewniających służby żeglugi powietrznej, zarządzanie przestrzenią powietrzną oraz zarządzanie przepływem ruchu lotniczego. PAŻP zapewnia w przestrzeni powietrznej służbę łączności, służbę nawigacji, służbę dozorowania oraz służbę informacji lotniczej. Zatem najważniejszą z punktu widzenia turystyki funkcją jest zapewnianie lotniskowej służby informacji powietrznej. Ponadto PAŻP w zakresie dotyczącym turystyki:

²⁹ Ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze (Dz. U. z 2022 r. poz. 1235, 1715, 1846, 2185).

³⁰ Ibidem.

1. dostarcza użytkownikom przestrzeni powietrznej informacje meteorologiczne, w tym przewoźnikom lotniczym czarterowanym przez organizatorów turystyki;
2. dokonuje zakupu, utrzymuje oraz modernizuje urządzenia i systemy łączności lotniczej, nawigacji i dozoru przestrzeni powietrznej, wykorzystywane również przez czartery lotnicze używane na cele turystyczne;
3. kontroluje z powietrza systemy łączności lotniczej, nawigacji i dozoru przestrzeni powietrznej;
4. prowadzi szkolenia i udziela konsultacji w zakresie żeglugi powietrznej, w tym dla kontrolerów lotów;
5. prowadzi działalność badawczo-rozwojową w zakresie żeglugi powietrznej, także na potrzeby turystyki;
6. zapewnia projektowanie procedur lotu.
7. zapewnia koordynację działań poszukiwawczo-ratowniczych³¹.

Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny (UFG)

Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, jest instytucją wykonującą przede wszystkim zadania w zakresie egzekucji administracyjnej należności pieniężnych w związku z kontrolą spełnienia obowiązku zawierania umów obowiązkowych ubezpieczeń odpowiedzialności cywilnej właścicieli pojazdów. UFG ma osobowość prawną, jego siedzibą jest miasto stołeczne Warszawa, nadzór nad jego działalnością sprawuje minister właściwy do spraw instytucji finansowych w oparciu o kryterium legalności i zgodności ze statutem³². UFG wykonuje także zadania właściwe dla Turystycznego Funduszu Gwarancyjnego (TFG) i Turystycznego Funduszu Pomocowego (TFP). Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny niezwłocznie wypłaca marszałkowi województwa lub wskazanej przez niego jednostce środki z Turystycznego Funduszu Gwarancyjnego, w zakresie niezbędnym do realizacji zadania polegającego na sprowadzeniu turystów do miejsca rozpoczęcia imprezy turystycznej. Ponadto UFG niezwłocznie po otrzymaniu zgłoszeń podróży, wraz z informacjami o zawartej umowie, ale braku organizacji imprezy turystycznej, wypłaca podróżnym należne kwoty, o czym informuje właściwego marszałka

³¹ Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 260, z 2022 r. poz. 1846).

³² Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2277).

województwa oraz podmiot udzielający zabezpieczeń finansowych. Analogicznie, UFG ze środków zgromadzonych na rachunku Turystycznego Funduszu Pomocowego zapewnia organizatorom turystyki wypłaty na pokrycie zwrotów podróżnym wpłat należności za imprezy turystyczne, które nie zostały lub nie zostaną zrealizowane z powodu ogłoszenia albo wystąpienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub w miejscu realizacji imprezy turystycznej nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności uznanych w drodze komunikatu wydanego przez ministra właściwego do spraw turystyki w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw instytucji finansowych za właściwe dla uruchomienia wypłat³³. Ponadto UFG odpowiada za zbieranie comiesięcznych deklaracji i składek na TFG i TFP składanych przez przedsiębiorców turystycznych oraz za egzekucję zaległości w tym obszarze.

Na poziomie centralnym zostały omówione w zasadzie wszystkie organy, które mają wpływ na obszar turystyki. W skrótowym i przystępnym zakresie, nawiązującym często wprost do regulacji ustawowych dokonano kompilacji mającej ułatwić poszukiwanie odpowiednich informacji w opisywanym obszarze. Niniejszy rozdział po raz kolejny udowodnił, iż koncepcja prawa turystyki, czyli podmiotowego traktowania tego obszaru badań i nauki ma wymiar bardzo praktyczny. Tylko i wyłącznie przeformułowanie podejścia z typowo przedmiotowego na badanie praw i obowiązków podmiotów funkcjonujących w tym obszarze może przynieść wymierne efekty. W szczególności ten sposób prezentacji wyników badań jest bardzo przystępny i preferowany przez głównych adresatów przepisów czyli przedsiębiorców turystycznych. Potencjał, jaki jest w zakresie badań dotyczących prawa turystyki, objawia się w coraz większym zainteresowaniu władz publicznych tym zagadnieniem. Dzięki temu istnieje możliwość nawiązania szerokiej współpracy zarówno z administracją rządową jak i samorządową. Podmiot wyposażony w określonym zakresie w kompetencje władzy publicznej ma uprawnienie do ukształtowania stosunku prawnego³⁴, w tym tego występującego na rynku usług turystycznych. Do takich podmiotów na poziomie centralnym, jak zostało już wskazane należą: minister właściwy ds. turystyki, Minister Spraw Zagranicznych, Polska Organizacja Turystyczna, Prezes UOKiK, Prezes ULC, Prezes UTK, UFG, Rzecznik Praw Pasażerów, Rzecznik Praw Pasażerów Kolei, minister właściwy ds. gospodarki morskiej i żeglugi śródlądowej. W rozważaniach pominięto jednostki działające na poziomie

³³ Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, op. cit.

³⁴ E. Skowrońska-Bocian, *Prawo cywilne. Część ogólna. Zarys wykładu*, Warszawa 2006, s. 13.

samorządów lokalnych, zarówno w zakresie administracji zespolonej, jak i niezespolonej, gdyż oddziaływanie na rynek usług turystycznych jest dużo mniejszy niż podmiotów działających na poziomie centralnym. Te ostatnie zaś w sposób kompleksowy omówiono w podręczniku *Prawo Turystyki*³⁵, do którego odsyłam w razie potrzeby poszerzenia wiedzy w tym zakresie.

³⁵ D. Borek, H. Zawistowska (red.), *Prawo turystyki*, op. cit.

2. Organizatorzy turystyki i przedsiębiorcy ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych

2.1. Podstawowe akty prawne, które znajdą zastosowanie w omawianej działalności i będą częściowo omawiane w podrozdziale

1. Ustawa z 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (u.i.t.p.u.t.), (Dz. U. z 2022 r. poz. 511),
2. Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 27 grudnia 2017 r. w sprawie minimalnej wysokości sumy gwarancji bankowej i ubezpieczeniowej wymaganej w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych (Dz.U. 2017 poz. 2507),
3. Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki z dnia 27 grudnia 2017 r. w sprawie wzorów umowy o turystyczny rachunek powierniczy, formularzy gwarancji bankowej, gwarancji ubezpieczeniowej oraz umowy ubezpieczenia na rzecz podróży, (Dz.U. 2017 poz. 2497),
4. Rozporządzenie Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie wysokości składki na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny, (Dz.U. 2020 poz. 2372),
5. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (k.w.), (Dz.U. 2021 poz. 2008),
6. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców.(u.p.p.)(zawieszenie i kontrola działalności gospodarczej), (Dz.U. 2018 poz. 646),
7. Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (k.c.), (Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93).

2.2. Definicje

Kto to jest organizator turystyki i przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych?

Organizator turystyki – przedsiębiorca turystyczny, który tworzy i sprzedaje lub oferuje do sprzedaży imprezy turystyczne, bezpośrednio lub za pośrednictwem innego przedsiębiorcy turystycznego lub razem z innym przedsiębiorcą turystycznym, lub też przedsiębiorca turystyczny, który przekazuje dane podróжного innemu przedsiębiorcy turystycznemu zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 2 lit. e;

Źródło: Art. 4 pkt 8 ustawy z 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (u.i.t.p.u.t.).

Przedmiotem działalności organizatora turystyki jest „pakietyzacja usług” czyli zestawianie pojedynczych usług w pakiety zwane imprezami turystycznymi. Przedsiębiorca ma do wyboru dwa różne sposoby pakietyzacji: sam dokonuje zestawienia usług w pakiety lub włącza w ten proces podwykonawców, przekazując im dane podróжного co prowadzi do zawarcia umowy między podwykonawcą a podróжным.

Przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych – nie ma definicji legalnej tego terminu. Ustawa u.i.t.p.u.t. nie definiuje pojęcia „przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych”, natomiast zawiera definicję „powiązanej usługi turystycznej”. Uwzględniając tę definicję, należy przyjąć, że jest to przedsiębiorca turystyczny, który nie organizuje imprez turystycznych, ale jedynie ułatwia podróжным nabywanie usług turystycznych niezbędnych do realizacji wyjazdu tj. zawieranie umów z przedsiębiorcami świadczącymi usługi niezbędne do realizacji planowanej podróży lub wakacji.

2.3. Kody PKD

Organizatorzy turystyki – Sekcja N, PKD 79.12.Z – Podklasa ta obejmuje: organizowanie imprez turystycznych, włączając wycieczki turystyczne, z kompleksowym programem imprez, uwzględniające transport, zakwaterowanie, wyżywienie, zwiedzanie muzeów, miejsc historycznych, oglądanie widowisk teatralnych, muzycznych i sportowych.

Przedsiębiorcy ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych – Nie ma odrębnego kodu PKD dla przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych. Działalność taką mogą prowadzić w szczególności przedsiębiorcy świadczący usługi hotelarskie, gastronomiczne, transportowe.

W tabeli przedstawiono informacje na temat kodów PKD działalności związanej z turystyką.

Tabela 2. KODY PKD DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZANEJ Z TURYSTYKĄ

Kod PKD	Rodzaj działalności	Definicja
Sekcja I, PKD 55.10	Hotele i podobne obiekty zakwaterowania	Podklasa ta obejmuje zapewnienie zakwaterowania w cyklu dziennym lub tygodniowym. Obiekty tu sklasyfikowane zapewniają zakwaterowanie w umeblowanych pokojach, apartamentach z usługami codziennego sprzątnięcia, stania łóżek oraz szeroki zakres usług dodatkowych takich jak: usługi podawania posiłków i napojów, usługi parkingowe, usługi pralni, udostępnianie basenów kąpielowych, pomieszczeń do ćwiczeń gimnastycznych czy urządzeń rekreacyjnych oraz udostępnianie sal konferencyjnych.
Sekcja I, PKD 56.10	Restauracje i pozostałe placówki gastronomiczne	Podklasa ta obejmuje przygotowywanie i podawanie posiłków gościom siedzącym przy stołach lub gościom dokonującym własnego wyboru potraw z wystawionego menu, bez względu na to czy spożywają oni przygotowywane posiłki na miejscu, biorą je na wynos czy są im dostarczane.
Sekcja H, PKD 49.10	Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	Podklasa ta obejmuje: – przewozy kolejowe pasażerskie wykonywane na sieciach magistralnych na obszarze kraju, – przewozy kolejowe pasażerskie międzymiastowe, – działalność wagonów sypialnych i wagonów restauracyjnych wykonywana w ramach przedsiębiorstwa kolejowego.
Sekcja H, PKD 49.31	Transport lądowy pasażerski, miejski i podmiejski	Podklasa ta obejmuje: – miejskie lub podmiejskie przewozy pasażerskie realizowane środkami transportu lądowego, takimi jak: autobus, tramwaj, trolejbus, kolej podziemna lub nadziemna itp., po ustalonych trasach

		<p>w oparciu o rozkład jazdy, uwzględniający zabieranie pasażerów oraz ich wysadzanie na ustalonych przystankach,</p> <ul style="list-style-type: none"> - przewozy pasażerskie na trasach między lotniskiem czy stacją kolejową a centrum miasta, - działalność kolei linowo-naziemnych, linowych itp. w przypadku, gdy należą do miejskiego lub podmiejskiego systemu komunikacji.
Sekcja H, PKD 50.10	Transport morski i przybrzeżny pasażerski	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przewozy pasażerskie na pełnym morzu i wodach przybrzeżnych, rozkładowe lub pozarozkładowe: - działalność łodzi wycieczkowych i podobnych jednostek pływających, - działalność promów, taksówek wodnych itp., - wynajem łodzi żeglugi morskiej i przybrzeżnej wraz z załogą w celach rekreacyjnych (np. dla rejsów wędkarskich).
Sekcja H, PKD 50.30	Transport wodny śródlądowy pasażerski	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - transport pasażerski na drogach wodnych śródlądowych: rzekach, kanałach, jeziorach i wewnątrz portów, zatok i w dokach, - wynajem łodzi transportu śródlądowego wraz z załogą w celach rekreacyjnych.
Sekcja H, PKD 51.10	Transport lotniczy pasażerski	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - transport lotniczy pasażerski na stałych trasach i według ustalonego rozkładu lotów, - loty czarterowe, - loty widokowe i wycieczkowe, - wynajem środków lotniczego transportu pasażerskiego z załogą, - działalność lotnictwa ogólnego, taką jak: przewozy pasażerów organizowane przez aerokluby w celach szkoleniowych lub dla przyjemności.
Sekcja N, PKD 77.11	Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wynajem i dzierżawę samochodów osobowych i furgonetek (<= 3,5t), bez kierowcy
Sekcja N, PKD 82.30	Działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - organizację, promocję i/lub zarządzanie imprezami, takimi jak: targi, wystawy, kongresy,

		konferencje, spotkania, włączając zarządzanie i dostarczenie pracowników do obsługi obiektów, w których te imprezy mają miejsce.
--	--	--

2.4. Charakterystyka działalności

Jaką rolę w organizacji i obsłudze ruchu turystycznego pełnią organizatorzy turystyki i przedsiębiorcy ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych?

Podstawowym celem działalności zarówno organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych jest, najogólniej rzecz ujmując, pomoc podróżnym w organizacji wyjazdu turystycznego. Jednak zakres tej pomocy jest zróżnicowany – szerszy w przypadku organizatorów turystyki węższy w przypadku przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych.

Organizatorzy turystyki, organizując imprezę turystyczną, z reguły biorą na siebie obowiązek zapewnienia podróżnym wszystkich usług turystycznych niezbędnych do organizacji wyjazdu turystycznego. Kupując imprezę turystyczną, podróżny nabywa pakiet usług umożliwiający realizację celu wyjazdu turystycznego. Tym samym podróżny nie musi zawierać umów z wykonawcami usług wchodzących w skład tego pakietu. Obowiązek ten bierze na siebie organizator turystyki. Ponadto bierze on na siebie odpowiedzialność za realizację usług wchodzących w skład imprezy turystycznej.

Celem działalności przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych jest również pomoc podróżnemu w organizacji wyjazdu turystycznego, jednak zakres tej pomocy jest węższy. Jego rola polega na ułatwianiu podróżnemu zawierania umów z wytwórcami usług innych niż te, które on oferuje, a których podróżny poszukuje. Ułatwianie nabywania usług niezbędnych do realizacji wyjazdu, najogólniej rzecz ujmując, polega na przekazywaniu podróżnemu danych przedsiębiorców oferujących takie usługi. Żeby nabyć wszystkie potrzebne usługi podróżny zawiera nie tylko umowę z przedsiębiorcą ułatwiającym nabywanie powiązanych usług turystycznych, ale także odrębne umowy z wykonawcami innych usług. Przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych nie ponosi wobec podróżnego odpowiedzialności za realizację tych usług.

Czym różni się organizator turystyki od przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych?

Organizator turystyki organizuje imprezy turystyczne składające się z pakietów usług i ponosi wobec podróżnego odpowiedzialność za wykonanie tych usług.

Natomiast przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych nie tworzy imprezy turystycznej, a jedynie ułatwia podróżnemu nabycie usług niezbędnych do realizacji podróży. Ułatwianie polega na przekazaniu podróżnemu danych wytwórcy usługi z którym ten w ciągu 24 godzin zawiera umowę o świadczenie danej usługi. Przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych nie ponosi odpowiedzialności za wykonanie usług przez ich wytwórców.

Podstawowa różnica między organizatorem turystyki a przedsiębiorcą ułatwiającym nabywanie powiązanych usług turystycznych polega na roli w organizacji wyjazdu turystycznego (czy organizują wyjazdy turystyczne czy tylko ułatwiają ich organizację) i odpowiedzialności za wykonanie usług niezbędnych do realizacji tego wyjazdu (organizator odpowiada za wykonanie usługi przez jej wytwórcę, lub odpowiedzialność ponosi sam wytwórca).

Działalność organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych jest działalnością regulowaną. Wykonywanie takiej działalności wymaga uzyskania wpisu w rejestrze organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych prowadzonym przez marszałka województwa. Warunki jakie organizator turystyki i przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych musi spełnić, aby uzyskać taki wpis, są niemal tożsame i zostały uregulowane w ustawie z 24.11.2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (u.i.t.p.u.t.).

2.5. Najistotniejsze regulacje konstytuujące działalność

Na czym polega działalność organizatora turystyki?

Organizator turystyki – jest przedsiębiorcą turystycznym, którego działalność polega na tworzeniu, oferowaniu i sprzedawaniu imprez turystycznych – innymi słowy „pakietyzacji usług”. Warunki jakie muszą być spełnione, aby zestawiany przez

przedsiębiorcę turystycznego pakiet usług turystycznych był imprezą turystyczną, są określone w definicji legalnej „imprezy turystycznej” zamieszczonej w art. 4 pkt. 2 u.i.t.p.u.t.

Co to jest „impreza turystyczna”?

Odpowiedź na to pytanie znajduje się w art. 4 pkt. 2 u.i.t.p.u.t.

Pod pojęciem imprezy turystycznej – należy rozumieć „połączenie co najmniej dwóch różnych rodzajów usług turystycznych na potrzeby tej samej podróży lub wakacji, spełniające warunki, o których mowa w art. 5 ust. 1”.

Z przytoczonej definicji wynika, że istotą imprezy, jest to że:

- następuje połączenie różnych rodzajów usług turystycznych (np. przewóz, zakwaterowanie, wynajem pojazdu, usługi przewodnictwa...) – wskutek czego powstaje pakiet;
- liczba łączonych usług nie może być mniejsza niż 2 – nie wprowadzono żadnych ograniczeń odnośnie maksymalnej liczby łączonych usług;
- połączenia usług dokonuje się na potrzeby tej samej podróży lub wakacji – to oznacza, że impreza może mieć charakter pobytowy, objazdowy, objazdowo-pobytowy;
- to połączenie spełnia co najmniej jeden z warunków określonych w art. 5 ust. 1. u.i.t.p.u.t.

Kiedy dochodzi do utworzenia imprezy turystycznej?

Art. 5 ust. 1. *„Do utworzenia imprezy turystycznej dochodzi, jeżeli:*

- 1) usługi turystyczne zostały połączone przez jednego przedsiębiorcę turystycznego, w tym na prośbę podróżnego lub zgodnie z jego wyborem, przed zawarciem umowy obejmującej wszystkie usługi lub*
- 2) niezależnie od tego, czy zawarto odrębne umowy z dostawcami poszczególnych usług turystycznych, usługi te są:*
 - a) nabywane w jednym punkcie sprzedaży i zostały wybrane, zanim podróżny zgodził się dokonać zapłaty lub*

- b) oferowane lub sprzedawane po cenie obejmującej wszystkie usługi lub po cenie całkowitej, lub gdy jedną z tych cen obciążany jest nabywca, lub*
- c) reklamowane lub sprzedawane przy użyciu określenia „impresa turystyczna”, lub podobnego, lub*
- d) łączone po zawarciu umowy, na podstawie której podróżny został uprawniony do dokonania wyboru spośród różnych rodzajów usług turystycznych, lub*
- e) nabywane od odrębnych przedsiębiorców turystycznych za pośrednictwem powiązanych procesów rezerwacji online, podczas których przedsiębiorca turystyczny, z którym zawarta została pierwsza umowa, przekazuje innemu przedsiębiorcy turystycznemu lub przedsiębiorcom turystycznym: imię i nazwisko podróżnego, adres poczty elektronicznej oraz szczegóły płatności, a umowa z tym innym przedsiębiorcą turystycznym lub przedsiębiorcami turystycznymi zostanie zawarta najpóźniej 24 godziny po potwierdzeniu rezerwacji pierwszej usługi turystycznej.*

Wyżej wymieniony przepis zawiera zamknięty katalog sytuacji, w których na skutek połączenia dwóch różnych rodzajów usług turystycznych dochodzi do powstania nowego produktu turystycznego w postaci imprezy turystycznej. Omawiany przepis przewiduje dwa podstawowe sposoby łączenia usług turystycznych w pakiety – prowadzące do powstania imprezy turystycznej.

Pierwszym, podstawowym sposobem tworzenia imprezy jest łączenie przez organizatora. wszystkich usług niezbędnych dla zorganizowania podróży turystycznej. Takiego połączenia dokonuje organizator turystyki z własnej inicjatywy lub z inicjatywy podróżnego, albo zgodnie z dokonaniem przez niego wyborem. Ważne jest, że połączenie usług jest dokonywane przed zawarciem umowy z podróżnym. W tym przypadku mamy do czynienia z jedną umową obejmującą wszystkie usługi wchodzące w skład imprezy, zawieraną przez organizatora turystyki z podróżnym.

Drugim sposobem jest łączenie przez organizatora – na potrzeby danego wyjazdu turystycznego – co najmniej dwóch różnych usług, w tym usług nabytych na podstawie odrębnych umów zawartych przez podróżnego z dostawcami usług. W tym przypadku mamy do czynienia z pakietem umów, w skład którego wchodzi umowa zwarta przez podróżnego z organizatorem turystyki oraz umowy zawarte przez podróżnego z wykonawcami usług cząstkowych. Aby tak nabyte usługi utworzyły imprezę turystyczną musi być spełniony jeden z pięciu warunków:

- usługi wchodzące w skład imprezy zostały wybrane przed dokonaniem zapłaty i nabyte w jednym punkcie sprzedaży (w biurze podróży lub przez Internet), albo
- cena, którą płaci podróżny:
 - albo obejmuje wszystkie usługi wchodzące w skład imprezy – w tym również i usługi nie będące w swej istocie usługami turystycznymi – takie jak np. ubezpieczenie podróżnych czy bagażu – a także usługi dołączone do pakietu lub sprzedawane poza tym pakietem;
 - albo obejmuje tylko usługi wchodzące w skład pakietu;
- pakiet jest sprzedawany lub reklamowany jako „impreza turystyczna” lub przy użyciu podobnego określenia;
- umowa o udział w imprezie turystycznej, którą zawarł podróżny z organizatorem turystyki, upoważnia go do dokonania w terminie późniejszym (tj. już po zawarciu umowy lub nawet po rozpoczęciu imprezy) wyboru usług, które wejdą w skład tej imprezy;
- organizator turystyki, z którym podróżny zawarł umowę przekazuje jego dane innemu przedsiębiorcy lub przedsiębiorcom turystycznym (w takim przypadku mamy do czynienia z nabywaniem usług turystycznych za pomocą powiązanych procesów rezerwacji); warunkiem powstania imprezy jest aby umowa/umowy z tymi przedsiębiorcami zostały zawarte przez podróżnego w ciągu 24 godzin od zawarcia umowy z organizatorem turystyki.

Kiedy mimo połączenia przez organizatora dwóch różnych rodzajów usług turystycznych nie dochodzi do utworzenia imprezy turystycznej?

Art. 5.ust 2. Do utworzenia imprezy turystycznej nie dochodzi, mimo spełnienia przesłanek, o których mowa w ust. 1, w przypadku połączenia nie więcej niż jednego rodzaju usługi turystycznej, o której mowa w art. 4 pkt 1 lit. a, b albo c, z jedną lub kilkoma usługami turystycznymi, o których mowa w art. 4 pkt 1 lit. d, które:

- 1) stanowią mniej niż 25% łącznej wartości połączonych usług turystycznych i nie są reklamowane jako istotny element tego połączenia, ani nie stanowią istotnego elementu z innych przyczyn lub
- 2) zostały wybrane i nabyte po rozpoczęciu realizacji usługi turystycznej, o której mowa w art. 4 pkt 1 lit. a, b albo c.

Z powyższego przepisu wynika, że nie zawsze połączenie dwóch różnych usług turystycznych na potrzeby tej samej podróży lub wakacji prowadzić będzie do powstania imprezy turystycznej. Istotne znaczenie ma bowiem to, jakie usługi są łączone. Jeśli łączone są co najmniej dwie usługi podstawowe (tj. przewóz, zakwaterowanie, wynajem pojazdów) z reguły prowadzi to do powstania imprezy turystycznej (od tej zasady są jednak wyjątki). Inaczej wygląda sytuacja w przypadku połączenia usługi podstawowej z „inną usługą”.

Połączenie na potrzeby danej podróży lub wakacji usługi podstawowej (przewóz, zakwaterowanie, wynajem pojazdu) z „inną” (tj. wymienionej w pkt d definicji usług turystycznych) usługą lub usługami turystycznymi (takimi jak np. usługa pilota, usługa przewodnika turystycznego, wstępy na koncerty czy imprezy sportowe, wstępy do parków rozrywki, zabiegi spa, karnety narciarskie...) nie spowoduje powstania imprezy turystycznej, gdy ta „inna” usługa lub usługi nie spełniają jednego z dwóch warunków wymienionych w art. 5 pkt 2. u.i.t.p.u.t., tj.:

- wartość „innej usługi” lub usług stanowi mniej niż 25% wartości całego pakietu i jednocześnie ta inna usługa nie jest istotnym elementem pakietu (nie jest reklamowana jako istotny jego element); jako przykład można podać oferowanie zakwaterowania wraz z usługami przewodnika miejskiego, gdy opłata za usługi przewodnika stanowi mniej niż 25% wartości całego pakietu, i jednocześnie usługa przewodnika turystycznego nie stanowi istotnego elementu tego pakietu (nie jest reklamowana jako istotny element); albo
- „inne usługi” zostały nabyte dopiero po rozpoczęciu realizacji usługi podstawowej (przewozu, zakwaterowania lub najmu pojazdów silnikowych).

Jakie imprezy turystyczne są wyłączone z zakresu działania ustawy o usługach turystycznych, imprezach turystycznych i powiązanych usług turystycznych? (art. 3 u.i.t.p.u.t.)

Art. 3. Ustawy nie stosuje się do:

1) imprez turystycznych oraz powiązanych usług turystycznych, które są oferowane oraz których zamawianie i realizowanie jest ułatwiane okazjonalnie, na zasadach niezarobkowych i wyłącznie ograniczonej grupie podróżnych;

2) imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych nabywanych na podstawie umowy generalnej o organizowanie podróży służbowych zawieranej między przedsiębiorcą turystycznym a przedsiębiorcą w rozumieniu art. 431 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 i 2320 oraz z 2021 r. poz. 1509 i 2459) albo podmiotem prowadzącym działalność odpłatną;

3) imprez turystycznych oraz powiązanych usług turystycznych trwających krócej niż 24 godziny, chyba że obejmują nocleg.

Z art. 3 u.i.t.p.u.t. wynika, że przepisów ustawy nie stosuje się (co oznacza, że podmioty zajmujące się ich organizowaniem nie muszą spełniać warunków określonych w tej ustawie) do 3 grup imprez turystycznych tj.:

- imprez organizowanych okazjonalnie dla ograniczonej grupy podróżnych na zasadach niezarobkowych;
- podróży służbowych organizowanych na podstawie umowy generalnej;
- wycieczek jednodniowych.

W przypadku imprez turystycznych zaliczanych do pierwszej grupy (tj. organizowanych okazjonalnie, na zasadach niezarobkowych dla ograniczonej grupy podróżnych) warunkiem wyłączenia z zakresu działania u.i.t.p.u.t. jest spełnienie następujących warunków:

- imprezy te nie są powszechnie dostępne, ponieważ są organizowane i dostępne tylko dla ograniczonej grupy podróżnych – np. członków stowarzyszeń, klubów sportowych, uczniów szkół, a nie dla ogółu społeczeństwa;
- ich organizator nie prowadzi działalności gospodarczej polegającej na organizowaniu imprez turystycznych, a celem podstawowym jego działalności nie jest osiągnięcie zysku ze sprzedaży tych imprez;
- imprezy są organizowane okazjonalnie; warto zauważyć, że przepisy nie wyjaśniają co należy rozumieć pod pojęciem okazjonalności – najczęściej przyjmuje się, że jest to kilka imprez w ciągu roku.

Do drugiej grupy imprez turystycznych wyłączonych spod zakresu działania u.i.t.p.u.t. należą podróże służbowe, ale tylko takie, które są organizowane na podstawie umowy generalnej. Przepisy ustawy nie definiują pojęcia „umowa generalna”. Termin ten używany jest dla określenia działań podejmowanych w ramach ogólnego porozumienia zawartego

na czas określony, polegających na każdorazowym zleceniu organizacji imprezy turystycznej. Z powyższego wynika, że brak umowy generalnej powoduje, że podróże służbowe organizowane przez organizatora turystyki na zlecenie innego podmiotu są objęte u.i.t.p.u.t.

Do trzeciej grupy imprez wyłączonych spod zakresu działania u.i.t.p.u.t. należą wycieczki jednodniowe, które nie obejmują noclegu. Podmiot prowadzący działalność w takim zakresie nie musi spełniać warunków określonych w tej ustawie.

Jakie warunki należy spełniać, aby prowadzić działalność polegającą na organizowaniu imprez turystycznych lub ułatwianiu podróży nabywania powiązanych usług turystycznych?

Warunki wykonywania działalności gospodarczej polegającej na organizowaniu imprez turystycznych oraz ułatwianiu podróży nabywania powiązanych usług turystycznych są zbliżone, dlatego zostaną omówione łącznie. Warunki te zostały określone w art. 7 u.i.t.p.u.t.

Art. 7 ust. 1. Organizatorzy turystyki oraz przedsiębiorcy ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych są obowiązani spełniać następujące warunki:

1) zapewnić podróży na wypadek swojej niewypłacalności:

a) pokrycie kosztów kontynuacji imprezy turystycznej lub kosztów powrotu do kraju, obejmujących w szczególności koszty transportu i zakwaterowania, w tym także w uzasadnionej wysokości koszty poniesione przez podróżnych, w przypadku, gdy organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych, wbrew obowiązkowi, nie zapewnia tej kontynuacji lub tego powrotu,

b) zwrot wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną lub każdą opłaconą usługę przedsiębiorcy ułatwającemu nabywanie powiązanych usług turystycznych, w przypadku, gdy z przyczyn dotyczących organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych lub osób, które działają w ich imieniu, impreza turystyczna lub którakolwiek opłacona usługa przedsiębiorcy ułatwającemu nabywanie powiązanych usług turystycznych nie została lub nie zostanie zrealizowana,

c) zwrot części wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną odpowiadającą części imprezy turystycznej lub za każdą usługę opłaconą przedsiębiorcy ułatwającemu

nabywanie powiązanych usług turystycznych odpowiadającą części usługi, która nie została lub nie zostanie zrealizowana z przyczyn dotyczących organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych, lub osób, które działają w ich imieniu;

2) składać marszałkowi województwa oryginały lub poświadczone za zgodność z oryginałem przez adwokata, radcę prawnego lub notariusza kopie posiadanego zabezpieczenia finansowego, nie później niż 14 dni przed upływem terminu obowiązywania umowy lub gwarancji poprzedniej; przedsiębiorcy turystyczni zaprzestający działalności albo zawieszający działalność są zwolnieni z tego obowiązku, jeżeli zawiadomią marszałka województwa o zaprzestaniu albo zawieszeniu działalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych;

3) prowadzić wykaz umów o udział w imprezie turystycznej oraz umów zawartych przez podróżnego z przedsiębiorcą ułatwiającym nabywanie powiązanych usług turystycznych, zwany dalej „wykazem umów”;

4) składać terminowo do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego deklaracje zawierające:

a) wyliczenie wysokości należnych składek na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny,

b) określenie liczby i rodzaju umów, o których mowa w pkt 3, zawartych w danym miesiącu oraz liczby podróży objętych tymi umowami,

c) informacje o zabezpieczeniach finansowych posiadanych w okresie, za jaki jest składana deklaracja, oraz o podmiotach ich udzielających,

d) informację o liczbie podróży, za których składka jest należna na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny, a impreza turystyczna lub powiązana usługa turystyczna została odwołana przez organizatora turystyki lub przedsiębiorcę ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych z powodu niewystarczającej liczby zgłoszeń, jeżeli realizacja usług była uzależniona od liczby zgłoszeń, w przypadku rozwiązania umowy lub odstąpienia od umowy przez podróżnego, a także w przypadku zmiany liczby podróży, których dotyczy dana umowa;

5) realizować wobec podróżnych obowiązki informacyjne, o których mowa w rozdziale 6.

W art. 7 ust 1 zostały określone warunki jakie musi spełnić podmiot ubiegający się o status organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych, a także obowiązki jakie na nich ciążyą po uzyskaniu tego statusu.

Kluczowym warunkiem uzyskania statusu organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych jest posiadanie zabezpieczenia finansowego chroniącego podróżnych przed negatywnymi skutkami ich niewypłacalności przedsiębiorcy turystycznego. Środki z zabezpieczania są przeznaczone wyłącznie na realizację 3 celów.

Pierwszym celem jest pokrycie kosztów kontynuacji imprezy lub kosztów powrotu z niej (w zależności od tego co jest bardziej możliwe i opłacalne ze względu na wysokość kosztów) jeśli organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych nie zapewnia kontynuacji imprezy lub usługi albo powrotu z niej, pomimo tego że ma taki obowiązek. Jednocześnie określono jakie rodzaje kosztów związanych z kontynuacją lub powrotem są objęte tym zabezpieczeniem. Zaliczono do nich koszty transportu i zakwaterowania, a także w „uzasadnionej wysokości” koszty poniesione przez podróżnych. Omawiany przepis nie daje żadnych wskazówek odnośnie tego, które z kosztów poniesionych przez podróżnego w związku z kontynuacją lub powrotem, należy uznać za uzasadnione, a które uzasadnionymi nie są. Sformułowanie „uzasadnione koszty” może powodować rozbieżności interpretacyjne. Warto zauważyć, że w przypadku „uzasadnionych kosztów poniesionych przez podróżnego” mogą się pojawić wątpliwości odnośnie tego co będzie decydowało o tym czy poniesiony koszt zostanie uznany za uzasadniony? Niewątpliwie uzasadnionymi będą koszty transportu i zakwaterowania. Ale i w tej materii mogą się pojawić wątpliwości, np. czy koszt powrotu samolotem w przypadku imprez z transportem autokarowym będzie kosztem uzasadnionym? Dokonując oceny, czy koszty poniesione przez podróżnego były uzasadnione czy nie, warto wziąć pod uwagę okoliczność czy były one niezbędne dla możliwości kontynuacji imprezy lub powrotu z niej.

Drugim celem, na który przeznaczone są środki z zabezpieczenia finansowego organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych jest zwrot podróżnym wpłat dokonanych za imprezy turystyczne i powiązane usługi turystyczne, które nie zostały lub nie zostaną zrealizowane z przyczyn dotyczących ich organizatora lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych lub osób działających w ich imieniu. Taką przyczyną jest niewypłacalność przedsiębiorcy turystycznego.

Trzecim celem, na który przeznaczone jest zabezpieczenie finansowe organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych, jest zwrot podróżnym części wniesionych wpłat za imprezę lub usługę odpowiadającą części imprezy lub usługi, która z przyczyn leżących po stronie organizatora lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług nie została lub nie zostanie zrealizowana. Powodem niezrealizowania jest konieczność wcześniejszego powrotu na skutek niewypłacalności przedsiębiorcy.

Z omawianego przepisu wynika, że środki z zabezpieczenia nie mogą być wykorzystywane na inne cele takie jak np. niezgodny z umową standard świadczonych usług. Z obowiązkiem posiadania zabezpieczenia chroniącego podróżnych przed skutkami utraty płynności finansowej przez organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych ściśle wiąże się obowiązek składania marszałkowi województwa dokumentów potwierdzających posiadanie takiego zabezpieczenia. Obowiązek ten jest spełniony jeśli marszałkowi województwa zostaną przekazane oryginały lub poświadczone przez notariusza, adwokata lub radcę prawnego kopie umowy gwarancji lub ubezpieczenia. Ponieważ umowy gwarancji i ubezpieczenia są zawierane na czas oznaczony, dlatego wprowadzono obowiązek ich przekazywania marszałkowi najpóźniej na 14 dni przed upływem terminu obowiązywania poprzednio złożonych dokumentów.

Omawiany przepis nakłada ponadto na organizatora turystyki oraz przedsiębiorcę ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych takie obowiązki jak:

- prowadzenie wykazu umów o udział w imprezie turystycznej zawartych z podróżnymi oraz umów zawartych przez podróżnego z przedsiębiorcą ułatwiającym nabywanie powiązanych usług turystycznych; organizator turystyki musi prowadzić wykaz umów o udział w imprezie turystycznej zawartych z podróżnymi, natomiast przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych musi prowadzić wykaz umów które zawarł z podróżnymi;
- składanie do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego deklaracji zawierających:
 - wyliczenie wysokości należnych składek na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny;
 - liczbę i rodzaj, umów zawartych w danym miesiącu oraz liczbę podróżnych objętych tymi umowami;

- informacje o zabezpieczeniach finansowych posiadanych w okresie, za jaki jest składana deklaracja, oraz o podmiotach ich udzielających;
 - informacje o liczbie podróży, za których składka za TFG jest należna, a impreza turystyczna lub powiązana usługa turystyczna została odwołana przez organizatora turystyki lub przedsiębiorcę ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych z powodu niewystarczającej liczby zgłoszeń, jeżeli realizacja usług była uzależniona od liczby zgłoszeń, w przypadku rozwiązania umowy lub odstąpienia od umowy przez podróżnego, a także w przypadku zmiany liczby podróży, których dotyczy dana umowa;
- realizowanie wobec podróży obowiązków informacyjnych dotyczących imprezy lub powiązanej usługi turystycznej.

Jakie są dopuszczalne formy zabezpieczenia na wypadek niewypłacalności?

Art. 7 ust. 2 Obowiązki, o których mowa w ust. 1 pkt 1, organizatorzy turystyki oraz przedsiębiorcy ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych realizują przez:

- 1) zawarcie gwarancji bankowej lub gwarancji ubezpieczeniowej zgodnie ze wzorem formularza i przepisami określającymi minimalną wysokość sumy gwarancji lub*
- 2) zawarcie umowy ubezpieczenia na rzecz podróży zgodnie ze wzorem formularza i przepisami określającymi minimalną wysokość sumy ubezpieczenia, lub*
- 3) zawarcie umowy o turystyczny rachunek powierniczy zgodnie ze wzorem tej umowy i przyjmowanie wpłat podróży wyłącznie na ten rachunek, jeżeli świadczą imprezy turystyczne lub ułatwiają nabywanie powiązanych usług turystycznych świadczonych wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;*
- 4) dokonywanie terminowych wpłat składek w należnej wysokości na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny.*

Przytoczony przepis zawiera zamknięty katalog dopuszczalnych form, w jakich organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych może utworzyć zabezpieczenie finansowe na wypadek niewypłacalności. Są to: umowa gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej, umowy ubezpieczenia na rzecz podróży, albo turystyczny rachunek powierniczy. Nie dopuszcza się możliwości skorzystania z innych form, takich jak np. blokada środków finansowych na rachunku bankowym organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie

powiązanych usług turystycznych. Zabezpieczenie ma zatem formę umowy zawartej z bankiem lub towarzystwem ubezpieczeniowym. W przypadku umów gwarancji lub ubezpieczenia – bank lub towarzystwo ubezpieczeniowe zobowiązują się, że w przypadku niewypłacalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych, z własnych środków, ale do wysokości sumy określonej w tej umowie, pokryje koszty powrotu lub kontynuacji imprezy oraz dokonana zwrotu podróży wniesionych przez nich wpłat, za imprezy lub usługi, które nie zostały lub nie zostaną zrealizowane z powodu niewypłacalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych. Nieco inny mechanizm funkcjonowania zabezpieczenia dotyczy zabezpieczenia w formie turystycznego rachunku powierniczego.

Co do zasady, o wyborze formy zabezpieczenia decyduje przedsiębiorca, z jednym istotnym ograniczeniem dotyczącym właśnie rachunku powierniczego. Może on stanowić zabezpieczenie finansowe dla tych organizatorów turystyki, którzy organizują imprezy turystyczne wyłącznie na terytorium Polski, oraz dla tych przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych, którzy ułatwiają nabywanie usług turystycznych świadczonych wyłącznie na terytorium RP.

Umowy gwarancji, ubezpieczenia na rzecz klienta oraz umowa o turystyczny rachunek powierniczy powinny być zawarte zgodnie ze wzorem formularza określonym w rozporządzeniu Ministra Sportu i Turystyki z 27.grudnia 2017 r. w sprawie wzorów umowy o turystyczny rachunek powierniczy, formularzy gwarancji bankowej, gwarancji ubezpieczeniowej oraz umowy ubezpieczenia na rzecz podróży. Ww. umowy stanowią dokumenty potwierdzające posiadanie zabezpieczenia finansowego. Wynikają z nich uprawnienia i obowiązki stron umowy (tj. organizatora turystyki i przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych i banku lub towarzystwa ubezpieczeniowego). W dokumencie tym znajduje się również upoważnienie dla marszałka województwa do wydawania gwarantowi dyspozycji wypłaty ze środków zabezpieczenia kwoty niezbędnej na pokrycie kosztów kontynuacji imprezy lub powrotu z niej w przypadku niewypłacalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych.

Strony umowy gwarancji i ubezpieczenia nie mają pełnej swobody w ustalaniu wysokości zabezpieczenia, a konkretnie w ustalaniu jego minimalnej wysokości. Sposób ustalania

minimalnej wysokości zabezpieczenia finansowego został określony w przepisach wykonawczych do u.i.t.p.u.t. Określono w nich sposób wyliczania minimalnej wysokości zabezpieczenia oraz podano wysokość minimalnych kwot zabezpieczenia. W przypadku organizatora turystyki podstawą wyliczenia minimalnej wysokości gwarancji jest przychód, uzyskiwany wyłącznie ze sprzedaży imprez turystycznych, deklarowany na okres kolejnych 12 miesięcy, na który ma zostać zawarta gwarancja bankowa lub ubezpieczeniowa. Natomiast w przypadku przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych podstawę wyliczenia minimalnej wysokości zabezpieczenia stanowi przychód uzyskiwany wyłącznie z tytułu działalności polegającej na ułatwianiu nabywania powiązanych usług turystycznych – deklarowany na okres kolejnych 12 miesięcy, na który ma zostać zawarta gwarancja bankowa lub ubezpieczeniowa. Minimalna wysokość gwarancji lub ubezpieczenia stanowi określony w rozporządzeniu procent ww. przychodu. Jego wysokość jest uzależniona od rodzaju prowadzonej działalności (organizacja imprez, ułatwianie nabywania powiązanych usług turystycznych), zakresu świadczonych usług, pobierania od podróżnych przedpłat na poczet przyszłej imprezy lub usługi.

Obowiązkiem organizatora turystyki i przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych jest dokonywanie wpłat składek pobieranych od podróżnych na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny.

Kogo chroni zabezpieczenie na wypadek niewypłacalności?

Art. 7 ust. 3 Zabezpieczenie finansowe na wypadek niewypłacalności obejmuje podróżnych bez względu na ich miejsce zamieszkania, miejsce rozpoczęcia podróży lub miejsce sprzedaży imprezy turystycznej oraz bez względu na państwo, w którym siedzibę ma podmiot zapewniający ochronę na wypadek niewypłacalności.

Zabezpieczenie finansowe na wypadek niewypłacalności organizatora turystyki i przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych chroni podróżnych, którzy zawarli z nimi umowy, bez względu na miejsce zamieszkania tych podróżnych, miejsce rozpoczęcia podróży lub miejsce sprzedaży imprezy turystycznej, a także bez względu na państwo, w którym siedzibę ma podmiot udzielający zabezpieczenia. Z powyższego wynika, że zarówno obywatele polscy jak i cudzoziemcy

mają prawo do pełnej ochrony przed skutkami niewypłacalności organizatora lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych jeśli zakupili imprezę turystyczną od organizatora turystyki lub skorzystali z usług przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług prowadzącego działalność w Polsce.

Jakie są konsekwencje nierealizowania przez przedsiębiorcę ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych nałożonych na niego obowiązków?

Art. 10 ust. 1 Jeżeli przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych nie realizuje obowiązków, o których mowa w art. 7 ust. 1 i 2, do usług turystycznych objętych powiązanymi usługami turystycznymi stosuje się odpowiednio przepisy art. 43 i art. 47–52.

2. Jeżeli powiązane usługi turystyczne są wynikiem zawarcia umowy pomiędzy podróżnym a przedsiębiorcą turystycznym, który nie jest przedsiębiorcą ułatwiającym nabywanie powiązanych usług turystycznych, przedsiębiorca turystyczny informuje przedsiębiorcę, który ułatwił nabycie powiązanych usług turystycznych, o zawarciu odpowiedniej umowy.

Artykuł 10 ust 1 określa prawa podróżnego w przypadku, gdy przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych nie wykonuje nałożonych na niego obowiązków tj.:

- nie posiada zabezpieczenia finansowego na wypadek niewypłacalności, lub
- nie realizuje obowiązku przekazywania marszałkowi województwa oryginałów lub poświadczonych kopii posiadanego zabezpieczenia finansowego nie później niż 14 dni przed upływem terminu poprzednio posiadanego zabezpieczenia, albo
- nie prowadzi wykazu umów, które zawarł z podróżnymi, lub
- nie składa terminowo deklaracji do TFG, albo
- nie realizuje wobec podróżnych obowiązków informacyjnych.

W przypadku niezrealizowania któregoś z ww. obowiązków podróżny ma prawo do:

- przeniesienia bez zgody przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych na inną osobę wszystkich uprawnień przysługujących mu z tytułu zawartej umowy, pod warunkiem, że osoba ta przejmie wszystkie wynikające z tej

- umowy obowiązki, a podróżny na 7 dni przed rozpoczęciem realizacji usługi powiadomi o tym przeniesieniu przedsiębiorcę na trwałym nośniku informacji;
- odstąpienia od umowy w każdym czasie przed rozpoczęciem jej realizacji po zapłaceniu odpowiedniej i uzasadnionej opłaty za odstąpienie, a w przypadku wystąpienia w miejscu realizacji usługi lub jego najbliższym sąsiedztwie nieuniknionych i nadzwyczajnych okoliczności podróżny może odstąpić od umowy bez ponoszenia opłaty za odstąpienia; ponadto, jeśli do zawarcia umowy doszło poza lokalem przedsiębiorstwa podróżny w ciągu 14 dni od zawarcia umowy może odstąpić od niej bez podawania przyczyny.

Ust 2 omawianego artykułu nakłada na przedsiębiorców turystycznych – niebędących przedsiębiorcami ułatwiającymi nabywanie powiązanych usług turystycznych, tj. wytwórców usług, organizatorów turystyki, agentów turystycznych, którzy zawarli z podróżnym umowę, w wyniku której doszło do powstania powiązanych usług turystycznych, obowiązek poinformowania o zawarciu umowy przedsiębiorcy, który ułatwił podróżnemu nabycie powiązanej usługi turystycznej.

W jaki sposób podróżny jest chroniony w przypadku, gdy zabezpieczenie ma formę umowy o turystyczny rachunek powierniczy?

Art. 11 ust. 1 Stronami umowy o turystyczny rachunek powierniczy są organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych oraz bank.

2. Bank prowadzący turystyczny rachunek powierniczy ewidencjonuje wpłaty i wypłaty odrębnie dla każdej umowy o udział w imprezie turystycznej lub usługi opłaconej przedsiębiorcy ułatwiającemu nabywanie powiązanych usług turystycznych. Wpłaty są przekazywane odpowiednio na rachunek organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych po potwierdzeniu wykonania usług objętych umowami.

3. Bank wypłaca podróżnemu środki wpłacone na turystyczny rachunek powierniczy do wysokości kwoty określonej w umowie o udział w imprezie turystycznej lub wartości usługi opłaconej przedsiębiorcy ułatwiającemu nabywanie powiązanych usług turystycznych na podstawie:

- 1) oświadczenia o niewypłacalności, o którym mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, albo na podstawie wystąpienia marszałka województwa, o którym mowa w art. 13 ust. 2, lub
 - 2) dyspozycji organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych lub podróźnego; dyspozycja podróźnego jest składana wraz z dodatkowym oświadczeniem o rozwiązaniu lub odstąpieniu od umowy o udział w imprezie turystycznej lub usłudze opłaconej przedsiębiorcy ułatwiającemu nabywanie powiązanych usług turystycznych, lub
 - 3) zgodnego oświadczenia organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych oraz podróźnego, lub
 - 4) prawomocnego orzeczenia sądu.
4. Środki wpłacone przez podróźnych na turystyczny rachunek powierniczy są objęte ochroną, o której mowa w art. 59 ust. 3a–6 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, od dnia zawarcia umowy o udział w imprezie turystycznej lub opłacenia usług turystycznych przedsiębiorcy ułatwiającemu nabywanie powiązanych usług turystycznych.

Jak już wspomniano inny jest mechanizm ochrony podróźnych przed skutkami utraty płynności finansowej organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych w przypadku zabezpieczenia w formie turystycznego rachunku powierniczego. Warto przypomnieć, że z tej formy mogą skorzystać wyłącznie przedsiębiorcy, którzy oferują imprezy lub usługi turystyczne realizowane na terytorium RP. Specyfika tej formy zabezpieczenia polega na tym, że od dnia zawarcia umowy o udział w imprezie turystycznej lub opłacenie usług przedsiębiorcy ułatwiającemu nabywanie powiązanych usług turystycznych, ochroną objęte są środki wpłacone przez podróźnych na poczet tej imprezy lub usługi. Stronami umowy o turystyczny rachunek są organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych i bank. Ustawodawca nakłada na bank prowadzący taki rachunek obowiązek ewidencjonowania, odrębnie dla każdej umowy o udział w imprezie turystycznej lub usługi opłaconej u przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych, wpłat dokonywanych przez podróźnego i wypłat. Zgromadzone na tym rachunku wpłaty są przekazywane organizatorowi turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającemu nabywanie powiązanych usług turystycznych dopiero po uzyskaniu przez bank potwierdzenia wykonania imprezy lub usługi.

W omawianym przepisie wskazuje się, kiedy środki zgromadzone na turystycznym rachunku powierniczym zwraca się podróżnemu. Może to nastąpić wyłącznie w czterech przypadkach, a mianowicie:

1. kiedy organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych przekaze marszałkowi województwa oświadczenie o swojej niewypłacalności (art. 13.ust 1 pkt 1.) lub gdy w przypadku braku możliwości uzyskania takiego oświadczenia marszałek wystąpi na piśmie do banku o wypłatę środków bezpośrednio podróżnym (art. 13 ust.2);
2. kiedy dyspozycję wypłaty złoży organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych albo podróżny dołączając do niej dodatkowe oświadczenie o odstąpieniu od umowy o udział w imprezie turystycznej lub usłudze opłaconej przedsiębiorcy ułatwiałemu nabywanie powiązanych usług turystycznych;
3. gdy zgodne oświadczenie złożą organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych oraz podróżny;
4. w przypadku prawomocnego orzeczenia sądu zasądającego zwrot tych środków przez bank.

Od chwili zawarcia umowy o udział w imprezie turystycznej lub opłacenia usług turystycznych przedsiębiorcy ułatwiałemu nabywanie tych usług turystycznych środki zgromadzone na turystycznym rachunku powierniczym są objęte ochroną, o której mowa w art. 59 ust. 3a–6 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe. Zgodnie z zasadami wprowadzonymi tymi przepisami rachunek powierniczy musi być prowadzony w sposób umożliwiający identyfikację w każdym czasie (osób trzecich) podróżnych, którzy wpłacili środki pieniężne na ten rachunek oraz obliczenie ich udziału w kwocie zgromadzonej na rachunku powierniczym.

Czy środki zgromadzone na turystycznym funduszu powierniczym są chronione w przypadku wszczęcia postępowania egzekucyjnego przeciwko organizatorowi turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiałemu nabywanie powiązanych usług turystycznych?

W razie wszczęcia postępowania egzekucyjnego przeciwko organizatorowi turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiałemu nabywanie powiązanych usług turystycznych będącego

posiadaczem turystycznego rachunku powierniczego środki znajdujące się na tym rachunku nie podlegają zajęciu. Natomiast w przypadku ogłoszenia upadłości tych podmiotów środki zgromadzone na turystycznym rachunku powierniczym nie są włączane do masy upadłościowej.

Jak wygląda procedura uruchamiania środków z zabezpieczenia finansowego w przypadku utraty płynności finansowej przez organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych?

Art. 13 ust. 1 W przypadku niewypłacalności organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych przekazuje właściwemu marszałkowi województwa:

1) oświadczenie następującej treści:

„Oświadczam, że z powodu niewypłacalności nie jestem w stanie wywiązać się z umów, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych, zawartych z podróżnymi od dnia ... oraz zapewnić pokrycia kosztów kontynuacji imprezy turystycznej lub kosztów powrotu podróżnych do kraju lub zapewnić podróżnym zwrotu wpłat lub ich części wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną lub powiązane usługi turystyczne, stosownie do przepisu art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych.”;

2) wykaz umów, które nie zostały lub nie zostaną zrealizowane; do wykazu umów dołącza się informację zawierającą imiona i nazwiska oraz numery telefonów kontaktowych podróżnych objętych tymi umowami;

3) dane kontaktowe pilota wycieczek lub osoby reprezentującej przedsiębiorcę turystycznego, którzy sprawują opiekę nad podróżnymi, o ile taki pilot lub taka osoba zostali wyznaczeni.

2. W przypadku braku możliwości uzyskania oświadczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, marszałek województwa występuje na piśmie do podmiotu udzielającego zabezpieczenia finansowego o wypłatę środków bezpośrednio podróżnym bez uzyskania tego oświadczenia, jeżeli okoliczności w oczywisty sposób wskazują, że organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych nie jest w stanie wywiązać się z umów zawartych z podróżnymi oraz zapewnić pokrycia kosztów

kontynuacji imprezy turystycznej lub kosztów powrotu podróżnych do kraju lub zapewnić podróżnym zwrotu wpłat lub ich części wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną lub powiązane usługi turystyczne, które nie zostały lub nie zostaną zrealizowane.

3. Dokumenty, o których mowa w ust. 1, marszałek województwa niezwłocznie przekazuje podmiotowi udzielającemu zabezpieczeń finansowych.

Ustawa o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych nie definiuje terminu „niewypłacalność”. Istotnych wskazówek dotyczących znaczenia tego terminu dostarcza treść oświadczenia składanego przez organizatora turystyki i przedsiębiorcę ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych. Wynika z niego, że niewypłacalność ma miejsce wtedy, kiedy organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych nie jest w stanie wywiązać się z zawartych umów oraz zapewnić pokrycia kosztów kontynuacji imprezy turystycznej lub kosztów powrotu podróżnych do kraju lub zapewnić podróżnym zwrotu wpłat lub ich części wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną lub powiązane usługi turystyczne.

Omawiany przepis określa obowiązki organizatora turystyki i przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych w przypadku zaistnienia stanu niewypłacalności. Należą do nich:

- poinformowanie marszałka województwa o niewypłacalności;
- przekazanie marszałkowi:
 - oświadczenia o niewypłacalności;
 - wykazu umów, które nie zostały lub nie zostaną zrealizowane wraz informacją zawierającą dane (imiona, nazwiska i numery telefonów kontaktowych) podróżnych objętych tymi umowami;
 - danych kontaktowych pilota lub osoby reprezentującej przedsiębiorcę turystycznego, sprawującego opiekę nad podróżnymi – jeśli taki pilot lub osoba zostali wyznaczeni.

Par. 2 art. 13 komentowanego przepisu wprowadza narzędzie, które pozwala na uruchomienie przez marszałka województwa procedury ochrony podróżnych w przypadku, gdy przedsiębiorca – świadomie lub przez przeoczenie – nie złoży oświadczenia o niewypłacalności oraz wymaganych dokumentów mimo zaistnienia

przesłanek wskazujących w oczywisty sposób na jego niewypłacalność. W takim przypadku marszałek jest uprawniony do wystąpienia na piśmie do podmiotu udzielającego zabezpieczenia o wypłatę środków z tego zabezpieczenia bezpośrednio podróżnym. Narzędzie to jest określane jako zastępcze złożenie oświadczenia o niewypłacalności przedsiębiorcy przez marszałka województwa. Z uprawnienia do złożenia takiego oświadczenia o niewypłacalności marszałek może skorzystać tylko wtedy, gdy zaistnienie niewypłacalności jest oczywiste, to znaczy nie budzi żadnych wątpliwości. Ustawodawca nie wskazuje z jakich źródeł ma pochodzić wiedza marszałka na temat niewypłacalności przedsiębiorcy, mogą to być informacje od kontrahentów, sygnały od podróżnych czy informacje podawane przez media. W każdym przypadku informacje te powinny być obiektywne i wiarygodne oraz podlegać weryfikacji przed wszczęciem procedury.

Jaką rolę pełni marszałek województwa w przypadku niewypłacalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych?

Art. 14 ust. 1 W przypadku niewypłacalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych marszałek województwa lub upoważniona przez niego jednostka do wydawania dyspozycji wypłaty zaliczki na pokrycie kosztów kontynuacji imprezy turystycznej lub kosztów powrotu podróżnych do kraju prowadzi działania związane z organizacją powrotu podróżnych do kraju, jeżeli organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych, wbrew obowiązкови, nie zapewnia tego powrotu.

2. Treść gwarancji bankowej lub gwarancji ubezpieczeniowej lub umowy ubezpieczenia na rzecz podróżnych, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1 i 2, obejmuje upoważnienie dla marszałka województwa lub upoważnionej przez niego jednostki do wydawania dyspozycji wypłaty zaliczki na pokrycie kosztów kontynuacji imprezy turystycznej lub kosztów powrotu podróżnych do kraju.

Komentowany przepis dotyczy sytuacji, kiedy w momencie ogłaszania niewypłacalności przez organizatora turystyki lub przedsiębiorcę ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych, podróżni, który zawarli z nimi umowy, znajdują się poza granicami Polski i nie mają w pełni opłaconych świadczeń (zakwaterowania, transportu). W związku z tym konieczne jest zapewnienie im kontynuacji imprezy lub zorganizowanie powrotu

do kraju. Podmiotem odpowiedzialnym za zapewnienie kontynuacji lub sprowadzenie podróży do kraju jest marszałek województwa prowadzący rejestr, do którego wpisany jest niewypłacalny organizator turystyki lub niewypłacalny przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych. Marszałek może jednak upoważnić inny podmiot do prowadzenia działań związanych z kontynuacją imprezy lub organizacją powrotu podróży do kraju.

Powierzenie marszałkowi lub podmiotowi upoważnianemu przez marszałka zadania zapewnienia podróży kontynuacji imprezy lub zorganizowania im powrotu do kraju pociągnęło za sobą upoważnienie tych podmiotów do wydawania jednostce udzielającej zabezpieczenia finansowego tj. bankowi lub towarzystwu ubezpieczeniowemu dyspozycji wypłaty zaliczki na pokrycie kosztów kontynuacji imprezy lub powrotu z niej. Uwzględniając fakt, że marszałek województwa i upoważniony przez niego podmiot – nie są stronami umowy gwarancji ani ubezpieczenia, wprowadzono wymóg zamieszczenia w treści tych umów upoważnienie dla marszałka województwa lub upoważnionej przez niego jednostki do wydawania dyspozycji wypłaty zaliczki na pokrycie kosztów kontynuacji imprezy turystycznej lub kosztów powrotu podróży do kraju. Powyższy wymóg nie dotyczy zawieranych z bankiem umów o turystyczny rachunek powierniczy. W przypadku niewypłacalności przedsiębiorcy posiadającego zabezpieczenie finansowe w formie turystycznego rachunku powierniczego jedynym działaniem jakie musi podjąć marszałek lub upoważniony przez niego podmiot jest przekazanie do banku oświadczenia przedsiębiorcy o niewypłacalności, wykazu umów które nie zostały lub nie zostaną zrealizowane oraz danych pilota lub osoby reprezentującej przedsiębiorcę – jeśli takie osoby zostały wyznaczone.

Jakie są obowiązki podmiotu udzielającego zabezpieczenia finansowego w przypadku niewypłacalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych?

Art. 15 ust. 1 Podmiot udzielający zabezpieczeń finansowych, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1 i 2, po otrzymaniu każdorazowej dyspozycji marszałka województwa lub wskazanej przez niego jednostki, o której mowa w art. 14 ust. 1, bezwarunkowo, niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni roboczych od dnia otrzymania dyspozycji, przekazuje wnioskowaną zaliczkę na pokrycie kosztów kontynuacji imprezy turystycznej lub kosztów powrotu podróży do kraju.

2. Marszałek województwa przedstawia podmiotowi udzielającemu zabezpieczeń finansowych, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1 i 2, pisemne rozliczenie otrzymanej zaliczki na pokrycie kosztów kontynuacji imprezy turystycznej lub kosztów powrotu podróży do kraju, w terminie 60 dni od dnia otrzymania wypłaty, pod rygorem obowiązku zwrotu tej zaliczki.

Art. 16 Podmiot udzielający zabezpieczeń finansowych, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1 i 2, w każdym przypadku niewypłacalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych, przyjmuje zgłoszenia od podróży, którzy nie otrzymali zwrotu:

1) wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną lub powiązane usługi turystyczne, w przypadku, gdy impreza turystyczna lub powiązane usługi turystyczne nie zostały lub nie zostaną zrealizowane,

2) części wpłat wniesionych tytułem zapłaty za imprezę turystyczną lub powiązane usługi turystyczne odpowiadające części imprezy turystycznej lub powiązanych usług turystycznych, które nie zostały lub nie zostaną zrealizowane,

3) kosztów powrotu do kraju, w przypadku samodzielnej organizacji tego powrotu przez podróży

– z przyczyn dotyczących organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych lub osób, które działają w ich imieniu.

Komentowane przepisy nakładają na podmioty udzielające zabezpieczenia finansowego w postaci umowy gwarancji lub ubezpieczenia na rzecz podróży, a więc na towarzystwa ubezpieczeniowe lub banki, obowiązek bezwarunkowej (tj. bez możliwości stawiania dodatkowych wymogów) wypłaty zaliczki na pokrycie kosztów kontynuacji imprezy turystycznej lub powrotu z niej. Zaliczka powinna być przekazana w ciągu 3 dni roboczych, po każdorazowym otrzymaniu dyspozycji wypłaty zaliczki od marszałka województwa lub upoważnionej przez niego jednostki. Użycie określenia „každorazowej dyspozycji” uzasadnia stwierdzenie, że marszałek województwa lub upoważniony przez niego podmiot mogą wielokrotnie składać taką dyspozycję, gdyby wypłacona zaliczka okazała się niewystarczająca na pokrycie kosztów kontynuacji imprezy turystycznej lub powrotu z niej.

Obowiązkiem marszałka lub upoważnionego przez niego podmiotu jest rozliczenie otrzymanej zaliczki. W ciągu 60 dni od jej otrzymania mają obowiązek przedstawić

podmiotowi udzielającemu zabezpieczenia pisemnego rozliczenie otrzymanej zaliczki. Niewywiązanie się z tego obowiązku pociąga za sobą obowiązek zwrotu otrzymanej zaliczki. Komentowany przepis nie wskazuje, jakie elementy powinny się znaleźć w takim rozliczeniu. W praktyce rozliczenie zaliczki zawiera informacje na temat kosztów zakupu usług niezbędnych do kontynuacji imprezy lub powrotu z niej.

W formularzach gwarancji i ubezpieczenia doprecyzowano kwestie przekazania dyspozycji wypłaty zaliczki.

Drugim, oprócz wypłaty zaliczki na pokrycie kosztów kontynuacji imprezy i powrotu z niej, obowiązkiem podmiotu udzielającego zabezpieczenia finansowego jest przyjmowanie zgłoszeń od podróżnych, którzy nie otrzymali zwrotu wniesionych wpłat z przyczyn dotyczących organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych albo osób działających w ich imieniu. Wyróżniono trzy rodzaje wpłat podlegających zwrotowi. Po pierwsze są to wpłaty wniesione tytułem zapłaty za imprezę turystyczną lub powiązane usługi turystyczne, w przypadku, gdy impreza turystyczna lub powiązane usługi turystyczne nie zostały lub nie zostaną zrealizowane. Z powyższego wynika, że podróżny może żądać zwrotu zarówno wpłat wniesionych na poczet przyszłych imprez lub usług, które nie zostaną zrealizowane na skutek niewypłacalności przedsiębiorcy turystycznego, jak i imprezy oraz usług, które miały się odbyć w przeszłości tj. przed zgłoszeniem niewypłacalności, ale w związku z tą niewypłacalnością nie zostały zrealizowane. Po drugie – podróżny może się ubiegać o zwrot części wpłat wniesionych za imprezę lub powiązane usługi turystyczne odpowiadające części imprezy lub powiązanych usług turystycznych, które nie zostały lub nie zostaną zrealizowane. Chodzi tu o sytuacje, kiedy część usług w ramach imprezy lub powiązanych usług turystycznych została zrealizowana najczęściej jeszcze pod ogłoszeniem niewypłacalności, a następnie zaistniała konieczność sprowadzenia podróżnych do kraju ponieważ przedsiębiorca stał się niewypłacalny. Po trzecie – podróżny może wystąpić o zwrot kosztów powrotu do kraju w przypadku, gdy samodzielnie zorganizował ten powrót. Co do zasady – organizacją powrotu podróżnych zajmuje się marszałek województwa. Może się jednak zdarzyć, że ze względów organizacyjnych lub ekonomicznych podróżny sam organizuje powrót. Jako przykład można podać sytuację, kiedy to marszałek organizuje powrót transportem lotniczym, ale do innego miasta, niż było to przewidziane w umowie. W takim przypadku rozwiązaniem wygodniejszym dla podróżnego, może być powrót koleją. W związku

z powyższym podróżny kupuje bilet kolejowy, a następnie występuje o zwrot kosztów tego biletu z zabezpieczenia finansowego.

Jakie warunki musi spełniać zgłoszenie podróżnych o zwrot wniesionych wpłat?

Art. 17 ust. 1 Zgłoszenie, o którym mowa w art. 16, zawiera imię i nazwisko oraz adres do korespondencji podróżnego poszkodowanego w wyniku niewykonania w całości lub w części zobowiązań wynikających z umowy.

2. Do zgłoszenia, o którym mowa w art. 16, dołącza się:

- 1) kopię umowy o udział w imprezie turystycznej zawartej między podróżnym a organizatorem turystyki lub kopie dokumentów potwierdzających nabycie powiązanych usług turystycznych, za których realizację jest odpowiedzialny przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych;*
- 2) kopię dowodu wpłaty na rzecz organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych należności za imprezę turystyczną lub usługi turystyczne, za których realizację jest odpowiedzialny przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych;*
- 3) oświadczenie podróżnego:*
 - a) stwierdzające niewykonanie przez organizatora turystyki lub przedsiębiorcę ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych zobowiązań umownych o określonej wartości,*
 - b) zawierające wskazanie rachunku bankowego lub rachunku w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, na który ma nastąpić wypłata środków z zabezpieczenia finansowego, o którym mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1 i 2, albo wskazanie innego sposobu wypłaty z tego zabezpieczenia.*

W komentowanym przepisie określono elementy jakie powinno zawierać zgłoszenie podróżnego, poszkodowanego w wyniku niewykonania w całości lub części zobowiązań wynikających z umowy na skutek niewypłacalności przedsiębiorcy, dotyczące zwrotu wniesionych przez niego wpłat. Zgłoszenie powinno zawierać dane podróżnego tj. imię i nazwisko oraz adres do korespondencji. Do zgłoszenia o zwrot wniesionych opłat podróżny powinien dołączyć dokumenty potwierdzające jego uprawnienie do dochodzenia wypłaty z zabezpieczenia finansowego. W przypadku imprezy turystycznej takim

dokumentem może być tylko kopia umowy o udział w imprezie turystycznej, a w przypadku powiązanych usług turystycznych kopie dowolnych dokumentów potwierdzających nabycie powiązanych usług turystycznych, za realizację których odpowiedzialny jest przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych. Warto zwrócić uwagę na fakt, że w przypadku imprezy turystycznej obligatoryjnym dokumentem jest kopia umowy, natomiast w przypadku powiązanych usług turystycznych wymagany jest dowolny dokument potwierdzający nabycie powiązanych usług turystycznych, nie określono bowiem wymogów jakie ma spełniać ten dokument. Kolejnym dokumentem, który należy dołączyć do zgłoszenia jest kopia dowodu wpłaty na rzecz organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych za imprezę turystyczną lub powiązaną usługę turystyczną. Trzecim dokumentem, który należy dołączyć do zgłoszenia jest oświadczenie podróżnego, w którym stwierdza, że organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych nie wykonał wobec niego zobowiązań o określonej wartości wynikających z zawartej umowy. Innymi słowy oświadczenie powinno określać kwotę o zwrot której występuje podróżny. W oświadczeniu powinien być podany numer rachunku w banku lub spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, na który należy dokonać wpłaty. Podróżny może również wskazać inny sposób wypłaty z zabezpieczenia np. przekaz pocztowy.

Jakie są obowiązki podmiotu udzielającego zabezpieczenia finansowego w przypadku otrzymania od podróżnego, poszkodowanego w wyniku niewypłacalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych, zgłoszenia zwrotu wniesionych wpłat?

Art. 18 Podmiot udzielający zabezpieczeń finansowych, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1 i 2, niezwłocznie, nie później niż w terminie 30 dni od dnia otrzymania zgłoszenia podróżnego, dokonuje jego weryfikacji pod względem zgodności z wymaganiami określonymi w art. 17 oraz ze stanem faktycznym i przekazuje podróżnemu informację o szczegółowych wyliczeniach kwoty należnej podróżnemu albo informację o nieuwzględnieniu danego zgłoszenia w całości lub w części wraz ze wskazaniem przyczyny. W przypadku konieczności przeprowadzenia dodatkowego postępowania wyjaśniającego termin udzielenia odpowiedzi ulega przedłużeniu, nie dłużej jednak niż do 90 dni od dnia otrzymania zgłoszenia.

Art. 19 W terminie nie dłuższym niż 30 dni od dnia doręczenia informacji o szczegółowym wyliczeniu kwot należnych podróżnym podmiot udzielający zabezpieczeń finansowych, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1 i 2, dokonuje wypłat tych kwot bezpośrednio podróżnym.

Nie można oczekiwać od podróżnego, aby prawidłowo wyliczył kwotę należną mu za niezrealizowane usługi z powodu niewypłacalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych. Dlatego obowiązkiem podmiotu udzielającego zabezpieczenia finansowego na wypadek niewypłacalności przedsiębiorcy jest niezwłoczne (tj. najszybciej jak to możliwe – nie później jednak niż w ciągu 30 dni) zweryfikowanie otrzymanego od podróżnego, zgłoszenia zwrotu wniesionych przez niego wpłat pod względem jego kompletności (czy zgłoszenie zawiera wszystkie wymagane informacje i dokumenty) oraz prawidłowości wyliczenia przez podróżnego wysokości żądanego zwrotu. Po dokonaniu weryfikacji podmiot udzielający zabezpieczenia przekazuje podróżnemu informację o wysokości kwoty należnej podróżnemu, albo informację o nieuwzględnieniu w całości lub w części danego zgłoszenia, wraz ze wskazaniem przyczyny. W przypadku, gdy brak jest możliwości kompleksowego wyjaśnienia sprawy terminie do 30 dni, istnieje możliwość wydłużenia terminu na udzielanie odpowiedzi do 90 dni od dnia otrzymania zgłoszenia.

W art. 19 określono nieprzekraczalny termin dokonania wypłat podróżnym z zabezpieczenia finansowego organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych. Zgodnie z tym przepisem wypłata ma nastąpić w ciągu 30 dni od dnia doręczenia podróżnemu informacji o szczegółowym wyliczeniu należnych kwot.

Jaka jest procedura postępowania w przypadku, gdy środki z zabezpieczenia finansowego udzielonego przez bank lub towarzystwo ubezpieczeniowe (tj. z I filaru) okazały się niewystarczające na pokrycie kosztów kontynuacji lub powrotu do kraju?

Art. 20 ust. 1 W przypadku, gdy zabezpieczenia finansowe, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1 i 2, okazały się niewystarczające na pokrycie kosztów kontynuacji imprezy turystycznej lub kosztów powrotu podróżnych do kraju, podmiot udzielający tych zabezpieczeń

niezwłocznie informuje o tym właściwego marszałka województwa oraz Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny.

2. Marszałek województwa lub wskazana przez niego jednostka, o której mowa w art. 14 ust. 2, występuje do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego o wypłatę środków z Turystycznego Funduszu Gwarancyjnego w przypadku, gdy zabezpieczenia finansowe, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1 i 2, okażą się niewystarczające na pokrycie kosztów kontynuacji imprezy turystycznej lub kosztów powrotu podróżnych do kraju, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1 lit. a.

3. Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny niezwłocznie wypłaca marszałkowi województwa lub wskazanej przez niego jednostce środki z Turystycznego Funduszu Gwarancyjnego, o których mowa w ust. 2, w zakresie niezbędnym do realizacji zadania określonego w art. 14.

4. Marszałek województwa przedstawia Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu pisemne rozliczenie środków z Turystycznego Funduszu Gwarancyjnego, w terminie 60 dni od dnia otrzymania wypłaty, pod rygorem obowiązku zwrotu środków.

Komentowane przepisy określają zasady postępowania w przypadku, gdy środki z zabezpieczenia w formie umowy gwarancji lub ubezpieczenia na rzecz klientów posiadane przez organizatora turystyki lub przedsiębiorcę ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych, okażą się niewystarczające na pokrycie kosztów kontynuacji imprezy lub powrotu do kraju. Wyczerpanie się środków z tzw. I filaru zabezpieczeń finansowych (umowa gwarancji lub ubezpieczenia) powoduje uruchamianie środków z II filaru, którym jest Turystyczny Fundusz Gwarancyjny (TFG). Pierwszym etapem procedury uruchamiania wypłaty z TFG jest powiadomienie marszałka województwa i TFG przez podmiot udzielający zabezpieczenia o wyczerpaniu się środków z udzielonego zabezpieczenia. Informacja o wyczerpaniu się środków z I filaru powinna być przekazana przez bank lub towarzystwo ubezpieczeniowe niezwłocznie po ustaleniu, że środki z zabezpieczenia są niewystarczające na pokrycie kosztów kontynuacji lub powrotu podróżnych do kraju. Przepisy nie regulują sposobu, ani formy przekazania tej informacji. Kolejnym etapem procedury uruchomienia wypłaty z TFG jest wystąpienie przez marszałka do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego o wypłatę środków z TFG. Przepisy nie określają również formy i trybu tego wystąpienia.

Przepisy nie określają także ani dolnej ani górnej granicy kwoty, o którą może wystąpić marszałek województwa. Nie upoważniają również Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego do weryfikacji zasadności wysokości kwoty wskazanej przez marszałka we wniosku. Obowiązkiem UFG jest niezwłoczne dokonanie wypłaty sumy określonej w tym wniosku na wskazany rachunek bankowy. Jednocześnie nałożono na marszałka obowiązek złożenia do UFG na piśmie rozliczenia wykorzystania otrzymanych środków oraz ewentualnie dokonania zwrotu niewykorzystanej kwoty, w terminie 60 dni od dnia otrzymania tych środków. W przypadku niezłożenia takiego rozliczenia marszałek jest zobowiązany do zwrotu środków wypłaconych z TFG.

Art. 21 ust. 1 W przypadku gdy zabezpieczenia finansowe okażą się niewystarczające na pokrycie kosztów i zwrot wpłat podróznym, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1, podmiot udzielający tych zabezpieczeń, niezwłocznie po dokonaniu weryfikacji zgłoszeń podróznym, przekazuje Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu oraz właściwemu marszałkowi województwa:

1) informację dotyczącą wysokości wypłaconych tym podróznym kwot z zabezpieczeń finansowych;

2) wyczenie kwot brakujących na pokrycie kosztów i zwrotu wpłat w stosunku do każdego podróznego.

2. Podmiot udzielający zabezpieczeń finansowych przekazuje także Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu zgłoszenia podróznym, którzy nie otrzymali w całości pokrycia kosztów i zwrotu wpłat, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1.

3. Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny, niezwłocznie po otrzymaniu zgłoszeń podróznym wraz z informacjami, o których mowa w ust. 1, wypłaca podróznym należne kwoty, o czym informuje właściwego marszałka województwa oraz podmiot udzielający zabezpieczeń finansowych.

Komentowany przepis określa zasady i tryb dokonywania wypłat z TFG podróznym, w przypadku gdy środki z zabezpieczenia finansowego okażą się niewystarczające na pokrycie kosztów i zwrot wpłat dla każdego podróznego. Gdy bank lub towarzystwo ubezpieczeniowe ustali, że środki z udzielonego przedsiębiorcy turystycznemu zabezpieczenia finansowego nie wystarczą na pokrycie w całości lub części kosztów i zwrotu wpłat podróznym jest on zobligowany do ustalenia liczby podróznym, którzy nie otrzymają należnych im kwot w całości lub części oraz kwoty, która tym podróznym

powinna być wypłacona z TFG. W takiej sytuacji podmiot udzielający zabezpieczenia przekazuje do UFG i marszałka województwa zgłoszenia podróźnych, które w całości lub części nie zostaną zrealizowane z zabezpieczenia finansowego. Przekazując zgłoszenie podróźnego podmiot udzielający zabezpieczenia ma obowiązek wskazania czy dokonał na rzecz tego podróźnego jakichkolwiek wpłat, a jeśli tak to w jakiej kwocie, oraz jaka kwota powinna być wypłacona podróźnemu z TFG.

Co to jest działalność regulowana?

Podstawa prawna: art. 43 **Ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców**.

Art. 43 ust. 1 Jeżeli odrębne przepisy stanowią, że dany rodzaj działalności jest działalnością regulowaną, przedsiębiorca może wykonywać tę działalność, jeśli spełnia warunki określone tymi przepisami i po uzyskaniu wpisu do właściwego rejestru działalności regulowanej.

8. Odrębne przepisy określają w szczególności warunki wymagane prawem do wykonywania działalności regulowanej oraz tryb uzyskiwania wpisu do rejestru działalności regulowanej i wykreślenia z tego rejestru.

Z komentowanego przepisu wynika, że działalnością regulowaną jest działalność, której wykonywanie jest uzależnione od spełnienia warunków określonych w przepisach i uzyskaniu wpisu w rejestrze działalności regulowanej. Odrębne przepisy regulują jaki organ prowadzi taki rejestr a także jakie warunki należy spełnić, aby uzyskać wpis do tego rejestru, a także tryb uzyskania wpisu oraz wykreślenie z rejestru. W przypadku turystyki kwestie te zostały uregulowane w ustawie z 24.11.2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (u.i.t.p.u.t.).

Jakie rodzaje działalności turystycznych są działalnościami regulowanymi?

Art. 22 ust. 1 Do działalności w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz ułatwiania nabywania powiązanych usług turystycznych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162 i 2105

oraz z 2022 r. poz. 24) dotyczące regulowanej działalności gospodarczej oraz kontroli działalności gospodarczej przedsiębiorcy.

2. Działalność w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz ułatwiania nabywania powiązanych usług turystycznych wymaga uzyskania wpisu do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych, zwanego dalej „rejestrem”.

Komentowany przepis wprowadza zasadę, że działalnością regulowaną jest zarówno działalność polegająca na organizacji imprez turystycznych, jak i działalność polegająca na ułatwianiu podróży nabywania powiązanych usług turystycznych. Tym samym podmioty, które chcą wykonywać taką działalność mogą to robić dopiero po uzyskaniu wpisu w „rejestrze organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych”.

Kto prowadzi rejestr organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych?

Art. 23 ust. 1 Organem właściwym do prowadzenia rejestru jest marszałek województwa właściwy ze względu na siedzibę przedsiębiorcy turystycznego lub adres zamieszkania przedsiębiorcy turystycznego będącego osobą fizyczną, a w przypadku przedsiębiorcy zagranicznego, który utworzył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oddział, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 6 marca 2018 r. o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2021 r. poz. 994, 1641 i 2140), organem właściwym do prowadzenia rejestru jest marszałek województwa właściwy ze względu na siedzibę oddziału.

2. W przypadku przedsiębiorcy turystycznego nieposiadającego siedziby ani oddziału na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej organem właściwym do prowadzenia rejestru jest wybrany przez niego marszałek województwa.

Organem prowadzącym rejestr organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych jest marszałek tego województwa, na terenie którego znajduje się:

- siedziba przedsiębiorcy turystycznego lub
- siedziba oddziału przedsiębiorcy zagranicznego,
- a w przypadku gdy przedsiębiorcą turystycznym jest osoba fizyczna – adres jej zamieszkania.

W przypadku przedsiębiorców zagranicznych nie mających w Polsce ani siedziby ani oddziału – wybrany przez nich marszałek województwa.

Co musi zrobić przedsiębiorca, aby uzyskać wpis do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych?

Art. 24 ust. 1 Wpisu do rejestru dokonuje się na wniosek przedsiębiorcy turystycznego, zawierając następujące dane:

- 1) firmę lub nazwę przedsiębiorcy turystycznego, jego siedzibę i adres, a w przypadku gdy przedsiębiorca turystyczny jest osobą fizyczną – adres zamieszkania;
- 2) numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeśli posiada;
- 3) określenie rodzaju działalności;
- 4) określenie zakresu terytorialnego wykonywanej działalności;
- 5) wskazanie głównego miejsca wykonywania działalności objętej wpisem do rejestru oraz oddziałów;
- 6) adres e-mail, jeśli posiada;
- 7) numer telefonu, jeśli posiada.

2. Do wniosku przedsiębiorca turystyczny dołącza poświadczoną za zgodność z oryginałem przez adwokata, radcę prawnego lub notariusza kopię lub oryginał gwarancji lub umowy, o której mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1–3, oraz oświadczenie następującej treści:

„Oświadczam, że:

- 1) dane zawarte we wniosku o wpis do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych są kompletne i zgodne z prawdą;
- 2) znane mi są i spełniam warunki wykonywania działalności w zakresie organizowania imprez turystycznych lub ułatwiania nabywania powiązanych usług turystycznych, określone w ustawie z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych.”.

3. Oświadczenie zawiera również:

1) firmę przedsiębiorcy turystycznego, jego siedzibę i adres, a w przypadku gdy przedsiębiorca turystyczny jest osobą fizyczną – adres zamieszkania;

2) oznaczenie miejsca i datę złożenia oświadczenia;

3) podpis przedsiębiorcy turystycznego lub osoby uprawnionej do reprezentowania tego przedsiębiorcy, ze wskazaniem imienia i nazwiska oraz pełnionej funkcji.

4. Przedsiębiorca turystyczny zamierzający wykonywać usługi wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a wszelkie wpłaty podróźnych tytułem wynagrodzenia za wykonane usługi przyjmować na turystyczny rachunek powierniczy, o którym mowa w art. 7 ust. 2 pkt 3, składa oświadczenie następującej treści: „Oświadczam, że imprezy turystyczne i powiązane usługi turystyczne będę wykonywał wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a wszelkie wpłaty podróźnych tytułem wynagrodzenia za wykonane usługi będę przyjmował wyłącznie na turystyczny rachunek powierniczy.” oraz oryginał lub poświadczoną za zgodność z oryginałem przez adwokata, radcę prawnego lub notariusza kopię umowy o turystyczny rachunek powierniczy.

Wpis do poprowadzonego przez marszałka województwa rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych dokonywany jest na wniosek przedsiębiorcy. W komentowanym przepisie szczegółowo określono dane, które powinny się znaleźć w tym wniosku. Są to następujące dane:

1. firma lub nazwa przedsiębiorcy turystycznego, jego siedziba i adres, a w przypadku, gdy przedsiębiorca turystyczny jest osobą fizyczną – adres zamieszkania;
2. numer identyfikacji podatkowej (NIP), jeśli posiada;
3. określenie rodzaju działalności;
4. określenie zakresu terytorialnego wykonywanej działalności;
5. wskazanie głównego miejsca wykonywania działalności objętej wpisem do rejestru oraz oddziałów;
6. adres e-mail, jeśli posiada;
7. numer telefonu, jeśli posiada.

Z powyższego wyliczenia wynika, że nie ma obowiązku podawania we wniosku danych osób upoważnionych do kierowania działalnością przedsiębiorcy lub jego oddziałów.

W ust. 2 i 4 tego artykułu określono dwa dodatkowe obowiązki przedsiębiorców składających wnioski o wpis do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców

ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych. Pierwszym jest obowiązek dołączenia do wniosku dokumentów potwierdzających posiadanie przez przedsiębiorcę zabezpieczenia finansowego na wypadek niewypłacalności w formie umowy gwarancji ubezpieczenia na rzecz podróży lub turystycznego rachunku powierniczego. Dokumentami potwierdzającymi posiadanie przez przedsiębiorcę zabezpieczenia finansowego na wypadek niewypłacalności są: albo oryginał umowy, albo jej kopia potwierdzona za zgodność z oryginałem przez adwokata, radcę prawnego lub notariusza. Drugim dodatkowym obowiązkiem jest dołączenie do wniosku o wpis do rejestru oświadczenia o treści podanej w tym przepisie. Treść oświadczenia dołączanego do wniosku o wpis do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych jest zróżnicowana w zależności od posiadanej przez przedsiębiorcę formy zabezpieczenia. W przypadku przedsiębiorców posiadających zabezpieczenie finansowe w formie umowy gwarancji lub ubezpieczenia na rzecz podróży, w oświadczeniu przedsiębiorca stwierdza, że dane we wniosku są kompletne i zgodne z prawdą oraz, że zna i spełnia warunki wykonywania działalności w zakresie organizowania imprez turystycznych i pośredniczenia w nabywaniu powiązanych usług turystycznych. Natomiast w przypadku przedsiębiorców posiadających zabezpieczenie w formie umowy o turystyczny rachunek powierniczy – w oświadczeniu przedsiębiorca deklaruje, że imprezy turystyczne i powiązane usługi będą wykonywane wyłącznie na terytorium Polski, a wszelkie wpłaty podróży za te imprezy i usługi będą przyjmowane wyłącznie na turystyczny rachunek powierniczy.

W jakim terminie marszałek województwa powinien dokonać wpisu przedsiębiorcy do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych?

Art. 24 ust. 4a Marszałek województwa jest obowiązany dokonać wpisu przedsiębiorcy turystycznego do rejestru w terminie 7 dni od dnia wpływu do niego wniosku o wpis wraz z dokumentami, o których mowa w ust. 2 lub 4.

4b. Jeżeli marszałek województwa nie dokona wpisu w terminie, o którym mowa w ust. 4a, a od dnia wpływu do niego wniosku upłynęło 14 dni, przedsiębiorca turystyczny może rozpocząć działalność. Nie dotyczy to przypadku, gdy marszałek województwa wezwał przedsiębiorcę turystycznego do uzupełnienia wniosku o wpis nie później niż przed

upływem 7 dni od dnia jego otrzymania. W takiej sytuacji termin, o którym mowa w zdaniu pierwszym, biegnie odpowiednio od dnia wpływu uzupełnienia wniosku o wpis.

4c. Marszałek województwa prostuje z urzędu wpis do rejestru zawierający niedokładności, błędy pisarskie lub inne oczywiste omyłki.

4d. W przypadku zmiany danych wpisanych do rejestru przedsiębiorca turystyczny składa wniosek o zmianę wpisu w rejestrze w terminie 14 dni od dnia, w którym nastąpiła zmiana tych danych.

Określony w komentowanym przepisie termin na dokonanie przez marszałka województwa wpisu do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych wynosi 7 dni od dnia wpływu wniosku wraz z wymaganymi dokumentami. W przypadku gdy wniosek jest niekompletny (nie zawiera wymaganych danych lub dokumentów) marszałek województwa wzywa przedsiębiorcę do jego uzupełnienia, które powinno nastąpić nie później jednak niż przed upływem 7 dni otrzymania wniosku. W takim przypadku 7-dniowy termin na dokonanie przez marszałka wpisu do rejestru biegnie od dnia uzupełnienia wniosku o wpis.

Jeśli marszałek województwa nie dokona wpisu przedsiębiorcy do rejestru w terminie 7 dni od dnia wpływu kompletnego wniosku, a od wpływu wniosku upłynęło 14 dni przedsiębiorca może rozpocząć działalność.

Marszałek województwa, do którego wpłynął wniosek o wpis do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych, prostuje z urzędu wpis zawierający niedokładności, błędy pisarskie lub inne oczywiste omyłki. To oznacza, że przedsiębiorca nie musi występować z wnioskiem o takie sprostowanie. Komentowany przepis nie zawiera jednak żadnych wskazówek odnośnie tego jak należy rozumieć termin „niedokładności” i „oczywista omyłka”. Niewątpliwie muszą to być drobne uchybienia i omyłki, które nie budzą wątpliwości. Nie należy do nich zmiana danych wpisanych do rejestru, określonych w art. 24. 1. Takie zmiany wymagają złożenia do przez przedsiębiorcę, w ciągu 14 dni od ich wystąpienia, wniosku do marszałka województwa o zmianę wpisu w rejestrze.

Jaki dokument potwierdza uzyskanie wpisu do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych?

Art. 24 ust. 5 Zaświadczenie o wpisie do rejestru obejmuje dane określone w ust. 1, z wyjątkiem adresu zamieszkania, jeżeli jest on inny niż adres, pod którym jest wykonywana działalność gospodarcza, adresu e-mail i numeru telefonu.

Art. 24.ust. 9 Wydanie zaświadczenia, o którym mowa w ust. 5, następuje na wniosek. Zaświadczenie może zostać wydane, odpowiednio do wskazania wnioskodawcy, w postaci papierowej lub elektronicznej.

Art. 24 ust. 10 Wydruk aktualnych informacji o przedsiębiorcach turystycznych wpisanych do Ewidencji, sporządzony z wykorzystaniem funkcjonalności udostępnionej w systemie teleinformatycznym obsługującym Ewidencję, ma moc zrównaną z mocą dokumentów, o których mowa w ust. 9, wydawanych przez marszałków województw, jeżeli zawiera:

- 1) adres strony internetowej, na której zamieszczane są aktualne informacje o przedsiębiorcach turystycznych wpisanych do Ewidencji;
- 2) identyfikator pozwalający na potwierdzenie faktu sporządzenia tego wydruku przy użyciu funkcjonalności udostępnionej w systemie teleinformatycznym obsługującym Ewidencję oraz prawdziwości danych zawartych w tym wydruku w czasie jego sporządzenia.

Wpis do rejestru jest czynnością materialno-techniczną, co oznacza, że marszałek nie wydaje w takim przypadku decyzji administracyjnej o wpisie do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych. Dokumentem potwierdzającym posiadanie przez przedsiębiorcę turystycznego takiego wpisu jest zaświadczenie o wpisie, wydane na wniosek przedsiębiorcy. Zaświadczenie zawiera dane zamieszczone we wniosku przedsiębiorcy o wpis do rejestru z wyjątkiem adresu zamieszkania, jeżeli jest on inny niż adres, pod którym jest wykonywana działalność gospodarcza oraz adresu e-mail i numeru telefonu. We wniosku o wydanie zaświadczenia przedsiębiorca może wskazać, czy zaświadczenie ma być wydane w postaci papierowej czy elektronicznej. Jeśli przedsiębiorca wybierze formę elektroniczną zaświadczenia, wówczas wydawany jest mu wydruk aktualnych informacji wpisanych do Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Przedsiębiorców Ułatwiających Nabywanie Powiązanych Usług Turystycznych (CEOTiPUNPUT), prowadzonej w systemie teleinformatycznym przez Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny w ramach

Turystycznego Funduszu Ubezpieczeniowego. Wydruk, sporządzany jest z wykorzystaniem funkcjonalności udostępnianej w systemie teleinformatycznym obsługującym Ewidencję i ma moc zrównaną zaświadczeniem wydanym przez marszałka w formie papierowej, pod warunkiem, że zawiera: adres strony internetowej, na której zamieszczane są aktualne informacje o przedsiębiorcach turystycznych wpisanych do Ewidencji oraz identyfikator pozwalający na potwierdzenie faktu sporządzenia tego wydruku przy użyciu funkcjonalności udostępnionej w systemie teleinformatycznym obsługującym Ewidencję oraz prawdziwości danych zawartych w tym wydruku w czasie jego sporządzenia.

Czy rejestr organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych jest jawny?

Art. 24 ust. 6 Rejestr jest jawny, z wyjątkiem adresu zamieszkania, jeżeli jest on inny niż adres, pod którym jest wykonywana działalność gospodarcza, adresu e-mail i numeru telefonu. Każdy może żądać udzielenia informacji objętych wpisem do rejestru przez złożenie zapytania w odniesieniu do konkretnych przedsiębiorców turystycznych.

Komentowany artykuł statuuje zasadę jawności rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych. To oznacza, że każdy zainteresowany może żądać informacji objętych wpisem do tego rejestru. Spod zasady jawności wyłączone zostały adresy zamieszkania, jeśli są inne niż adresy prowadzenia działalności, a także numery telefonów i adresy e-mail. W celu uzyskania informacji dotyczących konkretnego przedsiębiorcy lub przedsiębiorców zainteresowany podmiot powinien złożyć zapytanie w odniesieniu do konkretnych przedsiębiorców.

Czy organizator turystyki i przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych może zawiesić prowadzenie działalności gospodarczej?

Ustawa dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców

Art. 22 ust. 1. Przedsiębiorca niezatrudniający pracowników może zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej na zasadach określonych w niniejszej ustawie, z uwzględnieniem przepisów dotyczących ubezpieczeń społecznych.

2. Z uprawnienia, o którym mowa w ust. 1, może skorzystać również przedsiębiorca zatrudniający wyłącznie pracowników przebywających na urlopie macierzyńskim, urlopie na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopie wychowawczym lub urlopie rodzicielskim nielączących korzystania z urlopu rodzicielskiego z wykonywaniem pracy u pracodawcy udzielającego tego urlopu. W przypadku zakończenia korzystania z urlopów lub złożenia przez pracownika wniosku dotyczącego łączenia korzystania z urlopu rodzicielskiego z wykonywaniem pracy u pracodawcy udzielającego tego urlopu, pracownik ma prawo do wynagrodzenia jak za przestój, określonego przepisami prawa pracy, do zakończenia okresu zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej.

Kwestie dotyczące zawieszenia prowadzenia działalności gospodarczej przez przedsiębiorców – w tym również przez organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych – zostały uregulowane przez przepisy ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców. Z przytoczonych przepisów wynika, że z możliwości zawieszenia działalności gospodarczej mogą skorzystać przedsiębiorcy – niezależnie od formy organizacyjnej w jakiej ją prowadzą – pod warunkiem, że nie zatrudniają pracowników (ograniczenie to nie dotyczy umów cywilnoprawnych: zlecenia i o dzieło). Wyjątek od tej zasady dotyczy przedsiębiorców, którzy wprawdzie zatrudniają pracowników, ale wszyscy pracownicy przebywają na urlopach: macierzyńskich, na warunkach urlopu macierzyńskiego, wychowawczych lub rodzicielskich. W takim przypadku dodatkowym warunkiem jest, aby pracownicy przebywający na urlopach rodzicielskich nie łączyli korzystania z tego urlopu z wykonywaniem pracy. W przypadku, gdy pracownik zakończy korzystanie z urlopu, lub przebywając na urlopie rodzicielskim złoży wniosek o wykonywanie pracy w czasie tego urlopu, wówczas do czasu zakończenia zawieszenia działalności gospodarczej przysługuje mu wynagrodzenie jak za przestój.

Na jaki okres przedsiębiorca może zawiesić prowadzenie działalności gospodarczej?

Art. 23 ust. 1. Przedsiębiorca wpisany do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej może zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej na czas nieokreślony albo określony, nie krótszy jednak niż 30 dni.

2. Przedsiębiorca wpisany do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego może zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej na okres od 30 dni do 24 miesięcy.

Niezależnie od formy organizacyjno-prawnej w jakiej prowadzona jest działalność gospodarcza minimalny okres jej zawieszenia wynosi 30 dni. Natomiast maksymalna długość okresu zawieszenia została zróżnicowana w zależności od tego czy przedsiębiorca jest wpisany do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) czy do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS). Przedsiębiorcy wpisani do CEIDG – tj. osoby fizyczne i wspólnicy spółek cywilnych – sami decydują o maksymalnej długości zawieszenia. Mogą zawiesić prowadzoną działalność gospodarczą na czas oznaczony – wskazując we wniosku o zawieszenie końcową jego datę, albo na czas nieoznaczony – nie wskazując takiej daty. Nieco inaczej wygląda sytuacja w przypadku podmiotów wpisanych do KRS – m.in. spółek osobowych prawa handlowego i kapitałowych. W przypadku tej grupy przedsiębiorców maksymalny okres zawieszenia prowadzenia działalności gospodarczej wynosi 24 miesiące.

Co przedsiębiorca powinien zrobić, aby zawiesić działalność gospodarczą?

Art. 24 ust. 1. Zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej oraz wznowienie wykonywania działalności gospodarczej następują na wniosek przedsiębiorcy, chyba że przepis odrębny stanowi inaczej.

Przedsiębiorca, który chce zawiesić prowadzenie działalności gospodarczej lub wznowić ją po okresie zawieszenia powinien złożyć wniosek o wpis informacji o zawieszeniu lub wznowieniu prowadzenia działalności gospodarczej odpowiednio do CEIDG lub KRS. Okres zawieszenia działalności gospodarczej powinien się zakończyć wznowieniem działalności lub jej zakończeniem. Przedsiębiorca, który zamierza wznowić wykonywanie zawieszonych działalności gospodarczej jest zobowiązany zgłosić do organu ewidencyjnego informację o wznowieniu wykonywania działalności. Brak zgłoszenia w organie

ewidencyjnym lub sądzie rejestrowym informacji o wznowieniu przed upływem okresu zawieszenia działalności ma negatywne konsekwencje. Stanowi przesłankę do wykreślenia przedsiębiorcy z ewidencji lub rejestru.

Czego nie może a co może robić przedsiębiorca w okresie zawieszenia prowadzenia działalności gospodarczej?

Art. 25 ust. 1. W okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej przedsiębiorca nie może wykonywać działalności gospodarczej i osiągać bieżących przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej.

2. W okresie zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej przedsiębiorca:

1) może wykonywać wszelkie czynności niezbędne do zachowania lub zabezpieczenia źródła przychodów, w tym rozwiązywania zawartych wcześniej umów;

2) może przyjmować należności i jest obowiązany regulować zobowiązania powstałe przed datą zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej;

3) może zbywać własne środki trwale i wyposażenie;

4) ma prawo albo obowiązek uczestniczyć w postępowaniach sądowych, postępowaniach podatkowych i administracyjnych związanych z działalnością gospodarczą wykonywaną przed datą zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej;

5) wykonuje wszelkie obowiązki nakazane przepisami prawa;

6) może osiągać przychody finansowe, także z działalności prowadzonej przed datą zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej;

7) może zostać poddany kontroli na zasadach przewidzianych dla przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą;

8) może powołać albo odwołać zarządcę sukcesyjnego, o którym mowa w ustawie z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (Dz. U. poz. 1629 oraz z 2019 r. poz. 1495).

Zasadą jest, że w okresie zawieszenia prowadzenia działalności gospodarczej przedsiębiorca nie może wykonywać działalności gospodarczej. Może jednak wykonywać działania wymienione w ust. 2 art.25 w tym w szczególności może przyjmować należności i regulować zobowiązania powstałe przed datą zawieszenia wykonywania działalności

gospodarczej. Innymi słowy może realizować umowy zawarte przed zawieszeniem działalności gospodarczej.

Jakie dodatkowe obowiązki nakłada ustawa o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych na organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych w związku z zawieszaniem i wznawianiem prowadzenia działalności gospodarczej?

Art. 26 ust. 1 Organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych jest obowiązany zawiadomić organ prowadzący rejestr o zmianie wpisu w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej lub w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, polegającej na ujawnieniu informacji o zawieszeniu, przedłużeniu zawieszenia lub wznowieniu wykonywania działalności, w terminie 7 dni od dnia ujawnienia tej informacji.

1a. Organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych może zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej na podstawie przepisów dotyczących zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej.

2. Zawiadomienie, o którym mowa w ust. 1, nie zwalnia organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych z obowiązku wywiązania się z umów zawartych z podróżnymi w okresie przed zawieszeniem działalności.

Komentowany przepis reguluje problematykę zawieszania, przedłużania zawieszenia oraz wznawiania działalności gospodarczej przez przedsiębiorców turystycznych wpisanych do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych prowadzonego przez marszałka województwa. Mają oni obowiązek poinformowania marszałka o zmianie wpisu w CEIDG oraz KRS polegającej na zamieszczeniu w nim informacji o zawieszeniu, przedłużeniu zawieszenia oraz wznowieniu prowadzenia działalności. Powiadomienie powinno być dokonane w ciągu 7 dni ujawnienia tej informacji w CEIDG i KRS.

W ust. 2 komentowanego przepisu wynika, że zawiadomienie marszałka o zawieszeniu lub przedłużeniu zawieszenia prowadzenia działalności nie zwalnia organizatora turystyki i przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych z obowiązku wywiązania się z umów z podróżnymi, zawartych w okresie przed zawieszeniem

działalności. Przepis ten powiela obowiązek nałożony na przedsiębiorców przez komentowany wyżej art. 25 ust. 2 prawa przedsiębiorców.

Jakie są konsekwencje braku powiadomienia o wznowieniu działalności gospodarczej przez organizatora turystyki i przedsiębiorcę ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych?

Art. 26 ust. 3 Organ prowadzący rejestr z urzędu wykreśla, w drodze decyzji administracyjnej, organizatora turystyki lub przedsiębiorcę ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych z rejestru w przypadku braku zawiadomienia o zmianie wpisu w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej lub w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego polegającej na ujawnieniu informacji o wznowieniu wykonywania działalności, po upływie okresu zawieszenia.

W przypadku gdy wznowienie działalności przez organizatora turystyki lub przedsiębiorcę ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych, zostanie odnotowane w CEIDG lub KRS, ale przedsiębiorca nie zawiadomi o tym wznowieniu marszałka województwa prowadzącego rejestr, do którego jest wpisany, marszałek z urzędu wykreśla go z tego rejestru. Wykreślenie odbywa się w drodze decyzji administracyjnej wydanej przez marszałka. Konkludując, brak zawiadomienia o wznowieniu działalności skutkuje wykreśleniem przedsiębiorców z rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych, prowadzonego przez marszałka województwa.

Kto jest uprawniony do kontroli organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych i co jest przedmiotem tej kontroli?

Art. 30 ust. 1 Minister właściwy do spraw turystyki oraz marszałek województwa są upoważnieni do kontroli prowadzonej przez przedsiębiorcę turystycznego działalności, w zakresie:

- 1) zgodności ze stanem faktycznym danych zawartych w oświadczeniu, o którym mowa w art. 24 ust. 2;*
- 2) zgodności wykonywanej działalności z uzyskanym wpisem do rejestru;*

3) przestrzegania warunków wykonywania działalności określonych ustawą, w szczególności w zakresie wysokości zabezpieczenia finansowego oraz wnoszenia składek na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny;

4) zgodności wykonywanej działalności z zawartymi umowami agencyjnymi;

5) przestrzegania wobec podróżnych obowiązków informacyjnych, o których mowa w rozdziale 6.

2. Minister właściwy do spraw turystyki oraz marszałek województwa są upoważnieni do kontroli działalności w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz ułatwiania nabywania powiązanych usług turystycznych przez podmioty niezgłoszone do rejestru w zakresie niezbędnym do ustalenia, czy prowadzona działalność wymaga posiadania wpisu do rejestru.

3. Minister właściwy do spraw turystyki oraz marszałek województwa są upoważnieni do kontroli działalności agentów turystycznych i innych osób, zawierających z podróżnymi umowy o udział w imprezie turystycznej w imieniu organizatorów turystyki, w zakresie spełnienia przy zawieraniu tych umów obowiązków określonych ustawą.

Komentowany przepis określa zakres podmiotowy i przedmiotowy kontroli przedsiębiorców turystycznych, a także organy upoważnione do jej przeprowadzania. Jeśli chodzi o zakres podmiotowy – to kontrolą objęci są:

- organizatorzy turystyki i przedsiębiorcy ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych;
- agenci turystyczni i inne osoby zawierające z podróżnymi umowy o udział w imprezie turystycznej w imieniu organizatorów turystyki;
- podmioty niezgłoszone do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych, ale tylko w zakresie niezbędnym do ustalenia, czy prowadzona przez nich działalność wymaga posiadania wpisu do rejestru.

Zakres przedmiotowy kontroli organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych obejmuje 3 obszary:

1. zgodność ze stanem faktycznym danych zawartych w oświadczeniu dotyczącym kompletności i zgodności z prawdą danych zawartych we wniosku o wpis do rejestru oraz oświadczenia w zakresie znajomości i spełniania przez składającego wniosek warunków wykonywania działalności objętej wpisem;
2. zgodność wykonywanej działalności z uzyskanym wpisem do rejestru – co oznacza, że przedmiotem kontroli będzie ustalenie czy rodzaj wykonywanej przez przedsiębiorcę działalności jest zgodny z tym wpisem; innymi słowy czy np. organizator turystyki, który zadeklarował organizowanie imprez do państw europejskich nie organizuje ich również do państw pozaeuropejskich;
3. przestrzeganie określonych ustawą warunków wykonywania działalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych, w szczególności przestrzeganie warunków w zakresie posiadania i wysokości zabezpieczenia finansowego na wypadek niewypłacalności, a także pobierania od podróżnych i odprowadzania składek na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny.

Kolejnym obszarem objętym kontrolą jest przestrzeganie wobec podróżnych obowiązków informacyjnych określonych w rozdziale 6 u.i.t.p.u.t. zatytułowanym *Obowiązki informacyjne wobec podróżnych oraz umowa o udział w imprezie turystycznej*. Przepis ten nakłada na organizatora turystyki oraz przedsiębiorcę ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych, a także na agenta turystycznego lub inną osobę zawierającą z podróżnym umowę o udział w imprezie turystycznej, obowiązek udzielenia podróżnemu, przed zawarciem z nim umowy, standardowych informacji za pośrednictwem odpowiedniego standardowego formularza informacyjnego, (standardowe formularze informacyjne stanowią załącznik do u.i.t.p.u.t.

Kontrolą zostały objęte podmioty, które nie zostały zgłoszone do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych. Przedmiotem tej kontroli jest ustalenie czy działalność prowadzona przez te podmioty wymaga posiadania wpisu do rejestru.

Organami upoważnionymi do przeprowadzania kontroli działalności prowadzonej przez ww. grupy przedsiębiorców turystycznych są: minister właściwy ds. turystyki i marszałek województwa.

Jakie są konsekwencje stwierdzenia w czasie kontroli uchybień w prowadzeniu działalności?

Art. 30 ust. 6 Minister właściwy do spraw turystyki w przypadku stwierdzenia w wyniku kontroli, o której mowa w ust. 1-3, uchybień w sposobie wykonywania działalności, występuje do właściwego marszałka województwa o podjęcie stosownych działań.

6a. Marszałek województwa może wezwać przedsiębiorcę turystycznego do usunięcia uchybień stwierdzonych w wyniku kontroli w wyznaczonym terminie.

7. Marszałek województwa wydaje decyzje administracyjne o:

1) o wykreśleniu przedsiębiorcy turystycznego z rejestru i o zakazie wykonywania działalności objętej wpisem do rejestru przez okres 3 lat – w przypadku gdy:

a) przedsiębiorca turystyczny złożył oświadczenie, o którym mowa w art. 24 ust. 2, niezgodne ze stanem faktycznym, lub

b) przedsiębiorca turystyczny nie usunął naruszeń warunków wymaganych do wykonywania działalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych w wyznaczonym przez marszałka województwa terminie, lub

c) stwierdzi rażące naruszenie przez przedsiębiorcę turystycznego warunków wykonywania działalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych, o których mowa w art. 31;

Celem kontroli jest ustalenie, czy w działalności kontrolowanego podmiotu występują uchybienia – polegające na nierespektowaniu zasad wprowadzonych przez przepisy. W przypadku ich stwierdzenia dalszy sposób postępowania zależy od tego, kto przeprowadzał kontrolę. Jeśli kontrolę prowadzono w imieniu ministra właściwego ds. turystyki, wówczas informacje o stwierdzonych uchybieniach są przekazywane do właściwego marszałka województwa wraz z wnioskiem o podjęcie przez niego stosownych działań. Jeśli uchybienia zostały stwierdzone w czasie kontroli prowadzonej w imieniu marszałka województwa, wówczas podejmuje on stosowne działania.

Postępowanie marszałka województwa w przypadku stwierdzenia uchybień zależy od rodzaju tych uchybień, a w szczególności od tego czy są to rażące uchybienia czy nie. Listę rażących uchybień określono w art. 31 u.i.t.p.u.t.

W przypadku uchybień, które nie są rażące marszałek może wezwać przedsiębiorcę do ich usunięcia, wyznaczając termin, w ciągu którego powinno to nastąpić.

Stwierdzenie w czasie kontroli uchybień w prowadzonej działalności może również spowodować wydanie przez marszałka decyzji o wykreśleniu przedsiębiorcy z rejestru i zakazie prowadzenia przez okres 3 lat działalności objętej wpisem. Komentowany przepis zawiera listę przyczyn upoważniających marszałka województwa do wydania takiej decyzji. Są to:

- złożenie przez przedsiębiorcę turystycznego niezgodnego ze stanem faktycznym oświadczenia dotyczącego kompletności i prawdziwości danych zawartych we wniosku o wpis do rejestru oraz oświadczenia w zakresie znajomości i spełniania warunków wykonywania działalności;
- nieusunięcie w terminie wyznaczonym przez marszałka województwa uchybień warunków wykonywania działalności stwierdzonych w czasie kontroli; czas na usunięcie uchybień jest podany w protokole pokontrolnym;
- stwierdzenie w czasie kontroli rażącego naruszenia warunków wykonywania działalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych; listę uchybień uznawanych za rażące podano w art. 31.

W jakich innych przypadkach marszałek województwa wydaje decyzje administracyjne o wykreśleniu przedsiębiorcy turystycznego z rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych?

Art. 30 ust. 7 pkt 2 Marszałek województwa wydaje decyzje administracyjne o:

2) wykreśleniu przedsiębiorcy turystycznego z rejestru i o zakazie wykonywania działalności objętej wpisem do rejestru przez okres 3 lat w przypadku rażącego naruszenia warunku wykonywania działalności, o którym mowa w art. 31 pkt 2, na wniosek Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego, chyba że przed wydaniem decyzji administracyjnej przedsiębiorca ten spełni swoje obowiązki ustawowe;

3) wykreśleniu przedsiębiorcy turystycznego z rejestru w związku z zaprzestaniem przez niego wykonywania działalności objętej wpisem do rejestru na wniosek tego przedsiębiorcy turystycznego, po uprzednim złożeniu przez niego deklaracji i opłaceniu należnych składek lub rat na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny, Turystyczny Fundusz Pomocowy, o którym mowa w art. 15kc ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r.

o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, lub Turystyczny Fundusz Zwrotów, o którym mowa w art. 15kb ust. 1 tej ustawy;

5) wykreśleniu przedsiębiorcy turystycznego z rejestru w przypadku, o którym mowa w art. 26 ust. 3, z urzędu;

6) wykreśleniu przedsiębiorcy turystycznego z rejestru po uzyskaniu informacji z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo Krajowego Rejestru Sądowego o wykreśleniu przedsiębiorcy turystycznego z urzędu.

Z komentowanego przepisu wynika, że marszałek województwa może wydać decyzję o wykreśleniu przedsiębiorcy z rejestru albo na wniosek, albo z urzędu.

Z wnioskiem o wydanie takiej decyzji może wystąpić sam przedsiębiorca albo UFG. Przedsiębiorca występuje z wnioskiem o wykreślenie z rejestru w przypadku zaprzestania prowadzenia działalności objętej wpisem. Uprawnienie do wystąpienia do marszałka o wykreślenie przedsiębiorcy z rejestru przysługuje również Ubezpieczeniowemu Funduszowi Gwarancyjnemu w przypadku, gdy przedsiębiorca mimo wezwania uchyla się od terminowego składania deklaracji i odprowadzania składek na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny, chyba, że przed wydaniem przez marszałka województwa decyzji o wykreśleniu z rejestru przedsiębiorca spełni swoje obowiązki wobec TFG.

W przypadkach określonych w komentowanym przepisie decyzja o wykreśleniu przedsiębiorcy z rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych wydawana jest przez marszałka z urzędu. Powodem wydania takiej decyzji jest:

- brak powiadomienia marszałka o zmianie wpisu w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności lub Krajowym Rejestrze Przedsiębiorców polegającego na ujawnieniu informacji o wznowieniu wykonywania działalności po upływie okresu zawieszenia;
- uzyskanie przez marszałka informacji z CEIDG lub KRS o wykreśleniu przedsiębiorcy turystycznego. Przepis ten nie ma jednak zastosowania do podmiotów, które nie mają obowiązku uzyskiwania wpisu w CEIDG lub rejestracji KRS, takich jak jednostki pożytku publicznego zajmujące się organizowaniem imprez turystycznych lub ułatwianiem nabywania powiązanych usług turystycznych (stowarzyszenia, związki sportowe...).

Jakie działania stanowią rażąco naruszenie warunków wykonywania działalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych?

Art. 31 Rażącym naruszeniem warunków wykonywania działalności jest:

- 1) oferowanie lub sprzedaż imprez turystycznych lub powiązanych usług turystycznych bez uprzedniego zawarcia gwarancji lub umowy, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1 i 2, lub bez zawarcia umowy i złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 24 ust. 4;*
- 2) uchylanie się, mimo wezwania, od obowiązku terminowego składania deklaracji lub opłacania należnych składek na Turystyczny Fundusz Gwarancyjny;*
- 3) uchylanie się, mimo wezwania, od obowiązku prowadzenia wykazu umów;*
- 4) zawieranie przez przedsiębiorcę turystycznego kolejnych umów o udział w imprezie turystycznej lub ułatwanie nabywania powiązanych usług turystycznych lub przyjmowanie od podróżnych wpłat na poczet tych umów mimo złożenia oświadczenia o niewypłacalności lub w przypadku wystąpienia przez marszałka województwa o wypłatę środków z zabezpieczeń finansowych bez tego oświadczenia, zgodnie z art. 13 ust. 2;*
- 5) zawieranie umów, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1 i 2, na kwoty zabezpieczenia finansowego niższe niż minimalne wysokości sum gwarancji bankowych lub ubezpieczeniowych lub minimalne sumy gwarancyjne umów ubezpieczeń na rzecz podróżnych;*
- 6) nieprzedłożenie, mimo wezwania, marszałkowi województwa aktualnego dokumentu, o którym mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1 lub 2;*
- 7) wykonywanie działalności poza zakresem terytorialnym określonym we wpisie do rejestru;*
- 8) przyjmowanie od podróżnych wpłat z pominięciem turystycznego rachunku powierniczego, mimo złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 24 ust. 4.*

Komentowany przepis zawiera zamkniętą listę uchybień uznawanych za rażąco naruszenie warunków prowadzenia działalności przez organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych. Zalicza się do nich:

- oferowanie lub sprzedaż imprez turystycznych lub powiązanych usług turystycznych bez uprzedniego zawarcia umowy gwarancji lub ubezpieczenia na rzecz podróżnych lub zawarcia umowy o turystyczny rachunek powierniczy i złożenia oświadczenia o przyjmowaniu od podróżnych wpłat wyłącznie na ten rachunek; z powyższego wynika, że rażącym naruszeniem będą nie tylko sytuacje, gdy przedsiębiorca

- nie posiada zabezpieczenia w jednej z wymaganych form przewidzianych ustawą, ale także sytuacje gdy posiada zabezpieczenie w formie turystycznego rachunku powierniczego, ale nie złożył oświadczenia, że będzie przyjmował od podróżnych wpłaty wyłącznie na ten rachunek;
- uchylanie się, mimo wezwania, od obowiązku terminowego składania deklaracji lub opłacania składek na TFG; o zaistnieniu tego naruszenia można mówić wtedy kiedy zostały spełnione dwie przesłanki: pierwszą jest nieskładanie deklaracji lub nieodprowadzanie składek, a drugą jest nieuczynienie tego mimo otrzymania stosownego wezwania, wyznaczającego termin na dokonanie tych czynności;
 - uchylanie się, mimo wezwania, od obowiązku prowadzenia wykazu umów zawartych z podróżnymi; z powyższego wynika, że z naruszeniem tym mamy do czynienia wówczas, gdy zostały spełnione dwa warunki – pierwszym jest nieprowadzenie wykazu umów rozumiane zarówno jako nieprowadzenie takiego wykazu w ogóle lub prowadzenie go, ale w sposób wybiórczy tj. nie uwzględnianie w nim wszystkich umów zawartych z podróżnymi lub niewprowadzanie do niego wszystkich danych wymaganych ustawą; drugim warunkiem nieuczynienie tego mimo otrzymania stosownego wezwania, wyznaczającego termin na dokonanie tych czynności;
 - zawieranie kolejnych umów o udział w imprezie turystycznej lub ułatwianie nabywania powiązanych usług turystycznych albo przyjmowanie wpłat na poczet tych umów mimo złożenia oświadczenia o niewypłacalności lub w przypadku wystąpienia przez marszałka województwa o wpłatę środków z zabezpieczenia bez złożenia przez przedsiębiorcę takiego oświadczenia w trybie tzw. „zastępczego oświadczenia o niewypłacalności”; naruszenia tego dopuszczają się przedsiębiorcy turystyczni, którzy spełniają następujące warunki:
 - zajmują się organizowanie imprez turystycznych lub ułatwianiem nabywania powiązanych usług turystycznych;
 - złożyli oświadczenie o niewypłacalności lub marszałek województwa na podstawie wiarygodnych danych stwierdza w sposób oczywisty, że przedsiębiorca nie jest w stanie wywiązać się z umów zawartych z podróżnymi;
 - nadal zawierają z podróżnymi umowy o udział w imprezie turystycznej lub umowy o ułatwienie nabywania powiązanych usług turystycznych, przy czym nie ma znaczenia liczba zawieranych umów;

- zawieranie umów gwarancji lub ubezpieczenia na rzecz podróżnego na kwoty niższe niż minimalne, określone w rozporządzeniu;
- nieprzedłożenie marszałkowi, mimo wezwania, aktualnego dokumentu potwierdzającego zawarcie umowy gwarancji lub ubezpieczenia na rzecz podróżnych;
- wykonywanie działalności gospodarczej poza zakresem terytorialnym określonym we wniosku o wpis do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych; warto przypomnieć, że we wniosku o wpis do rejestru przedsiębiorca jest zobowiązany do wskazania zakresu terytorialnego prowadzenia działalności; poszerzenie lub zawężenie tego zakresu wymaga dokonania zmiany w rejestrze – ponieważ od zakresu terytorialnego zależy wysokość minimalnej sumy zabezpieczenia; prowadzenie działalności poza zakresem terytorialnym wskazanym w rejestrze jest sprzeczne z treścią tego wpisu oraz oświadczeniem złożonym przez przedsiębiorcę dotyczącym kompletności i zgodności danych z prawdziwością danych zawartych we wniosku o wpis do rejestru, ale także może być równoznaczne z posiadaniem zabezpieczenia finansowego w kwocie niższej niż minimalna;
- przyjmowanie od podróżnych wpłat z pominięciem turystycznego rachunku powierniczego, mimo złożenia oświadczenia o przyjmowaniu od podróżnych wpłat wyłącznie na turystyczny rachunek powierniczy; z brzmienia tego przepisu wynika, że dopuścić się go mogą wyłącznie ci przedsiębiorcy, którzy posiadają zabezpieczenie finansowe na wypadek niewypłacalności w formie turystycznego rachunku powierniczego, tj. przedsiębiorcy, którzy prowadzą działalność wyłącznie na terytorium RP.

Stwierdzenie występowania któregośkolwiek z tych naruszeń skutkuje wydaniem z urzędu przez marszałka województwa decyzji o wykreśleniu przedsiębiorcy, który się go dopuścił, z rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych. W takich przypadkach marszałek nie wyznacza przedsiębiorcy terminu na usunięcie rażącego naruszenia, ale z urzędu wydaje decyzję administracyjną o wykreśleniu go z rejestru i zakazie wykonywania działalności objętej wpisem do rejestru przez okres 3 lat.

2.6. Sankcje prawne za prowadzenie działalności niezgodnie z prawem

Jakie są konsekwencje prowadzenia przez przedsiębiorcę turystycznego działalności polegającej na organizowaniu imprez turystycznych lub ułatwianiu nabywania powiązanych usług turystycznych bez wymaganego wpisu w rejestrze organizatorów i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych?

Art. 30 ust 2 Minister właściwy do spraw turystyki oraz marszałek województwa są upoważnieni do kontroli działalności w zakresie organizowania imprez turystycznych oraz ułatwiania nabywania powiązanych usług turystycznych przez podmioty niezgłoszone do rejestru w zakresie niezbędnym do ustalenia, czy prowadzona działalność wymaga posiadania wpisu do rejestru.

Art. 30 ust 7 Marszałek województwa wydaje decyzje administracyjne o:

4) zakazie wykonywania działalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych przez okres 3 lat z urzędu i o stwierdzeniu wykonywania działalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych bez wymaganego wpisu do rejestru;

Art. 28 ust. 1 W ramach Ewidencji prowadzi się katalogi przedsiębiorców turystycznych:

2) wobec których stwierdzono wykonywanie działalności bez wymaganego wpisu do rejestru i objętych zakazem wykonywania działalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych przez okres 3 lat.

Komentowany przepis upoważnia ministra właściwego ds. turystyki oraz marszałka województwa do kontroli podmiotów niezgłoszonych do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych. Celem kontroli jest ustalenie, czy działalność prowadzona przez te podmioty wymaga posiadania wpisu do rejestru. W przypadku ustalenia, że kontrolowany podmiot organizuje imprezy turystyczne lub ułatwia nabywanie powiązanych usług turystycznych, marszałek z urzędu wydaje decyzję administracyjną o zakazie wykonywania przez okres 3 lat działalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych oraz o stwierdzeniu wykonywania działalności organizatora turystyki

lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych bez wymaganego wpisu do rejestru. Decyzja ta stanowi podstawę wpisu przedsiębiorcy do katalogu przedsiębiorców turystycznych, wobec których stwierdzono wykonywanie działalności bez wymaganego wpisu do rejestru i objętych zakazem wykonywania działalności organizatora turystyki lub przedsiębiorcy ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych przez okres 3 lat.

Jakie są konsekwencje karne nieprzestrzegania zasad dotyczących organizowania imprez turystycznych i ułatwiania nabywania powiązanych usług turystycznych?

Art. 58 Kto zaniża wysokość należnej składki w deklaracji, o której mowa w art. 7 ust. 1 pkt 4, składanej do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

Komentowany artykuł przewiduje odpowiedzialność karną za przestępstwo polegające na zaniżaniu w deklaracjach składanych do Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego wysokości składki, która powinna być odprowadzona na TFG od każdego podróżnego z tytułu zawartej z nim umowy o udział w imprezie turystycznej lub z tytułu każdej usługi wykonywanej przez przedsiębiorcę ułatwiającego nabywanie powiązanych usług turystycznych i opłaconej przez podróżnego.

Przedmiotem ochrony jest funkcjonowanie systemu zabezpieczenia finansowego na wypadek niewypłacalności organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych, którego II filarem jest Turystyczny Fundusz Gwarancyjny. Środki tego Funduszu pochodzą ze składek pobieranych od podróżnych i odprowadzanych na ten Fundusz przez organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych.

Celem działania sprawcy jest uzyskanie korzyści majątkowej, którą stanowi kwota odpowiadająca różnicy między składką należną a składką rzeczywiście odprowadzoną przez przedsiębiorcę do TFG.

Zaniżenie wysokości należnej składki może nastąpić w wyniku podania w deklaracji nieprawdziwych danych. Ma to miejsce gdy przedsiębiorca w deklaracji składanej do UFG oświadcza, że organizował imprezę z wykorzystaniem innego środka transportu niż faktycznie wykorzystywany, albo w ogóle bez tej usługi, bądź że impreza ma się odbyć

w innym kraju. Do zaniżenia wysokości składki dochodzi również w wyniku podania deklaracji mniejszej niż w rzeczywistości liczby podróży, z którymi zawarto umowy.

Samo złożenie deklaracji zawierającej zaniżone dane nie jest wystarczające do popełnienia tego przestępstwa. Może się bowiem zdarzyć, że zaniżenie było spowodowane np. błędem matematycznym. Strona podmiotowa tego przestępstwa polega na umyślności. Motywem działania sprawcy jest chęć osiągnięcia korzyści majątkowej.

Przestępstwo jest zagrożone karą grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 3.

Sprawcą przestępstwa jest osoba, na której ciąży obowiązek składania deklaracji i odprowadzania składek na TFG.

Art. 59 ust. 1 Kto w podmiotach prowadzących działalność w zakresie organizowania imprez turystycznych lub ułatwiania nabywania powiązanych usług turystycznych bez wymaganego wpisu albo w przypadku działalności objętej zakazem, pełni funkcję członka:

1) zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółki prawa handlowego,

2) zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółdzielni,

3) zarządu fundacji lub stowarzyszenia

– podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 3.

2. Tej samej karze podlega osoba, która prowadzi działalność gospodarczą w zakresie organizowania imprez turystycznych lub ułatwiania nabywania powiązanych usług turystycznych bez wymaganego wpisu albo w przypadku działalności objętej zakazem na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami lub jest przedstawicielem lub pełnomocnikiem w prowadzeniu takiej działalności.

W komentowanym artykule uregulowano dwa typy przestępstw polegających na:

- prowadzeniu działalności w zakresie organizowania imprez turystycznych lub ułatwiania nabywania powiązanych usług turystycznych bez wymaganego wpisu lub
- prowadzeniu działalności w zakresie organizowania imprez turystycznych lub ułatwiania nabywania powiązanych usług turystycznych mimo orzeczonego zakazu prowadzenia takiej.

Ich popełnienie jest wynikiem co najmniej aprobowania, przez osoby zajmujące stanowiska kierownicze lub pełniące funkcje kierownicze, prowadzenia działalności

bez wymaganego wpisu w rejestrze lub mimo orzeczonego zakazu przez spółkę prawa handlowego, spółdzielnię, fundację lub stowarzyszenie.

Sprawcami tych przestępstw mogą być wyłącznie osoby enumeratywnie wymienione w tym przepisie tj. osoby pełniące funkcje członka: zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółki prawa handlowego, zarządu rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółdzielni, zarządu fundacji lub stowarzyszenia.

Znacznie szerzej zdefiniowano pojęcie sprawcy w ust 2 komentowanego artykułu. Może nim być każda osoba, która prowadzi działalność gospodarczą w zakresie organizowania imprez turystycznych i ułatwiania nabywania powiązanych usług turystycznych.

Celem działania sprawcy jest uzyskiwanie korzyści majątkowej z prowadzonej działalności w sposób niezgodny z prawem. Korzyść ta będzie odpowiadać co najmniej wysokości opłaty za wpis do rejestru.

Przestępstwo określone w art. 59 u.i.t.p.u.t. może zostać popełnione tylko umyślnie. To oznacza, że sprawca musi być w pełni świadomy, że prowadzi działalność z naruszeniem obowiązującego prawa. Jest ono zagrożone karą grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 3.

Art. 60 Kto bez uzyskania zabezpieczenia finansowego na wypadek niewypłacalności zgodnie z wymaganiami, o których mowa w art. 7 ust. 2 pkt 1-3, prowadzi działalność w zakresie organizowania imprez turystycznych lub prowadzi działalność jako przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo karze pozbawienia wolności do lat 3.

Komentowany artykuł przewiduje odpowiedzialność karną za przestępstwo polegające na prowadzeniu działalności w zakresie organizowania imprez turystycznych lub ułatwiania nabywania powiązanych usług turystycznych mimo nieposiadania zabezpieczenia finansowego na wypadek niewypłacalności.

Przedmiotem ochrony jest majątek podróżnego, ponieważ to podróżny w przypadku zaistnienia niewypłacalności przedsiębiorcy nieposiadającego zabezpieczenia finansowego ponosi konsekwencje finansowe. Przedmiotem ochrony jest również bezpieczeństwo obrotu gospodarczego w turystyce.

Celem działania sprawcy jest uzyskiwanie korzyści majątkowej, którą będzie kwota uzyskana dzięki temu, że przedsiębiorca nie posiada zabezpieczenia finansowego bądź

posiada je w formie lub wysokości niezgodnej z wymaganiami określonymi w przepisach i prowadzi działalność, uzyskując z niej dochód. Korzyścią majątkową będzie uniknięcie poniesienia kosztów związanych z uzyskaniem zabezpieczenia finansowego w formie i wysokości określonej w przepisach.

Strona przedmiotowa przedsiębiorstwa polega na prowadzeniu działalności w zakresie organizowania imprez turystycznych lub ułatwianiu nabywania powiązanych usług turystycznych. Drugim elementem jest brak zabezpieczania finansowego na wypadek niewypłacalności.

Sprawcą przestępstwa jest osoba, na której ciąży obowiązek zapewnienia uzyskania zabezpieczenia finansowego.

Przestępstwo jest zagrożone karą grzywny, ograniczenia wolności lub pozbawienia wolności do lat 3.

3. Agenci turystyczni

3.1. Podstawowe akty prawne, które znajdują zastosowanie w omawianej działalności i będą częściowo omawiane w podrozdziale

1. Ustawa z 24.11.2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (u.i.t.p.u.t.) (Dz. U. z 2022 r. poz. 51);
2. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (u.k.w.) (Dz.U. 2021 poz. 2008);
3. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (u.p.p.) (zawieszenie i kontrola działalności gospodarczej) (Dz.U. 2018 poz. 646);
4. Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (k.c.) (Dz.U. 1964 nr 16 poz. 93).

3.2. Definicja

Kto to jest agent turystyczny?

Agent turystyczny – przedsiębiorca turystyczny inny niż organizator turystyki, który na podstawie umowy agencyjnej sprzedaje lub oferuje do sprzedaży imprezy turystyczne utworzone przez organizatora turystyki (art. 4 pkt 9 u.i.t.p.u.t.).

Z przedstawionej definicji wynika, że agent turystyczny jest:

- przedsiębiorcą turystycznym – osobą fizyczną, osobą prawną lub spółką osobową prawa handlowego prowadzącą we własnym imieniu działalność gospodarczą, a także innym podmiotem prowadzącym działalność odpłatną;
- który w ramach prowadzonej działalności gospodarczej zawiera z organizatorem turystyki (co najmniej 1) umowę agencyjną;

- na podstawie umowy agencyjnej:
 - sprzedaje, co oznacza, że zawiera z nabywcą umowę o udział w imprezie turystycznej – jest przedstawicielem organizatora turystyki lub
 - oferuje do sprzedaży imprezy turystyczne – pozyskuje potencjalnych nabywców imprezy i kieruje ich do organizatora turystyki w celu zawarcia umowy – tj. pośredniczy w jej zawarciu.

Agent turystyczny nie jest organizatorem turystyki, co oznacza, że nie zajmuje się organizowaniem imprez turystycznych ale jedynie sprzedażą lub pośrednictwem w ich sprzedaży.

3.3. Kod PKD

PKD 79.11.A – Działalność agentów turystycznych – sekcja ta obejmuje wiele rodzajów działalności wspomagających działalność gospodarczą, ale niewymagających specjalistycznej wiedzy.

3.4. Charakterystyka działalności

Czym zajmuje się agent turystyczny?

Działalność agenta turystycznego polega na sprzedaży lub oferowaniu do sprzedaży imprez turystycznych utworzonych przez organizatora turystyki. Należy podkreślić, że sprzedaż lub oferowanie do sprzedaży dotyczy całych imprez, a nie pojedynczych usług. W kontaktach z podróżnym agent turystyczny nie działa w swoim imieniu, ale w imieniu organizatora turystyki. To oznacza, że stroną umowy o udział w imprezie turystycznej zawartej przez agenta lub przy jego współudziale z podróżnym jest zawsze organizator turystyki. Agent turystyczny nie jest zatem odpowiedzialny za wykonanie tej umowy. Odpowiedzialność za realizację imprezy turystycznej ponosi jej organizator.

Prawa i obowiązki organizatora turystyki i agenta turystycznego są określone w zawartej przez nich umowie agencyjnej oraz ustawie o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych. Zgodnie z tą ustawą agent turystyczny jest zobowiązany:

- wykonywać działalność tylko na rzecz organizatorów turystyki wpisanych do rejestru prowadzonego przez właściwego marszałka województwa lub posiadających siedzibę na terenie innego kraju UE (lub państwa, które wdrożyło standardy określone w unijnej dyrektywie turystycznej);
- w umowie zawieranej z podróżnym wskazywać jednoznacznie właściwego organizatora turystyki, którego reprezentuje;
- działać na podstawie ważnej umowy agencyjnej;
- realizować wobec podróżnego obowiązki informacyjne, a więc szczegółowo informować o ofercie organizatora, a także o prawach i obowiązkach podróżnego;
- przyjmować reklamacje dotyczące imprezy turystycznej, którą podróżny nabył za pośrednictwem agenta turystycznego.

Działalność agenta turystycznego nie jest działalnością regulowaną, nie wymaga uzyskiwania wpisu w rejestrze działalności regulowanej. Żeby prowadzić taką działalność trzeba być przedsiębiorcą turystycznym oraz zawrzeć umowę agencyjną z organizatorem turystyki.

3.5. Najistotniejsze regulacje konstytuujące działalność?

Regulacje kodeksu cywilnego – umowa agencyjna

Czym jest umowa agencyjna?

Art. 758 Kodeksu cywilnego

§1. Przez umowę agencyjną przyjmujący zlecenie (agent) zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, do stałego pośredniczenia, za wynagrodzeniem, przy zawieraniu z klientami umów na rzecz dającego zlecenie przedsiębiorcy albo do zawierania ich w jego imieniu.

§2. Do zawierania umów w imieniu dającego zlecenie oraz do odbierania dla niego oświadczeń agent jest uprawniony tylko wtedy, gdy ma do tego umocowanie.

Umowa agencyjna jest umową konsensualną, wzajemną, a także odpłatną. Polega ona na tym, że przyjmujący zlecenie (agent, w przypadku turystyki jest nim agent turystyczny)

zobowiązuje się do stałego pośredniczenia przy zawieraniu umów z klientami zleciłodawcy (w przypadku turystyki jest nim organizator turystyki) albo do zawierania umów w jego imieniu. Stronami umowy agencyjnej są przedsiębiorcy tj. jest agent (agent turystyczny), dający zlecenie (organizator turystyki). Umowa agencyjna może upoważniać agenta turystycznego:

- do pośredniczenia przy zawieraniu z klientami umów o udział w imprezie turystycznej na rzecz organizatora turystyki,
- do zawierania umów o udział w imprezie turystycznej w imieniu organizatora turystyki.

Agent turystyczny zobowiązuje się do stałego wykonywania ww. czynności. Za ich wykonywanie pobiera wynagrodzenie. Czynności te muszą się jednak mieścić w zakresie działalności jego przedsiębiorstwa.

Komentowany przepis wprowadza zasadę, zgodnie z którą agent turystyczny jest upoważniony do zawierania, w imieniu organizatora turystyki, z podróżnymi umów o udział w imprezie turystycznej tylko wtedy, gdy ma do tego wyraźne umocowanie w umowie agencyjnej.

Czy organizator turystyki ma obowiązek realizacji umowy zawartej przez agenta turystycznego, który nie jest umocowany do zawierania umów z podróżnymi?

Art. 760(3) W razie, gdy agent zawierający umowę w imieniu dającego zlecenie nie ma umocowania albo przekroczy jego zakres, umowę uważa się za potwierdzoną, jeżeli dający zlecenie niezwłocznie po otrzymaniu wiadomości o zawarciu umowy nie oświadczy klientowi, że umowy nie potwierdza.

Komentowany przepis reguluje sytuacje, w których agent turystyczny przekracza swoje uprawnienia, zawierając z podróżnym umowę o udział w imprezie turystycznej, pomimo braku uprawnienia do zawierania takich umów. W przypadku zaistnienia takiej sytuacji organizator turystyki ma dwie możliwości:

- niezwłoczne poinformować podróżnego, że nie potwierdza umowy o udział w imprezie zawartej w jego imieniu przez agenta turystycznego, albo
- jeśli jednak chce wykonać tę umowę nie musi podejmować żadnych czynności; brak działań ze strony organizatora turystyki ma ten skutek, że umowę uważa się za potwierdzoną – jest to tzw. milczące potwierdzenie umowy.

W jakiej formie może być zawarta umowa agencyjna?

Art. 758(2)

Każda ze stron może żądać od drugiej pisemnego potwierdzenia treści umowy oraz postanowień ją zmieniających lub uzupełniających. Zrzeczenie się tego uprawnienia jest nieważne.

Art. 761(7)

§1. W umowie agencyjnej zawartej w formie pisemnej można zastrzec, że agent za odrębnym wynagrodzeniem (prowizja del credere), w uzgodnionym zakresie, odpowiada za wykonanie zobowiązania przez klienta. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, agent odpowiada za to, że klient spełni świadczenie. W razie niezachowania formy pisemnej poczytuje się umowę agencyjną za zawartą bez tego zastrzeżenia.

§2. Odpowiedzialność agenta może dotyczyć tylko oznaczonej umowy lub umów z oznaczonym klientem, przy których zawarciu pośredniczył albo które zawarł w imieniu dającego zlecenie.

Z przytoczonych przepisów wynika, że do zawarcia umowy agencyjnej między agentem turystycznym a organizatorem turystyki nie jest wymagana żadna szczególna forma. To oznacza, że strony mają swobodę odnośnie wyboru formy zawieranej umowy. Umowa agencyjna może zostać zawarta zarówno w formie pisemnej jak i ustnie, a nawet w sposób dorozumiany. Dla stron tej umowy ważne jest jednak, aby posiadały dokumenty potwierdzające treść zawartej umowy. W związku z tym, art. 758(2) kodeksu cywilnego przyznaje każdej ze stron uprawnienie do żądania od drugiej strony, pisemnego potwierdzenia treści umowy, jej zmian oraz uzupełnień, a zrzeczenie się tego uprawnienia jest nieważne.

Wyjątek od zasady, że strony mają swobodę odnośnie wyboru formy w jakiej chcą zawrzeć umowę agencyjną, dotyczy umów, na podstawie których agent turystyczny

za odrębnym wynagrodzeniem (prowizja del credere) przyjmuje na siebie odpowiedzialność za wykonanie zobowiązania przez podróżnego. W takich przypadkach wymagane jest zachowanie formy pisemnej. W razie niezachowania tej formy umowę agencyjną poczytuje się za zawartą bez tego zastrzeżenia.

Jak ustala się wysokość wynagrodzenia przysługującego agentowi turystycznemu od organizatora turystyki?

Art. 758(1) § 1 Jeżeli sposób wynagrodzenia nie został w umowie określony, agentowi należy się prowizja.

§2. Prowizją jest wynagrodzenie, którego wysokość zależy od liczby lub wartości zawartych umów.

§3. Jeżeli wysokość prowizji nie została w umowie określona, należy się ona w wysokości zwyczajowo przyjętej w stosunkach danego rodzaju, w miejscu działalności prowadzonej przez agenta, a w razie niemożności ustalenia prowizji w ten sposób, agentowi należy się prowizja w odpowiedniej wysokości, uwzględniającej wszystkie okoliczności bezpośrednio związane z wykonaniem zleconych mu czynności.

Umowa agencyjna należy do umów odpłatnych. Agentowi turystycznemu przysługuje zatem od organizatora turystyki prawo do wynagrodzenia w wysokości określonej w zawartej przez nich umowie agencyjnej. Strony umowy mają swobodę w ustalaniu rodzaju i wysokości tego wynagrodzenia. Może to być wynagrodzenie ryczałtowe, którego wysokość jest sztywno ustalona przez strony. Najczęściej jednak wynagrodzenie agenta turystycznego przybiera postać prowizji. Metody ustalenia jej wysokości mogą być różne np. zależnie od liczby sprzedanych imprez albo ich wartości. Przyjęta w umowie metoda ustalania wysokości wynagrodzenia przysługującego agentowi turystycznemu musi pozwalać na ustalenie wysokości wynagrodzenia. Jeśli jednak w umowie nie uregulowano kwestii ustalania wysokości wynagrodzenia, to zgodnie z §3. komentowanego przepisu agentowi należy się prowizja, która:

- jest zależna od liczby lub wysokości zawartych przez niego umów oraz
- ustalana jest na podstawie wartości rynkowych przyjętych w stosunkach wykonywania danego rodzaju czynności, w miejscu działalności prowadzonej przez agenta;

- gdyby jednak w umowie nie było takich postanowień obowiązuje zasada, że agentowi przysługuje prowizja w wysokości zwyczajowo przyjętej w stosunkach danego rodzaju w miejscu działalności prowadzonej przez agenta.

Umowa agencyjna może również przewidywać odrębne wynagrodzenie agenta z tytułu przyjęcia przez niego odpowiedzialności. Ten dodatkowy obowiązek agenta zwany jest zobowiązaniem *del credere* oznacza jego odpowiedzialność o charakterze gwarancyjnym. Jeśli umowa nie stanowi inaczej odpowiedzialność ta dotyczy spełnienia przez klienta świadczenia z umowy zawartej z dającym zlecenie. Ważnym elementem klauzuli *del credere* jest wynagrodzenie za zaciągnięcie zobowiązania. Wynagrodzenie to nazywane jest prowizją *del credere*. Agent przyjmuje odpowiedzialność za wykonanie zobowiązania przez klienta w „uzgodnionym zakresie”. Może na przykład przyjąć odpowiedzialność do kwoty 10 tysięcy złotych.

Co stanowi podstawę do żądania przez agenta prowizji ?

Art. 761 §1. Agent może żądać prowizji od umów zawartych w czasie trwania umowy agencyjnej, jeżeli do ich zawarcia doszło w wyniku jego działalności lub jeżeli zostały one zawarte z klientami pozyskanymi przez agenta poprzednio dla umów tego samego rodzaju.

§2. Jeżeli agentowi zostało przyznane prawo wyłączności w odniesieniu do oznaczonej grupy klientów lub obszaru geograficznego, a w czasie trwania umowy agencyjnej została bez udziału agenta zawarta umowa z klientem z tej grupy lub obszaru, agent może żądać prowizji od tej umowy. Dający zlecenie obowiązany jest w rozsądnym czasie zawiadomić agenta o zawarciu takiej umowy.

Podstawą do żądania, przez agenta turystycznego od organizatora turystyki, wypłaty prowizji są umowy o udział w imprezie turystycznej zawarte z podróżnymi w czasie trwania umowy agencyjnej. Zawarcie takiej umowy jest warunkiem koniecznym, ale niewystarczającym do żądania prowizji. Niezbędne jest, aby do zawarcia umowy doprowadziło działanie agenta turystycznego. Innymi słowy musi istnieć związek między zawarciem umowy o udział w imprezie turystycznej a działaniami agenta turystycznego.

W pewnych sytuacjach agent turystyczny może żądać od organizatora turystyki prowizji mimo, że jego działania nie miały bezpośredniego wpływu na zawarcie przez organizatora

turystyki umowy o udział w imprezie turystycznej. Agent turystyczny może wystąpić z takim żądaniem w przypadku, kiedy umowa o udział w imprezie turystycznej została zawarta z podróżnym, którego on wcześniej pozyskał i to bez względu na termin, w którym to nastąpiło.

W pewnych sytuacjach agentowi turystycznemu przysługuje prowizja od umów zawartych z podróżnymi, których on nie pozyskiwał. Ma to miejsce wówczas gdy zostało mu przyznane prawo wyłączności w odniesieniu do oznaczonej grupy klientów lub obszaru geograficznego, a w czasie trwania umowy agencyjnej została zawarta, bez udziału agenta, umowa z podróżnym z tej grupy lub obszaru. W takim przypadku agent turystyczny może żądać prowizji również i od tej umowy, a organizator turystyki jest zobowiązany w rozsądnym czasie zawiadomić go o zawarciu takiej umowy. Zawiadomienie może nastąpić w dowolnej formie. Brak zawiadomienia nie pozbawia jednak agenta turystycznego prowizji, ale traktowane jest jako naruszenie obowiązku lojalności, uprawniające agenta turystycznego do wypowiedzenia umowy bez zachowania terminu wypowiedzenia.

Czy agent może żądać prowizji po rozwiązaniu umowy agencyjnej?

Art. 761 (1) §1 Agent może żądać prowizji od umowy zawartej po rozwiązaniu umowy agencyjnej, jeżeli – przy spełnieniu przesłanek z art. 761 podstawy żądania prowizji przez agenta – propozycję zawarcia umowy dający zlecenie lub agent otrzymał od klienta przed rozwiązaniem umowy agencyjnej.

§2. Agent może żądać prowizji od umowy zawartej po rozwiązaniu umowy agencyjnej także wtedy, gdy do jej zawarcia doszło w przeważającej mierze w wyniku jego działalności w okresie trwania umowy agencyjnej, a zarazem w rozsądnym czasie od jej rozwiązania.

Jakie są podstawowe prawa i obowiązki agenta określone w k.c.?

W dwóch przypadkach agent turystyczny może jednak żądać prowizji od umów zawartych przez organizatora turystyki z podróżnymi po rozwiązaniu umowy agencyjnej:

- gdy propozycję zawarcia umowy klient złożył przed rozwiązaniem umowy agencyjnej, lub
- gdy do zawarcia umowy doszło w przeważającej mierze w wyniku działalności agenta podczas trwania umowy agencyjnej, a zarazem w „rozsądnym” czasie od jej rozwiązania.

Jakie są podstawowe prawa i obowiązki agenta turystycznego w świetle postanowień k.c. o umowie agencyjnej?

Art. 760(1) §1 Agent obowiązany jest w szczególności przekazywać wszelkie informacje mające znaczenie dla dającego zlecenie oraz przestrzegać jego wskazówek uzasadnionych w danych okolicznościach, a także podejmować, w zakresie prowadzonych spraw, czynności potrzebne do ochrony praw dającego zlecenie.

§2. Postanowienia umowy sprzeczne z treścią §1 są nieważne.

Prawa i obowiązki agenta turystycznego są określone przede wszystkim w umowie zawartej z organizatorem turystyki, a także w ustawie o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych. Niektóre kwestie są również regulowane w przepisach kodeksu cywilnego dotyczących umowy agencyjnej. Najogólniej rzecz ujmując, podstawowym prawem agenta turystycznego jest otrzymanie od organizatora turystyki wynagrodzenia za prowadzone działania. Natomiast jego podstawowym obowiązkiem jest realizacja umowy zgodnie z jej treścią.

Ponadto art. 760 k.c. nakłada na agenta turystycznego obowiązek lojalności wobec organizatora turystyki, na który składa się w szczególności:

- obowiązek przekazywania organizatorowi turystyki wszelkich informacji mających dla niego znaczenie,
- przestrzeganie wskazówek organizatora turystyki dotyczących wykonywania umowy agencyjnej uzasadnionych w danych okolicznościach,
- podejmowanie w zakresie prowadzonych spraw czynności potrzebnych do ochrony praw organizatora turystyki.

Jakie są podstawowe prawa i obowiązki organizatora turystyki?

Art. 760 (2) §1 Dający zlecenie obowiązany jest przekazywać agentowi dokumenty i informacje potrzebne do prawidłowego wykonania umowy.

§2. Dający zlecenie obowiązany jest w rozsądnym czasie zawiadomić agenta o przyjęciu lub odrzuceniu propozycji zawarcia umowy oraz o niewykonaniu umowy, przy której zawarciu agent pośredniczył lub którą zawarł w imieniu dającego zlecenie.

§3. Dający zlecenie obowiązany jest zawiadomić w rozsądnym czasie agenta o tym, że liczba umów, których zawarcie przewiduje, lub wartość ich przedmiotu będzie znacznie niższa niż ta, której agent mógłby się normalnie spodziewać.

§4. Postanowienia umowy sprzeczne z treścią §1-3 są nieważne.

Podobnie jak w przypadku agenta turystycznego, prawa i obowiązki organizatora turystyki są określone w umowie zawartej z agentem turystycznym. Podstawowym prawem organizatora turystyki jest domaganie się od agenta turystycznego realizacji ciężących na nim obowiązków.

Natomiast podstawowym obowiązkiem organizatora turystyki jest wypłata agentowi przysługującego mu wynagrodzenia.

Podobnie jak w przypadku agenta turystycznego, również organizator turystyki ma obowiązek lojalności wobec agenta turystycznego. Składa się na niego:

- obowiązek przekazywania agentowi turystycznemu dokumentów i informacji potrzebnych do prawidłowego wykonania umowy;
- obowiązek zawiadomienia agenta turystycznego w rozsądnym czasie o przyjęciu lub odrzuceniu propozycji zawarcia umowy oraz o niewykonaniu umowy, przy której zawarciu agent turystyczny pośredniczył lub którą zawarł w imieniu organizatora turystyki;
- obowiązek zawiadomienia w rozsądnym czasie agenta turystycznego o tym, że liczba umów, których zawarcie przewiduje lub wartość ich przedmiotu będzie znacznie niższa niż ta, której agent turystyczny mógłby się normalnie spodziewać na skutek wykonywania umowy agencyjnej.

Kiedy umowa agencyjna przestaje obowiązywać?

Art. 764 Umowę zawartą na czas oznaczony, a wykonywaną przez strony po upływie terminu, na jaki została zawarta, poczytuje się za zawartą na czas nieoznaczony.

Art. 764(1) §1 Umowa zawarta na czas nieoznaczony może być wypowiedziana na miesiąc naprzód w pierwszym roku, na dwa miesiące naprzód w drugim roku oraz na trzy miesiące naprzód w trzecim i następnych latach trwania umowy. Ustawowe terminy wypowiedzenia nie mogą być skracane.

§2. Ustawowe terminy wypowiedzenia mogą zostać umownie przedłużone, z tym że termin ustalony dla dającego zlecenie nie może być krótszy niż termin ustalony dla agenta. Przedłużenie terminu dla agenta powoduje takie samo przedłużenie dla dającego zlecenie.

§3. Jeżeli umowa nie stanowi inaczej, termin wypowiedzenia upływa z końcem miesiąca kalendarzowego.

§4. Przepisy § 1-3 mają zastosowanie do umowy zawartej na czas oznaczony, a przekształconej z mocy art. 764 domniemanie zawarcia umowy agencyjnej na czas nieoznaczony w umowę zawartą na czas nieoznaczony. Okres, na jaki umowa na czas oznaczony była zawarta, uwzględnia się przy ustalaniu terminu wypowiedzenia.

Art. 764 (2) §1 Umowa agencyjna, chociażby była zawarta na czas oznaczony, może być wypowiedziana bez zachowania terminów wypowiedzenia z powodu niewykonania obowiązków przez jedną ze stron w całości lub znacznej części, a także w przypadku zaistnienia nadzwyczajnych okoliczności.

§2. Jeżeli wypowiedzenia dokonano na skutek okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność druga strona, jest ona zobowiązana do naprawienia szkody poniesionej przez wypowiadającego w następstwie rozwiązania umowy.

Umowa agencyjna zawarta przez agenta turystycznego z organizatorem turystyki przestaje obowiązywać na skutek:

- wygaśnięcia,
- rozwiązania, w drodze:
 - porozumienia stron,
 - wypowiedzenia przez jedną ze stron,
 - rozwiązania bez wypowiedzenia.

Wygaśnięcie dotyczy umów zawartych na czas oznaczony. Umowa taka wygasa wraz z upływem czasu, na który została zawarta. Nie wygasa jednak, gdy nadal jest wykonywana przez stronę. W takim przypadku przekształca się wtedy w umowę zawartą na czas nieoznaczony.

W każdym przypadku umowa agencyjna może być rozwiązana w drodze porozumienia stron.

W przypadku umowy agencyjnej zawartej na czas nieoznaczony, umowa może być wypowiedziana przez każdą ze stron z zachowaniem terminów wypowiedzenia, a mianowicie:

- na miesiąc naprzód w pierwszym roku,
- na dwa miesiące naprzód w drugim roku oraz
- na trzy miesiące naprzód w trzecim i następnych latach trwania umowy.

Jeśli umowa nie stanowi inaczej, termin wypowiedzenia upływa z końcem miesiąca kalendarzowego. Ustawowe terminy wypowiedzenia nie mogą być skracane, ale mogą zostać umownie przedłużone, pod warunkiem, że termin ustalony dla organizatora turystyki nie będzie krótszy niż termin ustalony dla agenta turystycznego.

W pewnych sytuacjach umowę agencyjną można wypowiedzieć bez zachowania terminów wypowiedzenia. Jest to możliwe, jeśli:

- jedna ze stron nie wykonała obowiązków z umowy agencyjnej w całości lub w znacznej części;
- wystąpiły nadzwyczajne okoliczności.

Jeśli wypowiedzenie zostało dokonane na skutek okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność druga strona, jest ona zobowiązana do naprawienia szkody poniesionej przez wypowiadającego w następstwie rozwiązania umowy.

Jakie są skutki wygaśnięcia umowy agencyjnej?

Art. 764(3) §1 Po rozwiązaniu umowy agencyjnej agent może żądać od dającego zlecenie świadczenia wyrównawczego, jeżeli w czasie trwania umowy agencyjnej pozyskał nowych

klientów lub doprowadził do istotnego wzrostu obrotów z dotychczasowymi klientami, a dający zlecenie czerpie nadal znaczne korzyści z umów z tymi klientami. Roszczenie to przysługuje agentowi, jeżeli, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności, a zwłaszcza utratę przez agenta prowizji od umów zawartych przez dającego zlecenie z tymi klientami, przemawiają za tym względy słuszności.

§2. Świadczenie wyrównawcze nie może przekroczyć wysokości wynagrodzenia agenta za jeden rok, obliczonego na podstawie średniego rocznego wynagrodzenia uzyskanego w okresie ostatnich pięciu lat. Jeżeli umowa agencyjna trwała krócej niż pięć lat, wynagrodzenie to oblicza się z uwzględnieniem średniej z całego okresu jej trwania.

§3. Uzyskanie świadczenia wyrównawczego nie pozbawia agenta możliwości dochodzenia odszkodowania na zasadach ogólnych.

§4. W razie śmierci agenta, świadczenia wyrównawczego, o którym mowa w §1, mogą żądać jego spadkobiercy.

§5. Możliwość dochodzenia roszczenia o świadczenie wyrównawcze zależy od zgłoszenia przez agenta lub jego spadkobierców odpowiedniego żądania wobec dającego zlecenie przed upływem roku od rozwiązania umowy.

Art. 764 (4) *Świadczenie wyrównawcze nie przysługuje agentowi, jeżeli:*

1) dający zlecenie wypowiedział umowę na skutek okoliczności, za które odpowiedzialność ponosi agent, usprawiedliwiających wypowiedzenie umowy bez zachowania terminów wypowiedzenia;

2) agent wypowiedział umowę, chyba że wypowiedzenie jest uzasadnione okolicznościami, za które odpowiada dający zlecenie, albo jest usprawiedliwione wiekiem, ułomnością lub chorobą agenta, a względy słuszności nie pozwalają domagać się od niego dalszego wykonywania czynności agenta;

3) agent za zgodą dającego zlecenie przeniósł na inną osobę swoje prawa i obowiązki wynikające z umowy.

Po wygaśnięciu umowy agencyjnej agent turystyczny może dochodzić od organizatora turystyki świadczenia wyrównawczego. Roszczenie o świadczenie wyrównawcze przysługuje agentowi turystycznemu bez względu na sposób rozwiązania umowy agencyjnej. W przypadku śmierci osoby fizycznej będącej agentem turystycznym świadczenia wyrównawczego mogą żądać również jej spadkobiercy.

Prawo do świadczenia wyrównawczego przysługuje agentowi turystycznemu, jeśli w czasie trwania umowy agencyjnej agent pozyskał nowych klientów lub doprowadził do istotnego wzrostu obrotów z dotychczasowymi klientami, a organizator turystyki czerpie nadal znaczne korzyści z umów z tymi klientami. Roszczenie to przysługuje agentowi, jeśli, biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności, a zwłaszcza utratę przez agenta prowizji od umów zawartych przez organizatora turystyki z tymi klientami, przemawiają za tym względy słuszności.

Wysokość świadczenia wyrównawczego nie może przekroczyć wysokości wynagrodzenia agenta turystycznego za jeden rok, obliczonego na podstawie średniego rocznego wynagrodzenia uzyskanego w okresie ostatnich 5 lat. Jeśli jednak umowa agencyjna trwała krócej niż 5 lat, wynagrodzenie to oblicza się z uwzględnieniem średniej z całego okresu jej trwania.

Agent, który otrzymał świadczenie wyrównawcze ma również możliwość dochodzenia odszkodowania na zasadach ogólnych (art. 471 i następane Kodeksu cywilnego).

Regulacje zawarte w ustawie o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych

Jakie obowiązki na agentów turystycznych nakłada ustawa o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych?

Art. 7 ust. 4 Agent turystyczny, a także organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych, który w ramach wykonywanej działalności jednocześnie działa jako agent turystyczny, są obowiązani:

- 1) wykonywać działalność tylko na rzecz organizatorów turystyki wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 22 ust. 2, lub posiadających siedzibę na terytorium jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej lub państwa, o którym mowa w art. 8 ust. 2;*
- 2) w umowie zawieranej z podróżnym wskazywać jednoznacznie właściwego organizatora turystyki, którego reprezentują;*
- 3) działać na podstawie ważnej umowy agencyjnej;*
- 4) realizować wobec podróżnych obowiązki informacyjne, o których mowa w załącznikach do ustawy.*

5. Obowiązki wymienione w ust. 1, 2 i 4 dotyczą całego okresu wykonywania działalności.

W art. 7 ust. 4 zostały określone obowiązki nakładane na agentów turystycznych, a także na organizatorów turystyki lub przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych, którzy w ramach wykonywanej działalności jednocześnie działają jako agenci turystyczni.

Do obowiązków podmiotów działających jako agenci turystyczni należy:

1. wykonywanie działalności tylko na rzecz organizatorów turystyki:
 - wpisanych do prowadzonego przez marszałka województwa rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych lub
 - posiadających siedzibę na terytorium jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej lub państw, które na podstawie umowy z Unią Europejską i jej państwami członkowskimi wdrożyły postanowienie dyrektywy 2015/2302 w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych;
2. w umowie zawieranej z podróżnym wskazywanie jednoznacznie właściwego organizatora turystyki, którego reprezentują;
3. działanie na podstawie ważnej umowy agencyjnej;
4. realizowanie wobec podróżnych obowiązków informacyjnych, o których mowa w załącznikach do ustawy.

Podmioty wykonujące działalność agenta turystycznego mogą sprzedawać lub oferować do sprzedaży nie tylko imprezy organizatorów turystyki wpisanych do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych prowadzonego przez marszałka województw, ale także imprezy turystyczne organizowane przez przedsiębiorców turystycznych niewpisanych do tego rejestru, ale posiadających siedzibę w państwie UE lub państwie, które na podstawie umowy z Unią Europejską i jej państwami członkowskimi wdrożyło postanowienie dyrektywy 2015/2302 w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych.

Do podstawowych obowiązków agenta turystycznego należy wskazanie w umowie zawieranej z podróżnym organizatora turystyki, którego reprezentuje. Wskazanie powinno nastąpić w sposób jasny, czytelny i zrozumiały poprzez podanie jego pełnej nazwy, adresu,

danych kontaktowych oraz wskazanie, że jest on organizatorem imprezy, o której mowa w umowie. Brak takiego wskazania może wprowadzać podróżnego w błąd odnośnie tego kto jest faktycznym organizatorem imprezy w której bierze udział.

Kolejnym obowiązkiem agenta turystycznego jest działanie na podstawie ważnej umowy agencyjnej. Jego realizacja wymaga podpisania umowy agencyjnej upoważniającej agenta do stałego pośredniczenia przy zawieraniu umów o udział w imprezie turystycznej na rzecz organizatora turystyki lub zawierania tych umów w jego imieniu. Przedmiotem umowy agencyjnej mogą być objęte jedynie czynności polegające na zawieraniu albo pośredniczeniu w zawieraniu z podróżnymi umów o udział w imprezie turystycznej. O działaniu bez ważnej umowy agencyjnej można mówić wówczas, gdy przedsiębiorca występujący wobec podróżnego jako agent turystyczny danego organizatora turystyki nie posiada prawnego umocowania do występowania w jego imieniu, ponieważ nie została zawarta umowa agencyjna.

Obowiązkiem agenta jest realizowanie wobec podróżnych obowiązków informacyjnych określonych w u.i.t.p.u.t. Są to informacje, które agent turystyczny powinien przekazać podróżnemu przed zawarciem przez niego umowy o udział w imprezie turystycznej, (szczegółowo określone w art. 39 i 40 u.i.t.p.u.t.), jak i informacje, które powinny być przekazane podróżnemu z momentem zawarcia takiej umowy (określone w art. 42 ust. 4 u.i.t.p.u.t.).

Czy marszałek województwa jest upoważniony do kontroli agentów turystycznych?

Art. 30 ust. 1 u.i.t.p.u.t. Minister właściwy do spraw turystyki oraz marszałek województwa są upoważnieni do kontroli prowadzonej przez przedsiębiorcę turystycznego działalności, w zakresie:

- 4) zgodności wykonywanej działalności z zawartymi umowami agencyjnymi;*
 - 5) przestrzegania wobec podróżnych obowiązków informacyjnych, o których mowa w rozdziale 6.*
- 3. Minister właściwy do spraw turystyki oraz marszałek województwa są upoważnieni do kontroli działalności agentów turystycznych i innych osób, zawierających z podróżnymi umowy o udział w imprezie turystycznej w imieniu organizatorów turystyki, w zakresie spełnienia przy zawieraniu tych umów obowiązków określonych ustawą.*

6. Minister właściwy do spraw turystyki w przypadku stwierdzenia w wyniku kontroli, o której mowa w ust. 1–3, uchybień w sposobie wykonywania działalności, występuje do właściwego marszałka województwa o podjęcie stosownych działań.

6a. Marszałek województwa może wezwać przedsiębiorcę turystycznego do usunięcia uchybień stwierdzonych w wyniku kontroli w wyznaczonym terminie.

Organami upoważnionymi do kontroli agentów turystycznych są minister właściwy do spraw turystyki oraz marszałek województwa. Ustawa upoważnia te organy również do kontroli innych osób zawierających z podróżnymi umowy o udział w imprezie turystycznej w imieniu organizatorów turystyki.

Przedmiotem kontroli jest zgodność prowadzonej działalności z zawartymi umowami agencyjnymi oraz przestrzeganie wobec podróżnych obowiązków informacyjnych. Umowy agencyjne zawarte przez organizatora turystyki z agentem turystycznym mogą upoważniać agenta turystycznego:

- albo do zawierania, w imieniu organizatora turystyki, z podróżnymi umów o udział w imprezie turystycznej;
- albo tylko do pośredniczenia w zawieraniu tych umów (pozyskiwania nabywców i kierowania ich do organizatora w celu zawarcia umowy o udział w imprezie turystycznej).

Kontrola zgodności prowadzonej działalności z zawartą umową agencyjną pozwala na ustalenie czy działania agenta nie wychodzą poza zakres tej umowy. Ma to miejsce wtedy, gdy agent poza umową agencyjną sam dokonuje pakietyzacji usług lub ułatwia nabywanie powiązanych usług turystycznych.

W zależności od tego czy agent zobowiązuje się tylko do pośrednictwa w zawieraniu umów z podróżnymi czy też zawiera takie umowy w imieniu organizatora turystyki różny jest zakres jego obowiązków wobec podróżnego, w szczególności obowiązek udzielania podróżnemu przed zawarciem umowy informacji dotyczących nabywanej imprezy.

Stwierdzenie w czasie kontroli agenta turystycznego uchybień upoważnia ministra właściwego do wystąpienia do marszałka województwa o podjęcie stosownych działań. Jednym z tych działań jest wezwanie agenta turystycznego do usunięcia uchybień w wyznaczonym terminie.

3.6. Sankcje prawne za prowadzenie działalności niezgodnie z prawem

Jakie są konsekwencje nierespektowania przez agenta turystycznego obowiązujących przepisów?

Art. 32 ust. 1 Marszałek województwa, w drodze decyzji administracyjnej, wykreśla z rejestru przedsiębiorcę turystycznego wpisanego do rejestru występującego wobec podróżnych jako agent turystyczny, który dopuszcza się następujących uchybień:

- 1) w umowach zawieranych z podróżnymi nie wskazuje jednoznacznie właściwego organizatora turystyki, którego reprezentuje, lub*
- 2) zawiera umowy o udział w imprezie turystycznej na rzecz przedsiębiorcy turystycznego, który wbrew takiemu obowiązkowi nie uzyskał wpisu do rejestru lub który nie posiada zabezpieczenia finansowego na wypadek niewypłacalności, lub*
- 3) działa bez ważnej umowy agencyjnej lub przekracza jej zakres, lub*
- 4) nie dopełnia wobec podróżnych obowiązków informacyjnych, o których mowa w rozdziale 6.*

2. Przedsiębiorca turystyczny, o którym mowa w ust. 1, nie może uzyskać ponownego wpisu do rejestru przed upływem 3 lat od dnia, w którym została skutecznie doręczona stronie decyzja administracyjna o wykreśleniu z rejestru i o zakazie wykonywania działalności objętej wpisem.

3. Przedsiębiorcę turystycznego, który nie jest wpisany do rejestru, a występując wobec podróżnych jako agent turystyczny dopuszcza się uchybień, o których mowa w ust. 1, uznaje się za organizatora turystyki wykonującego działalność bez wymaganego wpisu do rejestru.

4. Agent turystyczny sprzedający lub oferujący do sprzedaży imprezy turystyczne utworzone przez organizatora turystyki nieposiadającego siedziby na terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub państwa, o którym mowa w art. 8 ust. 2, podlega obowiązkom, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1-4 i ust. 2, art. 13 ust. 1 oraz art. 48-52, chyba że wykáže, że organizator turystyki spełnia warunki określone w tych przepisach. Agent turystycznego, który nie realizuje tych obowiązków, uznaje się za organizatora turystyki wykonującego działalność bez wymaganego wpisu do rejestru.

Artykuł 32 odnosi się do każdego przedsiębiorcy turystycznego, który występuje wobec podróżnego jako agent turystyczny, lub rzeczywiście jest nim, i prowadzi działalność jako

agent turystyczny. Z powyższego wynika, że omawiany przepis obejmuje dwa rodzaje przedsiębiorców turystycznych, a mianowicie:

- przedsiębiorców turystycznych, którzy są agentami i nie wykonują działalności polegającej na organizowaniu imprez turystycznych lub ułatwianiu nabywania powiązanych usług turystycznych, a tym samym nie mają obowiązku uzyskiwania wpisu w rejestrze organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych prowadzonym przez marszałka województwa;
- przedsiębiorców turystycznych wpisanych do tego rejestru, którzy zajmują się zarówno organizowaniem imprez turystycznych lub ułatwianiem nabywania powiązanych usług turystycznych, jak i sprzedażą lub oferowaniem do sprzedaży imprez organizowanych przez inne podmioty – i w tym zakresie występują wobec podróżnych jako agenci turystyczni.

Powyższe rozróżnienie ma kluczowe znaczenie dla konsekwencji w przypadku stwierdzenia dopuszczenia się przez przedsiębiorcę uchybień wymienionych w tym artykule.

Komentowany przepis zawiera zamknięty katalog uchybień, których mogą się dopuścić przedsiębiorcy wpisani do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych występujący wobec podróżnego jako agenci turystyczni. Należą do nich następujące uchybienia:

1. niewskazywanie jednoznacznie w umowach zawieranych z podróżnymi właściwego organizatora turystyki, którego reprezentują, lub
2. zawieranie umów o udział w imprezie turystycznej na rzecz przedsiębiorcy turystycznego, który:
 - wbrew takiemu obowiązkowi nie uzyskał wpisu do rejestru lub
 - nie posiada zabezpieczenia finansowego na wypadek niewypłacalności,
3. działanie bez ważnej umowy agencyjnej lub przekraczanie jej zakresu, lub
4. niedopełnianie wobec podróżnych obowiązków informacyjnych.

Pierwszym z ww. uchybień jest zawieranie umów bez jednoznacznego wskazania kto jest ich organizatorem. Brak takiego wskazania może wprowadzać podróżnego w błąd odnośnie tego kto jest faktycznym organizatorem imprezy, którą podróżny nabywa.

Uchybienie to obejmuje zarówno przypadki, gdy w umowie z podróżnym nie wskazuje się organizatora imprezy turystycznej, jak i przypadki, gdy jest wskazany w sposób niejasny, nieczytelny, niezrozumiały, a także przypadki gdy w ogóle nie został wskazany.

Kolejnym uchybieniem jest zawieranie umowy o udział w imprezie turystycznej na rzecz przedsiębiorcy turystycznego, który wbrew takiemu obowiązkowi nie uzyskał wpisu do rejestru lub który nie posiada zabezpieczenia finansowego na wypadek niewypłacalności. W ramach tego uchybienia można wyróżnić dwie przesłanki. Pierwsza dotyczy przedsiębiorców, którzy wbrew obowiązkowi nie posiadają wpisu w rejestrze. Przesłanka ta obejmuje swym zakresem zarówno przedsiębiorców, którzy w ogóle nie posiadają wpisu do rejestru jak i przedsiębiorców, którzy taki wpis wprawdzie posiadają, ale działają niezgodnie z tym wpisem np. organizują imprezy do innych państw niż to wynika z rejestru. Druga przesłanka dotyczy przedsiębiorców, którzy nie posiadają zabezpieczenia na wypadek niewypłacalności. W tej grupie mieścić się będzie brak zabezpieczenia w jakiegokolwiek z form przewidzianych ustawą, jak i posiadanie zabezpieczenia w formie niewłaściwej dla danego rodzaju działalności (np. zabezpieczenie w formie rachunku powierniczego posiadane przez organizatora organizującego imprezy zagraniczne).

Kolejnym uchybieniem jest działanie bez ważnej umowy agencyjnej lub przekroczenie jej zakresu. Przedmiotem umowy agencyjnej jest stałe pośredniczenie przy zawieraniu z podróżnymi umów o udział w imprezie turystycznej lub zawieranie tych umów w imieniu organizatora turystyki. Przekroczenie zakresu tej umowy oznacza świadczenie przez agenta usług, które nie zostały objęte umową. Natomiast o działaniu bez ważnej umowy agencyjnej można mówić wówczas, gdy przedsiębiorca występujący wobec podróżnych jako agent danego organizatora nie ma zawartej z nim umowy agencyjnej.

Czwartym uchybieniem jest niedopełnianie wobec podróżnych obowiązków informacyjnych określonych w rozdziale 6 u.i.t.p.u.t. Obowiązek ten ma na celu dostarczenie podróżnym informacji o imprezie zarówno przed zawarciem umowy o udział w imprezie turystycznej, pozwalającej na dokonanie oceny czy i na ile oferowana impreza odpowiada ich potrzebom i oczekiwaniom, jak i w momencie jej zawarcia.

Stwierdzenie jednego z ww. uchybień obliguje marszałka województwa do wydania decyzji o wykreśleniu przedsiębiorcy z organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych.

W ust 3 art. 32 uregulowano konsekwencje jakie ponoszą przedsiębiorcy niewpisani do rejestru, którzy doduszają się ww. uchybień. Komentowany przepis dotyczy przedsiębiorców turystycznych, którzy:

- nie są wpisani do rejestru organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych;
- występują wobec podróżnych jako agent turystyczny;
- popełniają jedno z ww. uchybień.

Stwierdzenie występowania ww. przesłanek jest uznaniem go za organizatora turystyki wykonującego działalność bez wymaganego wpisu do rejestru. W takim przypadku marszałek województwa jest zobowiązany do wydania decyzji administracyjnej o stwierdzeniu wykonywania działalności organizatora turystyki bez wymaganego wpisu do rejestru i o zakazie wykonywania działalności organizatora turystyki przez okres 3 lat. Wydana przez marszałka decyzja stanowi podstawę wpisu przedsiębiorcy w katalogu przedsiębiorców turystycznych, wobec których stwierdzono wykonywanie działalności bez wymaganego wpisu do rejestru i objętych zakazem wykonywania działalności przez okres 3 lat.

Dodatkowe obowiązki zostały nałożone na tych agentów turystycznych, którzy sprzedają lub oferują do sprzedaży imprezy turystyczne utworzone przez organizatora turystyki nieposiadającego siedziby na terytorium Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub państwa, które na podstawie umowy z Unią Europejską i jej państwami członkowskimi, które wdrożyło postanowienie dyrektywy 2015/2302 w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych. Wobec tych przedsiębiorców nie znajduje zastosowania ustawa o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych. W konsekwencji agenci turystyczni zostali zobowiązani:

- albo do wykazania, że organizator, którego są agentem, spełnia wymagania określone w art. 7 ust 1 pkt. 1-4 (posiadanie wymaganego ustawą zabezpieczenia finansowego, prowadzenie wykazu umów, odprowadzanie składek na TFG) i ust. 2 (zabezpieczenie

- w formie prawem przewidzianej, terminowe odprowadzanie składek na TFG), w art. 13 ust. 1 (złożenie oświadczenia o zaistnieniu niewypłacalności) oraz w art. 48-52 (ponoszenie odpowiedzialności za usługi turystyczne objęte umową o udział w imprezie turystycznej, udzielenie pomocy podróży);
- albo do spełnienia tych wszystkich obowiązków.

Agent turystyczny, który uchyla się od spełnienia tych obowiązków uznawany jest za organizatora turystyki wykonującego działalność bez wymaganego wpisu do rejestru. Taki agent z jednej strony ponosi wobec podróżnego, z którym zawarł umowę o udział w imprezie turystycznej, odpowiedzialność za jej realizację, a z drugiej marszałek województwa wyda decyzję administracyjną o stwierdzeniu wykonywania działalności organizatora turystyki bez wymaganego wpisu do rejestru i o zakazie wykonywania działalności organizatora turystyki przez okres 3 lat. Wydana przez marszałka decyzja stanowi podstawę wpisu przedsiębiorcy w katalogu przedsiębiorców turystycznych, wobec których stwierdzono wykonywanie działalności bez wymaganego wpisu do rejestru i objętych zakazem wykonywania działalności przez okres 3 lat.

4. Gestorzy turystycznej bazy noclegowej

4.1. Podstawowe akty prawne, które znajdują zastosowanie w omawianej działalności i będą częściowo omawiane w podrozdziale

1. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1360);
2. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008, 2052, 2269, 2328, z 2022 r. poz. 1726, 1768);
3. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1128, 1163, 1243, 1551, 1574, 1834, 1981, 2071, 2105, 2133, 2232, 2269, 2270, 2328, 2376, 2427, 2430, 2490, z 2022 r. poz. 1, 24, 64, 138, 501, 558, 583, 646, 655, 830, 872, 1079, 1265, 1301, 1358, 1459, 1512, 1561, 1692, 1846, 1967, 2014, 2127, 2180);
4. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2211);
5. Ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 511);
6. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162, 2105, z 2022 r. poz. 24, 974, 1570);
7. Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o Polskim Bonie Turystycznym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1038, 2014);
8. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 sierpnia 2004 r. w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie (Dz. U. 2017 r. poz. 2166);
9. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. z 2007 r. nr 251 poz. 1885, z późn. zm.).

4.2. Definicja

Gestor turystycznej bazy noclegowej – zarządca, administrator bazy, która jest wykorzystywana na potrzeby świadczenia usług hotelarskich.

Zgodnie zaś z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych usługi hotelarskie polegają na krótkotrwałym, ogólnie dostępnym wynajmowaniu domów, mieszkań, pokoi, miejsc noclegowych, a także miejsc na ustawienie namiotów lub przyczep samochodowych oraz świadczeniu, w obrębie obiektu, usług z tym związanych. Jest to zatem szerszy zakres pojęciowo, aniżeli usługa zakwaterowania w celach innych niż pobytowe, która nie jest nieodłącznym elementem przewozu pasażerów. Ta ostatnia w głównej mierze jest komponowana z innymi usługami na potrzeby tworzenia produktów turystycznych, którymi są imprezy turystyczne.

4.3. Kody PKD

PKD – Polska Klasyfikacja Działalności w obszarze właściwym dla gestorów turystycznej bazy noclegowej obejmuje trzy niezależne od siebie kody PKD:

55.10.Z Hotele i podobne obiekty zakwaterowania

55.20.Z Obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania

55.30.Z Pola kempingowe (włączając pola dla pojazdów kempingowych) i pola namiotowe

Charakterystykę poszczególnych kodów wraz z opisem podklasy przedstawiono w poniższym zestawieniu tabelarycznym:

Tabela 3. KODY PKD DZIAŁALNOŚCI W OBSZARZE WŁAŚCIWYM DLA GESTORÓW TURYSTYCZNEJ BAZY NOCLEGOWEJ

55.10	Hotele i podobne obiekty zakwaterowania	
55.10.Z	Hotele i podobne obiekty zakwaterowania	Podklasa ta obejmuje zapewnienie zakwaterowania w cyklu dziennym lub tygodniowym. Obiekty tu sklasyfikowane zapewniają zakwaterowanie w umeblowanych pokojach, apartamentach z usługami codziennego

		<p>sprzątania, ślania łóżek oraz szeroki zakres usług dodatkowych, takich jak: usługi podawania posiłków i napojów, usługi parkingowe, usługi pralni, udostępnianie basenów kąpielowych, pomieszczeń do ćwiczeń gimnastycznych czy urządzeń rekreacyjnych oraz udostępnianie sal konferencyjnych.</p> <p>Podklasa ta obejmuje zapewnienie krótkotrwałego zakwaterowania w:</p> <ul style="list-style-type: none"> – hotelach, – motelach, – pensjonatach, – innych obiektach hotelowych (np. wotele, botele, novotele, airtele, zajazdy, zamki). <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapewnienia zakwaterowania w domach, mieszkaniach lub apartamentach, włączając umeblowane, w celu dłuższego pobytu, zazwyczaj w cyklu miesięcznym lub rocznym, sklasyfikowanego w odpowiednich podklasach działu 68.
55.2	Obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania	
55.20	Obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania	
55.20.Z	Obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania	<p>Podklasa ta obejmuje zapewnienie zakwaterowania w cyklu dziennym lub tygodniowym w specjalnie wydzielonych umeblowanych pokojach lub pomieszczeniach umożliwiających mieszkanie, przygotowywanie posiłków oraz spanie lub z warunkami do gotowania lub wyposażonymi kuchniami. Mogą to być pokoje, apartamenty lub mieszkania w budynkach wielopiętrowych lub zespołach budynków, domki letniskowe lub domki kempingowe. Mogą być zapewnione minimalne usługi towarzyszące zakwaterowaniu.</p> <p>Podklasa ta obejmuje zapewnienie krótkotrwałego zakwaterowania w:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ośrodkach kolonijnych i pozostałych obiektach wycieczki

		<p>wakacyjnego(np. w ośrodkach wczasowych, domach wycieczkowych, ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych),</p> <ul style="list-style-type: none"> – kwaterach dla gości i bungalowach, – domkach lub chatach, bez obsługi, – gospodarstwach wiejskich (agroturystyka), – schroniskach młodzieżowych i górskich. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapewnienia umeblowanych miejsc krótkotrwałego zakwaterowania z codziennym sprzątaniem, ślaniem łóżek, podawaniem posiłków i napojów, sklasyfikowanego w 55.10.Z, – zapewnienia zakwaterowania w domach, mieszkaniach lub apartamentach, włączając umeblowane, w celu dłuższego pobytu, zazwyczaj w cyklu miesięcznym lub rocznym, sklasyfikowanego w odpowiednich podklasach działu 68.
55.3	Pola kempingowe	
55.30	Pola kempingowe	
55.30.Z	Pola kempingowe (włączając pola dla pojazdów kempingowych) i pola namiotowe	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie krótkotrwałego zakwaterowania w obozowiskach (np. rekreacyjnych, wędkarskich, łowieckich), przyczepach kempingowych, – zapewnienie miejsc dla pojazdów kempingowych, – zapewnienie miejsc na ustawienie namiotów. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zapewnienia krótkotrwałego zakwaterowania w schroniskach młodzieżowych i górskich, chatach, sklasyfikowanego w 55.20.Z.

4.4. Charakterystyka działalności

Gestor turystycznej bazy noclegowej samodzielnie na wstępie podejmuje decyzję czy chce, aby jego obiekt był traktowany jako kategoryzowany, podlegający zaszeregowaniu czy też chce, aby podlegał wyłącznie ewidencjonowaniu jako tzw. inny obiekt, w którym mogą być świadczone usługi hotelarskie. Ta pierwotna decyzja ma niebagatelne znaczenie, ponieważ wpływa na późniejsze postrzeganie obiektu i wiąże się ze spełnieniem określonych wymogów wynikających z tzw. rozporządzenia kategoryzacyjnego –

rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 sierpnia 2004 r. w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie³⁶. Usługi hotelarskie mogą być świadczone w obiektach hotelarskich, które spełniają:

1. wymagania co do wielkości obiektu, jego wyposażenia oraz zakresu świadczonych usług, ustalone dla rodzaju i kategorii, do których obiekt został zaszeregowany;
2. wymagania sanitarne, przeciwpożarowe oraz inne określone odrębnymi przepisami³⁷.

Usługi hotelarskie mogą być świadczone również w innych obiektach, jeżeli obiekty te spełniają minimalne wymagania co do wyposażenia oraz wymagania sanitarne, przeciwpożarowe i inne określone odrębnymi przepisami. Za inne obiekty, w których mogą być świadczone usługi hotelarskie, uważa się także wynajmowane przez rolników pokoje i miejsca na ustawianie namiotów w prowadzonych przez nich gospodarstwach rolnych, jeżeli obiekty te spełniają minimalne wymagania co do wyposażenia, jak również wymagania sanitarne, przeciwpożarowe oraz inne określone odrębnymi przepisami.

Wpierw omówione zostaną jednak obiekty podlegające zaszeregowaniu i kategoryzacji prowadzonej przez marszałków województw. Rodzaje obiektów hotelarskich jakie wyróżniamy i których nazwy rodzajowe podlegają ochronie prawnej są następujące:

1. hotele – obiekty posiadające co najmniej 10 pokoi, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych, świadczące szeroki zakres usług związanych z pobytem klientów;
2. motele – obiekty położone przy drogach, dysponujące parkingiem, posiadające co najmniej 10 pokoi, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych;
3. pensjonaty – obiekty posiadające co najmniej 7 pokoi, świadczące dla swoich klientów całodzienne wyżywienie;
4. kempingi (campingi) – obiekty strzeżone, umożliwiające nocleg w namiotach, samochodach mieszkalnych (campobusach) i przyczepach samochodowych, przyrządzanie posiłków, parkowanie samochodów, a także świadczące usługi związane z pobytem klientów; obiekty te mogą dodatkowo umożliwiać nocleg w domkach turystycznych lub innych obiektach stałych;

³⁶ Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 sierpnia 2004 r. w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie (Dz. U. 2017 r. poz. 2166).

³⁷ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich, op. cit.

5. domy wycieczkowe – obiekty posiadające co najmniej 30 miejsc noclegowych, dostosowane do samoobsługi klientów oraz świadczące minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów;
6. schroniska młodzieżowe – obiekty przeznaczone do indywidualnej i grupowej turystyki młodzieżowej, dostosowane do samoobsługi klientów;
7. schroniska – obiekty zlokalizowane poza obszarami zabudowanymi, przy szlakach turystycznych, świadczące minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów;
8. pola biwakowe – obiekty niestrzeżone, umożliwiające nocleg w namiotach³⁸.

Nie wszystkie z wymienionych podlegają zaszeregowaniu i kategoryzacji, decyzje w tym zakresie są wydawane przez marszałków województw dla: 1) hoteli, moteli i pensjonatów w zakresie pięciu kategorii oznaczonych gwiazdkami; 2) kempingów (campingów) w zakresie czterech kategorii oznaczonych gwiazdkami; 3) domów wycieczkowych i schronisk młodzieżowych w zakresie trzech kategorii oznaczonych cyframi rzymskimi. Zaszeregowaniu dokonywanemu w drodze decyzji marszałka województwa podlegają też schroniska bez nadania im kategorii, zaś pola biwakowe zaszeregowuje wójt/burmistrz/prezydent miasta. Po uzyskaniu odpowiedniej decyzji, wskazane rodzaje działalności podlegają wpisowi do ewidencji obiektów hotelarskich prowadzonej przez odpowiednich marszałków województw, za wyjątkiem pola biwakowego. Jeśli gestor bazy podejmie decyzję, iż nie chce prowadzić działalności hotelarskiej w żadnej z ośmiu nazwanych rodzajów obiektów, może uzyskać wpis do ewidencji innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie. W ramach tej ewidencji znajdują się przede wszystkim obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania, które mogą mieć dowolne nazwy używane w obrocie handlowym. Nazwy te nie podlegają ochronie prawnej, a zaliczyć do nich można m.in. hostele, ośrodki kolonijne, domy wczasowe, domy wypoczynkowe, kwatery turystyczne itd. Szczególną rolę odgrywają w tej grupie gospodarstwa wiejskie (agroturystyczne). Te ostatnie, choć nie są definiowane w przepisach prawa, to należy przyjąć, że działalność w nich powinni prowadzić rolnicy. Za inne obiekty, w których mogą być świadczone usługi hotelarskie, uważa się bowiem także wynajmowane przez rolników pokoje i miejsca na ustawianie namiotów w prowadzonych przez nich gospodarstwach rolnych, jeżeli obiekty te spełniają minimalne wymagania co do wyposażenia oraz wymagania sanitarne, przeciwpożarowe i inne

³⁸ Ibidem.

określone odrębnymi przepisami³⁹. Należy zatem podkreślić, iż przed rozpoczęciem świadczenia usług hotelarskich przedsiębiorca lub rolnik jest obowiązany uzyskać zaszeregowanie tego obiektu do odpowiedniego rodzaju i kategorii lub zgłosić ten obiekt do ewidencji wójta/burmistrza/prezydenta miasta. W razie rozpoczęcia świadczenia usług w obiekcie hotelarskim, który posiada zaszeregowanie przedsiębiorca jest obowiązany wystąpić do właściwego marszałka województwa o potwierdzenie lub zmianę dotychczasowego zaszeregowania. Przed rozpoczęciem świadczenia usług hotelarskich w obiekcie, który jest wpisany wyłącznie do ewidencji gminnej, przedsiębiorca lub rolnik zamierzający świadczyć usługi hotelarskie w gospodarstwie rolnym jest obowiązany zgłosić ten obiekt do ewidencji. Przedsiębiorcy świadczący usługi we wszystkich obiektach hotelarskich mają obowiązek informowania właściwego organu o okolicznościach powodujących zmianę rodzaju lub kategorii obiektu hotelarskiego oraz o zakończeniu świadczenia usług hotelarskich, tożsamy obowiązek dotyczy rolników prowadzących tego typu działalność. Wracając przy okazji do nazw rodzajów i oznaczenia kategorii obiektów hotelarskich, to podlegają one ochronie prawnej i mogą być stosowane wyłącznie w odniesieniu do obiektów hotelarskich w rozumieniu ustawy. Nie dotyczy to jednak nazw rodzajów używanych w kontekście, z którego jednoznacznie wynika, że obiekty te nie są obiektami hotelarskimi np. hotel dla psów⁴⁰. Przedsiębiorcy świadczący usługi hotelarskie mogą do oznaczenia obiektów hotelarskich, obok nazw rodzajów określonych w ustawie, stosować inne nazwy, które powinny się odróżniać dostatecznie od firm innych przedsiębiorców prowadzących działalność na tym samym rynku. Nazwa nie może wprowadzać w błąd, w szczególności co do osoby przedsiębiorcy, przedmiotu działalności przedsiębiorcy, miejsca działalności, a także rodzaju i kategorii obiektu. Zmiana nazwy wymaga ujawnienia w ewidencji. Gestor, którego prawo do nazwy własnej jest zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia gestor może także żądać usunięcia jego skutków, złożenia oświadczenia lub oświadczeń w odpowiedniej treści i formie, naprawienia na zasadach ogólnych szkody majątkowej lub wydania korzyści uzyskanej przez osobę, która dopuściła się naruszenia⁴¹.

Zasady podejmowania, wykonywania i zakończenia działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w tym prawa i obowiązki przedsiębiorców oraz

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1360).

zadania organów władzy publicznej w tym zakresie określa ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców⁴². Co istotne, nie znajduje ona zastosowania do wynajmowania przez rolników pokoi, sprzedaży posiłków domowych i świadczenia w gospodarstwach rolnych innych usług związanych z pobytem turystów. Oznacza to, że działalność w postaci gospodarstwa wiejskiego (agroturystycznego) prowadzona przez rolnika, nie podlega rejestracji jako działalność gospodarcza w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej CEIDG lub Krajowym Rejestrze Sądowym KRS. Podlega natomiast wpisowi do ewidencji innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie, prowadzonej przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta. Działalność ta podlega również preferencjom podatkowym. Wolne od podatku dochodowego są bowiem dochody uzyskane z tytułu wynajmu pokoi gościnnych, w budynkach mieszkalnych położonych na terenach wiejskich w gospodarstwie rolnym, osobom przebywającym na wypoczynku oraz dochody uzyskane z tytułu wyżywienia tych osób, jeżeli liczba wynajmowanych pokoi nie przekracza pięciu⁴³. Oznacza to zatem, że większa liczba pokoi będzie wiązała się z odmienną regułą podatkową i będzie podlegała opodatkowaniu. Stąd rozpoczynając działalność agroturystyczną, należy rozważyć wszelkie konsekwencje związane z decyzją co do zakresu świadczonych usług i liczebności udostępnianych w tym celu pokoi.

Ważnym aspektem prowadzenia działalności hotelarskiej niezależnie od tego w jakim obiekcie jest wykonywana, stanowi możliwość korzystania z pomocy państwa w czasie kryzysów. Tylko legalnie działające podmioty mogły liczyć na wsparcie, które było udzielane w związku z epidemią koronawirusa, sytuacją na pograniczu, wojną w Ukrainie, katastrofą ekologiczną na Odrze, kryzysem energetycznym czy inflacją. Warto pamiętać, iż tego rodzaju wsparciem jest też Polski Bon Turystyczny, który będąc świadczeniem na rzecz dziecka, może być wykorzystany w obiekcie hotelarskim lub innym obiekcie, w którym są świadczone usługi hotelarskie. W celu umożliwienia przyjmowania płatności dokonywanych za pomocą bonu gestor turystycznej bazy noclegowej musi dokonać rejestracji na profilu informacyjnym w systemie teleinformatycznym POT. Dokonanie rejestracji oznacza zobowiązanie do zamieszczenia informacji o możliwości dokonywania

⁴² Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162, 2105, z 2022 r. poz. 24, 974, 1570).

⁴³ Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1128, 1163, 1243, 1551, 1574, 1834, 1981, 2071, 2105, 2133, 2232, 2269, 2270, 2328, 2376, 2427, 2430, 2490, z 2022 r. poz. 1, 24, 64, 138, 501, 558, 583, 646, 655, 830, 872, 1079, 1265, 1301, 1358, 1459, 1512, 1561, 1692, 1846, 1967, 2014, 2127, 2180).

płatności za pomocą bonu za usługi hotelarskie w miejscu ich realizacji oraz oferowania (czyli np. w Internecie). Wygaśnięcie prawa do dokonywania płatności za pomocą bonu nie uniemożliwia korzystania z usługi hotelarskiej przez gościa hotelowego, w przypadku gdy płatność za tę usługę hotelarską nastąpiła do dnia 31 marca 2023 r. (wtedy wygasa prawo do dokonywania płatności bonem przez osoby fizyczne). W przypadku, gdy gestor nie zrealizuje usługi hotelarskiej – jest on zobligowany niezwłocznie dokonać zwrotu płatności przyjętej za pomocą bonu na rachunek bankowy Polskiej Organizacji Turystycznej (POT). Gestor może też w każdym czasie złożyć oświadczenie o rezygnacji z prawa do przyjmowania płatności dokonywanych za pomocą bonu. Oświadczenie składa się w systemie teleinformatycznym POT, co powoduje usunięcie gestora z listy podmiotów przyjmujących płatność bonem. Złożenie oświadczenia nie zwalnia jednak z obowiązku realizacji usług hotelarskich, za które do dnia złożenia oświadczenia przyjęto płatność dokonaną za pomocą bonu⁴⁴.

4.5. Najistotniejsze regulacje konstytuujące działalność

Wyciąg z najważniejszych regulacji ustawowych

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych

Domniemanie prawne w zakresie wymagań sanitarnych

Art. 35 ust. 4 Domniemywa się, że w obiektach, w których są świadczone usługi hotelarskie bez uprzedniego zgłoszenia do właściwej ewidencji, o której mowa w art. 38, nie są spełnione wymagania sanitarne, o których mowa w ust. 1 pkt 2.

Komentarz

Komentowana regulacja statuuje domniemanie prawne, które zakłada, iż brak uzyskania wpisu do odpowiedniej ewidencji i prowadzenia działalności bez uzyskania właściwego wpisu jest równoznaczne z brakiem spełniania regulacji sanitarnych. Jeśli dany gestor dopuszcza się prowadzenia działalności bez wymaganego wpisu do właściwej ewidencji,

⁴⁴ Ustawa z dnia 15 lipca 2020 r. o Polskim Bonie Turystycznym, op. cit.

naraża się nie tylko na konsekwencje penalne, ale również te określone na gruncie przepisów sanitarnych. Szczególne znaczenie może to mieć w przypadku epidemii lub zagrożenia epidemicznego COVID-19. Świadomy turysta nie będzie korzystał z obiektu, który w świetle przepisów prawa powszechnie obowiązującego nie spełnia wymogów sanitarnych, które są podstawą do prewencji w przypadku jakichkolwiek epidemii lub chorób zakaźnych.

Zaszeregowanie i kategoryzacja działalności hotelarskiej

Art. 42 ust. 1 Zaszeregowanie, odmowa zaszeregowania, potwierdzenie zaszeregowania bądź zmiana zaszeregowania obiektu hotelarskiego do określonego rodzaju, nadanie, odmowa nadania lub zmiana kategorii, odmowa wpisu do ewidencji obiektów hotelarskich i wykreślenie z ewidencji obiektów hotelarskich, a także nakazanie wstrzymania świadczenia usług hotelarskich następuje w formie decyzji administracyjnej.

2. Podstawą odmowy wpisu do ewidencji obiektów hotelarskich jest decyzja o odmowie zaszeregowania lub o odmowie potwierdzenia zaszeregowania obiektu hotelarskiego do określonego rodzaju i kategorii.

3. Na podstawie przekazywanych w formie elektronicznej przez marszałków województw danych dotyczących skategoryzowanych w województwie obiektów hotelarskich na stronie internetowej ministra właściwego do spraw turystyki zamieszcza się Centralny Wykaz Obiektów Hotelarskich. Wykaz ten jest jawny.

Komentarz

Omawiana regulacja dotyczy sposobu w jaki dochodzi do ukonstytuowania działalności obiektu podlegającego zaszeregowaniu i kategoryzacji. Marszałek województwa załatwia w takim przypadku sprawę przez wydanie decyzji. Analogiczna zasada dotyczy też odmowy zaszeregowania, potwierdzenia zaszeregowania, odmowy nadania lub zmiany kategorii, odmowy wpisu do ewidencji obiektów hotelarskich, wykreślenia z ewidencji obiektów hotelarskich, a także nakazania wstrzymania świadczenia usług hotelarskich. Decyzje rozstrzygają sprawę co do jej istoty w całości lub w części.

Decyzja zawiera:

1. oznaczenie właściwego marszałka województwa;
2. datę wydania;

3. oznaczenie strony lub stron;
4. powołanie podstawy prawnej;
5. rozstrzygnięcie;
6. uzasadnienie faktyczne i prawne;
7. pouczenie;
8. podpis z podaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego pracownika urzędu marszałkowskiego, uprawnionego do wydania decyzji⁴⁵.

Poza rozstrzygnięciem administracyjnym, komentowany przepis konstytuuje również Centralny Wykaz Obiektów Hotelarskich (CWOH), który jest udostępniany na stronie <http://turystyka.gov.pl>. Marszałkowie województw są zobligowani, aby uzupełniać w ramach CWOH dane dotyczące skategoryzowanych w województwie obiektów hotelarskich. Karta ewidencyjna obiektu hotelarskiego zawiera:

1. określenie przedsiębiorcy świadczącego usługi hotelarskie wraz z adresem jego siedziby, a w przypadku, gdy przedsiębiorcą jest osoba fizyczna – wraz z adresem miejsca zamieszkania;
2. nazwę i adres obiektu;
3. określenie rodzaju i kategorii obiektu;
4. informację o stałym lub sezonowym charakterze świadczonych usług, wraz z podaniem czasu trwania sezonu;
5. opis obiektu zawierający informacje o liczbie miejsc noclegowych, liczbie jednostek mieszkalnych oraz ich strukturze, zakresie świadczonych usług, położeniu obiektu, numerze telefonu, a także – o ile obiekt posiada – numerze faksu, adresie poczty elektronicznej oraz adresie strony internetowej;
6. informacje o promesach, decyzjach dotyczących rodzaju i kategorii obiektu oraz o dopuszczonych odstępstwach od wymagań co do wyposażenia i zakresu świadczonych usług;
7. informacje o przeprowadzonych kontrolach i ocenach spełniania wymagań dla rodzaju i kategorii obiektu hotelarskiego⁴⁶.

⁴⁵ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000, 2185).

⁴⁶ Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 sierpnia 2004 r. w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie (Dz. U. 2017 r. poz. 2166).

Ewidencja obiektów hotelarskich jest jawna, z wyjątkiem informacji o przeprowadzonych kontrolach i ocenach spełniania wymagań dla rodzaju i kategorii obiektu hotelarskiego. Karty ewidencyjne wraz z danymi od 1 do 6 są zatem publicznie dostępne w ramach portalu turystyka.gov.pl

Obowiązki informacyjne w obiektach hotelarskich

Art. 44 ust. 1 W obiektach hotelarskich należy umieścić na widocznym miejscu:

1) nazwę oraz siedzibę lub imię i nazwisko, a także adres przedsiębiorcy świadczącego usługi hotelarskie w tym obiekcie;

2) tablicę określającą rodzaj i kategorię obiektu;

3) informację o zakresie świadczonych usług wraz z podstawowymi cenami;

4) informację o przystosowaniu obiektu do obsługi osób niepełnosprawnych.

2. Informacje, o których mowa w ust. 1 pkt 2 i 4, należy umieścić również na zewnątrz obiektu hotelarskiego.

3. Przedsiębiorcy świadczący usługi hotelarskie w obiektach hotelarskich mogą, w celu zapewnienia porządku oraz bezpieczeństwa klientów i ich mienia, wydawać regulaminy porządkowe wiążące wszystkie osoby przebywające na terenie obiektu.

4. Wykaz wymagań dla obiektów hotelarskich, odpowiadający rodzajowi i kategorii obiektu, a także pełny cennik usług powinny być udostępnione na żądanie klienta.

Komentarz

Ustawa reguluje enumeratywny katalog informacji, które należy umieścić w widocznym miejscu wewnątrz oraz na zewnątrz obiektu hotelarskiego, aby spełnić tzw. wymóg informacyjny. Regulacja dotyczy wyłącznie ośmiu obiektów hotelarskich nazwanych w ustawie. Celem umieszczenia informacji jest dostatecznie dobre poinformowanie gości obiektu. Ci ostatni, będąc uważnymi i ostrożnymi, dokonują oceny oferty usługi hotelarskiej. Goście hotelowi mogą być podatni na oddziaływanie praktyki rynkowej, ze względu na szczególne cechy, takie jak wiek, niepełnosprawność fizyczna lub umysłowa, dlatego też informacje muszą być czytelne i powinny być sporządzone prostym i zrozumiałym językiem⁴⁷. Warto podkreślić, iż na żądanie gościa hotelowego, należy udostępnić mu wymagania spełnione przez obiekt oraz szczegółowy zakres cen,

⁴⁷ Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 2070).

np. dotyczący karty dań z restauracji hotelowej. Komentowany art. 44 statuuje również możliwość tworzenia tzw. regulaminów hotelowych. Choć nie są one obowiązkowe, to w praktyce warto je posiadać, gdyż stanowią element tzw. polityki compliance⁴⁸ w obiekcie hotelarskim. Badania i praktyka pokazują, że brak dostosowania działalności hotelarskiej do otaczającej rzeczywistości prawnej, jest znacznie bardziej kosztowny niż podjęcie się trudu wypracowania wewnętrznych regulacji i polityk. Szczególnie dotkliwe i bolesne mogą być naruszenia regulacji karnych i administracyjnych, włącznie z odpowiedzialnością osobistą gestora. Regulaminy wewnętrzne powinny regulować przede wszystkim sprawy porządku oraz bezpieczeństwa klientów i ich mienia. Nie ma przeszkód prawnych, aby tego typu instrument zastosować również w innych obiektach, w których są świadczone usługi hotelarskie, co powinno być rekomendowaną praktyką.

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny

Utrata rzeczy wniesionej przez gościa obiektu hotelarskiego

Art. 846 §1 Utrzymujący zarobkowo hotel lub podobny zakład jest odpowiedzialny za utratę lub uszkodzenie rzeczy wniesionych przez osobę korzystającą z usług hotelu lub podobnego zakładu, zwaną dalej „gościem”, chyba że szkoda wynikła z właściwości rzeczy wniesionej lub wskutek siły wyższej, albo że powstała wyłącznie z winy uszkodzonego lub osoby, która mu towarzyszyła, była u niego zatrudniona albo go odwiedzała.

§2 Rzeczą wniesioną w rozumieniu przepisów tytułu niniejszego jest rzecz, która w czasie korzystania przez gościa z usług hotelu lub podobnego zakładu znajduje się w tym hotelu lub podobnym zakładzie albo znajduje się poza nim, a została powierzona utrzymującemu zarobkowo hotel lub podobny zakład lub osobie u niego zatrudnionej albo umieszczona w miejscu przez nich wskazanym lub na ten cel przeznaczonym.

§3 Rzeczą wniesioną jest również rzecz, która w krótkim, zwyczajowo przyjętym okresie poprzedzającym lub następującym po tym, kiedy gość korzystał z usług hotelu lub podobnego zakładu, została powierzona utrzymującemu zarobkowo hotel lub podobny zakład lub osobie u niego zatrudnionej albo umieszczona w miejscu przez nich wskazanym lub na ten cel przeznaczonym.

⁴⁸ Por. B. Makowicz, *Compliance w Przedsiębiorstwie*, Warszawa 2011.

§4 Pojazdów mechanicznych i rzeczy w nich pozostawionych oraz żywych zwierząt nie uważa się za rzeczy wniesione. Utrzymujący zarobkowo hotel lub podobny zakład może za nie odpowiadać jako przechowawca, jeżeli została zawarta umowa przechowania.

§5 Wyłączenie lub ograniczenie odpowiedzialności, o której mowa w §1, przez umowę lub ogłoszenie nie ma skutku prawnego.

Komentarz

Co do zasady, to gestor turystycznej bazy noclegowej odpowiada za utratę lub uszkodzenie rzeczy wniesionej przez gościa hotelowego do obiektu. Wyłączenie dotyczy tylko sytuacji, gdy szkoda wynika z właściwości rzeczy wniesionej lub wskutek siły wyższej albo w sytuacji, gdy było to spowodowane winą gościa hotelowego lub osoby z nim przebywającej. Rzeczą wniesioną do obiektu jest przede wszystkim ruchomość, która została przekazana na podstawie umowy przechowania gestorowi lub osobie upoważnionej. Ponadto za taką ruchomość traktuje się rzecz umieszczoną w szczególności w pokoju hotelowym (miejscu do tego przeznaczonym). Za ruchomość wniesioną do obiektu traktuje się również rzecz, która może znajdować się w obiekcie krótko przed przybyciem bądź po zakończeniu pobytu danego gościa hotelowego, jeśli została powierzona gestorowi turystycznej bazy noclegowej. Warto wskazać, iż pojazdów mechanicznych i rzeczy w nich pozostawionych oraz żywych zwierząt nie uważa się za rzeczy wniesione. Jest to niezwykle istotne w kontekście obiektów hotelarskich jakimi są kempingi, gdzie kamper nie będzie uznawany za wniesioną rzecz, chyba że zostanie zawarta w tym zakresie odpowiednia umowa przechowania. Na koniec należy zwrócić uwagę, iż jakiegokolwiek wyłączenie w drodze regulaminu lub poprzez umowę ograniczenia odpowiedzialności gestora turystycznej bazy noclegowej za wniesioną rzecz, będzie traktowane jako prawnie nieskuteczne i niewiążące stron takiego postanowienia umownego. Należałoby zatem tego typu klauzulę traktować jako niewywołującą skutków prawnych.

Roszczenia w przypadku zgubienia mienia gościa obiektu hotelarskiego

Art. 847 Roszczenie o naprawienie szkody z powodu utraty lub uszkodzenia rzeczy wniesionych do hotelu lub podobnego zakładu wygasa, jeżeli poszkodowany po otrzymaniu wiadomości o szkodzie nie zawiadomił o niej niezwłocznie utrzymującego zakład. Przepisu

tego nie stosuje się, gdy szkodę wyrządził utrzymujący zarobkowo hotel lub podobny zakład, albo gdy przyjął rzecz na przechowanie.

Komentarz

Roszczenia z tytułu utraty lub uszkodzenia rzeczy wniesionej do obiektu hotelarskiego lub innego obiektu, w którym są świadczone usługi hotelarskie, musi być zgłoszone niezwłocznie do gestora. Brak takiego zgłoszenia, powoduje, iż roszczenie wygasa. Chodzi o to aby móc udokumentować pilnie sytuację, która spowodowała utratę lub uszkodzenie rzeczy. Regulacja nie znajdzie zastosowania w przypadku, gdy szkodę wyrządził gestor, lub gdy przyjął rzecz na przechowanie – wówczas stosuje się regulacje dotyczące umowy przechowania.

Przedawnienie roszczeń

Art. 848 Roszczenia o naprawienie szkody wynikłej z utraty lub uszkodzenia rzeczy wniesionych do hotelu lub podobnego zakładu przedawniają się z upływem sześciu miesięcy od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie, a w każdym razie z upływem roku od dnia, w którym poszkodowany przestał korzystać z usług hotelu lub podobnego zakładu.

Komentarz

Roszczenie, które było omówione w komentarzu do art. 847 musi być zgłoszone niezwłocznie, brak takiego działania powoduje jego wygaśnięcie. Roszczenie, które zostało zgłoszone, a nie zostało rozpatrzone przez gestora, może być w trybie procesowym podnoszone przed właściwym sądem cywilnym. Przedawnienie takiego roszczenia następuje co do zasady po upływie pół roku od dnia, gdy poszkodowany dowiedział się o utracie lub uszkodzeniu rzeczy. Zdarza się, że poszkodowany dowiaduje się o swojej stracie po opuszczeniu obiektu, dlatego w każdym przypadku termin przedawnienia nie może być dłuższy niż jeden rok od dnia, w którym zakończył się pobyt w obiekcie.

Ograniczenie kwotowe obowiązku naprawienia szkody

Art. 849 §1 Zakres obowiązku naprawienia szkody przez utrzymującego zarobkowo hotel lub podobny zakład w wypadku utraty lub uszkodzenia rzeczy wniesionych ogranicza się,

względem jednego gościa, do wysokości stokrotnej należności za dostarczone mu mieszkanie, liczonej za jedną dobę. Jednakże odpowiedzialność za każdą rzecz nie może przekraczać pięćdziesięciokrotnej wysokości tej należności.

§2 Ograniczenia zakresu obowiązku naprawienia szkody nie dotyczą wypadku, gdy utrzymujący zarobkowo hotel lub podobny zakład przyjął rzeczy na przechowanie albo odmówił ich przyjęcia na przechowanie, mimo że obowiązany był je przyjąć, jak również wypadku, gdy szkoda wynikła z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa jego lub osoby u niego zatrudnionej.

§3 Utrzymujący zarobkowo hotel lub podobny zakład jest obowiązany przyjmując na przechowanie pieniądze, papiery wartościowe i cenne przedmioty, w szczególności kosztowności i przedmioty mające wartość naukową lub artystyczną. Może odmówić przyjęcia tych rzeczy tylko wówczas, jeżeli zagrażają one bezpieczeństwu albo jeżeli w stosunku do wielkości lub standardu hotelu albo podobnego zakładu mają zbyt dużą wartość lub gdy zajmują zbyt dużo miejsca.

Komentarz

Opisywany art. 849 dotyczy ograniczenia kwotowego naprawienia szkody przez gestora turystycznej bazy noclegowej. Określony w ustawie pułap względem jednego gościa hotelowego wynosi maksymalnie stokrotność należności za dostarczone mu mieszkanie, pokój, miejsce noclegowe lub miejsce na ustawienie namiotów/przyczep campingowych, liczonej za jedną dobę hotelową. Niezależnie od czasu spędzonego w obiekcie – ograniczenie kwotowe może wynieść maksymalnie stukrotność ceny za dobę hotelową, dodatkowo w stosunku do jednej rzeczy ograniczenie wynosi pięćdziesięciokrotność wartości ceny za dobę hotelową. Wyłączenia spod progów wskazanych powyżej dotyczą sytuacji, gdy szkoda wynikła z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa gestora lub osoby wykonującej działania na rzecz obiektu. Wyłączenie dotyczy także rzeczy przyjętej na przechowanie lub takiej, która powinna być przyjęta w ramach umowy przechowania, lecz gestor odmówił takiej usługi. Należy pamiętać, iż przez umowę przechowania przechowawca zobowiązuje się zachować w stanie nie pogorszonym rzecz ruchomą oddaną mu na przechowanie. Gestor turystycznej bazy noclegowej ma obowiązek przyjęcia nawet bardzo wartościowych przedmiotów, chyba że zagrażają bezpieczeństwu, albo gdy w stosunku do rodzaju i kategorii obiektu mają zbyt dużą wartość lub gdy zajmują zbyt dużo miejsca. W szczególności ustawodawca wskazuje, iż na

przechowanie należy przyjąć pieniądze, papiery wartościowe, przedmioty mające wartość naukową lub artystyczną (obrazy, rzeźby, grafiki itp.).

Prawo zastawu rzeczy wniesionych przez gościa obiektu hotelarskiego

Art. 850 Dla zabezpieczenia należności za mieszkanie, utrzymanie i usługi dostarczone osobie korzystającej z usług hotelu lub podobnego zakładu, jak również dla zabezpieczenia roszczenia o zwrot wydatków dla tej osoby poniesionych przysługuje utrzymującemu zarobkowo hotel lub podobny zakład ustawowe prawo zastawu na rzeczach wniesionych. Prawo to podlega przepisom o ustawowym prawie zastawu wynajmującego.

Komentarz

Komentowany art. 850 dotyczy możliwości zabezpieczenia przez gestora roszczeń za należności cywilnoprawne przysługujące z tytułu umowy o usługę hotelarską. Jeśli nie zostały one uregulowane, gestorowi przysługuje prawo zastawu określone w ustawie. Ustawowe prawo zastawu dotyczy rzeczy ruchomych gościa hotelowego wniesionych do przedmiotu najmu, chyba że rzeczy te nie podlegają zajęciu. Omawiana regulacja dotyczy prawa zastawu przysługującego gestorowi również za nieopłacone usługi świadczone na terenie obiektu.

Roszczenia w stosunku do obiektu hotelarskiego

Art. 851 Roszczenia powstałe w zakresie działalności przedsiębiorstw hotelowych z tytułu należności za dostarczone mieszkanie, utrzymanie i usługi oraz z tytułu wydatków poniesionych na rzecz osób, które korzystają z usług takich przedsiębiorstw, przedawniają się z upływem lat dwóch. Przepis ten stosuje się odpowiednio do przedsiębiorstw gastronomicznych.

Komentarz

Komentowany art. 851 dotyczy gestora bazy noclegowej i jego roszczeń w stosunku do gościa hotelowego. Roszczenia mogą być związane z zaległymi należnościami za wynajem mieszkania, pokoju, miejsca noclegowego, a także miejsca na ustawienie namiotów lub przyczep samochodowych. Roszczenia mogą dotyczyć też zaległych należności za usługi, które były w obrębie obiektu świadczone. Roszczenia przedawniają

się w terminie 2 lat od dnia ich wymagalności. Warto wskazać, iż regulacja powinna znaleźć zastosowanie nie tylko do przedsiębiorców, ale również rolników świadczących usługi hotelarskie. Regulacja znajduje odpowiednie zastosowanie do działalności gastronomicznej.

Odpowiednie stosowanie przepisów

Art. 852 Przepisy o odpowiedzialności i ustawowym prawie zastawu utrzymującego zarobkowo hotel lub podobny zakład stosuje się odpowiednio do zakładów kąpielowych. Jednakże co się tyczy przedmiotów, które zazwyczaj nie bywają wnoszone przez osoby korzystające z usług tych zakładów, odpowiedzialność prowadzącego zakład ogranicza się do wypadku, gdy przyjął taki przedmiot na przechowanie, albo gdy szkoda wynikła z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa jego albo osoby u niego zatrudnionej.

Komentarz

Komentowany art. 852 dotyczy odpowiedniego stosowania przepisów art. 850 i art. 851 do działalności zakładów kąpielowych. Podmioty prowadzące działalność dotyczącą basenów i kąpielisk mają możliwość analogicznego stosowania prawa zastawu, stosuje się do nich również termin przedawnienia roszczeń wynoszący 2 lata. Odpowiedzialność za rzeczy wniesione prowadzącego taki obiekt nie znajdzie jednak zastosowania w przypadku przedmiotów, które zazwyczaj nie bywają wnoszone przez osoby korzystające z usług tych zakładów – może być to np. bardzo kosztowna biżuteria. Odpowiedzialność w takim przypadku ogranicza się do sytuacji, gdy taki przedmiot został przyjęty w drodze umowy przechowania lub gdy szkoda wynikła z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa ze strony osób wykonujących swoje zadania na rzecz zakładu kąpielowego, basenu.

4.6. Sankcje prawne za prowadzenie działalności niezgodnie z prawem

Wyciąg z najważniejszych regulacji ustawowych

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych

Zaniechanie spełniania wymagań kategoryzacyjnych – kompetencje ministra

Art. 40 ust. 6 W razie stwierdzenia, że obiekt hotelarski nie spełnia wymagań przewidzianych dla rodzaju i kategorii, do których został zaszeregowany, minister właściwy do spraw turystyki występuje do właściwego organu o dokonanie zmiany rodzaju lub kategorii obiektu.

Komentarz

Komentowany przepis dotyczy wyłącznie obiektów nazwanych w ustawie. Zatem nie znajdzie on zastosowania do innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie. Minister właściwy ds. turystyki w przypadku stwierdzenia na podstawie własnej kontroli lub zawiadomienia przez osobę trzecią, które oceni jako wiarygodne, jest zobligowany do wystąpienia do właściwego miejscowo marszałka województwa. Wniosek z jakim występuje minister właściwy ds. turystyki powinien dotyczyć zmiany rodzaju lub kategorii obiektu, dlatego musi być odpowiednio uargumentowany i zawierać odpowiednie w tym zakresie informacje. Wniosek składany przez ministra powinien dotyczyć sprawy dogłębnie zbadanej, tak aby nie było wątpliwości w danym przypadku naruszeń jakich potencjalnie dopuszcza się gestor.

Zaniechanie spełniania wymagań kategoryzacyjnych – kompetencje marszałka województwa

Art. 41 ust. 1 Jeżeli obiekt hotelarski przestał spełniać wymagania określone dla rodzaju i kategorii, o których mowa w art. 35 ust. 1 pkt 1, właściwy organ dokonuje z urzędu zmiany rodzaju lub kategorii obiektu bądź uchyla decyzję o zaszeregowaniu obiektu do określonego rodzaju.

2. Jeżeli obiekt, w którym są świadczone usługi hotelarskie, nie spełnia wymagań określonych w art. 35 ust. 1 pkt 2 lub w art. 35 ust. 2, organ prowadzący ewidencję obiektu może nakazać wstrzymanie świadczenia usług hotelarskich do czasu usunięcia stwierdzonych uchybień.

3. Przepis ust. 2 nie narusza uprawnień innych organów, wynikających z odrębnych przepisów.

Komentarz

Sankcja za zaprzestanie spełniania wymagań wyznaczonych dla danego rodzaju obiektu i kategorii jest jednoznaczna z uchyleniem pierwotnej decyzji. Oznacza to zatem, iż następczo usuwa się z obrotu decyzję administracyjną, która ukonstytuowała dany obiekt funkcjonujący w danym rodzaju i kategorii, zgodnie z wymogami ustawy i rozporządzenia. Drugi wskazany w omawianym przepisie przypadek to nakazanie wstrzymania świadczenia usług hotelarskich do czasu usunięcia stwierdzonych uchybień, w przypadku gdy obiekt nie spełnia tzw. wymogów odrębnych. Jest to o tyle istotne, że to marszałek województwa stwierdza w drodze decyzji administracyjnej, czy dany obiekt przestał spełniać wymogi ustawowe, czy też ich nie spełnia⁴⁹, przy czym w tym drugim przypadku regulacja znajdzie zastosowanie w zasadzie wyłącznie w przypadku niespełniania wymagań sanitarnych, przeciwpożarowych oraz innych określonych odrębnymi przepisami.

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń

Sanckje penalne za naruszenia przepisów w obszarze hotelarstwa

Art. 60(1) §4 Kto:

- 2) świadcząc usługi hotelarskie używa nazw rodzajowych lub określenia kategorii obiektów hotelarskich bez decyzji lub niezgodnie z decyzją,*
- 2a) świadcząc usługi hotelarskie, używa oznaczeń, które mogą wprowadzić klientów w błąd co do rodzaju lub kategorii obiektu hotelarskiego,*
- 3) wbrew obowiązkowi świadczy usługi hotelarskie w obiekcie niezgłoszonym do ewidencji,*
- 4) świadczy usługi hotelarskie wbrew decyzji nakazującej wstrzymanie ich świadczenia – podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny.*

⁴⁹ Zob. D. Borek, Głosa krytyczna do wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego (WSA) w Warszawie z dnia 9 grudnia 2016 r., sygn. akt: VI SA/Wa 721/16 (granica pomiędzy decyzją o wykreśleniu z ewidencji a decyzją o nakazie wstrzymania świadczenia usług hotelarskich) [w:] *Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny* UW 2/2022 (materiał w druku).

Komentarz

Omawiany przepis penalizuje szereg sytuacji, które dotyczą nieuczciwego zachowania gestora bazy noclegowej. Pierwszy z wymienionych czynów to sytuacja, w której świadczący usługi używa nazw rodzajowych lub określenia kategorii obiektów hotelarskich bez decyzji lub niezgodnie z decyzją administracyjną. Może być to sytuacja, w której obiekt zarezerwowany do rodzaju *motel*, prezentuje swoją ofertę jako *hotel*, lub będąc sklasyfikowanym jako *hotel****, pozycjonuje się i ogłasza jako *hotel*****. Podobnie, jeśli obiekt hotelarski używa oznaczeń lub nazw, które mogą wprowadzać gości w błąd. Z taką sytuacją możemy mieć do czynienia, gdy np. gestor do nazwy rodzajowej, dodaje nazwę własną, która może wprowadzać w błąd co do kategorii. Przykładowo *hotel*** używa nazwy własnej *Hotel** „Trzy Gwiazdki”*, ta część słowna, choć może stanowić atrakcyjną nazwę własną, to wprowadza w błąd, ponieważ oznaczenie „****” podlega ochronie słowno-graficznej, dlatego użycie jej w wersji pisemnej, bez wykorzystania elementu graficznego również jest wykroczeniem. Sankcjonowana jest również działalność bez uzyskania wymaganego wpisu, który jest obligatoryjny niezależnie od tego czy usługi są świadczone w obiekcie hotelarskim czy też innym obiekcie. Podobnie w sytuacji, gdy gestor świadczy usługi hotelarskie wbrew decyzji nakazującej wstrzymanie ich świadczenia, podlega karze ograniczenia wolności lub grzywny. Ze względu na zagrożenie dla bezpieczeństwa gości hotelowych, ten ostatni przypadek podlega wyjątkowej atencji ze strony służb, dlatego kary niejednokrotnie wynoszą kwoty sięgające kilku-kilkunastu tysięcy złotych.

5. Przewoźnicy turystyczni

5.1. Podstawowe akty prawne, które znajdują zastosowanie w omawianej działalności i będą częściowo omawiane w podrozdziale

Z uwagi na to, że pojęcie „transport”, o czym będzie dalej mowa, także w odniesieniu do przewozów pasażerskich obejmuje swym zakresem bardzo liczne rodzaje przewozów, choćby z uwagi na rodzaj środka transportu, poniżej, stosując właśnie kryterium środka transportu, przedstawiono kluczowe regulacje dla każdego z nich.

Transport drogowy:

- a) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1073/2009 z dnia 21 października 2009 r. w sprawie wspólnych zasad dostępu do międzynarodowego rynku usług autokarowych i autobusowych, i zmieniające rozporządzenie (WE) nr 561/2006 (wersja przekształcona) (Dz. U. UE. L. z 2009 r. Nr 300, str. 88 z późn. zm.);
- b) Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2201);
- c) Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 988 z późn. zm.).

Transport kolejowy:

- a) Rozporządzenie (WE) nr 1371/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. dotyczące praw i obowiązków pasażerów w ruchu kolejowym (Dz. U. UE. L. z 2007 r. Nr 315, str. 14 z późn. zm.);

- b) Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1984 z późn. zm.).

Transport wodny:

- a) Ustawa z dnia 18 września 2001 r. Kodeks morski (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2175 z późn. zm.);
- b) Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1097);
- c) Ustawa z dnia 12 kwietnia 2018 r. o rejestracji jachtów i innych jednostek pływających o długości do 24 m (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1500).

Transport lotniczy:

- a) Ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1235 z późn. zm.).

5.2. Definicja

Transport, pozostając na gruncie prawa turystycznego, stanowią wyodrębnione zespoły czynności związanych z przemieszczaniem w przestrzeni (z miejsca na miejsce) osób wraz z ich dobrami materialnymi (bagażami) przy użyciu do tego odpowiednich środków (np. samochodu, samolotu, kolei, statku itp.) oraz z zachowaniem norm prawnych. Umożliwia on zatem przepływ osób między miejscami i jako taki może stanowić usługę turystyczną w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 511 z późn. zm.).

Transport osobowy, jak już zasygnalizowano, możemy charakteryzować bądź dzielić ze względu na liczne kryteria. Dla potrzeb niniejszej publikacji zastosowano najbardziej klasyczne kryterium, tj. drogi transportu. Na tej podstawie możemy wskazać cztery główne rodzaje transportu osobowego: drogowy, kolejowy, lotniczy i morski. W ramach każdego z nich można jeszcze dokonywać dalszych podziałów (np. drogowego na: pieszy, niezmechanizowany [konny, juczny], samochodowy, rowerowy). Ponadto do najczęściej

spotykanych podziałów transportu osobowego zaliczyć trzeba podział ze względu na środowisko występowania (lądowy, wodny, powietrzny).

5.3 Kody PKD

PKD – Polska Klasyfikacja Działalności, w obszarze właściwym dla transportu osobowego obejmuje następujące niezależne od siebie kody PKD:

- 49.10.Z – Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy
- 49.31.Z – Transport lądowy pasażerski, miejski i podmiejski
- 49.39.Z – Pozostały transport lądowy pasażerski, gdzie indziej niesklasyfikowany
- 51.10.Z – Transport lotniczy pasażerski
- 51.22.Z – Transport kosmiczny
- 52.21.Z – Działalność usługowa wspomagająca transport lądowy
- 52.22.B – Działalność usługowa wspomagająca transport śródlądowy
- 77.34.Z – Wynajem i dzierżawa środków transportu wodnego
- 77.35.Z – Wynajem i dzierżawa środków transportu lotniczego
- 77.11.Z – Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek
- 77.21.Z – Wypożyczanie i dzierżawa sprzętu rekreacyjnego i sportowego
- 50.10.Z – Transport morski i przybrzeżny pasażerski
- 50.30.Z – Transport wodny śródlądowy pasażerski
- 49.10.Z – Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy

Charakterystykę poszczególnych kodów wraz z opisem podklasy przedstawiono w poniższym zestawieniu tabelarycznym:

Tabela 4. KODY PKD DZIAŁALNOŚCI W OBSZARZE WŁAŚCIWYM DLA TRANSPORTU OSOBOWEGO

49.10.Z	Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przewozy kolejowe pasażerskie wykonywane na sieciach magistralnych na obszarze kraju, – przewozy kolejowe pasażerskie międzymiastowe, – działalność wagonów sypialnych i wagonów restauracyjnych wykonywana w ramach przedsiębiorstwa kolejowego. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – transportu pasażerskiego w ramach miejskiego i podmiejskiego systemu komunikacyjnego, sklasyfikowanego w 4931Z, – działalności terminali pasażerskich, obsługi infrastruktury kolejowej, prac manewrowych na sieciach i bocznicach kolejowych, sklasyfikowanych w 52.21.Z, – obsługi wagonów sypialnych lub wagonów restauracyjnych, kiedy jest ona prowadzona przez oddzielne jednostki, sklasyfikowanej w 55.90.Z, 56.10.A.
49.31.Z	Transport lądowy pasażerski, miejski i podmiejski	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – miejskie lub podmiejskie przewozy pasażerskie realizowane środkami transportu lądowego, takimi jak: autobus, tramwaj, trolejbus, kolej podziemna lub nadziemna itp., po ustalonych trasach w oparciu o rozkład jazdy, uwzględniający zabieranie pasażerów oraz ich wysadzanie na ustalonych przystankach, – przewozy pasażerskie na trasach między lotniskiem czy stacją kolejową a centrum miasta, - działalność kolei linowo-naziemnych, linowych itp. w przypadku, gdy należą do miejskiego lub podmiejskiego systemu komunikacji. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – transportu kolejowego pasażerskiego międzymiastowego, sklasyfikowanego w 49.10.Z.
49.39.Z	Pozostały transport lądowy pasażerski, gdzie indziej niesklasyfikowany	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – transport drogowy pasażerski pozostały, taki jak: <ul style="list-style-type: none"> • rozkładowe dalekobieżne przewozy autobusowe, • wynajem autobusów z kierowcą, przewozy wycieczkowe i turystyczne oraz inne okazjonalne przewozy

		<p>autobusowe kursujące bez ustalonego rozkładu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • przewozy wahadłowe między portem lotniczym a stałymi punktami w centrum miasta, <ul style="list-style-type: none"> – działalność kolejek linowych naziemnych, kolejek linowych, wyciągów orczykowych i wyciągów narciarskich pod warunkiem, że nie są częścią miejskiego lub podmiejskiego systemu komunikacji, – autobusowe przewozy szkolne i pracownicze, – transport pasażerski pojazdami napędzanymi siłą mięśni ludzkich lub ciągnionymi przez zwierzęta. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – transportu sanitarnego, sklasyfikowanego w 86.90.B.
51.10.Z	Transport lotniczy pasażerski	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – transport lotniczy pasażerski na stałych trasach i według ustalonego rozkładu lotów, – loty czarterowe, – loty widokowe i wycieczkowe, – wynajem środków lotniczego transportu pasażerskiego z załogą, – działalność lotnictwa ogólnego, taką jak: przewozy pasażerów organizowane przez aerokluby w celach szkoleniowych lub dla przyjemności. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wynajmu środków transportu lotniczego bez załogi, sklasyfikowanego w 77.35.Z.
51.22.Z	Transport kosmiczny	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wystrzeliwanie satelitów i pojazdów kosmicznych, – transport kosmiczny pasażerów i towarów.

52.21.Z	Działalność usługowa wspomagająca transport lądowy	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - działalność związaną z transportem lądowym pasażerów, zwierząt i towarów, taką jak: <ul style="list-style-type: none"> • działalność terminali, takich jak: dworce kolejowe, dworce autobusowe, stacje towarowe, • działalność związaną z infrastrukturą kolejową, • działalność związaną z drogami, mostami, tunelami, parkingami samochodowymi i rowerowymi, garażami, magazynami do przechowywania przyczep kempingowych w czasie zimy, - prace manewrowe na kolei, - holowanie i pomoc drogową, - skraplanie gazu w celu dalszego transportu. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przeladunku towarów, sklasyfikowanego w 52.24.A, 52.24.B.
52.22.B	Działalność usługowa wspomagająca transport śródlądowy	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - działalność usługową wspomagającą transport śródlądowy pasażerów, zwierząt i towarów, taką jak: <ul style="list-style-type: none"> • działalność terminali portowych, • działalność służ dróg wodnych itp., • działalność związaną z nawigacją, pilotażem i miejscami postoju statków, • lichtowanie (przeladowywanie części ładunku na inny statek w celu zmniejszenia zanurzenia statku). <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przeladunku towarów, sklasyfikowanego w 52.24.B, - działalności przystani jachtowych, sklasyfikowanej w 93.29.Z.
77.34.Z	Wynajem i dzierżawa środków transportu wodnego	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wynajem i dzierżawę środków transportu wodnego bez załogi, m.in.: łodzi i statków handlowych. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wynajmu środków transportu wodnego z załogą, sklasyfikowanego w odpowiednich podklasach działu 50, - wynajmu łodzi wycieczkowych bez załogi, sklasyfikowanego w 77.21.Z.

77.35.Z	Wynajem i dzierżawa środków transportu lotniczego	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wynajem i dzierżawę środków transportu lotniczego bez załogi, m.in.: samolotów, balonów. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wynajmu środków transportu lotniczego, z załogą, sklasyfikowanego w odpowiednich podklasach działu 51.
77.11.Z	Wynajem i dzierżawa samochodów osobowych i furgonetek	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wynajem i dzierżawę samochodów osobowych i furgonetek (<= 3,5 t), bez kierowcy. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wynajmu samochodów osobowych i furgonetek z kierowcą, sklasyfikowanego w 49.32.Z.
77.21.Z	Wypożyczanie i dzierżawa sprzętu rekreacyjnego i sportowego	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wypożyczanie i dzierżawę sprzętu rekreacyjnego i sportowego: <ul style="list-style-type: none"> • łodzi wycieczkowych, kajaków, żaglówek, • rowerów, • leżaków oraz parasoli, • nart, • pozostałego sprzętu sportowego. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wynajmu łodzi wycieczkowych i jachtów wraz z załogą, sklasyfikowanego w 50.10.Z, 50.30.Z, - wypożyczania kaset wideo i płyt, sklasyfikowanego w 77.22.Z, - wypożyczania pozostałych artykułów użytku osobistego i domowego, gdzie indziej niesklasyfikowanego, sklasyfikowanego w 77.29.Z, - wypożyczania sprzętu wypoczynkowego i rekreacyjnego, będącego integralną częścią obiektów rekreacyjnych, sklasyfikowanego w 93.29.Z
50.10.Z	Transport morski i przybrzeżny pasażerski	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przewozy pasażerskie na pełnym morzu i wodach przybrzeżnych, rozkładowe lub pozarozkładowe: <ul style="list-style-type: none"> • działalność łodzi wycieczkowych i podobnych jednostek pływających,

		<ul style="list-style-type: none"> • działalność promów, taksówek wodnych itp., – wynajem łodzi żeglugi morskiej i przybrzeżnej wraz z załogą w celach rekreacyjnych (np. dla rejsów wędkarskich). <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działalności restauracji i barów na pokładach statków, wykonywanej przez odrębne jednostki, sklasyfikowanej w 56.10.A, 56.30.Z, – wynajmu łodzi wycieczkowych i jachtów bez załogi, sklasyfikowanego w 77.21.Z, – wynajmu łodzi i statków handlowych, bez załogi, sklasyfikowanego w 77.34.Z, – działalności „pływających kasyn”, sklasyfikowanej w 92.00.Z.
50.30.Z	Transport wodny śródlądowy pasażerski	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – transport pasażerski na drogach wodnych śródlądowych: rzekach, kanałach, jeziorach i wewnątrz portów, zatok i w dokach, – wynajem łodzi transportu śródlądowego wraz z załogą w celach rekreacyjnych. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wynajmu łodzi wycieczkowych i jachtów bez załogi, sklasyfikowanego w 77.21.Z.
49.10.Z	Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przewozy kolejowe pasażerskie wykonywane na sieciach magistralnych na obszarze kraju, – przewozy kolejowe pasażerskie międzymiastowe, – działalność wagonów sypialnych i wagonów restauracyjnych wykonywana w ramach przedsiębiorstwa kolejowego. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – transportu pasażerskiego w ramach miejskiego i podmiejskiego systemu komunikacyjnego, sklasyfikowanego w 49.31.Z, – działalności terminali pasażerskich, obsługi infrastruktury kolejowej, prac manewrowych na sieciach i bocznicach kolejowych, sklasyfikowanych w 52.21.Z,

		– obsługi wagonów sypialnych lub wagonów restauracyjnych, kiedy jest ona prowadzona przez oddzielne jednostki, sklasyfikowanej w 55.90.Z, 56.10.A.
--	--	--

5.4. Charakterystyka działalności

Przedsiębiorca może swobodnie dokonać wyboru rodzaju transportu jaki chce realizować w ramach swej działalności prowadzonej bądź to w ramach samodzielnej działalności gospodarczej, bądź w formie spółki prawa handlowego (z wyłączeniem spółki partnerskiej). Decyzja ta musi być jednak przemyślana z uwagi na liczne obwarowania prawne związane z jej prowadzeniem na każdym z wyżej wymienionych pól. Nie wystarcza zatem wyłącznie zarejestrowanie działalności gospodarczej czy też założenie spółki. Zaznaczenia w tym miejscu wymaga, iż zasady podejmowania, wykonywania i zakończenia działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w tym prawa i obowiązki przedsiębiorców oraz zadania organów władzy publicznej w tym zakresie określa ustawa prawo przedsiębiorców. Zaś kwestie zakładania i funkcjonowania spółek tak osobowych, jak i kapitałowych reguluje ustawa – Kodeks spółek handlowych.

Konieczne jest następnie uzyskanie – adekwatnie do rodzaju transportu – wpisów oraz zezwoleń wydanych przez odpowiednie organy. Ponadto wykonywanie działalności w ramach danego środka transportu wymaga posiadania określonych prawem uprawnień osobiście lub przez współpracowników/pracowników. De facto dopiero nabycie uprawnień osobistych (zatrudnienie lub nawiązanie współpracy z osobą, która takie kompetencje potwierdzone urzędowymi dokumentami posiada) otwiera pole do uzyskiwania stosownych wpisów, licencji czy zezwoleń. W dalszej kolejności niezbędne jest pozyskanie lub posiadanie środków finansowych, które z jednej strony pozwolą na uzyskanie środków do prowadzenia działalności, w tym poniesienie niezbędnych opłat skarbowych i administracyjnych, z drugiej zaś np. w przypadku wykonywania działalności przewoźnika drogowego – wykażą jego dobrą sytuację finansową.

Wyliczenie w tym miejscu wymaganych wpisów i zezwoleń dla wszystkich wskazanych rodzajów transportu nie jest możliwe z uwagi ograniczenia publikacji. Trzeba mieć bowiem na uwadze, że wymagania i zezwolenia są różne nie tylko dla poszczególnych

rodzajów transportu osób, lecz także różnią się w ramach poszczególnych z nich w zależności od częstotliwości wykonywanych przewozów czy obszaru, na którym mają być one realizowane. Co do zasady mniejsze wymagania obejmują transport osób na terenie kraju, większe na obszarze UE i poza nim. To zatem decyzja przedsiębiorcy, który w rzeczywistości musi się, właśnie z uwagi na kwestie administracyjne, zdecydować uprzednio w jakim obszarze chce działać, determinuje zakres wpisów do rejestrów i zezwoleń jakie musi uzyskać.

Niemniej dla potrzeb drogowego transportu osób wymagane jest między innymi:

- uzyskanie zezwolenia na wykonywanie zawodu przewoźnika drogowego wydawanego przez właściwego miejscowo, ze względu na siedzibę przedsiębiorcy/spółki, starostę;
- uzyskanie licencji na przewóz osób wydawanej przez właściwego miejscowo, ze względu na siedzibę przedsiębiorcy/spółki, starostę;
- uzyskanie licencji wspólnotowej dotyczącej międzynarodowego autobusowego i autokarowego zarobkowego przewozu osób (LO1) wydawanej przez Główny Inspektorat Transportu Drogowego;
- uzyskanie zezwolenia na wykonywanie międzynarodowych przewozów okazjonalnych (WZO) wydawanego przez Główny Inspektorat Transportu Drogowego.

W odniesieniu do transportu lotniczego konieczne jest, poza bezwzględnie wymaganymi w tym zakresie kompetencjami osobistymi pilotów mających realizować loty, uzyskanie także:

- rejestracji statku powietrznego, którym przewozy mają być realizowane w Urzędzie Lotnictwa Cywilnego;
- uzyskanie certyfikatu przewoźnika lotniczego (AOC) w zakresie przewozu lotniczego z wykorzystaniem samolotów, śmigłowców, posiadających świadectwo zdatności do lotu wydawanego przez Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego;
- zezwolenia na loty czarterowe, wydawanego przez Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego – dla podmiotów spoza z UE i EOG;
- zezwolenia na wykonywanie regularnego przewozu lotniczego, wydawanego przez Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego – dla podmiotów spoza z UE i EOG

- koncesji w zakresie wykonywania lotów, w których przewozi się pasażerów, ładunki lub pocztę za wynagrodzeniem lub w ramach najmu, wydawanej przez Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego – dla podmiotów z UE i EOG.

W przypadku transportu morskiego, podobnie jak w przypadku transportu lotniczego, niezbędne jest posiadanie osobiście wymaganego przepisami wykształcenia i zezwoleń, jak również między innymi:

- rejestracja statku morskiego w rejestrze okrętowym prowadzonym przez izbę morską właściwą dla portu macierzystego statku;
- pozwolenie na uprawianie żeglugi śródlądowej na polskich śródlądowych drogach wodnych wydane przez:
 - a) ministra właściwego do spraw żeglugi śródlądowej – w przypadku prowadzenia regularnej żeglugi między polskimi portami lub między portem polskim a portem państwa trzeciego;
 - b) dyrektora urzędu żeglugi śródlądowej właściwego terytorialnie dla miejsca przekroczenia granicy Rzeczypospolitej Polskiej – w pozostałych przypadkach.
- regularne składanie informacji ewidencyjnych po zakończeniu każdej podróży w porcie końcowym.

5.5. Najistotniejsze regulacje konstytuujące działalność

Wyciąg z najważniejszych regulacji ustawowych

Transport drogowy

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1073/2009 z dnia 21 października 2009 r. w sprawie wspólnych zasad dostępu do międzynarodowego rynku usług autokarowych i autobusowych i zmieniające rozporządzenie (WE) nr 561/2006

Licencja wspólnotowa

Art. 4 ust. 1 Prowadzenie międzynarodowego autobusowego i autokarowego przewozu osób wymaga posiadania licencji wspólnotowej wydanej przez właściwe organy państwa członkowskiego siedziby.

Ust. 2. Właściwe organy państwa członkowskiego siedziby wydają posiadaczowi oryginał licencji wspólnotowej, który jest przechowywany przez przewoźnika, oraz taką liczbę jej poświadczonych za zgodność z oryginałem kopii, jaka odpowiada liczbie pojazdów wykorzystywanych do międzynarodowego przewozu osób będących w dyspozycji posiadacza licencji wspólnotowej, bez względu na to, czy stanowią one jego własność, czy są w jego posiadaniu szczególnie na mocy umowy sprzedaży na raty, umowy najmu lub umowy leasingu.

Komentarz:

W doktrynie wskazuje się, że przepisy rozporządzenia nr 1073/2009 są przejawem całkowitej liberalizacji międzynarodowego autobusowego i autokarowego przewozu osób pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej oraz ustanowienia wspólnych zasad dostępu do wykonywania tego rodzaju działalności⁵⁰.

Przywołany wyżej przepis wprowadza ogólną zasadę wykonywania międzynarodowych przewozów autokarowych i autobusowych osób wyłącznie na podstawie licencji wspólnotowej, wydanej przez właściwe organy państwa członkowskiego siedziby. Jest ona zatem warunkiem niezbędnym do prowadzenia tego rodzaju działalności. Zakres przewozów objętych obowiązkiem posiadania licencji wspólnotowej na gruncie rozporządzenia nr 1073/2009 wyznacza definicja legalna pojęcia przewozu międzynarodowego i zakres przedmiotowy zastosowania przepisów rozporządzenia nr 1073/2009.

Ustęp drugi komentowanego przepisu reguluje kwestię właściwości wydawania licencji wspólnotowej. Przede wszystkim jednak nakłada on obowiązek posiadania w każdym pojeździe realizującym takie przewozy dla potrzeb danej działalności poświadczoną kopii licencji. Jak bowiem wskazano w przepisie kwestia własności pojazdu nie ma tutaj znaczenia. Istotny jest sam fakt wykorzystywania go do wykonywania międzynarodowego

⁵⁰ R. Strachowska [w:] *Komentarz do rozporządzenia nr 1073/2009 w sprawie wspólnych zasad dostępu do międzynarodowego rynku usług autokarowych i autobusowych*, LEX/el. 2014, komentarz do art. 4.

autobusowego i autokarowego przewozu osób pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej.

Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 2201)

Wyłączenia ze stosowania ustawy

Art. 3 ust. 1. pkt 1 Przepisów ustawy nie stosuje się do przewozu drogowego wykonywanego pojazdami samochodowymi lub zespołami pojazdów przeznaczonymi konstrukcyjnie do przewozu nie więcej niż 9 osób łącznie z kierowcą – w niezarobkowym przewozie drogowym osób.

Komentarz:

Przepis wyłącza spod stosowania tej ustawy przewóz drogowy samochodami do przewozu nie więcej niż 9 osób łącznie z kierowcą, lecz tylko w sytuacjach, gdy nie jest to realizowane w celach zarobkowych. A contrario zatem każdy przewóz osób, nawet pojazdem mogącym przewozić mniej niż 9 osób podlega przepisom ustawy, co oznacza, że jedynie w wypadku nielicznych (do 9 osób) grup niezorganizowanych, które przykładowo wspólnie wynajęły bus lub campera, by udać się w podróż, ten akt prawny nie będzie miał zastosowania. Jakakolwiek zorganizowana podróż – impreza turystyczna, z uwagi na jej odpłatny charakter będzie już uzasadniać stosowanie uregulowań tego aktu prawnego.

Zezwolenia na wykonywanie zawodu przewoźnika drogowego

Art. 5 ust. 1 Podjęcie i wykonywanie transportu drogowego, z zastrzeżeniem art. 5b ust. 1 i 2, wymaga uzyskania zezwolenia na wykonywanie zawodu przewoźnika drogowego, na zasadach określonych w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1071/2009 z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającym wspólne zasady dotyczące warunków wykonywania zawodu przewoźnika drogowego i uchylającym dyrektywę Rady 96/26/WE, zwanym dalej „rozporządzeniem (WE) nr 1071/2009”.

Ust. 2. Zezwolenia na wykonywanie zawodu przewoźnika drogowego udziela się przedsiębiorcy, jeżeli spełnia wymagania określone w rozporządzeniu (WE) nr 1071/200.

Komentarz:

W ust. 1 przywołanego artykułu na podmioty, które zamierzają podjąć oraz wykonują transport drogowy, nałożono obowiązek uzyskania odpowiedniej licencji. Ustawodawca uznał zatem, że do prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie transportu drogowego nie jest wystarczające wpisanie do odpowiedniego rejestru przedsiębiorców (rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym lub ewidencji działalności gospodarczej), lecz konieczne jest uzyskanie dodatkowego uprawnienia w postaci licencji na wykonywanie tego rodzaju działalności. Chodzi tu o faktyczne wykonywanie działalności odpowiadającej definicji transportu drogowego (krajowego lub międzynarodowego)⁵¹. Dlatego też samo określenie w ewidencji działalności gospodarczej lub rejestrze przedsiębiorców przedmiotu działalności gospodarczej jako *transport drogowy* nie jest wystarczające do uznania, że faktycznie taki transport jest lub będzie wykonywany.

Z przywołanego przepisu wynika, że wykonywanie transportu drogowego stanowi rodzaj działalności gospodarczej reglamentowanej, właśnie ze względu na konieczność uzyskania licencji.

Licencja na wykonywanie transportu drogowego jest uprawnieniem o charakterze osobistym, co w konsekwencji oznacza, że może się nią legitymować wyłącznie podmiot, przedsiębiorca, któremu licencja ta została udzielona.

Licencja wspólnotowa

Art. 5a ust. 1 Podjęcie i wykonywanie międzynarodowego transportu drogowego wymaga uzyskania odpowiedniej licencji wspólnotowej, na zasadach określonych w:

- 1) rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1072/2009 z dnia 21 października 2009 r. dotyczącym wspólnych zasad dostępu do rynku międzynarodowych przewozów drogowych, zwanym dalej „rozporządzeniem (WE) nr 1072/2009”, lub*
- 2) rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1073/2009 z dnia 21 października 2009 r. w sprawie wspólnych zasad dostępu do międzynarodowego rynku usług autokarowych i autobusowych i zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 561/2006, zwanym dalej „rozporządzeniem (WE) nr 1073/2009”.*

⁵¹ Zob. R. Strachowska [w:] *Ustawa o transporcie drogowym. Komentarz*, wyd. III, LEX/el. 2012, komentarz do art. 5.

Ust. 2. Licencji wspólnotowej udziela się przedsiębiorcy, jeżeli posiada zezwolenie na wykonywanie zawodu przewoźnika drogowego.

Komentarz:

Przywołany przepis wprowadza obowiązek uzyskania licencji wspólnotowej w przypadku wykonywania transportu drogowego określonego szczegółowego w przywołanych w przepisie rozporządzeniach wspólnotowych. Licencja ta może zostać udzielona przedsiębiorcy pod warunkiem posiadania zezwolenia na wykonywanie zawodu przewoźnika drogowego. Licencja wspólnotowa jest zezwoleniem w rozumieniu Prawa przedsiębiorców⁵².

Wymogi uzyskania zezwoleń na wykonywanie przewozów: regularnych, regularnych specjalnych, wahadłowych i okazjonalnych

Art. 18 ust. 1 Wykonywanie przewozów regularnych i przewozów regularnych specjalnych wymaga zezwolenia:

1) w krajowym transporcie drogowym – wydanego, w zależności od zasięgu tych przewozów odpowiednio przez:

a) wójta – na wykonywanie przewozów na liniach komunikacyjnych na obszarze gminy,

b) burmistrza albo prezydenta miasta – na wykonywanie przewozów na liniach komunikacyjnych w komunikacji miejskiej,

c) burmistrza albo prezydenta miasta, któremu powierzono to zadanie na mocy porozumienia, o którym mowa w art. 4 pkt 7a – na wykonywanie przewozów na liniach komunikacyjnych w komunikacji miejskiej w granicach określonych w art. 4 pkt 7a lit. a albo lit. b,

d) burmistrza albo prezydenta miasta, będącego siedzibą związku międzygminnego, o którym mowa w art. 4 pkt 7a – na wykonywanie przewozów na liniach komunikacyjnych na obszarze gmin, które utworzyły związek międzygminny,

d1) prezydenta miasta na prawach powiatu, w uzgodnieniu z właściwym starostą ze względu na planowany przebieg linii komunikacyjnej – na wykonywanie przewozów na liniach komunikacyjnych przebiegających na obszarze miasta i sąsiedniego powiatu,

⁵² K. Bartuzel, 2. Zasady podejmowania i wykonywania transportu drogowego [w:] Podatek VAT w branży TSL, P. Barnik i in., Warszawa 2020.

e) starostę, w uzgodnieniu z wójtami, burmistrzami lub prezydentami miast właściwymi ze względu na planowany przebieg linii komunikacyjnej – na wykonywanie przewozów na liniach komunikacyjnych na obszarze powiatu, z wyłączeniem linii komunikacyjnych określonych w lit. a-d1,

f) marszałka województwa, w uzgodnieniu ze starostami właściwymi ze względu na planowany przebieg linii komunikacyjnej – na wykonywanie przewozów na liniach komunikacyjnych wykraczających poza obszar co najmniej jednego powiatu, jednakże niewykraczających poza obszar województwa,

g) marszałka województwa właściwego dla siedziby, albo miejsca zamieszkania przedsiębiorcy, w uzgodnieniu z marszałkami województw właściwymi ze względu na planowany przebieg linii komunikacyjnej – na wykonywanie przewozów na liniach komunikacyjnych wykraczających poza obszar co najmniej jednego województwa;

2) w międzynarodowym transporcie drogowym:

a) wydanego przez Głównego Inspektora Transportu Drogowego – dla linii komunikacyjnych wykraczających poza obszar państw członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym,

b) wydanego przez Głównego Inspektora Transportu Drogowego lub organ innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym – dla linii komunikacyjnych niewykraczających poza obszar tych państw.

Komentarz:

W świetle przywołanego przepisu wykonywanie regularnych przewozów oraz regularnych przewozów specjalnych osób (tak w krajowym, jak i międzynarodowym transporcie drogowym) wymaga uprzedniego uzyskania zezwolenia. Tego rodzaju działalność objęta jest dwiema formami reglamentacji: licencją na wykonywanie transportu drogowego oraz zezwoleniem na przewozy regularne.

Organ uprawniony do udzielenia zezwolenia wydaje przedsiębiorcy oryginał zezwolenia i dodatkowo wypis lub wypisy z zezwolenia. Liczba wypisów z zezwolenia powinna odpowiadać liczbie określonej przez przedsiębiorcę we wniosku oraz liczbie pojazdów,

którymi przewoźnik będzie wykonywać przewozy na warunkach określonych w zezwoleniu⁵³.

Komentowana norma prawa jest przepisem kompetencyjnym. Określa ona bowiem organy właściwe do wydawania wyżej wymienionych zezwoleń. Zezwolenia na przewozy regularne w międzynarodowym transporcie drogowym wydaje Główny Inspektor Transportu Drogowego, natomiast w krajowym transporcie drogowym – organy jednostek samorządu terytorialnego, w zależności od obszaru, na którym wykonywane są przewozy. Kryterium, według którego określa się właściwość miejscową organu uprawnionego do wydania zezwolenia na przewozy regularne i regularne specjalne w krajowym transporcie drogowym stanowi zatem planowany przebieg linii komunikacyjnej.

Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 988 z późn. zm.)

Dowód rejestracyjny; pozwolenie czasowe

Art. 71 ust. 1 Dokumentem stwierdzającym dopuszczenie do ruchu pojazdu samochodowego, ciągnika rolniczego, pojazdu wolnobieżnego wchodzącego w skład kolejki turystycznej, motoroweru lub przyczepy jest dowód rejestracyjny albo pozwolenie czasowe. Przepis ten nie dotyczy pojazdów, o których mowa w ust. 3.

Komentarz:

Przywołany przepis określa ogólne warunki rejestracji oraz wymogi poszczególnych rodzajów pojazdów, a także obowiązki kierujących związane z kontrolą.

Rejestracja pojazdu następuje w drodze rozstrzygnięcia sprawy administracyjnej w formie decyzji administracyjnej po przeprowadzeniu postępowania w celu ustalenia okoliczności faktycznych i prawnych, od których ustawa i przepisy wykonawcze uzależniają dokonanie rejestracji (art. 72 Prawa o ruchu drogowym). Natomiast wydanie dowodu rejestracyjnego i tablic jest jedynie czynnością materialno-techniczną o charakterze następczym

⁵³ R. Strachowska [w:] *Ustawa o transporcie drogowym*, op. cit., komentarz do art. 18.

w stosunku do rejestracji⁵⁴. Wobec tego do dokumentu dowodu rejestracyjnego nie można stosować przepisów dotyczących decyzji, w tym art. 156 k.p.a.⁵⁵

Rodzaje badań technicznych. Zakres obowiązku. Terminy przeprowadzenia badań

Art. 81 ust. 1 Właściciel pojazdu samochodowego, ciągnika rolniczego, pojazdu wolnobieżnego wchodzącego w skład kolejki turystycznej, motoroweru lub przyczepy jest obowiązany przedstawiać go do badania technicznego.

ust. 2. Badania techniczne dzieli się na badania okresowe, badania dodatkowe oraz badania co do zgodności z warunkami technicznymi.

Ust. 3. Okresowe badanie techniczne po raz pierwszy jest przeprowadzane przed pierwszą rejestracją pojazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Komentarz:

Istotą badań technicznych jest weryfikacja stanu pojazdu, a celem ustalenie zasadności dopuszczenia pojazdu do ruchu, względnie przedłużenia takiej możliwości. Wobec tego jest to zadanie społecznie odpowiedzialne i mimo że w pierwszej kolejności nie wykonują go organy władzy publicznej, lecz przedsiębiorcy w ramach stacji kontroli pojazdów, odbywa się to w ramach wykonywania funkcji publicznych⁵⁶.

Efektom badania jest zawsze wystawienie zaświadczenia (pozytywnego albo negatywnego) z upoważnienia wojewody⁵⁷. Badania okresowe odnotowuje się również w dowodzie rejestracyjnym pojazdu.

Każdy pojazd winien być poddawany badaniom technicznym, a nieprzeprowadzenie takiego badania nie pozwala na uznanie, że dany pojazd spełnia wymagania użytkowania pojazdu w ruchu⁵⁸.

⁵⁴ Wyrok WSA w Bydgoszczy z 8.01.2013 r., II SA/Bd 1093/12, LEX nr 1351386.

⁵⁵ Wyrok WSA w Poznaniu z 29.03.2007 r., IV SA/Po 559/06, LEX nr 916474.

⁵⁶ Wyrok SN z 22.11.1999 r., II KKN 346/97, OSNKW 2000/1–2, poz. 10.

⁵⁷ Wyrok NSA z 26.07.2016 r., II GSK 299/15, LEX nr 2142268.

⁵⁸ Wyrok NSA z 12.04.2016 r., II GSK 2672/14, LEX nr 2111109.

Transport kolejowy

Rozporządzenie (WE) nr 1371/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. dotyczące praw i obowiązków pasażerów w ruchu kolejowym (Dz. U. UE. L. z 2007 r. Nr 315, str. 14 z późn. zm.)

Umowa przewozu

Art. 4. Z zastrzeżeniem przepisów niniejszego rozdziału, zawieranie i sposób realizacji umowy przewozu oraz dostarczanie informacji i wystawianie biletów podlegają przepisom tytułu II oraz tytułu III załącznika I.

Komentarz:

Przywołany wyżej przepis wprowadza jednolite na terenie całej Wspólnoty zasady dotyczące zawierania umów na przewóz kolejną i w konsekwencji wystawiania biletów na daną trasę jak również zakres udzielanych przy tym informacji. Znacząco ułatwia to podróżnym zawieranie takich umów oraz uzyskiwanie niezbędnych do tego informacji. Równocześnie – z drugiej strony – komentowana norma prawna nakłada na przedsiębiorców świadczących przewozy kolejowe obowiązek wprowadzenia i stosowania się do jednolitych norm europejskich.

Informacje dotyczące podróży

Art. 8 ust. 1 Bez uszczerbku dla art. 10 przedsiębiorstwa kolejowe oraz sprzedawcy biletów w imieniu jednego lub kilku przedsiębiorstw kolejowych udzielają pasażerowi na jego żądanie przynajmniej informacji wymienionych w załączniku II część I, w odniesieniu do podróży objętych umowami transportowymi oferowanymi przez dane przedsiębiorstwo kolejowe. Sprzedawcy biletów, którzy oferują umowy transportowe we własnym imieniu, oraz operatorzy turystyczni dostarczają tych informacji, jeżeli są one dostępne.

Komentarz:

Obowiązek informacyjny przewoźnika kolejowego w stosunku do (potencjalnych) pasażerów, wynikający z brzmienia przywołanego wyżej przepisu, obejmuje także obowiązek informowania o niższych cenach biletów możliwych do nabycia w ramach

stosowanych promocji. Zasadą jest bowiem ochrona pasażera jako słabszej strony stosunku prawnego pomiędzy nim a tym przewoźnikiem⁵⁹.

W orzecznictwie wskazuje się, że sprawą przedsiębiorstwa kolejowego jest w jaki sposób wywiąże się z obowiązku, o którym mowa art. 8 ust. 1 rozporządzenia (WE) Nr 1371/07 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. dotyczącego praw i obowiązków pasażerów w ruchu kolejowym (Dz.Urz. UE L Nr 315 str. 14), w szczególności, czy będzie opierał się na własnym systemie informacyjnym, czy też powierzy zadania w tym zakresie innym osobom⁶⁰.

Komentowane uregulowanie wprowadza rozróżnienie w zakresie realizacji obowiązku informacyjnego między przedsiębiorstwami kolejowymi, wobec których obowiązek ten ma charakter bezwzględny w przypadku żądania podróznego oraz między sprzedawcami biletów i operatorami turystycznymi, na których obowiązek ten został nałożony w mniejszym zakresie. Są oni bowiem zobligowani do udzielania podróznym informacji tylko, jeżeli są one dostępne.

Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1984 z późn. zm.)

Licencja przewoźnika

Art. 43 ust. 1 *Licencjonowaniu podlega działalność gospodarcza polegająca na:*

- 1) wykonywaniu przewozów kolejowych osób;*
- 2) wykonywaniu przewozów kolejowych rzeczy;*
- 3) świadczeniu usług trakcyjnych.*

Ust. 2. Licencja jest potwierdzeniem zdolności przedsiębiorcy do wykonywania funkcji przewoźnika kolejowego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz państw, o których mowa w ust.

Ust. 3. Potwierdzeniem zdolności przedsiębiorcy do wykonywania funkcji przewoźnika kolejowego są również licencje wydane przez właściwe władze innych państw

⁵⁹ Zob. wyrok NSA z 31.01.2017 r., II GSK 1430/15, Legalis.

⁶⁰ Wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 19.08.2013 r., XVII AmK 3/11, Legalis.

członkowskich Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym.

Ust. 5. Licencja nie uprawnia przedsiębiorcy do dostępu do infrastruktury kolejowej.

Komentarz:

Wykonywanie działalności w transporcie kolejowym wymaga uzyskania pozwoleń administracyjnoprawnych. Wprowadzenie ograniczeń dostępu do działalności w dziedzinie transportu kolejowego jest przejawem prawa nadzoru reglamentacyjnego. Ograniczenia te są podyktowane względami bezpieczeństwa i dążeniem do zapewnienia odpowiedniego standardu usług świadczonych w zakresie przewozów kolejowych⁶¹.

Reglamentacja działalności gospodarczej w transporcie kolejowym, o której mowa w komentowanym przepisie, polega na ustanowieniu obowiązku uzyskania licencji wydawanej przez organ administracji publicznej, bez której nie jest możliwe wykonywanie jej w legalny sposób⁶².

Licencje na wykonywanie przewozów kolejowych stanowią akty reglamentujące działalność gospodarczą w zakresie transportu kolejowego. Posiadają one walor decyzji konstytutywnej⁶³.

Licencja potwierdza zgodnie z art. 43 ust. 2 TrKolejU zdolność przedsiębiorcy do wykonywania funkcji przewoźnika kolejowego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz państw członkowskich Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym⁶⁴.

⁶¹ Za K. B. Wojciechowska, Ustawa o transporcie kolejowym. Komentarz, Warszawa 2019, komentarz do art. 43.

⁶² Zob. Ibidem, komentarz do art. 43.4.

⁶³ Zob. Ibidem, komentarz do art. 43.

⁶⁴ Ibidem.

Transport wodny

Ustawa z dnia 18 września 2001 r. Kodeks morski (Dz. U. z 2018 r. poz. 2175 z późn. zm.)

Obowiązek wpisu do rejestru

Art. 23 par. 1 Statek stanowiący polską własność podlega obowiązkowi wpisu do polskiego rejestru okrętowego prowadzonego przez izbę morską właściwą dla portu macierzystego statku, z zastrzeżeniem § 2 i 3.

Komentarz:

Komentowany przepis wprowadza obowiązek rejestracyjny każdego statku, który stanowi polską własność. Kwestia własności statku została uregulowana w art. 10 Kodeksu morskiego.

Obowiązek, o którym mowa w przywołanym przepisie, zobowiązany jest wykonać właściciel statku. Podmiotem właściwym do prowadzenia rejestru okrętowego jest izba morska właściwa dla portu macierzystego statku. Nie dotyczy on statku morskiego stanowiącego polską własność, używanego do celów sportowych lub rekreacyjnych, o długości do 24 m. Ten podlega bowiem rejestracji na podstawie przepisów ustawy z dnia 12 kwietnia 2018 r. o rejestracji jachtów i innych jednostek pływających o długości do 24 m.

Rejestr okrętowy; wpis

Art. 30 §1 Wpis do rejestru okrętowego następuje na podstawie zgłoszenia zainteresowanych, chyba że prawo przewiduje wpis na wniosek albo z urzędu.

§2. Do zgłoszenia zmian podlegających wpisowi w stosunku do statków stanowiących polską własność i statków uważanych za stanowiące polską własność, wpisanych do rejestru okrętowego, obowiązany jest właściciel statku.

Komentarz:

Przywołany wyżej przepis reguluje zasady wpisu okrętu do właściwego rejestru. Powinno to nastąpić przede wszystkim na wniosek właściciela statku, a w niektórych wypadkach może to mieć miejsce także z urzędu, co ma miejsce w szczególności, gdy brak jest

stosownego wniosku a równocześnie organ dysponuje informacjami i przesłankami, które uprawniają do wszczęcia postępowania w przedmiocie wpisu do rejestru.

Kolejny paragraf komentowanego przepisu nakłada na właściciela statku obowiązek aktualizacyjny tj. zgłaszania zmian danych podlegających wpisowi do rejestru.

Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1097)

Zasady ogólne; pozwolenia

Art. 15 ust. 1 Żegluga na polskich śródlądowych drogach wodnych może uprawiać:

- 1) statek polski;
- 2) statek innego niż Rzeczpospolita Polska państwa członkowskiego w zakresie i na warunkach określonych w:
 - a) ustawie,
 - b) umowach międzynarodowych zawartych przez Rzeczpospolitą Polską albo Unię Europejską z państwem przynależności statku;
- 3) statek państwa trzeciego w zakresie i na warunkach określonych w umowach międzynarodowych zawartych przez Rzeczpospolitą Polską z państwem przynależności statku.

Komentarz:

Przepis określa podmioty – statki uprawnione do żeglugi po polskich śródlądowych drogach wodnych. Definicja pojęcia statek została sformułowana w art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy.

Wpis do rejestru

Art. 18 ust. 1 Statek polski podlega obowiązkowi wpisu do rejestru administracyjnego polskich statków żeglugi śródlądowej, zwanego dalej „rejestrem”, z zastrzeżeniem ust. 2-5. Ust. 2. Statek przeznaczony lub używany wyłącznie do uprawiania sportu lub rekreacji lub statek używany do połowu ryb, o długości do 24 m, podlegają rejestracji na podstawie

ustawy z dnia 12 kwietnia 2018 r. o rejestracji jachtów i innych jednostek pływających o długości do 24 m (Dz.U. z 2020 r. poz. 1500).

Komentarz:

Uprawianie żeglugi śródlądowej uwarunkowane jest uprzednim uzyskaniem wpisu do rejestru statków. Rejestr ten, stosownie do treści art. 19 ust. 1 komentowanej ustawy, prowadzi dyrektor urzędu żeglugi śródlądowej właściwy dla portu macierzystego statku.

Ustawa z dnia 12 kwietnia 2018 r. o rejestracji jachtów i innych jednostek pływających o długości do 24 m (Dz. U. z 2020 r. poz. 1500)

Jednostki objęte obowiązkiem rejestracji

Art. 3 ust. 1 Obowiązkowi rejestracji podlega:

- 1) jacht oraz jednostka pływająca używana do amatorskiego połowu ryb, o długości większej niż 7,5 m lub napędzie mechanicznym o mocy większej niż 15 kW;*
- 2) jednostka pływająca używana do połowów rybackich,*
- 3) jednostka pływająca uprawiająca żeglugę poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – o ile nie posiada innej niż polska przynależności.*

Ust. 2. Obowiązkowi rejestracji, o którym mowa w ust. 1, nie podlega:

- 1) jednostka pływająca przeznaczona wyłącznie do regat i zawodów sportowych, posiadająca klasę regatową i ważny certyfikat wydany przez polski związek sportowy albo podmiot właściwy dla państwa bandery jachtu oraz regatowa łódź wiosłowa;*
 - 2) jednostka pływająca napędzana wyłącznie siłą ludzkich mięśni;*
 - 3) deska surfingowa, deska z żaglem lub inna podobna jednostka pływająca.*
- 3. Jednostka pływająca o długości do 24 m, która nie podlega obowiązkowi rejestracji, może być zarejestrowana na wniosek właściciela.*

Komentarz:

Przywołany wyżej przepis jest konsekwentnym dopełnieniem regulacji zawartej we wcześniej omówionych aktach prawnych. Jest on wyrazem zasady, że wszelkie większe jednostki pływające tj. o długości ponad 7,5 metra i mocy silnika napędowego

większej niż 15 kW, powinny zostać zarejestrowane. Ma to zapewnić bezpieczeństwo i porządek w ruchu wodnym.

Rejestracji, o której mowa w komentowanym przepisie, dokonuje organ rejestrujący, którym jest starosta albo właściwy polski związek sportowy w rozumieniu ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1133). Wpis następuje do rejestru, w wyniku czego dla jednostki pływającej nadawany jest numer rejestracyjny oraz wydawany dokument rejestracyjny.

Transport lotniczy

Ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze (Dz. U. z 2022 r. poz. 1235 z późn. zm.)

Uzyskanie certyfikatu

Art. 160 ust. 1 Podjęcie i wykonywanie działalności w lotnictwie cywilnym, w zakresie określonym w ust. 3, wymaga uzyskania certyfikatu.

Ust. 2. Wydanie certyfikatu poprzedza się procesem certyfikacji, który jest sprawdzeniem spełnienia przez podmiot wymagań określonych przepisami międzynarodowymi, przepisami prawa Unii Europejskiej w zakresie działalności lotniczej objętej certyfikacją oraz ustawy.

Komentarz:

W świetle przywołanego przepisu pewne działalności w lotnictwie cywilnym podlegają certyfikacji. Chodzi w tym przypadku zarówno o podjęcie działalności w lotnictwie cywilnym, jak i jej wykonywanie. W komentowanej normie prawnej ustawodawca wprowadza wymóg certyfikacji wykonywania działalności gospodarczej w zakresie przewozu lotniczego z wykorzystaniem samolotów, śmigłowców, balonów i szybowców, dla których wymagane jest świadectwo zdatności do lotu.

Proces certyfikacji poprzedza wydanie certyfikatu. Proces ten stanowi sprawdzenie spełnienia przez podmiot wymagań określonych przepisami międzynarodowymi,

przepisami prawa Unii Europejskiej w zakresie działalności lotniczej objętej certyfikacją oraz Prawa lotniczego⁶⁵.

Obowiązek posiadania koncesji

Art. 164 ust. 1 Koncesji na wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie przewozu lotniczego udziela Prezes Urzędu zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1008/2008/WE.

Komentarz:

Wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie przewozu lotniczego jest działalnością koncesjonowaną. Koncesji na wykonywanie działalności gospodarczej w zakresie przewozu lotniczego udziela Prezes Urzędu Lotnictwa Cywilnego na podstawie rozporządzenia 1008/2008.

Zgodnie z art. 2 pkt 1 rozporządzenia 1008/2008 koncesja oznacza uprawnienie przyznawane przedsiębiorstwu przez właściwy organ wydający koncesje i umożliwiające mu wykonywanie przewozów lotniczych na warunkach określonych w koncesji.

Ustawodawca przewiduje wyjątek od zasady koncesjonowania działalności gospodarczej w zakresie przewozu lotniczego w art. 164 ust. 2 PrLot. Zwolnieniem tym są objęci przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w zakresie lotów lokalnych lub przewozu lotniczego wykonywanego wyłącznie przy użyciu statków powietrznych bezsilnikowych lub o maksymalnej masie startowej (MTOM) do 495 kg⁶⁶.

Pojęcie lotu lokalnego jest zdefiniowane w art. 2 pkt 6 rozporządzenia 1008/2008 jako lot nieobjęty przewozu pasażerów, poczty lub ładunków pomiędzy różnymi portami lotniczymi lub innymi zatwierdzonymi miejscami do lądowania⁶⁷.

⁶⁵ K. Wojciechowska, *Prawo lotnicze. Komentarz* [w:] *Prawo lotnicze. Ustawa o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie lotnisk użytku publicznego. Komentarz*, Warszawa 2022, komentarz do art. 160.

⁶⁶ Ibidem, komentarz do art. 164.

⁶⁷ Ibidem.

5.6. Sankcje prawne za prowadzenie działalności niezgodnie z prawem

Wyciąg z najważniejszych regulacji ustawowych

Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o transporcie drogowym

Grzywny za naruszenie obowiązków lub warunków przewozu drogowego

Art. 92 ust. 1. Kierujący wykonujący przewóz drogowy z naruszeniem obowiązków lub warunków przewozu drogowego, podlega karze grzywny w wysokości do 2000 złotych.

2. Wykaz naruszeń, o których mowa w ust. 1, wysokości grzywien za poszczególne naruszenia, a w przypadku niektórych naruszeń numer grupy naruszeń oraz wagę naruszeń wskazane w załączniku I do rozporządzenia Komisji (UE) 2016/403, określa załącznik nr 1 do ustawy.

Komentarz:

Wykroczenia stypizowane w komentowanym przepisie stanowią wykroczenia indywidualne, gdyż są popełniane wyłącznie przez kierującego wykonującego przewóz drogowy. Przewóz drogowy został zdefiniowany w art. 4 pkt 6a. Kierującego należy natomiast rozumieć nie tylko jako osobę fizyczną posiadającą stosowne uprawnienia do kierowania pojazdem, ale również tę, która faktycznie wykonuje przewóz drogowy jako kierujący, pomimo braku uprawnień do tego. W piśmiennictwie przyjmuje się, że kierującego, o którym mowa w analizowanej normie prawnej, należy rozumieć zgodnie z art. 2 pkt 20 ustawy o transporcie drogowym, tj. jako osobę, która kieruje pojazdem lub zespołem pojazdów⁶⁸. Pojęcie kierującego należy odróżniać od pojęcia kierowcy, którym posługuje się art. 92a ust. 5 i 6 komentowanej ustawy.

Dla ponoszenia odpowiedzialności na podstawie analizowanego przepisu nie ma znaczenia, czy kierujący dopuszcza się wykroczenia nieumyślnie (nie mając zamiaru jego popełnienia, popełnia je jednak na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość popełnienia tego czynu przewidywał albo mógł przewidzieć) czy umyślnie (ma zamiar popełnienia czynu zabronionego, tj. chce go popełnić albo przewidując możliwość jego popełnienia, na to się godzi). Zgodnie bowiem

⁶⁸ Zob. B. Kurzępa, Głosa do wyr. WSA w Poznaniu z 7.7.2016 r., III SA/Po 189/16, s. 117. M. Etel, A. Piszcz (red.), Ustawa o transporcie drogowym. Komentarz, Warszawa 2020, komentarz do art. 92a.

z art. 5 kodeksu wykroczeń, wykroczenie można popełnić zarówno umyślnie, jak i nieumyślnie, chyba że ustawa przewiduje odpowiedzialność tylko za wykroczenie umyślnie.

Zgodnie z art. 92 ust. 1 TransDrogU, kierujący wykonujący przewóz drogowy z naruszeniem obowiązków lub warunków przewozu drogowego, podlega karze grzywny w wysokości do 2000 zł. Grzywna w kwocie 2000 zł nie została ustalona jako „sztywna”⁶⁹.

Kary pieniężne za naruszenia stwierdzone podczas kontroli drogowej

Art. 92a ust. 1 Podmiot wykonujący przewóz drogowy lub inne czynności związane z tym przewozem z naruszeniem obowiązków lub warunków przewozu drogowego podlega karze pieniężnej w wysokości od 50 złotych do 12 000 złotych za każde naruszenie, z tym że przedsiębiorca prowadzący pośrednictwo przy przewozie osób z naruszeniem obowiązków lub warunków przewozu drogowego podlega karze pieniężnej w wysokości od 5000 złotych do 40 000 złotych za każde naruszenie.

Komentarz:

Administracyjne kary pieniężne za wykonanie przewozu drogowego lub innych czynności związanych z tym przewozem z naruszeniem obowiązków lub warunków przewozu drogowego mogą być nałożone na podstawie komentowanego przepisu na podmiot wykonujący przewóz drogowy lub na podmiot wykonujący inne czynności związane z przewozem (na przewoźnika drogowego w związku z wykonywaniem transportu drogowego). Zastosowanie do tych podmiotów mają przepisy art. 92a ust. 1, 3, 5, 6, 7, 9 i 10. Przewóz drogowy został zdefiniowany w art. 4 pkt 6a analizowanej ustawy. Ponadto na podstawie art. 92a ust. 1 (in fine) odpowiedzialność ponosi przedsiębiorca prowadzący pośrednictwo przy przewozie osób z naruszeniem obowiązków lub warunków przewozu drogowego⁷⁰.

⁶⁹ Zob. też: Wyrok SO w Kielcach z 14.4.2015 r., IX Ka 282/15, Lex/el.

⁷⁰ M. Eteł, A. Piszcz (red.), Ustawa o transporcie drogowym. Komentarz, Warszawa 2020, komentarz do art. 92a.

Kary pieniężne; egzekucja

Art. 66 ust. 1 Karze pieniężnej podlega:

1) przedsiębiorca, który:

a) prowadzi działalność bez wymaganego dokumentu, o którym mowa w art. 17e lub art. 43,

b) wykonuje przewozy na drodze kolejowej, której zarządca nadał status infrastruktury nieczynnej;

2. Za naruszanie przez przedsiębiorcę każdego z przepisów ust. 1 Prezes UTK nakłada, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości do 2% rocznego przychodu przedsiębiorcy, osiągniętego w poprzednim roku kalendarzowym, z uwzględnieniem ust. 2a i 2d.

Komentarz:

Przywołany przepis stanowi podstawę nałożenia kary pieniężnej za naruszenie zakazu, o którym mowa w art. 14b ust. 1 komentowanej ustawy. Poza jedynym wypadkiem wskazanym w art. 66 ust. 2a tej ustawy Prezes Urzędu Transportu Kolejowego nie może odstąpić od jej nałożenia.

Podmiotami, które mogą być ukarane, są: zarządca, przewoźnik kolejowy lub operator stacji pasażerskiej. Ustawodawca nie definiuje pojęcia zarządca, niemniej należy przez to pojęcie rozumieć przede wszystkim zarządcę infrastruktury⁷¹.

Nałożenie kary pieniężnej powinno być poprzedzone stwierdzeniem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy pasażerów. Wydana w tej materii decyzja nie jest jednak ostateczna, albowiem przysługuje od niej wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy bądź złożenie skargi bez konieczności korzystania z tego środka odwoławczego. Sąd administracyjny; w razie stwierdzenia naruszenia prawa; może uchylić wydaną decyzję.

Kara pieniężna nakładana jest za sam fakt naruszenia powyższego zakazu. Nie jest zatem konieczne ustalenie winy umyślnej przedsiębiorcy czy też powodów, dla których doszło do naruszenia art. 14b ust. 1 komentowanej ustawy. Okoliczność, że przedsiębiorca nie był

⁷¹ Zob. M. Mamczarek, *Ustawa o transporcie kolejowym. Komentarz* [w:] M. Mamczarek, *Ochrona zbiorowych praw i interesów konsumentów, pacjentów oraz pasażerów w transporcie kolejowym. Komentarz praktyczny z orzecznictwem*, Warszawa 2019, komentarz do art. 66.

jedynym podmiotem kolejowym, który dopuścił się tego naruszenia, również nie jest istotna do stwierdzenia zasadności nałożenia kary⁷².

Ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. – Prawo lotnicze

Przewóz lotniczy bez koncesji

Art. 209i Przedsiębiorca wykonujący przewóz lotniczy bez wymaganej koncesji, o której mowa w art. 164, podlega karze pieniężnej w wysokości zależnej od rodzaju wykonywanego przewozu:

- 1) 40 000 zł w przypadku przewozu nieregularnego przy użyciu statków powietrznych o maksymalnej masie startowej (MTOM) poniżej 10 000 kg;
- 2) 60 000 zł w przypadku przewozu regularnego przy użyciu statków powietrznych o maksymalnej masie startowej (MTOM) poniżej 10 000 kg;
- 3) 80 000 zł w przypadku przewozu nieregularnego przy użyciu statków powietrznych o maksymalnej masie startowej (MTOM) co najmniej 10 000 kg;
- 4) 100 000 zł w przypadku przewozu regularnego przy użyciu statków powietrznych o maksymalnej masie startowej (MTOM) co najmniej 10 000 kg.

Komentarz:

Wykonywanie przewozu lotniczego bez wymaganej koncesji podlega administracyjnej karze pieniężnej. Jest ona nakładana na przedsiębiorcę wykonującego ten przewóz.

Karę pieniężną nakłada w drodze decyzji administracyjnej Prezes Urzędu Lotnictwa Cywilnego. Wysokość kary pieniężnej zależy od rodzaju wykonywanego przewozu wskazanego w komentowanym przepisie.

⁷² Ibidem.

6. Przewodnicy turystyczni

6.1. Podstawowe akty prawne, które znajdują zastosowanie w omawianej działalności i będą częściowo omawiane w podrozdziale

1. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008, 2052, 2269, 2328, z 2022 r. poz. 1726, 1768);
2. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2211);
3. Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1646, z 2022 r. poz. 1616);
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. z 2007 r. nr 251 poz. 1885, z późn. zm.);
5. Rozporządzenie Ministra Sportu i Turystyki z dnia 26 czerwca 2014 r. w sprawie nabywania uprawnień przewodnika górskiego (Dz. U. z 2014 r. poz. 868).

6.2. Definicja

Przewodnik turystyczny to osoba zawodowo oprowadzającą turystów lub odwiedzających po wybranych obszarach, miejscowościach i obiektach, udzielająca o nich fachowej informacji oraz sprawująca nad turystami lub odwiedzającymi opiekę w zakresie wynikającym z umowy. Do zadań przewodnika turystycznego należy oprowadzanie turystów lub odwiedzających, udzielanie fachowej i aktualnej informacji o kraju, odwiedzanych miejscowościach, obszarach i obiektach, sprawowanie opieki nad turystami lub odwiedzającymi w zakresie wynikającym z umowy, a podczas prowadzenia turystów

w górach troska o ich bezpieczeństwo w szczególności podczas wyjść wymagających odpowiednich technik i specjalistycznego sprzętu. Zadania przewodników turystycznych wykonują:

1. przewodnicy górscy dla określonych obszarów górskich;
2. przewodnicy miejscy dla poszczególnych miast;
3. przewodnicy terenowi dla poszczególnych województw, powiatów, gmin, a także regionów oraz tras turystycznych⁷³.

6.3. Kody PKD

PKD – Polska Klasyfikacja Działalności w obszarze właściwym dla przewodników turystycznych obejmuje dwa niezależne od siebie kody PKD. Kod 79.90.A dotyczy wszystkich działalności w zakresie przewodnictwa turystycznego z wyłączeniem przewodnictwa górskiego, które jest traktowane jako działalność związana ze sportem. Ci ostatni przewodnicy są klasyfikowani w ramach kodu 93.19.Z wraz z innymi działalnościami związanymi ze sportem. Wyraźnie pokazuje to, że działalność przewodników górskich ma często charakter techniczny, wiąże się z używaniem specjalistycznych technik i wymaga dużej sprawności fizycznej, dlatego jest postrzegana jako rodzaj sportu.

79.90.A Działalność pilotów wycieczek i przewodników turystycznych

93.19.Z Pozostała działalność związana ze sportem

Charakterystykę poszczególnych kodów wraz z opisem podklasy przedstawiono w poniższym zestawieniu tabelarycznym.

⁷³ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich, op. cit.

Tabela 5. KODY PKD DZIAŁALNOŚCI W OBSZARZE WŁAŚCIWYM DLA PRZEWODNIKÓW TURYSTYCZNYCH

79.90.A	Działalność pilotów wycieczek i przewodników turystycznych	<p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działalności przewodników górskich, sklasyfikowanej w 93.19.Z.
93.19	Pozostała działalność związana ze sportem	
93.19.Z	Pozostała działalność związana ze sportem	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działalność producentów i sponsorów wydarzeń sportowych, w obiektach lub poza nimi, – działalność indywidualnych sportowców, sędziów, chronometrażystów itd., – działalność związaną z organizacją lig sportowych, – działalność związaną z promocją imprez sportowych, – działalność przewodników górskich, – działalność stajni wyścigowych, ośrodków hodowli i tresury psów wyścigowych, – działalność wspomagającą łowiectwo i wędkarstwo sportowe lub rekreacyjne. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wypożyczania sprzętu sportowego, sklasyfikowanego w 77.21.Z, – działalności szkół sportowych, sklasyfikowanej w 85.51.Z, – działalności instruktorów, nauczycieli i trenerów sportowych, sklasyfikowanej w 85.51.Z, – organizowania i przeprowadzania imprez sportowych dla sportowców zawodowych lub amatorów z wykorzystaniem własnych lub nie, obiektów sportowych, sklasyfikowanego w 93.11.Z, – działalności związanej z prowadzeniem parków rekreacyjnych i plaż, sklasyfikowanej w 93.29.B.

6.4. Charakterystyka działalności

Osoba, która chce wykonywać zadania przewodnika turystycznego, może prowadzić turystów w trzech różnych zakresach kompetencyjnych. Dwa pierwsze, czyli przewodnictwo miejskie i terenowe jest traktowane jako tzw. profesje zderegulowane.

Z kolei przewodnictwo górskie jest regulowane na poziomie ustawy i odpowiedniego aktu wykonawczego. Przewodnik górski jest zawodem zaufania publicznego i profesją, której celem jest czuwanie nad bezpieczeństwem i zdrowiem klientów.

Przewodnikiem miejskim lub terenowym może być osoba, która spełnia łącznie następujące przesłanki:

1. ukończyła 18 lat;
2. nie była karana za przestępstwo umyślne lub inne popełnione w związku z wykonywaniem zadań przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek;
3. posiada wykształcenie średnie lub średnie branżowe⁷⁴.

Powyższe wymogi jednoznacznie świadczą o fakcie, iż zawód przewodnika miejskiego i terenowego jest tzw. zawodem zderegulowanym.

Przewodnik miejski zajmuje się oprowadzaniem turystów i odwiedzających po terenie miejskim. Osoba taka powinna znać historię, kulturę i podstawowe informacje o danej miejscowości. Oprowadzając po danym obszarze, przewodnik miejski powinien potrafić w taki sposób zaprezentować informacje, aby zostały one przynajmniej częściowo zapamiętane (tzw. storytelling). Przewodnik miejski powinien potrafić przedstawić najważniejsze obiekty w danej miejscowości, zarówno te architektoniczne, jak i kulturowe, przyrodnicze czy nawet sportowe⁷⁵.

Przewodnik terenowy prowadzi grupę w terenie, w szczególności w obszarze cennym lub interesującym przyrodniczo. Celem takiej osoby powinno być przedstawienie określonego terenu w odniesieniu do całości oferty w ramach której prowadzi wycieczkę⁷⁶. Przewodnicy terenowi mogą oprowadzać obsługiwane wycieczki po parkach narodowych, krajobrazowych, jeżeli zadania tego nie wykonuje osoba upoważniona przez park.

Przewodnicy terenowi jak i miejscy mogą oprowadzać obsługiwane wycieczki również po muzeach, wystawach i zabytkach, jeżeli zadania tego nie wykonuje osoba upoważniona przez muzeum, organizatora wystawy albo właściciela lub posiadacza zabytku. Oprowadzanie wycieczek, odbywa się w sposób określony przez dyrektora muzeum,

⁷⁴ Ibidem.

⁷⁵ <https://wuplublin.praca.gov.pl/documents/165685/1314297/Przewodnik%20miejski%20i%20terenowy/ac2c5d0c-376a-4a5f-be8e-34302c2d3e96?t=1426594758000>

⁷⁶ Ibidem.

organizatora wystawy albo właściciela lub posiadacza zabytku w regulaminie dla zwiedzających.

Przewodnicy turystyczni każdej z trzech profesji, stale towarzyszą grupie⁷⁷ w czasie przemieszczania się i sprawują nad nią opiekę przewodnicką. Przechodzimy zatem naturalnie do obszaru przewodnictwa górskiego, czyli tak naprawdę terenowego w obszarze górskim.

Wykonywanie zadań przewodnika górskiego dla określonego obszaru górskiego wymaga posiadania szerszych uprawnień określonych ustawą aniżeli w przypadku przewodnika miejskiego i terenowego. Uprawnienia przewodnika górskiego dla określonego obszaru górskiego otrzymuje bowiem osoba, która:

1. ukończyła 18 lat;
2. nie była karana za przestępstwo umyślne lub inne popełnione w związku z wykonywaniem zadań przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek;
3. posiada wykształcenie średnie lub średnie branżowe;
4. odbyła szkolenie teoretyczne i praktyczne dla określonego obszaru górskiego oraz zdała egzamin na przewodnika górskiego, z zastrzeżeniem, że osoby posiadające uprawnienia przewodnika górskiego dopuszcza się do egzaminu umożliwiającego uzyskanie uprawnień obejmujących dodatkowy obszar bez konieczności odbycia szkolenia teoretycznego i praktycznego⁷⁸.

Uprawnienia przewodników górskich dzielą się na trzy obszary oraz trzy klasy w zależności od stopnia trudności tras i wycieczek. Obszary kwalifikacji jakie wyróżniamy wśród przewodników górskich to Beskidy, Sudety i Tatry. Nawiązując zaś do klas, należy podkreślić, iż klasa III jest najniższym uprawnieniem, zaś najwyższym klasa I. Co do zasady egzamin na przewodnika górskiego przeprowadza komisja egzaminacyjna powoływana przez marszałka województwa właściwego ze względu na obszar górski. Wysokość opłaty egzaminacyjnej za sprawdzenie kwalifikacji kandydata na przewodnika górskiego określa się odrębnie za część teoretyczną i część praktyczną egzaminu. Opłata egzaminacyjna nie obejmuje kosztów przejazdu, ubezpieczenia, zakwaterowania oraz wyżywienia.

⁷⁷ Ibidem.

⁷⁸ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich op. cit.

6.5. Najistotniejsze regulacje konstytuujące działalność

Wyciąg z najważniejszych regulacji ustawowych

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych

Opieka sprawowana przez przewodników turystycznych

Art. 20 ust. 7 Sprawowanie opieki, o której mowa w ust. 2 i 3, nie zastępuje obowiązku wykonywania opieki przez osoby do tego zobowiązane z innego tytułu.

Komentarz:

Opieka sprawowana przez przewodników turystycznych, jest uzależniona od zadań jakie wykonują takie osoby. Zakres świadczonej usługi będzie zupełnie inny w przypadku przewodnika terenowego i miejskiego w porównaniu do przewodnika górskiego. Sam przewodnik górski będzie wykonywał i sprawował opiekę w zróżnicowanym stopniu w przypadku gdy porównamy np. przewodnika górskiego beskidzkiego III klasy i przewodnika górskiego tatrzańskiego klasy I, nazywanego też popularnie przez turystów „przewodnikiem wysokogórskim”. Na podstawie komentowanego przepisu należy pamiętać, iż mimo sprawowanej przez przewodnika opieki, nie zastępuje i nie wyłącza ona obowiązków opieki wynikających z innych regulacji i stanów faktycznych. W szczególności należy mieć tu na względzie opiekę rodzicielską, opiekę nad uczniami, opiekę nad wychowankami placówek opiekuńczo-wychowawczych czy opiekę nad wychowankami placówek wychowania przedszkolnego, jak również wszelkiego rodzaju formy pieczy wobec osób pełnoletnich – opieka nad ubezwłasnowolnionym czy asysta osobista osoby niepełnosprawnej. Przewodnik turystyczny odpowiada zatem wyłącznie za opiekę w związku z wykonywanymi zadaniami służbowymi i nie rozciąga się jego uprawnień na pozostałe stany prawne i faktyczne.

Decyzje w zakresie nadania uprawnień przewodnika górskiego

Art. 28 ust. 1 Uprawnienia przewodnika górskiego nadaje, odmawia nadania, zawieszają i przywraca oraz cofa, w drodze decyzji administracyjnej, marszałek województwa właściwy dla miejsca zamieszkania osoby składającej wniosek o nadanie uprawnień

w dniu złożenia tego wniosku, a w przypadku nieposiadania miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – marszałek województwa wybrany przez osoby ubiegające się o te uprawnienia.

1a. Do postępowania w sprawie nadania uprawnień przewodnika górskiego, o której mowa w ust. 1, stosuje się przepisy działu II rozdziału 14 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000 i 2185).

1b. Do postępowania w sprawie nadania uprawnień przewodnika górskiego, o której mowa w ust. 1, nie stosuje się przepisów działu II rozdziału 8a ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.

2. Uprawnienia przewodnika górskiego osobom, które nabyły kwalifikacje do wykonywania zawodu przewodnika górskiego w państwach członkowskich Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwach członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronach umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, a którym zostały uznane kwalifikacje do wykonywania zawodu przewodnika górskiego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nadaje, zawiesza, przywraca oraz cofa marszałek województwa właściwy dla miejsca zamieszkania w dniu złożenia wniosku o nadanie uprawnień, a w przypadku nieposiadania miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – marszałek województwa wybrany przez osobę ubiegającą się o te uprawnienia. Podstawę do nadania uprawnień stanowi decyzja ministra właściwego do spraw turystyki o uznaniu kwalifikacji do wykonywania zawodu przewodnika górskiego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wydana na podstawie ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. z 2020 r. poz. 220).

3. Ewidencję uprawnień przewodników górskich nadanych na podstawie niniejszej ustawy prowadzą marszałkowie województw, o których mowa w ust. 1 i 2.

4. Nadanie uprawnień przewodnika górskiego dokumentuje się przez wydanie legitymacji i identyfikatora przewodnika górskiego. W trakcie wykonywania zadań przewodnik górski jest obowiązany do posiadania przy sobie legitymacji przewodnika górskiego oraz do okazywania jej na żądanie osoby upoważnionej do wykonywania kontroli, o których mowa w art. 29 ust. 3, a także podmiotów upoważnionych na podstawie odrębnych przepisów.

5. Na podstawie danych o nadanych uprawnieniach przewodnika górskiego przekazywanych w postaci elektronicznej przez marszałków województw na stronie

internetowej ministra właściwego do spraw turystyki są udostępniane dane liczbowe dotyczące uprawnień nadanych przez poszczególnych marszałków województw. Dane te są jawne.

6. Informacje o nadanych uprawnieniach przewodnika górskiego wpisywane i przekazywane w postaci elektronicznej przez marszałków województw ministrowi właściwemu do spraw turystyki są udostępniane przez ministra właściwego do spraw turystyki w postaci elektronicznej wszystkim marszałkom województw.

Komentarz:

Uprawnienia przewodnika górskiego są nadawane w drodze decyzji administracyjnej przez marszałka województwa właściwego dla miejsca zamieszkania danej osoby. Potencjalnie można sobie zatem wyobrazić sytuację, w której marszałek województwa pomorskiego nadaje osobie X uprawnienia przewodnika górskiego tatrzańskiego III klasy, ze względu na jej miejsce zamieszkania. Ten sam marszałek będzie też właściwy w sprawie o wydanie identyfikatora a także legitymacji przewodnika górskiego. Tych ostatnich przewodnik górski jest obowiązany do posiadania przy sobie podczas oprowadzania grup w górach. W ramach wykonywanej pracy osoba taka może zostać również poproszona o okazanie stosownego dokumentu, kontroli w tej materii może dokonać marszałek województwa poprzez uprawnionych pracowników, a także służby porządkowe – policja, straż gminna. Procedura uzyskania uprawnień została uproszczona – zastosowanie znajdują przepisy Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (KPA)⁷⁹ dotyczące postępowania uproszczonego, z wyłączeniem tzw. milczącego załatwienia sprawy. Komentowany art. 28 dotyczy też uznawania kwalifikacji przewodnika górskiego osobom, które nabyły kwalifikacje do wykonywania zawodu w państwach członkowskich UE, Szwajcarii lub EFTA. Podstawę do nadania uprawnień stanowi decyzja ministra właściwego do spraw turystyki o uznaniu kwalifikacji do wykonywania zawodu przewodnika górskiego. Zgodnie z ustawą z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej⁸⁰ minister właściwy do spraw turystyki jako organ właściwy w sprawach uznawania kwalifikacji zawodowych do wykonywania zawodu przewodnik górski określa, w drodze rozporządzenia warunki sposób i tryb odbywania stażu adaptacyjnego oraz warunki,

⁷⁹ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego, op. cit.

⁸⁰ Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1646, z 2022 r. poz. 1616).

sposób i tryb przeprowadzania testu umiejętności. Minister właściwy do spraw turystyki jest organem właściwym, prowadzącym postępowania w sprawie stażu adaptacyjnego i testu umiejętności w toku postępowania w sprawie uznania kwalifikacji do wykonywania zawodu przewodnika górskiego. Dopiero uzyskanie odpowiedniej decyzji o uznaniu kwalifikacji od ministra stanowi podstawę do nadania uprawnień przez marszałka województwa. Ponadto, minister właściwy do spraw turystyki jest organem właściwym do prowadzenia spraw związanych z wydawaniem europejskiej legitymacji zawodowej przewodnikom górskim za pośrednictwem Systemu Wymiany Informacji na Rynku Wewnętrznym IMI⁸¹. Każdy marszałek województwa prowadzi ewidencję uprawnień przewodników górskich. Na podstawie informacji o nadanych uprawnieniach przewodnika górskiego przekazywanych w postaci elektronicznej udostępnia się tylko dane liczbowe dotyczące uprawnień nadanych przez poszczególnych marszałków województw na stronie <https://turystyka.gov.pl/>. Informacje te jako, że nie zawierają danych osobowych są jawne i dostępne dla każdego użytkownika. Elektroniczne informacje zawierające dane osobowe wraz z nadanymi uprawnieniami są z kolei udostępniane przez ministra właściwego do spraw turystyki w postaci elektronicznej wszystkim marszałkom województw.

6.6. Sankcje

Wyciąg z najważniejszych regulacji ustawowych

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych

Zawieszenie uprawnień przewodnika górskiego

Art. 26 ust. 1 Uprawnienia przewodnika górskiego mogą być zawieszane za powtarzające się uchybienia w wykonywaniu zadań lub postępowaniu przewodnika górskiego:

- 1) jeżeli uchybienie stwierdzą osoby uprawnione do kontroli;*
- 2) w przypadku skarg potwierdzonych co do ich słuszności.*

⁸¹ Podstawowe zadania działu administracji rządowej „turystyka”, materiał Departamentu Turystyki Ministerstwa Sportu i Turystyki, Warszawa 2021.

2. Zawieszenie uprawnień przewodnika górskiego może nastąpić na okres do 12 miesięcy. Przywrócenie zawieszonych uprawnień marszałek województwa może uzależnić od zdania egzaminu sprawdzającego, obejmującego część lub całość zakresu umiejętności wymaganych od przewodnika górskiego.

Komentarz:

Omawiana regulacja art. 26 cechuje się dużą uznaniowością organu wydającego w tym zakresie decyzję administracyjną. Po pierwsze, ocenie podlega zachowanie przewodnika górskiego związane z wykonywaniem przez niego zadań jako przewodnik górski lub ogólnej postawy życiowej takiej osoby. Szczególnie kontrowersyjny jest ten drugi przypadek, tym bardziej, że konsekwencją jest zawieszenie uprawnień przewodnickich. Pierwszy z przypadków jest najczęściej stwierdzany w drodze kontroli przeprowadzanej przez marszałka województwa. Drugi może być uznany za realny m.in. na podstawie skarg, potwierdzonych co do ich słuszności. Właśnie dlatego jest to niezwykle trudna w praktyce do zastosowania przesłanka, bowiem chodzi o wykazanie powtarzających się zachowań niewłaściwych. Wydaje się, że druga z omawianych przesłanek mogłaby znaleźć zastosowanie np. w przypadku utraty nieposzlakowanej opinii przez przewodnika górskiego. Zawieszenie uprawnień przewodnika górskiego następuje w drodze decyzji administracyjnej, w ramach której można wskazać maksymalny jego czasokres – 12-miesięczny. W drodze uznania administracyjnego organ może wskazać krótszy termin, a także uzależnić przywrócenie uprawnień od zdania egzaminu sprawdzającego z części lub całości wymaganego materiału. Duża doza dowolności i uznaniowości w ramach komentowanego art. 26 powoduje, iż w praktyce rozstrzygnięcia zapadające na jego kanwie należą do rzadkości.

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń

Prowadzenie działalności przewodnika górskiego bez uprawnień

Art. 60(1) §4. Kto:

1) wykonuje odpłatnie zadania przewodnika górskiego bez uprawnień wymaganych dla określonego obszaru górskiego – podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny.

Komentarz:

Wykonywanie w sposób odpłatny, czyli za ekwiwalencją pieniężną zadań przewodnika górskiego bez wymaganych uprawnień stanowi wykroczenie. Chodzi zarówno o sytuacje, w której dana osoba nie posiada żadnych uprawnień obszarowych przewodnika górskiego, jak i o sytuację, w której co prawda posiada takowe, ale przekracza zakres swojego umocowania. W tym ostatnim przypadku może chodzić np. o przewodnika górskiego beskidzkiego, który nie posiada uprawnień przewodnika górskiego sudeckiego, a oprowadza grupę po terenach Sudetów. Takie zachowanie podlega sankcji w postaci ograniczenia wolności albo grzywny, w zależności od stopnia naruszenia i jego charakteru.

Wprowadzanie w błąd co do uprawnień przewodnika górskiego

Art. 138d. §1 Kto, podejmując zadania przewodnika górskiego na określonym obszarze górskim, wprowadza w błąd co do posiadanych uprawnień, podlega karze ograniczenia wolności albo grzywny.

§2 Tej samej karze podlega organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych, który wprowadza podróżnych w błąd co do uprawnień osób, którym powierza wykonywanie zadań przewodnika górskiego.

Komentarz:

Czynami które są penalizowane w art. 138d są w szczególności: niewłaściwe oznaczenie usługodawcy-przewodnika górskiego, fałszywe lub oszukańcze oznaczenie uprawnień geograficznych, na których może wykonywać swoje uprawnienia czy wprowadzające w błąd oznaczenie klasy posiadanych uprawnień. Dodatkowo takowe działania mogą zostać zakwalifikowane jako czyn nieuczciwej konkurencji⁸² polegający na rozpowszechnianiu nieprawdziwych lub wprowadzających w błąd wiadomości o swojej działalności, w celu przysporzenia korzyści. Rozpowszechnianiem wiadomości wprowadzających w błąd jest również posługiwanie się: nieprzystługującymi lub nieścistyimi uprawnieniami, których dana osoba nie zdobyła albo innymi informacjami o kwalifikacjach. Komentowany przepis dotyczy również sytuacji, w której dana osoba nie posiada żadnych uprawnień przewodnika górskiego, a podszycia się pod osobę wykonującą ten zawód, albo wskazuje, iż posiada takowe uprawnienia, nie będąc

⁸² Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2022 r. poz. 1233).

faktycznie osobą, która posiada odpowiednie kwalifikacje. Opisywane w ramach komentarza sytuacje faktyczne mogą również zostać zakwalifikowane jako czyny polegające na podrobieniu dokumentów poświadczających uprawnienia. Osoba, która w celu użycia za autentyczny, podrabia lub przerabia dokument lub takiego dokumentu jako autentycznego używa, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5⁸³. Jest to więc przestępstwo, które niejako „konsumuje” czyn mniejszej wagi stypizowany w omawianym art. 138d. Należy mieć na uwadze, iż opisywany przepis kodeksu wykroczeń znajdzie zastosowanie do naruszeń mniejszej wagi. Warto również pamiętać, iż karze za oszukańcze oznaczenia uprawnień podlega też organizator turystyki lub przedsiębiorca ułatwiający nabywanie powiązanych usług turystycznych, który powiela taką informację np. w katalogach informacyjnych. Za wprowadzanie w błąd co do posiadanych, lub nie, uprawnień może zostać wymierzona kara ograniczenia wolności albo grzywny.

⁸³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, 1726, 1855).

7. Piloci wycieczek, Rezydenci

7.1. Podstawowe akty prawne, które znajdują zastosowanie w omawianej działalności i będą częściowo omawiane w podrozdziale

1. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1360);
2. Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 2008, 2052, 2269, 2328, z 2022 r. poz. 1726, 1768);
3. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1467);
4. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2211);
5. Ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 511);
6. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162, 2105, z 2022 r. poz. 24, 974, 1570);
7. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. z 2007 r. nr 251 poz. 1885, z późn. zm.).

7.2. Definicja

Przepisy ustawy o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych w art. 3 ust. 1 pkt 7b definiują pilota wycieczek jako osobę towarzyszącą, w imieniu organizatora turystyki, uczestnikom imprezy turystycznej, sprawującą opiekę nad nimi i czuwającą nad sposobem wykonania na ich rzecz usług oraz przekazującą podstawowe informacje, dotyczące odwiedzanego kraju i miejsca. W art. 20 ust. 3

podkreślono, że czuwanie nad sposobem świadczenia usług na rzecz klientów, przyjmowanie od nich zgłoszeń dotyczących związanych z tym uchybień, sprawowanie nad klientami opieki w zakresie wynikającym z umowy, wskazywanie lokalnych atrakcji oraz przekazywanie podstawowych informacji dotyczących odwiedzanego kraju i miejsca, stanowią podstawowe zadania pilota wycieczek. Powyższą definicję dopełnia norma art. 22 przedmiotowej ustawy, w której określono minimalne wymagania jakie musi spełniać osoba pracująca jako pilot wycieczek. Stanowią je: konieczność ukończenia 18 roku życia, bycie niekaralnym za przestępstwa umyślne lub inne popełnione w związku z wykonywaniem zadań przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek oraz posiadanie co najmniej wykształcenia średniego.

Uwzględniając wszystkie przywołane kryteria ustawowe można przyjąć, że pilot wycieczek to niekarana za przestępstwa umyślne lub inne popełnione w związku z wykonywaniem zadań tego zawodu, pełnoletnia osoba fizyczna o wykształceniu co najmniej średnim, która zna i posługuje się językiem/językami obcymi właściwymi dla kraju pochodzenia podróźnych lub miejsca (miejsca) realizacji umowy o udział w imprezie turystycznej oraz która działa w imieniu i na rzecz organizatora turystyki na podstawie zawartej z nim umowy (o pracę lub cywilnoprawnej) przez cały czas trwania imprezy turystycznej tak zagranicznej jak i krajowej, w ten sposób, że osobiście:

- czuwa nad sposobem świadczenia wszystkich usług objętych umową zawartą przez organizatora z podróźnymi;
- opiekuje się podróźnymi biorącymi udział w imprezie turystycznej;
- dba o prawidłową i terminową realizacją planu imprezy turystycznej;
- wskazuje lokalne atrakcje oraz przekazuje podstawowe informacje dotyczące odwiedzanego kraju i miejsca;
- może przyjmować w imieniu organizatora turystyki zgłoszenia niezgodności jak również podejmować na miejscu działania celem jej niezwłocznego usunięcia.

Zauważenia wymaga, że w przepisach ustawy o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych prawodawca posługuje się zamiennie pojęciem pilota wycieczek oraz „osoby reprezentującej przedsiębiorcę turystycznego, która sprawuje opiekę nad podróźnymi” (zob. 13 ust. 1 pkt 3), stąd też sformułowanie to także można uznać za swoistą definicję pojęcia „pilota wycieczki”.

Pojęcie rezydenta (rezydenta turystycznego/rezydenta organizatora turystycznego) nie pojawia się w żadnym akcie prawnym. Brak jest nawet minimalnych kryteriów ustawowych dla osób pragnących pracować na tym stanowisku. Dlatego też, poniekąd analogicznie jak w przypadku pilota wycieczek, z uwagi na zbliżony charakter zadań, o czym będzie jeszcze mowa, przyjęć należy, że jest to niekarana, pełnoletnia osoba fizyczna o wykształceniu średnim, która zna i posługuje się językiem/językami obcymi właściwymi dla kraju pochodzenia podróżnych, lub miejsca rezydentury, i która działa w imieniu i na rzecz organizatora turystyki na podstawie zawartej umowy (o pracę lub cywilnoprawnej) w miejscu docelowej realizacji usług objętych umową o udział w imprezie turystycznej imprezy turystycznej przede wszystkim zagranicznej, sporadycznie jedynie krajowej, w ten sposób, że:

- osobiście czuwa nad sposobem świadczenia tam na rzecz podróżnych usług objętych umową, w szczególności odbiorem przybywających podróżnych oraz ich transportem do miejsca świadczenia usługi przewozu powrotnego;
- w miejscu rezydowania sprawuje opiekę nad przebywającymi tam podróżnymi, którzy zawarli umowę o udział w imprezie turystycznej z organizatorem, z którym współpracuje;
- wskazuje lokalne atrakcje oraz przekazuje podstawowe informacje dotyczące odwiedzanego kraju i miejsca;
- może przyjmować w imieniu organizatora turystyki zgłoszenia niezgodności jak również podejmować na miejscu działania celem ich niezwłocznego usunięcia.

7.3. Kody PKD

PKD – Polska Klasyfikacja Działalności w obszarze właściwym dla pilotów wycieczek oraz rezydentów wskazuje jedynie trzy kody PKD:

79.90.A Działalność pilotów wycieczek i przewodników turystycznych

79.90.B Działalność w zakresie informacji turystycznej

93.19.Z Pozostała działalność związana ze sportem

Charakterystykę powyższych kodów wraz z opisem podklasy przedstawiono w poniższym zestawieniu tabelarycznym.

Tabela 6. KODY PKD DZIAŁALNOŚCI W OBSZARZE WŁAŚCIWYM DLA PILOTÓW WYCIECZEK I REZYDENTÓW

79.90.A	Działalność pilotów wycieczek i przewodników turystycznych	
79.90.B	Działalność w zakresie informacji turystycznej	
79.90.A	Pozostała działalność związana ze sportem	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działalność producentów i sponsorów wydarzeń sportowych, w obiektach lub poza nimi, – działalność indywidualnych sportowców, sędziów, chronometrażystów itd., – działalność związaną z organizacją lig sportowych, – działalność związaną z promocją imprez sportowych, – działalność przewodników górskich, – działalność stajni wyścigowych, ośrodków hodowli i tresury psów wyścigowych, – działalność wspomagającą łowiectwo i wędkarstwo sportowe lub rekreacyjne. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wypożyczania sprzętu sportowego, sklasyfikowanego w 77.21.Z, – działalności szkół sportowych, sklasyfikowanej w 85.51.Z, – działalności instruktorów, nauczycieli i trenerów sportowych, sklasyfikowanej w 8551Z, – organizowania i przeprowadzania imprez sportowych dla sportowców zawodowych lub amatorów z wykorzystaniem własnych lub nie, obiektów sportowych, sklasyfikowanego w 93.11.Z, – działalności związanej z prowadzeniem parków rekreacyjnych i plaż, sklasyfikowanej w 93.29.Z.

7.4. Charakterystyka działalności

Do końca 2013 r. można było oficjalnie uzyskać uprawnienia pilota wycieczek (przez wielu nazywane licencją pilota wycieczek). Piloci wycieczek, którzy ukończyli odpowiedni kurs oraz zdali państwowy egzamin przeprowadzany przez komisje przy urzędach marszałkowskich, byli wpisywani do rejestru, posiadali legitymację i identyfikator wydane przez ten urząd marszałkowski. Od 2014 r. egzaminy nie są organizowane i nie są wydawane nowe oficjalne uprawnienia. Rynek pracy pilotów i rezydentów jest wolny od regulacji urzędowych, a organizatorzy turystyki mogą zatrudniać w tym charakterze każdą osobę spełniającą wymagania ustawowe. Brak jest wśród nich kryterium merytorycznego. To zatem głównie od osoby zamierzającej wykonywać zawód pilota wycieczek zależy decyzja o podjęciu jego wykonywania oraz formie realizacji tej drogi zawodowej. Uprzednio musi ona jedynie zweryfikować czy spełnia minimalne wymagania ustawowe określone w art. 22 ustawy o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych. Podobnie rzecz się ma z rezydentami. W tym zakresie brak jest jakiegokolwiek regulacji prawnej, nawet określającej wymagania minimalne. Niemniej należy przyjąć, z uwagi na częściowo zbliżony charakter pracy oraz zakres zadań obu omawianych zawodów, że wymagania minimalne dla obu z nich są w rzeczywistości tożsame.

Obecnie organizowane są komercyjne kursy przygotowawcze do wykonywania omawianych zawodów. Osoby chcące potwierdzić swoje kwalifikacje zawodowe związane z wykonywaniem zadań pilota wycieczek mogą zatem uzyskać kwalifikację rynkową „Pilotowanie imprez turystycznych”. Kwalifikacja została wpisana do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i jest nadawana przez uprawnione do tego podmioty⁸⁴. Ukończenie kursu pilota wycieczek, jak również uzyskanie kwalifikacji jest jednak – po pierwsze dobrowolne – skierowane do osób, które rzeczywiście chcą zdobyć wiedzę i umiejętności niezbędne do wykonywania zawodu, rozwijać się w tym kierunku. Po drugie, brak jest jednolitego programu nauczania, stąd też w ramach każdego z kursów szkolenie jest często prowadzone według autorskiego programu. Pewną standaryzację w tej materii wprowadzono poprzez wpisanie tej kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, o czym była mowa. Ponadto starania ujednocające kształcenie podejmują organizacje i stowarzyszenia zrzeszające podmioty branży turystycznej, które organizują kursy

⁸⁴ Zob. <https://kwalifikacje.edu.pl/kwalifikacje-w-turystyce-pytania-i-odpowiedzi/>

i egzaminy dla kandydatów na pilotów wycieczek dostosowane do potrzeb podmiotów branży turystycznej. Pozytywne ukończenie kursu certyfikującego lub kursu zorganizowanego przez organizacje branżowe niewątpliwie zwiększa szanse na podjęcie wykonywania pracy w omawianym zawodzie.

Jedynie w zakresie potwierdzenia znajomości języka obcego pozostały wymagania „poświadczeń urzędowych”. Znajomość języka obcego dokumentuje się bowiem dyplomem ukończenia studiów filologicznych, nauczycielskiego kolegium języków obcych, świadectwem ukończenia szkoły z obcym językiem wykładowym za granicą lub dokumentem poświadczającym znajomość języka obcego na poziomie biegłości B2 zgodnie z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy.

Działalność w ramach zawodów pilota wycieczki oraz rezydenta może być prowadzona zarówno na podstawie umowy o pracę (art. 25 Kodeksu pracy), umowy cywilnoprawnej (art. 734 Kodeksu cywilnego lub art. 627 Kodeksu cywilnego) czy też umowy o współpracę (umowa typu B2B). Możliwa jest ona zatem w każdej formie, poza spółką partnerską (art. 86 Kodeksu spółek handlowych). Jednoosobową działalność gospodarczą należy zarejestrować w CEIDG. W przypadku założenia spółki jawnej, spółki komandytowej, spółki komandytowo-akcyjnej, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością czy spółki akcyjnej, zgłoszenia dokonuje się w KRS (zob. m.in. art. 164 Kodeksu spółek handlowych).

Praca pilota wycieczek, jak również rezydenta, różni się w zależności od specyfiki danej imprezy turystycznej. W zależności od jej rodzaju (np. stacjonarny, objazdowy), charakteru (np. sportowa, religijna, rekreacyjna) i kierunku docelowego imprezy potrzebna będzie inna wiedza, umiejętności i postawy. Specjalizacje w omawianych zawodach można zatem kategoryzować przez pryzmat przygotowania oraz doświadczenia w obsłudze danego typu lub kierunku imprez turystycznych. Przykładowo zatem można wyliczyć następujące specjalizacje pilotów wycieczek i rezydentów:

- krajowe lub zagraniczne,
- kierunek kontynentalny lub określony region świata: Afryka, Ameryka Północna, Ameryka Południowa, Azja, Australia i Oceania, Europa (ze względu na kontynent), Bliski Wschód, Bałkany, Benelux (ze względu na region), Budapeszt, Praga, Wiedeń (ze względu na miasto),
- ze względu na rodzaj imprezy: przyjazdowa, wyjazdowa,

- ze względu na pochodzenie podróźnego: polski, zagraniczny,
- ze względu na typ grupy uczestniczącej w imprezie turystycznej: szkolna, studencka, incentive, myśliwska, pielgrzymkowa,
- ze względu na środek transportu, za pośrednictwem którego realizowana jest impreza turystyczna: autokar, samolot, statek, rower,
- ze względu na typ organizatora turystyki: duży touroperator, małe biura podróży, firmy MICE.

7.5. Najistotniejsze regulacje konstytuujące działalność

Wyciąg z najważniejszych regulacji ustawowych

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych

Definicja pilota wycieczek

Art. 3 ust. 1 pkt 7b. Przez użyte w ustawie określenia należy rozumieć: pilot wycieczek – osobę towarzyszącą, w imieniu organizatora turystyki, uczestnikom imprezy turystycznej, sprawującą opiekę nad nimi i czuwającą nad sposobem wykonania na ich rzecz usług oraz przekazującą podstawowe informacje, dotyczące odwiedzanego kraju i miejsca.

Komentarz:

Przywołany przepis zawiera definicję legalną pojęcia pilot wycieczek⁸⁵. Szczegółowo została ona omówiona wyżej, stąd w tym miejscu można poprzestać na zwróceniu uwagi na charakterystyczne elementy definicji poprzez odniesienie ich do pojęcia rezydenta, które takiej ustawowej definicji się nie doczekało.

Zarówno pilot wycieczki jak i rezydent działa na podstawie umowy zawartej z organizatorem imprez turystycznych. Umowa ta może mieć różny charakter, niemniej uprawnia pilota czy rezydenta do działania w imieniu i na rzecz organizatora. Zasadnicza różnica między tymi zawodami sprowadza się do czasu sprawowania opieki nad

⁸⁵ Zob. P. Cybula [w:] *Usługi turystyczne. Komentarz*, Warszawa 2012, komentarz do art. 3.

podróżnymi i czuwania nad przebiegiem realizacji umowy o udział w imprezie turystycznej. O ile bowiem pilot wycieczki towarzyszy podróżnym od samego początku imprezy turystycznej – wyznaczonego w umowie miejsca wyjazdu – do samego końca – wskazanego w umowie miejsca zakończenia jej realizacji, o tyle rezydent towarzyszy podróżnym dopiero w miejscu (kraju) ich docelowej podróży od momentu ich przybycia do momentu jego opuszczenia.

Powyższa różnica nie wpływa jednak na realizację dwóch wyżej wymienionych głównych obowiązków właściwych dla obu omawianych zawodów. Sprawowanie opieki nad podróżnymi oraz czuwanie nad prawidłową realizacją usług objętych umową o udział w imprezie turystycznej niezmiennie pozostają ich główną troską. Sposób realizacji tych obowiązków jest różnorodny, zależny od wielu czynników, stąd praca w tych zawodach wymaga dużej elastyczności i umiejętności dostosowywania się tak do panujących warunków jak i do oczekiwań podróżnych oraz szybkiego wypracowywania kompromisów czy rozwiązań problemów.

W praktyce zarówno od rezydenta, jak i pilota wycieczek oczekiwana jest umiejętność przekazywania informacji oraz ciekawostek dotyczących miejsca realizacji usług turystycznych objętych umową jak i ewentualnych innych atrakcji turystycznych, z których podróżni mogą skorzystać. Realizacja tego obowiązku wymaga bardzo często posiadania szerokiego zasobu wiedzy nie tylko kulturowej, geograficznej i historycznej, lecz także społecznej, gospodarczej, w tym ekonomicznej np. w zakresie wymiany walut, zasad i miejsca dokonywania zakupów.

Zadania pilota wycieczek

Art. 20 ust. 3 Do zadań pilota wycieczek należy czuwanie, w imieniu organizatora turystyki, nad sposobem świadczenia usług na rzecz klientów, przyjmowanie od nich zgłoszeń dotyczących związanych z tym uchybień, sprawowanie nad klientami opieki w zakresie wynikającym z umowy, wskazywanie lokalnych atrakcji oraz przekazywanie podstawowych informacji dotyczących odwiedzanego kraju i miejsca.

Komentarz:

Przepis doprecyzowuje zadania realizowane przez pilota wycieczek określone wstępnie w definicji pojęcia tego zawodu sformułowanej w art. 3 ust. 1 pkt 7b. Mimo przyjętej

konstrukcji przedstawione w nim wyliczenie zadań trudno jednak uznać za kompletne. Chociaż analizowana norma prawna nie jest w pełni spójna pojęciowo z uregulowaniami ustawy o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych, to przepisy tego aktu prawnego wprowadzają dodatkowe zadania dla pilota wycieczek. Można do nich zaliczyć: realizację obowiązku udzielania pomocy, o której mowa w art. 52 tej ustawy, czy usuwanie niezgodności w imieniu organizatora turystyki (art. 48). Komentowany przepis stanowi zatem raczej wskazanie głównych obowiązków pilota wycieczek podczas realizacji imprezy turystycznej.

Warunki wykonywania zawodu

Art. 22. Przewodnikiem miejskim lub terenowym lub pilotem wycieczek może być osoba, która:

- 1) ukończyła 18 lat;*
- 2) nie była karana za przestępstwo umyślne lub inne popełnione w związku z wykonywaniem zadań przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek;*
- 3) posiada wykształcenie średnie lub średnie branżowe.*

Komentarz:

Przywołany przepis określa minimalne wymagania o charakterze formalnym jakie musi spełnić osoba mająca wykonywać zawód pilota wycieczek. Wydaje się, że tożsame wymagania należy stosować wobec rezydenta. Przepis nie odnosi się w ogóle do kwestii kompetencji merytorycznych osoby mającej wykonywać omawiane zawody. W obecnym stanie prawnym pominięto także kwestie zdrowotną tj. posiadanie stanu zdrowia umożliwiającego wykonywanie analizowanych zawodów, choć przesłanka ta nie jest bez znaczenia. Niemniej należy przyjąć, iż co do zasady podlega ona weryfikacji w przypadku zatrudnienia na stanowisku pilota wycieczek/rezydenta na podstawie umowy o pracę w ramach wstępnych i okresowych badań pracowniczych (art. 229 k.p.).

Wymagania wymienione w art. 22 ustawy o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych powinny zostać zawsze spełnione łącznie przez kandydata. Uchybienie któremukolwiek z nich wyłącza możliwość pracy w analizowanych zawodach. Z drugiej strony oznacza to, że każda osoba spełniająca wszystkie określone w komentowanym przepisie wymogi może swobodnie podjąć się pilotowania wycieczek

lub pracy jako rezydent, z czego wynika, iż krąg osób mogących przynajmniej potencjalnie podjąć się wykonywania tych zawodów jest znaczny.

Spełnienie wymagania w postaci niekaralności co do zasady oceniane jest na podstawie analizy wpisów dotyczących danej osoby w rejestrach Krajowego Rejestru Karnego (KRK), choć nie można wykluczyć poprzestania tylko na oświadczeniu. Ustawodawca nie nakłada bowiem w tym przepisie obowiązku przedłożenia zaświadczenia z KRK, lecz obowiązek jego przedłożenia może wynikać bądź z postanowień umowy (umowy cywilnoprawne⁸⁶), bądź wprost z przepisów prawa pracy (art. 22¹ §3 k.p.).

Równocześnie ustawodawca nie wskazuje wprost jakie konkretnie przestępstwa uznaje za popełnione w związku z wykonywaniem zadań przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek. W tym zakresie konieczna wydaje się w rzeczywistości analiza opisów czynów przestępczych w każdym z wyroków skazujących. Brak jest bowiem przestępstw, których znamiona wprost odwoływałyby się do zawodów pilota wycieczek lub rezydenta. Niemniej można co do zasady przyjąć, że osoba skazana przykładowo za oszustwa (art. 286 k.k.), w szczególności popełnione w związku realizacją lub organizacją imprez turystycznych, bądź świadczeniem usług turystycznych, czy posługiwaniem się fałszywymi dokumentami (art. 270 k.k.), bądź podszywająca się pod inne osoby (art. 190a § 2 k.k.) nie powinna być dopuszczona do wykonywania któregokolwiek z analizowanych zawodów.

Kontrola wypełniania wymogów minimalnych

Art. 29 ust. 1 pkt 2 Osoby wykonujące zadania przewodnika turystycznego i pilota wycieczek podlegają kontroli. Kontrola obejmuje w przypadku przewodników miejskich i terenowych oraz pilotów wycieczek – spełnienie wymogów, o których mowa w art. 22.

Komentarz:

Przywołany przepis uprawnia marszałka województwa do przeprowadzania kontroli administracyjnej. W jej ramach dokonuje on weryfikacji, czy osoba wykonująca zadania pilota wycieczek, i co należy uznać za istotne, tylko w odniesieniu zadań określonych dla pilotów wycieczek, spełnia wymagania minimalne określone w art. 22. Wynika stąd, że marszałek województwa ma prawo wglądu w dokumentację dotyczącą takiej osoby

⁸⁶ Postanowienie takie należy uznać za dopuszczalne w ramach umów cywilnoprawnych jako mieszczące się w zasadzie swobody umów określonej w art. 353¹ k.c.

posiadanej przez organizatora turystyki celem dokonania jej oceny pod kątem spełnienia powyższych kryteriów. W żadnym innym aspekcie, jak choćby wiedzy merytorycznej, w tym ukończenia stosownych kursów lub doświadczenia, kontrola nie może być prowadzona. Równocześnie, w obecnym stanie prawnym, przepis ten nie daje podstawy do wyciągnięcia konsekwencji wobec pilota wycieczek niespełniającego wskazanych wymagań.

Znajomość języka obcego

Art. 31 ust. 1 Organizator turystyki organizujący wycieczki za granicą jest obowiązany zapewnić opiekę pilota wycieczek posiadającego znajomość języka powszechnie znanego w kraju odwiedzanym lub języka uzgodnionego z kontrahentem zagranicznym.

Ust. 2 Organizator turystyki organizujący wycieczki dla turystów z zagranicy jest obowiązany zapewnić usługi przewodnika turystycznego i opiekę pilota wycieczek posiadających znajomość języka obcego umożliwiającą swobodny kontakt z uczestnikami lub języka uzgodnionego z kontrahentem zagranicznym.

Komentarz:

Przywołany przepis, choć co do zasady nakłada na organizatora turystyki zapewnienia opieki pilota wycieczek posiadającego znajomość właściwego języka, w praktyce odnosi się do kompetencji, które pilot powinien posiadać. Wskazuje bowiem, że zarówno w przypadku imprez turystycznych organizowanych poza granicami kraju, jak i w przypadku imprez krajowych (przyjazdowych) pilot musi legitymować się znajomością języka umożliwiającego mu z jednej strony porozumiewanie się z podróżnymi uczestniczącymi w imprezie, z drugiej strony ze wszystkim podmiotami, organami lub osobami, z którymi kontakt jest niezbędny do zapewnienia opieki nad podróżnymi oraz realizacji usług objętych umową o udział w imprezie turystycznej.

Spełnienie wymagania znajomości języka obcego co do zasady nie wymaga legitymowania się stosownym dokumentem. Niemniej, jak o tym była mowa, posiadanie „urzędowego” poświadczenia znajomości języka czy to w postaci dyplomu ukończenia studiów filologicznych, nauczycielskiego kolegium języków obcych, czy też świadectwa ukończenia szkoły z obcym językiem wykładowym za granicą lub dokumentu poświadczającym znajomość języka obcego na poziomie biegłości B2 zgodnie z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy, jest obecnie

powszechnie spotykanym standardem. Można zatem przyjąć, że kryterium znajomości języka, o którym jest mowa w analizowanym przepisie, w rzeczywistości stanowi kolejne obowiązkowe wymaganie stawiane osobom zamierzającym podjąć się wykonywania zawodu pilota wycieczek oraz rezydenta.

7.6. Sankcje

Przepisy nie przewidują wprost sankcji wobec osób, które nie spełniają choćby wymagań ustawowych o których mowa w art. 22 ustawy o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych. Niemniej wykonywanie tych zawodów z uchybieniem przepisów może w niektórych wypadkach prowadzić do poniesienia odpowiedzialności karnej. W szczególności będzie to mieć miejsce w przypadku posługiwania się przez osobę wykonującą omawiane zawody fałszywymi lub nieprawdziwymi dokumentami, poświadczeniami czy certyfikatami mającymi potwierdzać spełnienie wymagań ustawowych lub posiadanie określonego przygotowania merytorycznego bądź językowego (art. 270 k.k.). Ponadto nie można wykluczyć, że osobie wykonującej analizowane zawody, która nie spełnia wymagań ustawowych, może zostać postawiony zarzut oszustwa (art. 286 k.k.).

8. NGO – organizacje pozarządowe sektora turystyki

8.1. Podstawowe akty prawne, które znajdują zastosowanie w działalności organizacji pozarządowych

Tworzenie organizacji pozarządowych określanych często jako NGO (akronim od angielskiego określenia Non Governmental Organization) jest umocowane w **Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej** z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, NR 78 poz. 483, z późn. zm.) a szczególności wynika z zapisów art. 58. sytuującego zasadę wolności zrzeszania się, która jest podstawowym prawem każdego obywatela w Polsce.

Drugim podstawowym aktem prawnym dotyczącym wszystkich NGO jest **ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie** z dn. 24 kwietnia 2003 r. (tekst pierwotny: Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm. – (tekst jednolity: Dz.U. 2020 poz. 1057).

Ustawa ta m.in. reguluje zasady:

1. prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych oraz współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi;
2. uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowania organizacji pożytku publicznego;
3. sprawowania nadzoru nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego;
4. tworzenia i funkcjonowania rad działalności pożytku publicznego.

Trzecim istotnym aktem prawnym mającym wpływ na tworzenie warunków dla działalności NGO jest **ustawa o Narodowym Instytucie Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego** (z dnia 15 września 2017 r. Dz. U. 2017 poz. 1909 z późn. zm.) a także Dz. U. z 2018 r. poz. 1813 oraz z 2019 r. poz. 2020.

Na podstawie tej ustawy utworzono **Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego**, który jest instytucją właściwą w sprawach wspierania rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, a także działalności pożytku publicznego i wolontariatu. Narodowy Instytut Wolności – jako agencja wykonawcza – ma wdrażać politykę państwa w zakresie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, opartą na zasadach otwartości, konkurencyjności i przejrzystości.

Dla NGO sektora turystyki istotne znaczenie ma również ustawa o Polskiej Organizacji Turystycznej (POT) z dnia 25 czerwca 1999 r. (Dz.U. 1999 nr 62 poz. 689 z późn. zm. – tekst jednolity Dz. U. 2023 poz. 10). W szczególności ustawa ta sytuuje tworzenie i funkcjonowanie Regionalnych i Lokalnych Organizacji Turystycznych (ROT i LOT) w oparciu o formułę stowarzyszeń, określając jednocześnie cele i zadania tych organizacji oraz tworząc system współpracy POT-ROT-LOT.

Najważniejsze rodzaje NGO funkcjonujących w Polsce z wyszczególnieniem właściwych dla nich podstaw prawnych:

Stowarzyszenia

Stowarzyszenia rejestrowe, stowarzyszenia zwykłe, związki stowarzyszeń, działają na podstawie **ustawy Prawo o stowarzyszeniach z dnia 7 kwietnia 1989 r.** (Dz.U. z 1989 r., Nr 20, poz. 104 z późn. zm. – tekst jednolity Dz.U. 2020 poz. 2261).

Fundacje

Fundacje działają na podstawie **ustawy o fundacjach z dnia 6 kwietnia 1984 r.** (Dz.U. 1984 nr 21 poz. 97 z późn. zm. – tekst jednolity Dz.U. 2018 poz. 1491).

Organizacje kościelne, organizacje katolickie, stowarzyszenia katolików

Podmioty kościelne działają na podstawie **Ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 maja 1989 r.** (Dz. U. 1989 Nr 29 poz. 154 z późn. zm. – tekst jednolity Dz.U. 2019 poz. 1347).

Stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego

Stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego mogą być tworzone przez:

- gminy (Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym Dz.U. 1990 nr 16 poz. 95 z późn. zm. – tekst jednolity Dz.U. 2023 poz. 40),
- powiaty (Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym Dz.U. 1998 nr 91 poz. 578 z późn. zm. – tekst jednolity Dz.U. 2022 poz. 1526),
- województwa (Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa Dz.U. 1998 nr 91 poz. 576 z późn. zm. – tekst jednolity Dz.U. 2022 poz. 2094).

JST mogą tworzyć stowarzyszenia między podmiotami funkcjonującymi na tym samym poziomie administracyjnym (np. związki miast czy związki gmin), a także w dowolnym układzie (np. związek województwa z miastami, gminami i powiatami).

Do stowarzyszeń JST, o których mowa powyżej stosuje się odpowiednio przepisy **ustawy Prawo o stowarzyszeniach**, z tym, że dla założenia stowarzyszenia wymaganych jest co najmniej 3 założycieli, w tym przypadku 3 JST.

Spółki non-profit

Taką formę funkcjonowania mogą przyjąć spółki akcyjne oraz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, które działają w oparciu o **Ustawę Kodeks spółek handlowych** z dnia 15 września 2000 r. (Dz.U. z 2000 r. nr 94, poz. 1037 z późn. zm. – tekst jednolity Dz.U. z 2022 r. poz. 1467, 1488, 2280, 2436).

Spółki te mogą być uznane za podmioty trzeciego sektora, jeśli nie prowadzą działalności dla osiągnięcia zysku i przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

W praktyce najczęściej dotyczy to spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, natomiast bardzo rzadko zdarza się, że spółka akcyjna jest wybierana do tego typu aktywności ze względu na wysoki kapitał zakładowy i więcej formalności, niż sp. z o.o.

Izby gospodarcze

Izby gospodarcze działają na podstawie **ustawy o izbach gospodarczych** z dnia 30 maja 1989 r. (Dz.U. 1989 nr 35 poz. 195 z późn. zm. – tekst jednolity Dz.U. 2019 poz. 579).

Organizacje pracodawców

Działalność organizacji pracodawców reguluje **ustawa o organizacjach pracodawców** z dnia 23 maja 1991 (Dz.U. 1991 nr 55 poz. 235 z późn. zm. – tekst jednolity Dz.U. 2022 poz. 97).

Kluby sportowe działające nie dla osiągnięcia zysku

Kluby sportowe działają w oparciu o **Ustawę o sporcie** z dnia 25 czerwca 2010 r. (Dz.U. 2010 nr 127, poz. 857 z późn. zm. – tekst jednolity Dz.U. 2022 poz. 1599).

Kluby te, a także uczniowskie kluby sportowe mogą przybierać formę stowarzyszeń, jeżeli ich działania statutowe są działaniami *non-profit*.

Co najmniej trzy kluby sportowe mogą utworzyć związek sportowy, który może działać jako stowarzyszenie albo związek stowarzyszeń.

Organizacje powoływane na podstawie odrębnych ustaw

W pojęciu NGO mieszczą się także organizacje powoływane na podstawie odrębnych aktów prawnych, np.:

- Polski Czerwony Krzyż – powołany ustawą z dnia 16 listopada 1964 r.;
- Ochotnicza Straż Pożarna i Związek Ochotniczych Straży Pożarnych – działający w oparciu o ustawę z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej;
- Polski Związek Łowiecki – powołany ustawą z dnia 13 października 1995 r. Prawo Łowieckie;
- Polski Związek Działkowców – funkcjonujący na podstawie ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych;
- koła gospodyń wiejskich – działające na podstawie ustawy z 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich.

8.2. Definicje

Organizacjami pozarządowymi (NGO) można nazwać wszystkie organizacje, które nie są podmiotami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku.

Kluczowym elementem jest więc brak powiązań z władzą publiczną (stąd nazwa organizacja poza-rządowa). Często o NGO mówi się jako o „trzecim sektorze”, w odróżnieniu od sektora publicznego oraz sektora przedsiębiorstw.

W Polsce pojęcie organizacji pozarządowej definiuje ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z 2003 roku, która wprowadza definicję organizacji pozarządowych jako podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego (Art. 3.).

1. Działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie użyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w ustawie.

2. Organizacjami pozarządowymi są:

1) niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych lub przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi,

2) niedziałające w celu osiągnięcia zysku – osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, w tym fundacje i stowarzyszenia, z zastrzeżeniem ust. 4.

3. Działalność pożytku publicznego może być prowadzona także przez:

1) osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego;

2) stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego;

3) spółdzielnie socjalne;

4) spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1133 oraz z 2021 r. poz. 2054 i 2142), które nie działają w celu

osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

3a. Przepisów art. 19b–41i nie stosuje się do spółdzielni socjalnych.

4. Przepisów działu II nie stosuje się do:

1) partii politycznych;

1a) europejskich partii politycznych;

2) związków zawodowych i organizacji pracodawców;

3) samorządów zawodowych;

4) (uchylony)

5) fundacji utworzonych przez partie polityczne;

5a) europejskich fundacji politycznych;

6) (uchylony).

Z brzmienia tego przepisu należy wnioskować, że ww. organizacje mieszczą się w rozumieniu pojęcia „organizacja pozarządowa” i że znajduje do nich zastosowanie Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, lecz nie stosuje się do nich przepisów działu II pt. „Działalność pożytku publicznego”.

Jednoznacznie natomiast spod definicji organizacji pozarządowych należy wykluczyć podmioty sektora finansów publicznych, które zgodnie z art. 9 ustawy o finansach publicznych tworzą:

1) organy władzy publicznej, w tym organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały;

2) jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki;

2a) związki metropolitalne;

3) jednostki budżetowe;

4) samorządowe zakłady budżetowe;

5) agencje wykonawcze;

6) instytucje gospodarki budżetowej;

7) państwowe fundusze celowe;

8) Zakład Ubezpieczeń Społecznych i zarządzane przez niego fundusze oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i fundusze zarządzane przez Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego;

- 9) *Narodowy Fundusz Zdrowia;*
- 10) *samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej;*
- 11) *uczelnie publiczne;*
- 12) *Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne;*
- 13) *państwowe i samorządowe instytucje kultury;*
- 14) *inne państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, instytutów działających w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz, banków oraz spółek prawa handlowego;*
- 15) *Bankowy Fundusz Gwarancyjny.*

8.3. Kody PKD

Przedstawiając zagadnienie PKD dla NGO, należy zwrócić uwagę na dwa aspekty. Pierwszy to PKD wynikający z typu organizacji. Wykaz tych PKD zawiera poniższa tabela. Drugi aspekt to rodzaj prowadzonej działalności, w szczególności, gdy NGO prowadzi działalność gospodarczą. Wówczas dana NGO musi zostać opisana (scharakteryzowana) kilkoma kodami PKD. Pierwszy odnosił się będzie do typu organizacji (patrz tabela poniżej), kolejne natomiast powinny być adekwatne do rodzaju prowadzonej działalności, tak samo jak przy opisie rodzaju każdej działalności gospodarczej.

Tabela 7. DZIAŁ 94 – DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI CZŁONKOWSKICH⁸⁷

grupa/ klasa/ podklasa	Nazwa grupowania	Opis dodatkowy
94.1	Działalność organizacji komercyjnych, pracodawców oraz organizacji profesjonalnych	
94.11	Działalność organizacji komercyjnych i pracodawców	

⁸⁷ Polska Klasyfikacja Działalności, podstawa prawna: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24.12.2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) <http://www.klasyfikacje.gofin.pl/pkd/5,2,1506,dzialalnosc-organizacji-czlonkowskich.html>

94.11.Z	Działalność organizacji komercyjnych i pracodawców	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działalność organizacji, których członkowie zainteresowani są rozwojem i dobrą koniunkturą pewnych grup przemysłu i handlu, włączając rolnictwo, lub wzrostem gospodarczym i ogólnym pewnych regionów, jak również podziałem politycznym bez względu na branżę, – działalność federacji i stowarzyszeń, – działalność izb handlowych, zrzeszeń kupieckich i podobnych organizacji, – działalność informacyjną, reprezentowanie interesów członków organizacji przed instytucjami rządowymi, w stosunkach międzyludzkich (public relations), przy negocjacjach biznesowych i przed organizacjami pracodawców. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działalności związków zawodowych, sklasyfikowanej w 94.20.Z.
94.12	Działalność organizacji profesjonalnych	
94.12.Z	Działalność organizacji profesjonalnych	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działalność organizacji, których członkowie zainteresowani są określoną dyscypliną nauki lub pewną dziedziną zawodową, zalicza się tu działalność stowarzyszeń lekarzy, prawników, księgowych, inżynierów, architektów itp., – działalność stowarzyszeń, których członkowie: pisarze, malarze, aktorzy, dziennikarze itp. zaangażowani są w działalność naukową, akademicką lub kulturalną, – działalność informacyjną, ustalanie i nadzór nad praktykowanymi zasadami działalności zawodowej, reprezentowanie interesów członków organizacji przed instytucjami rządowymi i w stosunkach międzyludzkich (public relations), – działalność stowarzyszeń naukowych. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działalności edukacyjnej prowadzonej przez te organizacje, sklasyfikowanej w odpowiednich podklasach działu 85.
94.2	Działalność związków zawodowych	

94.20	Działalność związków zawodowych	
94.20.Z	Działalność związków zawodowych	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – propagowanie interesów zorganizowanych związków zawodowych i pracowników, – działalność stowarzyszeń, których członkowie są z reguły pracownikami zainteresowanymi w reprezentowaniu ich interesów w zakresie zarobków i wykonywanej pracy oraz w prowadzeniu wspólnych akcji przez tego typu organizacje, – działalność związków zawodowych: pracowników pracujących w pojedynczych zakładach, pracowników konkretnych grup zawodowych, pewnych gałęzi przemysłu oraz regionalnych związków zawodowych i związków zawodowych zorganizowanych w oparciu o inne kryteria. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działalności edukacyjnej prowadzonej przez te organizacje, sklasyfikowanej w odpowiednich podklasach działu 85.
94.9	Działalność pozostałych organizacji członkowskich	
94.91	Działalność organizacji religijnych	
94.91.Z	Działalność organizacji religijnych	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działalność organizacji religijnych lub osób indywidualnych świadczących usługi bezpośrednio wiernym w kościołach, meczetach, świątyniach, synagogach lub w innych miejscach, – działalność klasztorów, – działalność rekolekcyjną, – praktyki religijne związane z uroczystościami pogrzebowymi. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działalności edukacyjnej prowadzonej przez te organizacje, sklasyfikowanej w odpowiednich podklasach działu 85, – działalności w zakresie ochrony zdrowia prowadzonej przez te organizacje, sklasyfikowanej w odpowiednich podklasach działu 86,

		– działalności w zakresie pomocy społecznej prowadzonej przez te organizacje, sklasyfikowanej w odpowiednich podklasach działów 87, 88.
94.92	Działalność organizacji politycznych	
94.92.Z	Działalność organizacji politycznych	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działalność organizacji politycznych i pomocniczych, takich jak: organizacje młodzieżowe związane z partią polityczną. Organizacje te są głównie zaangażowane w uzyskiwanie wpływu na decyzje podejmowane w instytucjach rządowych przez delegowanie swoich członków lub sympatyków do funkcji politycznych oraz działalność informacyjną, public relations, zbieranie funduszy itp.
94.99	Działalność pozostałych organizacji członkowskich, gdzie indziej niesklasyfikowana	
94.99.Z	Działalność pozostałych organizacji członkowskich, gdzie indziej niesklasyfikowana	<p>Podklasa ta obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działalność organizacji niezwiązanych bezpośrednio z partią polityczną, wspierających inicjatywy społeczne poprzez edukację, wpływy polityczne, gromadzenie funduszy itp., takich jak: <ul style="list-style-type: none"> • organizacje wspierające inicjatywy mieszkańców lub ruchy protestacyjne, • organizacje ekologiczne i działające w celu ochrony środowiska, • organizacje wspierające działalność stowarzyszeń regionalnych i edukacyjnych, gdzie indziej niesklasyfikowane, • organizacje mające na celu ochronę i poprawę sytuacji pewnych grup specjalnych, np. grup etnicznych i mniejszościowych, • stowarzyszenia patriotyczne, włączając stowarzyszenia kombatantów, – działalność stowarzyszeń konsumentów, – działalność związków motorowych, – działalność stowarzyszeń kultywujących kontakty towarzyskie, takie jak kluby rotariańskie, loże itp., – działalność związków młodzieżowych, organizacji studenckich, klubów i bractw itp.,

		<ul style="list-style-type: none"> – działalność stowarzyszeń agitujących do działalności kulturalnej, rekreacyjnej oraz hobbystycznej (innej niż sporty i gry), np.: koła poetyckie i literackie, kluby książki, kluby historyczne, koła działkowców, kluby filmowe, koła fotograficzne, muzyczne i artystyczne, kluby kolekcjonerskie, kluby środowiskowe itp., – działania wspierające myślistwo i łowiectwo, – działalność związaną z przyznawaniem dotacji przez organizacje członkowskie i inne. <p>Podklasa ta nie obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> – działalności charytatywnej związanej ze zbieraniem funduszy na działalność społeczną sklasyfikowanej w 88.99.Z, – działalności profesjonalnych grup i organizacji artystycznych, sklasyfikowanej w odpowiednich podklasach grupy 90.0, – działalności klubów sportowych, sklasyfikowanej w 93.12.Z, – działalności organizacji profesjonalnych, sklasyfikowanej w 94.12.Z.
--	--	---

8.4. Charakterystyka działalności

W polskim prawodawstwie nie ma jednoznacznie określonego katalogu organizacji pozarządowych. Opisane powyżej (patrz pkt. 2) uwarunkowania prawne istotne dla zakwalifikowania danej organizacji do grupy NGO obejmują dość liczną grupę podmiotów. Ze względu na branżowy charakter niniejszego opracowania poniżej scharakteryzowane zostaną tylko podmioty, które w praktyce prowadzą działalność w obszarze sektora turystyki.

Stowarzyszenia

W sensie ogólnym stowarzyszenie to forma prawna współdziałania grupy osób, które:

- mają wspólne zainteresowania (np. interesują się zabytkami, literaturą, historią itp.);

- mają wspólny cel (np. chcą chronić środowisko, zbudować osiedlowy plac zabaw dla dzieci itp.);
- chcą razem rozwijać swoje zainteresowania (np. krajoznawstwo, podróże itp.);
- osiągnąć wyznaczony sobie cel (np. wpisać obiekt do rejestru zabytków, pomagać osobom chorym itp.);
- reprezentować swoje wspólne interesy (stowarzyszenia grup zawodowych).

Generalnie rzecz ujmując, nie ma żadnych ograniczeń w określaniu celów tworzenia stowarzyszeń, które z zasady powinny dawać obywatelom prawo do czynnego uczestniczenia w życiu publicznym i wyrażania zróżnicowanych poglądów oraz realizacji indywidualnych zainteresowań. Stowarzyszenia mają również prawo reprezentować interesy zbiorowe swoich członków wobec organów władzy publicznej, w tym swobodnego wypowiedania się w sprawach publicznych.

W sensie prawnym stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeczeniem o celach niezarobkowych, które samodzielnie określa swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwała akty wewnętrzne dotyczące swojej działalności. 3 (art. 2 ust 1 Prawo o stowarzyszeniach). Stowarzyszenie powinno opierać działalność na pracy społecznej swoich członków, jednak niezależnie od tego do prowadzenia swych spraw stowarzyszenie może zatrudniać pracowników, w tym swoich członków. Zatrudnianie pracowników może obejmować wszystkie dozwolone formy prawne, także w oparciu o umowę o pracę.

Organem nadzorującym działalność stowarzyszeń jest starosta właściwy dla lokalizacji siedziby danej organizacji. Wyjątkiem od tej zasady są stowarzyszenia powoływane w formule Regionalnych i Lokalnych Organizacji Turystycznych (ROT i LOT), dla których organem nadzoru jest minister właściwy ds. turystyki (ustawa o POT art. 4. ust. 2. pkt. 2) oraz stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, dla których organem nadzoru jest wojewoda, a także lokalne grupy działania (LGD) funkcjonujące jako stowarzyszenia, dla których organem nadzoru jest marszałek województwa.

Zgodnie z zapisami ustawy Prawo o stowarzyszeniach członkami zwyczajnymi tych organizacji mogą być wyłącznie osoby fizyczne. Osoby prawne mogą być jedynie członkami wspierającymi. Podobnie jak wyżej, wyjątkiem od tej zasady są ROT-y

i LOT-y, których członkami mogą być zarówno osoby fizyczne jak i osoby prawne (ustawa o POT art. 4. ust. 2. pkt. 1), stowarzyszenia JST oraz LGD.

W obszarze zapisów statutowych stowarzyszenia mają dowolność ustalania swoich celów, zadań oraz struktur organizacyjnych. I ponownie wyjątkiem od tej reguły są ROT-y i LOT-y, których zadania zostały określone ustawowo (ustawa o POT art. 4. ust. 3):

Do zadań regionalnych i lokalnych organizacji turystycznych należą:

- 1) promocja turystyczna obszaru ich działania;*
- 2) wspomaganie funkcjonowania i rozwoju informacji turystycznej;*
- 3) inicjowanie, opiniowanie i wspieranie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej;*
- 4) współpraca z Polską Organizacją Turystyczną.*

Przykłady stowarzyszeń działających w obszarze turystyki:

- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze,
- Ogólnopolskie Stowarzyszenie Agentów Turystycznych,
- Polskie Stacje Narciarskie i Turystyczne,
- Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych,
- Stowarzyszenie Konferencje i Kongresy w Polsce,

a także większość Regionalnych i Lokalnych Organizacji Turystycznych.

Związki stowarzyszeń

Zgodnie z ustawowymi zapisami, stowarzyszenia w liczbie co najmniej trzech mogą założyć związek stowarzyszeń. Związek taki reprezentuje wiele podmiotów dzięki czemu staje się reprezentantem większej społeczności i tym samym zwiększa swoją moc oddziaływania.

Związek stowarzyszeń (często potocznie nazywany federacją, forum, partnerstwem, wspólnotą) pozwala współdziałać różnym organizacjom w ramach jednego zarejestrowanego podmiotu posiadającego osobowość prawną.

Najczęstsze cele tworzenia związków stowarzyszeń to:

- reprezentowanie organizacji członkowskich i lobbing na rzecz tworzenia aktów prawnych i procedur sprzyjających rozwojowi tych organizacji;
- świadczenie usług dla swoich organizacji członkowskich (a także innych organizacji i instytucji), i koordynacja działań i współpracy w zakresie prowadzonej przez nie działalności;
- wyznaczanie standardów działania zarówno własnych jak i innych podmiotów działających w danym obszarze tematycznym.

Członkostwo w związku stowarzyszeń daje stały kontakt z organizacjami o podobnym profilu albo terenie działania, a tym samym możliwość wzajemnej pomocy przy rozwiązywaniu problemów lub podejmowania wspólnych projektów. Daje również poczucie siły i bezpieczeństwa oraz zwiększa siłę oddziaływania. Podmioty zrzeszone w związku mają wspólnie dużo większy potencjał niż pojedyncza organizacja i tym samym większe znaczenie.

Przykłady związków stowarzyszeń działających w obszarze turystyki:

- Polska Federacja Turystyki Wiejskiej „Gospodarstwa Gościnne”,
- Federacja Stowarzyszeń Przewodnickich w Krakowie,
- Zachodniopomorska Regionalna Organizacja Turystyczna.

Fundacje

Fundacja to rodzaj organizacji, której podstawową cechą jest posiadanie kapitału przeznaczanego na konkretny cel oraz statutu zawierającego reguły dysponowania tym kapitałem. Zgodnie z zapisami ustawy fundacja może być ustanowiona dla realizacji celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, zgodnych z interesami Polski, w szczególności takich jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami.

Fundatorami, czyli powołującymi do życia fundację mogą być osoby fizyczne niezależnie od ich obywatelstwa i miejsca zamieszkania bądź osoby prawne mające siedziby w Polsce lub za granicą z zastrzeżeniem, że siedziba fundacji powinna znajdować się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Fundacje są po stowarzyszeniach drugą co do popularności formą prawną wśród organizacji pozarządowych.

Przykłady fundacji działających w obszarze turystyki:

- Fundacja na Rzecz Promocji Turystyki Aktywnej,
- Fundacja Ruszaj w Drogę,
- Fundacja Turystyki i Rehabilitacji.

Izby gospodarcze

Izba gospodarcza jest organizacją zrzeszająca podmioty i osoby prowadzące działalność gospodarczą, bez względu na formułę organizacyjną i prawną. Jest organizacją samorządu gospodarczego, reprezentującą interesy gospodarcze zrzeszonych w niej przedsiębiorców, w szczególności wobec organów władzy publicznej.

Zgodnie z zapisami ustawy Izby gospodarcze powinny kształtować i upowszechniać zasady etyki w działalności gospodarczej, w szczególności opracowywać i doskonalić normy rzetelnego postępowania w obrocie gospodarczym. Izby są uprawnione do wyrażania opinii o projektach rozwiązań odnoszących się do funkcjonowania gospodarki oraz mogą uczestniczyć w przygotowywaniu projektów aktów prawnych w tym zakresie. Izby gospodarcze mogą i powinny także dokonywać ocen wdrażania i funkcjonowania przepisów prawnych dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej.

Dla utworzenia izby gospodarczej działającej w obrębie jednego województwa niezbędna jest inicjatywa min. 50 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na obszarze działania tworzonej izby. W przypadku chęci prowadzenia działalności izby na terytorium co najmniej dwóch województw – także na terenie całego kraju, liczba inicjatorów musi wynosić co najmniej 100 podmiotów.

Izby mogą mieć charakter ogólny (np. Krajowa Izba Gospodarcza) lub branżowy (np. Polska Izba Turystyki). Mogą też działać regionalnie (np. Dolnośląska Izba Turystyki), ponadregionalnie (np. Północna Izba Gospodarcza) lub na terenie całego kraju (np. Izba Gospodarcza Hotelarstwa Polskiego). Izby gospodarcze mogą zrzeszać się na zasadach dobrowolności w Krajowej Izbie Gospodarczej, która ma na celu reprezentowanie wspólnych interesów zrzeszonych członków, współpracę z rządem oraz nawiązywanie kontaktów zagranicznych.

Przykłady izb gospodarczych działających w obszarze turystyki:

- Polska Izba Turystyki,
- Izba Turystyki Rzeczypospolitej Polskiej,
- Izba Gospodarcza Hotelarstwa Polskiego,
- regionalne izby turystyki (np. Krakowska Izba Turystyki, Dolnośląska Izba Turystyki, Warszawska Izba Turystyki).

Organizacje pracodawców

Organizacja pracodawców – to podmiot prawny zrzeszający pracodawców zatrudniających min. 1 pracownika, bez względu na zakres i formę zatrudnienia, którego celem jest obrona interesów i praw pracodawców, w szczególności wobec związków zawodowych, organów władzy i administracji rządowej oraz organów samorządu terytorialnego.

Związki pracodawców mają prawo do ochrony praw i reprezentowania swoich członków na uzgodnionych zasadach, uczestniczenia w sporach zbiorowych, zawierania układów zbiorowych pracy, a także wyrażania opinii nt. projektów aktów prawnych. Dalej idące uprawnienia posiadają organizacje pracodawców reprezentatywne w skali kraju (np. uczestniczenie w obradach Rady Dialogu Społecznego).

Najbardziej znane w Polsce organizacje pracodawców to Konfederacja Lewiatan oraz Business Centre Club. W obszarze polskiej turystyki działa jedna tego typu organizacja – Związek Pracodawców Turystyki Lewiatan.

Lokalne grupy działania

Lokalne grupy działania (LGD) są stowarzyszeniami szczególnego rodzaju, podobnie jak wspomniane już ROT-y i LOT-y (szerzej opisane w kolejnym rozdziale), jednak ze względu na swoją specyfikę oraz istotne zaangażowanie w działania w obszarze turystyki zasługują na odrębne potraktowanie.

Jednolita dla wszystkich LGD forma organizacyjno-prawna została wprowadzona do krajowego porządku prawnego przepisami ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu

rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. z 2013 r., poz. 173 j.t.) oraz ustawy o wspieraniu zrównoważonego rozwoju sektora rybackiego z udziałem Europejskiego Funduszu Rybackiego (Dz. U. 2009 Nr 72 poz. 619, z późn. zm.) i została utrzymana w ustawie o rozwoju lokalnym⁸⁸.

Zasady organizacji i działania LGD zostały zapisane w ustawie o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności z dnia 20 lutego 2015 r. (Dz. U. 2015 poz. 378 z późn. zm. – tekst jednolity Dz. U. z 2022 r. poz. 943).

Do tworzenia i działania LGD stosuje się przepisy ustawy Prawo o stowarzyszeniach, z tym, że w takim stowarzyszeniu obok osób fizycznych, członkami zwyczajnymi mogą być także osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego, z wyłączeniem województw. Nadzór nad LGD sprawuje marszałek województwa. LGD może prowadzić działalność gospodarczą służącą realizacji Lokalnych Strategii Rozwoju.

LGD są rodzajem partnerstwa terytorialnego, tworzonemu na obszarach wiejskich, zrzeszającego przedstawicieli lokalnych organizacji z sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego oraz mieszkańców działających na rzecz lokalnej społeczności. Jednym z głównych zadań LGD jest opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju, a następnie jej wdrożenie poprzez realizację wynikających z niej działań. Bardzo często jedną z istotnych sfer ujętych w LSR jest turystyka.

Z założenia LGD mają podnosić jakość życia mieszkańców swojego obszaru, aktywizować wiejskie społeczności, wzmacniać spójność podejmowanych decyzji, podnosić jakość zarządzania i przyczyniać się do wzmacniania kapitału społecznego w społecznościach wiejskich.

⁸⁸ Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014-2020. Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2015.

8.5. Najistotniejsze regulacje konstytuujące działalność NGO

Jaka jest różnica pomiędzy izbą gospodarczą a organizacją pracodawców?

Organizacje te działają na różnych podstawach prawnych i w konsekwencji ich status jest różny.

Izby gospodarcze działają na podstawie ustawy z 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych. Organizacje pracodawców działają na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach *pracodawców*.

Istotną różnicą z tym związaną są uwarunkowania ustawowe. Izba gospodarcza jest organizacją zrzeszająca podmioty i osoby prowadzące działalność gospodarczą. Organizacja pracodawców to podmiot zrzeszający pracodawców zatrudniających min. 1 pracownika. Z powyższego wynika, iż przedsiębiorca prowadzący jednoosobową działalność gospodarczą i niezatrudniający pracowników nie może być członkiem organizacji pracodawców, może natomiast wstąpić do dowolnej izby gospodarczej.

Różnice widać również w ustawowych celach obydwu podmiotów. Izba gospodarcza jest organizacją samorządu gospodarczego, reprezentującą interesy gospodarcze zrzeszonych w niej przedsiębiorców, w szczególności wobec organów władzy publicznej. Celem organizacji pracodawców jest natomiast obrona interesów i praw pracodawców, w szczególności wobec związków zawodowych, organów władzy i administracji rządowej oraz organów samorządu terytorialnego.

W tym kontekście można stwierdzić, że izby gospodarcze tworzone są aby dbać o interesy i ogólne uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej swoich członków a organizacje pracodawców mają być swoistą **przeciwwagą** dla organizacji pracowniczych. Należy jednak zwrócić uwagę, że konkretyzacja działalności każdej z omawianych organizacji następuje na podstawie ich dokumentów wewnętrznych i na tym poziomie można sobie wyobrazić podobne lub nawet tożsame zapisy odnoszące się do celów i zadań statutowych zarówno izb gospodarczych jak i organizacji pracodawców. *Istotną różnicą jest natomiast fakt, iż izba gospodarcza może uzyskać status organizacji pożytku publicznego w przeciwieństwie do organizacji pracodawców, które ustawowo zostały pozbawione tej możliwości.*

Różne są również wymogi ilościowe inicjatorów utworzenia obu podmiotów. Dla utworzenia izby gospodarczej działającej w obrębie jednego województwa niezbędna jest inicjatywa min. 50 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, a w przypadku chęci prowadzenia działalności izby na terytorium co najmniej dwóch województw liczba inicjatorów musi wynosić co najmniej 100 podmiotów. W porównaniu z ww. dla utworzenia organizacji pracodawców, bez względu na obszar działania, wystarczy inicjatywa 10 pracodawców.

Jaka jest różnica pomiędzy stowarzyszeniem a fundacją?

Stowarzyszenia i fundacje to najbardziej popularne formy organizacji pozarządowych. Podobnie jak w przypadku opisywanym powyżej organizacje te działają na różnych podstawach prawnych i w konsekwencji ich status jest różny.

Ogólnie można powiedzieć, że:

- stowarzyszenie to grupa osób, które mają wspólne zainteresowania lub wspólny cel. To organizacja o charakterze członkowskim. Głównym atutem tych organizacji są jej członkowie i ich aktywność. Cele i zasady funkcjonowania stowarzyszenia określa walne zebranie członków;
- fundacja to przede wszystkim kapitał, który fundator lub fundatorzy chcą przeznaczyć na jakiś ważny społecznie cel. W fundacji nie ma członków, jest fundator lub fundatorzy, którzy decydują o celach i zasadach funkcjonowania organizacji.

Popularnie powiedzenie mówi:

JEŚLI MASZ PRZYJACIÓŁ – ZAŁÓŻ STOWARZYSZENIE.

JEŚLI MASZ PIENIĄDZE – ZAŁÓŻ FUNDACJĘ.

Główne różnice między stowarzyszeniem a fundacją:

Sposób powstania

Do powstania Stowarzyszenia, i zarejestrowania go w KRS, konieczna jest deklaracja woli min. 7 osób i nie jest potrzebny żaden majątek. Oczywiście do prowadzenia działań niezbędne są środki finansowe, ale nie są wymogiem na etapie tworzenia stowarzyszenia.

Podstawą utworzenia fundacji jest majątek (mogą to być pieniądze, papiery wartościowe, nieruchomości, a także rzeczy ruchome). Co prawda przepisy prawa nie wskazują minimalnej wartości majątku koniecznego do założenia fundacji, ale nie może powstać fundacja nieposiadająca żadnego majątku.

Cel działania

Stowarzyszenie nie ma ograniczeń w tym obszarze. Może zostać utworzone w każdym celu (zgodnym z prawem) pod warunkiem, że nie będzie to cel zarobkowy. Stowarzyszenie może działać dla dobra wspólnego, ale może też ograniczyć zakres swojej działalności wyłącznie do działania na rzecz swoich członków. Działalność tej organizacji nie musi być społecznie użyteczna i cele nie muszą być realne (np. można założyć stowarzyszenie, którego celem będzie współpraca z Marsjanami).

Fundacja natomiast musi prowadzić działania w obszarze celów społecznie lub gospodarczo użytecznych. Zgodnie z zapisami ustawy⁸⁹:

Fundacja może być ustanowiona dla realizacji zgodnych z podstawowymi interesami Rzeczypospolitej Polskiej celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, w szczególności takich, jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami.

Fundacja musi działać na rzecz ogółu i nie może zostać utworzona w celu działania na rzecz fundatora, jego rodziny lub realizacji interesów określonej grupy. Cele fundacji muszą zawsze mieć szersze, ogólnospołeczne spektrum aktywności.

Zarządzanie

Najważniejsze decyzje w stowarzyszeniu podejmują wszyscy członkowie, tzn. walne zebranie członków, którzy wybierają Zarząd realizujący ich wolę oraz organ kontroli czyli Komisję Rewizyjną. Jest więc to organizacja zarządzana w sposób demokratyczny.

Fundacja nie jest organizacją członkowską i decyzje o zakresie i sposobie funkcjonowania oraz zarządzania podejmuje fundator⁹⁰.

Fundator ustala statut fundacji, określający jej nazwę, siedzibę i majątek, cele, zasady, formy i zakres działalności fundacji, skład i organizację zarządu, sposób powoływania

⁸⁹ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach, art. 1.

⁹⁰ Ibidem, art. 5.1

oraz obowiązki i uprawnienia tego organu i jego członków. Statut może zawierać również inne postanowienia, w szczególności dotyczące prowadzenia przez fundację działalności gospodarczej, dopuszczalności i warunków jej połączenia z inną fundacją, zmiany celu lub statutu, a także przewidywać tworzenie obok zarządu innych organów fundacji.

Organ nadzoru zewnętrznego

Organem nadzoru dla stowarzyszenia jest starosta (lub prezydenci miast na prawach powiatu) właściwy dla siedziby organizacji. Wyjątkiem są:

- ROT-y i LOT-y, dla których organem nadzoru jest minister właściwy ds. turystyki,
- stowarzyszenia JST, dla których organem nadzoru jest wojewoda,
- LGD, dla których organem nadzoru jest marszałek województwa.

Stowarzyszenia nie mają corocznych obowiązków sprawozdawczych wobec organu nadzoru.

Organem nadzoru dla fundacji jest minister właściwy ze względu na prowadzoną przez organizację działalność (np. fundacja zajmująca się ochroną zdrowia podlega kontroli Ministra Zdrowia, fundacja zajmująca się rozwojem gospodarki – Ministra Gospodarki itp.) oraz starostowie właściwi ze względu na siedzibę fundacji. Na fundacji ciąży obowiązek złożenia co roku sprawozdania z działalności do ministra, któremu podlega.

Czy stowarzyszenia i fundacje mogą prowadzić działalność gospodarczą?

Organizacje pozarządowe, w tym stowarzyszenia i fundacje, mogą prowadzić działalność gospodarczą, z zastrzeżeniem że dochód z tej działalności musi być przeznaczony na realizację celów statutowych i nie może być przeznaczony do podziału między członków organizacji. Dodatkowo należy podkreślić, że działalność gospodarcza NGO może mieć jedynie charakter pomocniczy, tzn. że organizacja pozarządowa powinna realizować przede wszystkim działalność statutową, a działalność gospodarcza nie może być sferą dominującą. Aby NGO mogła podjąć działalność gospodarczą musi dokonać osobnego zgłoszenia do KRS i zostać wpisana do rejestru przedsiębiorców.

Jakie są korzyści dla NGO z tytułu uzyskania statusu Organizacji Pożytku Publicznego?

Dla niektórych organizacji pozarządowych znaczenie ma już sam status organizacji pożytku publicznego (OPP). Jest on wyrazem ogólnospołecznego charteru organizacji budującym pozytywny wizerunek i powodem do dumy.

Niezależnie od powyższego, uzyskanie statusu OPP wiąże się z określonymi przywilejami, m.in.: zwolnienie z podatku dochodowego (w szerszym zakresie niż „zwykle” organizacje pozarządowe), od nieruchomości i od opłaty skarbowej (w części działalności nieodpłatnej) oraz od czynności cywilnoprawnych, opłat sądowych, a także zwolnienie z niektórych innych podatków.

Dodatkowo OPP ma możliwość otrzymania odpisów od podatków od osób fizycznych – obecnie w wysokości 1,5% podatku. Ma również prawo ubiegać się o nieodpłatne informowanie przez radio i telewizję publiczną o działalności organizacji oraz o możliwości użytkowania nieruchomości należących do Skarbu Państwa lub samorządu terytorialnego na preferencyjnych warunkach.

Należy jednak zaznaczyć, że wymienione przywileje stosuje się wobec organizacji i prowadzonej przez nią działalności pożytku publicznego. Jeśli OPP prowadzi działalność gospodarczą, to wówczas w tym zakresie stosuje się do niej takie same zasady, jak wobec innych organizacji pozarządowych nieposiadających statusu OPP.

Czy organizacja prowadząca działalność pożytku publicznego to to samo co organizacja posiadająca status organizacji pożytku publicznego?

„Organizacja pożytku publicznego (OPP)” i „działalność pożytku publicznego” to dwa różne pojęcia, w praktyce często mylone.

OPP to taka organizacja pozarządowa, której sąd rejestrowy (Krajowy Rejestr Sądowy – KRS) przyznał formalny status pożytku publicznego. Aby organizacja mogła ubiegać się o status OPP musi spełniać warunki określone w ustawie. Natomiast działalność pożytku publicznego to określenie obszaru działań (wynikających z ustawy o organizacjach pożytku publicznego i o wolontariacie), jaki może prowadzić każda organizacja bez konieczności ubiegania się o formalny status OPP. Samo prowadzenie działalności

pożytku publicznego nie upoważnia do korzystania z opisanych wcześniej przywilejów, z których można korzystać dopiero w chwili uzyskania formalnego statusu OPP.

Podsumowując, działalność pożytku publicznego jest pojęciem szerszym. Każda OPP musi prowadzić działalność pożytku publicznego, choć nie każda organizacja, która prowadzi działalność pożytku publicznego, musi mieć status organizacji pożytku publicznego.

Jakie są korzyści dla przedsiębiorców z tytułu przynależności do NGO (izba gospodarcza, organizacja pracodawców, stowarzyszenie branżowe)?

Wielu przedsiębiorców działających w obszarze turystyki, decyduje się na przynależność do organizacji pozarządowej ze względów prestiżowych. Nie ulega wątpliwości, że przynależność np. do izby turystycznej czy stowarzyszenia branżowego, co do zasady w pewien sposób uwiarygadnia działalność przedsiębiorcy. Ma to znaczenie dla budowania wizerunku i wiarygodności danego przedsiębiorcy. Może być również wykorzystywane w działalności marketingowej przedsiębiorstwa. Jednak główna korzyść przynależności powinna wynikać z charakteru organizacji oraz jej aktywności.

Przynależność do organizacji to pewna forma współdziałania grupy osób o podobnych celach. To możliwość uczestniczenia w życiu publicznym i wyrażania swoich poglądów w skuteczniejszy sposób niż indywidualnie. Organizacje branżowe mają prawo (i obowiązek) do reprezentowania interesów zbiorowych swoich członków wobec innych podmiotów, w tym organów władzy publicznej oraz lobbowania na rzecz tworzenia aktów prawnych i procedur sprzyjających rozwojowi swoich członków. Powinny aktywnie uczestniczyć w procesie stanowienia prawa i wyrażać opinie o projektach rozwiązań odnoszących się do funkcjonowania gospodarki oraz uczestniczyć w przygotowywaniu projektów aktów prawnych w tym zakresie. Powinny także dokonywać ocen wdrażania i funkcjonowania przepisów prawnych dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej. Branżowe organizacje członkowskie powinny świadczyć również usługi dla swoich członków, koordynować działania, a także wyznaczać standardy działania w danym obszarze tematycznym.

Członkostwo w organizacjach branżowych powinno dawać stały kontakt z podmiotami o podobnym profilu, a tym samym możliwość wzajemnej pomocy przy rozwiązywaniu problemów lub podejmowania wspólnych projektów. Dawać poczucie siły

i bezpieczeństwa oraz zwiększać siłę oddziaływania. Przedsiębiorcy zrzeszeni w organizacjach branżowych powinni mieć wspólnie dużo większy potencjał niż pojedyncza organizacja i tym samym większe znaczenie.

8.6. Sankcje prawne za prowadzenie działalności NGO niezgodnie z prawem

Ewentualne sankcje zależą przede wszystkim od typu organizacji oraz rodzaju prowadzonej działalności. Nie ma ogólnie ujętych „sankcji” dla działalności NGO. W tym zakresie uwarunkowania wynikają z przepisów regulujących dany rodzaj organizacji oraz ogólnych przepisów dotyczących szeroko rozumianej odpowiedzialności.

Podstawowym obowiązkiem jest obowiązek prowadzenia działalności zgodnie z obowiązującym prawem oraz zasadami określonymi w statucie danej organizacji.

W przypadku naruszenia jakiegoś obowiązku w pierwszej kolejności zastosowanie znajdują przepisy regulujące działalność danego typu jednostki. Szczególną uwagę w przypadku tego rodzaju działalności należy zwrócić na sprawy finansowe, w tym zwłaszcza rozliczenia związane ze składkami, darowiznami oraz różnego rodzaju dofinansowaniami działalności, a także pojawiający się w wielu przypadkach obowiązek złożenia sprawozdań zarówno dotyczących zrealizowanych działań, jak i sprawozdań finansowych.

Szczególnie istotne w tym zakresie są zobowiązania dotyczące organizacji posiadających status organizacji pożytku publicznego. Ustawa nakłada na OPP obowiązki sprawozdawczości mające na celu transparentność ich funkcjonowania, tak aby wszyscy zainteresowani mogli uzyskać informacje, na co wydane zostały pieniądze przekazywane przez darczyńców.

Organizacje pożytku publicznego muszą corocznie zamieszczać zatwierdzone przez właściwy organ organizacji (zazwyczaj zarząd i/lub walne zebranie członków) sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie merytoryczne ze swojej działalności za ubiegły rok w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego. Niezłożenie takiego sprawozdania może skutkować utratą statusu OPP.

9. ROT-y i LOT-y jako NGO szczególnego rodzaju

Osobne potraktowanie ROT-ów i LOT-ów jako szczególnego rodzaju NGO wynika z ich delegacji prawnej zawartej w ustawie o POT (art. 4 ust. 1), w której czytamy:

*1. W celu wykonania zadania, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt 5, **mogą być tworzone regionalne i lokalne organizacje turystyczne.***

2. Do tworzenia i działania regionalnych i lokalnych organizacji turystycznych stosuje się przepisy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2017 r. poz. 210), z tym że:

*1) członkiem tych organizacji **mogą być osoby fizyczne i osoby prawne**, w szczególności podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 1 i 2;*

2) nadzór nad tymi organizacjami sprawuje minister właściwy do spraw turystyki;

3) organizacje te mogą prowadzić działalność gospodarczą w rozmiarach służących realizacji ich celów i w przedmiocie określonym w ich statutach.

Idea utworzenia POT, ROT i LOT miała na celu stworzenie sprawnie działającego, podobnego do funkcjonujących w państwach UE, systemu wsparcia rozwoju sektora turystyki, w szczególności poprzez aktywizację promocji, wspomaganie informacji turystycznej, wspieranie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej oraz współpracę z POT.

POT utworzona została na podstawie szczegółowych zapisów ustawy o POT, w której nadano temu podmiotowi jednoznaczną konstrukcję prawną i organizacyjną oraz zagwarantowano środki budżetowe na realizację zadań. Dla ROT i LOT – pozostawiono dużą dowolność zarówno pod względem formuły prawnej, organizacyjnej, jak również zasad finansowania działań. W ustawie o POT znajdziemy jedynie, cytowane powyżej, wskazane stosowania przepisów ustawy o stowarzyszeniach, która sama w sobie

zostawia wiele swobody dla podmiotów tworzonych na jej podstawie, delegując te uprawnienia do statutów tych organizacji.

Wyraźnie brakuje jednoznacznej definicji tych organizacji oraz określenia ich statusu formalno-prawnego w stosunku do innych podmiotów, z którymi de facto powinny współtworzyć system wsparcia sektora turystyki.

Nie określono zarówno wzajemnych relacji, jakie powinny zachodzić pomiędzy ROT i LOT w zakresie zadań, kompetencji i zagadnień członkowskich, o sprawach finansowych nie wspominając, jak i ich relacji z innymi podmiotami, a w szczególności z JST.

Analizując zakładane cele tworzenia całej struktury POT – ROT – LOT, można określić oczekiwane i jednocześnie główne warunki organizacyjne tworzenia ROT i LOT⁹¹:

1. **Podstawą prawną dla tworzenia ROT i LOT jest ustawa o stowarzyszeniach** – a więc formuła stowarzyszenia lub związku stowarzyszeń z uwzględnieniem art. 4 ustawy o POT umożliwiającego członkostwo w tych organizacjach osób prawnych.
2. **ROT powinny być płaszczyzną współpracy władz samorządowych województwa, organizacji branżowych oraz LOT**, a zatem członkami ROT powinny być:
 - samorząd województwa (Sejmik i Zarząd Województwa – Urząd Marszałkowski);
 - regionalny samorząd gospodarczy (izby turystyki);
 - regionalne organizacje branżowe (stowarzyszenia, fundacje, związki itp.);
 - LOT-y działające na obszarze danego województwa;
 - uczelnie kształcące kadry i prowadzące badania dla sektora turystyki;
 - dodatkowo można uwzględnić udział większych przedsiębiorstw o charakterze regionalnym, prowadzących swoją działalność na terenie całego województwa.
3. **LOT-y powinny być płaszczyzną współpracy władz lokalnych oraz przedsiębiorców sektora turystyki**, czyli członkami LOT powinny być:

⁹¹ Źródła informacji, na bazie których określono główne warunki organizacyjne tworzenia ROT i LOT:

- Ustawa o POT wraz z uzasadnieniem sejmowym, op. cit.;
- *Podstawy organizacyjno-prawne regionalnych i lokalnych organizacji turystycznych*, POT, Warszawa 2003;
- A. Gordon (red.), *Turystyka w gminie i powiecie*, POT, Warszawa 2003;
- M. Migdal (red.), *Jak rozwijać lokalną turystykę*, Forum Turystyki Pomorza Zachodniego, Szczecin 2004;
- J. Walasek (red.), *Promocja i kreowanie turystycznego wizerunku Polski*, POT, Warszawa 2005;
- G. Gołębski (red.), *Turystyka w ujęciu podmiotowym i przestrzennym*, Akademia Ekonomiczna, Poznań 2006.

- samorząd lokalny (miasta i gminy, na terenie których działa LOT);
- samorząd powiatowy (powiaty będące terenem działania LOT);
- lokalne organizacje branżowe – stowarzyszenia, fundacje, związki itp.;
- wszystkie podmioty gospodarcze, prowadzące działalność w sferze szeroko pojętych usług turystycznych i paraturystycznych.

Uwzględniając szczególnie charakter i ustawową rolę ROT i LOT zasadnym staje się omówienie aspektów prawnych funkcjonowania tych organizacji w sposób odrębny.

9.1. Podstawowe akty prawne, które znajdują zastosowanie w omawianej działalności i będą częściowo omawiane w podrozdziale

Podstawowe akty prawne mające zastosowanie do funkcjonowania Regionalnych i Lokalnych Organizacji Turystycznych (ROT i LOT) to:

- **Ustawa Prawo o stowarzyszeniach** z dnia 7 kwietnia 1989 r. (Dz.U. z 1989 r., Nr 20, poz. 104 z późn. zm. – tekst jednolity Dz.U. 2020 poz. 2261);
- **Ustawa o Polskiej Organizacji Turystycznej (POT)** z dnia 25 czerwca 1999 r. (Dz.U. 1999 nr 62 poz. 689 z późn. zm. – tekst jednolity Dz. U. 2023 poz. 10);
- **Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie** z dn. 24 kwietnia 2003 r. (tekst pierwotny: Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm. – tekst jednolity: Dz.U. 2020 poz. 1057).

9.2. Definicje

Tworzenie ROT i LOT wynika z zapisów ustawy o POT (art. 4). Jednak ani w tej ustawie, ani w jakiegokolwiek innej, nie zdefiniowano żadnej z tych organizacji.

Próbę definicji można znaleźć na stronie internetowej Polskiej Organizacji Turystycznej:

Regionalna Organizacja Turystyczna (ROT)⁹² jest organizacją współpracy samorządu terytorialnego (zwłaszcza samorządu szczebla wojewódzkiego) i branży turystycznej (szeroko rozumianej ze względu na heterogeniczny charakter gospodarki turystycznej) w zakresie promocji obszaru obejmującego działalność tej organizacji, jako regionu atrakcyjnego turystycznie w kraju i za granicą, założoną w formie prawno-organizacyjnej – stowarzyszenia.

Lokalna organizacja turystyczna (LOT)⁹³

Analogicznie do regionalnej organizacji turystycznej, LOT jest organizacją współpracy samorządu terytorialnego (zwłaszcza samorządu szczebla powiatowego lub gminnego) i lokalnej branży turystycznej (szeroko rozumianej ze względu na heterogeniczny charakter gospodarki turystycznej) w zakresie promocji turystycznej obszaru obejmującego działalność tej organizacji. W szczególności zaś kreowania (tworzenia, promocji i rozwoju) lokalnych produktów turystycznych. LOT jest założona w formie prawno-organizacyjnej – stowarzyszenia.

Inną, bardziej ogólną definicję przytacza *KODEKS DOBRYCH PRAKTYK współpracy JST z ROT i LOT*⁹⁴.

ROT-y i LOT-y to regionalne i lokalne partnerstwa międzysektorowe o charakterze branżowym, działające formalnie jako szczególnego rodzaju stowarzyszenia z udziałem osób fizycznych i prawnych, ustawowo dedykowane do wypełniania funkcji publicznych w sektorze turystyki.

9.3. Kody PKD

Definiując kody PKD dla ROT i LOT należy uwzględnić dwa konteksty kwalifikacji.

Z punktu widzenia typu organizacji (stowarzyszenie) ROT i LOT należy przypisać kod:

⁹² <https://www.pot.gov.pl/pl/o-pot/wspolpraca-z-regionami/regionalne-organizacje-turystyczne>

⁹³ <https://www.pot.gov.pl/pl/o-pot/wspolpraca-z-regionami/lokalne-organizacje-turystyczne>

⁹⁴ Marek Migdal – *KODEKS DOBRYCH PRAKTYK współpracy JST z ROT i LOT* – prezentacja podczas konferencji GREMIUM EKSPERTÓW TURYSTYKI POMORZA ZACHODNIEGO, Szczecin 26-27.11.2020. <https://forumturystyki.pl/gremium-ekspertow-turystyki-pomorza-zachodniego>

94.99.Z PKD – działalność pozostałych organizacji członkowskich, gdzie indziej niesklasyfikowana.

Z punktu widzenia rodzaju prowadzonej działalności, w szczególności gdy ROT lub LOT prowadzi działalność gospodarczą, należy przypisać im kod właściwy do rodzaju prowadzonej działalności, tak samo jak przy opisie rodzaju każdej działalności gospodarczej prowadzonej przez podmioty gospodarcze.

9.4. Charakterystyka działalności

Tworzenie ROT i LOT odbywa się na podstawie delegacji prawnej zapisanej w art. 4 ust. 1 ustawy o POT, w którym czytamy:

*1. W celu wykonania zadania, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt 5, **mogą być tworzone regionalne i lokalne organizacje turystyczne.***

2. Do tworzenia i działania regionalnych i lokalnych organizacji turystycznych stosuje się przepisy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2017 r. poz. 210), z tym że:

*1) członkiem tych organizacji **mogą być osoby fizyczne i osoby prawne**, w szczególności podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 2 pkt 1 i 2;*

2) nadzór nad tymi organizacjami sprawuje minister właściwy do spraw turystyki;

3) organizacje te mogą prowadzić działalność gospodarczą w rozmiarach służących realizacji ich celów i w przedmiocie określonym w ich statutach.

3. Do zadań regionalnych i lokalnych organizacji turystycznych należy:

1) promocja turystyczna obszaru ich działania;

2) wspomaganie funkcjonowania i rozwoju informacji turystycznej;

3) inicjowanie, opiniowanie i wspieranie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej;

4) współpraca z Polską Organizacją Turystyczną.

4. Minister właściwy do spraw turystyki może, w drodze rozporządzenia, przekazać nadzór nad regionalnymi organizacjami turystycznymi lub lokalnymi organizacjami turystycznymi właściwym wojewodom.

W ustawie tej ani w żadnych innych aktach prawnych nie określono szczegółów mogących jednoznacznie charakteryzować te podmioty.

Analizując jednak zakładane cele tworzenia całej struktury POT-ROT-LOT, można określić oczekiwane i jednocześnie główne warunki organizacyjne tworzenia ROT i LOT:

1. **Podstawą prawną dla tworzenia ROT i LOT jest ustawa o stowarzyszeniach** – a więc formuła stowarzyszenia lub związku stowarzyszeń z uwzględnieniem art. 4 ustawy o POT umożliwiającego członkostwo w tych organizacjach osób prawnych.
2. **Regionalne Organizacje Turystyczne powinny być płaszczyzną współpracy władz samorządowych województwa, organizacji branżowych oraz Lokalnych Organizacji Turystycznych, a zatem członkami ROT powinny być:**
 - samorząd województwa (Sejmik i Zarząd Województwa – Urząd Marszałkowski);
 - regionalny samorząd gospodarczy (izby turystyki);
 - regionalne organizacje branżowe (stowarzyszenia, fundacje, związki itp.);
 - Lokalne Organizacje Turystyczne, działające na obszarze danego województwa;
 - uczelnie kształcące kadry i prowadzące badania dla sektora turystyki;
 - dodatkowo można uwzględnić udział większych przedsiębiorstw o charakterze regionalnym, prowadzących swoją działalność na terenie całego województwa.
3. **Lokalne Organizacje Turystyczne powinny być płaszczyzną współpracy władz lokalnych oraz przedsiębiorców sektora turystyki, czyli członkami LOT powinny być:**
 - samorząd lokalny (miasta i gminy, na terenie których działa LOT);
 - samorząd powiatowy (powiaty będące terenem działania LOT);
 - lokalne organizacje branżowe – stowarzyszenia, fundacje, związki itp.;
 - wszystkie podmioty gospodarcze, prowadzące działalność w sferze szeroko pojętych usług turystycznych i paraturystycznych.

Polska Organizacja Turystyczna na swojej stronie internetowej, opierając się na art. 4.3. Ustawy o Polskiej Organizacji Turystycznej (wraz z późniejszymi zmianami) oraz na wymogach Polskiej Organizacji Turystycznej i założeniach tworzenia trójstopniowego

systemu promocji turystycznej w Polsce (tworzonego od 2000 roku) w następujący sposób określa zadania ROT i LOT:

ROT – do najważniejszych zadań 16 regionalnych organizacji turystycznych należą:

- *skoordynowanie działań promocyjnych w województwie,*
- *stworzenie regionalnego systemu informacji turystycznej – w celu zapewnienia kompleksowej informacji o województwie w oparciu o lokalne punkty informacji turystycznej oraz włączenie w krajowe rozwiązania systemu informacji turystycznej,*
- *promocja walorów turystycznych regionu w kraju i za granicą,*
- *stymulowanie tworzenia i rozwoju produktu turystycznego w regionie (zapewnienie wysokiej jakości produktu turystycznego zdolnego sprostać konkurencji międzynarodowej),*
- *inicjowanie, opiniowanie i wspomaganie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej,*
- *inspirowanie i pomoc przy tworzeniu Lokalnych Organizacji Turystycznych w regionie,*
- *doskonalenie kadr dla potrzeb turystyki,*
- *przewodzenie badań i analiz marketingowych w dziedzinie turystyki.*

LOT – do najważniejszych zadań lokalnych organizacji turystycznych należą:

- *integracja społeczności lokalnej, głównie jednostek samorządu lokalnego i branży turystycznej,*
- *kreowanie produktu turystycznego (tworzenie, rozwój i promocja) wokół lokalnych atrakcji turystycznych,*
- *gromadzenie i aktualizacja informacji o atrakcjach i produktach turystycznych,*
- *utrzymanie i prowadzenie lokalnych punktów informacji turystycznej.*

9.5. Najistotniejsze regulacje konstytuujące działalność NGO

ROT i LOT nie są zwykłymi stowarzyszeniami, lecz organizacjami o szczególnym statusie, ustawowo dedykowanymi do realizacji zadań publicznych na rzecz rozwoju i promocji polskiego sektora turystyki.

Cytowane wcześniej zapisy ustawy o POT jednoznacznie definiują ten szczególny status. Wg tych zapisów do tworzenia i działania ROT i LOT należy stosować przepisy ustawy Prawo o stowarzyszeniach, z tym że:

- członkiem tych organizacji mogą być osoby fizyczne i osoby prawne, a w szczególności jednostki samorządu terytorialnego (JST), organizacje zrzeszające przedsiębiorców z dziedziny turystyki, oraz inne stowarzyszenia i przedsiębiorcy działający jako spółki prawa handlowego (art. 4 ust. 2, pkt. 1 ustawy o POT);
- nadzór nad ROT i LOT sprawuje Minister właściwy do spraw turystyki (art. 4 ust. 2, pkt. 1 ustawy o POT);
- do zadań ROT i LOT należą: promocja turystyczna obszaru ich działania, wspomaganie funkcjonowania i rozwoju informacji turystycznej, inicjowanie, opiniowanie i wspieranie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej oraz współpraca z POT (art. 4 ust. 3, pkt. 1–4 ustawy o POT).

Potwierdzenie szczególnego statusu ROT i LOT znajduje się również w opisie zadań POT:

- *Do zadań Polskiej Organizacji Turystycznej należy: (...) inspirowanie tworzenia regionalnych organizacji turystycznych, obejmujących swoim zakresem działania obszar jednego lub więcej województw, oraz lokalnych organizacji turystycznych, obejmujących swoim zakresem działania obszar jednej lub więcej jednostek samorządu lokalnego, a także z nimi współdziałanie* (art. 3 ust. 1, pkt. 5 ustawy o POT)

oraz w ustawowym opisie podmiotów, z którymi POT ma współpracować:

- *Polska Organizacja Turystyczna, wykonując swoje zadania, współpracuje w szczególności z: (...) regionalnymi i lokalnymi organizacjami turystycznymi* (art. 3 ust. 2, pkt. 1a ustawy o POT).

Bazując na powyższych dedykacjach ustawowych, należy podkreślić, że ROT-y i LOT-y:

- działają w oparciu o ustawę o stowarzyszeniach, ale na bazie delegacji wynikającej z ustawy o POT;
- przez zapisy ustawy o POT mają rozszerzony (w stosunku do stowarzyszeń) zakres funkcjonowania;
- mają pełnić formalną – ustawową, rolę instytucji publicznej, płaszczyzny współpracy jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorców i branżowych organizacji pozarządowych;

- są elementem krajowego (ustawowego) systemu POT-ROT-LOT (Polska Organizacja Turystyczna – Regionalne Organizacje Turystyczne – Lokalne Organizacje Turystyczne) wsparcia rozwoju i promocji sektora turystyki w Polsce;
- dysponują publicznymi środkami finansowymi z budżetów swoich członków: jednostek samorządu terytorialnego,
- realizują zadania publiczne: elementy lokalnych/regionalnych strategii rozwoju turystyki (budżety JST) oraz zlecane przez Polską Organizację Turystyczną (budżet państwa),
- to płaszczyzny współpracy i ustawowe „narzędzie” na rzecz rozwoju turystyki w Polsce.

Dr Piotr Stec z Wydziału Organizacji i Zrządzania Politechniki Śląskiej w Gliwicach w swoim rozważaniu określa **ROT-y i LOT-y jako stowarzyszenia szczególnego rodzaju**⁹⁵. W innym miejscu można znaleźć również stwierdzenie, że **ROT i LOT nie są stowarzyszeniami, lecz organizacjami działającymi na prawach stowarzyszenia.**

Tabela 8. RÓŻNICE POMIĘDZY „ZWYKŁYMI” STOWARZYSZENIAMI A ROT/LOT

Stowarzyszenie „zwykłe”	ROT/LOT
Członkiem zwyczajnym stowarzyszenia mogą być wyłącznie osoby fizyczne	Członkiem mogą być zarówno osoby fizyczne, jak i osoby prawne, w tym JST i przedsiębiorcy
Nadzór nad stowarzyszeniami sprawuje starosta właściwy dla siedziby organizacji	Nadzór nad ROT i LOT sprawuje minister właściwy do spraw turystyki
Działają dla siebie – z reguły powstają, aby wspomagać swoich członków w realizacji ich własnych celów.	Działają na rzecz ogółu – z założenia mają wspierać rozwój i promocję turystyki na terenie swojego działania.
Stowarzyszenia nie mają określonego ustawowo obszaru działań – mogą realizować dowolne własne cele członków.	Ustawowym obszarem działań ROT/LOT jest: <ul style="list-style-type: none"> – promocja turystyczna obszaru ich działania, – wspomaganie funkcjonowania i rozwoju informacji turystycznej, – inicjowanie, opiniowanie i wspieranie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej, – współpraca między sobą i z POT.

⁹⁵ P. Stec, *Lokalne i regionalne organizacje turystyczne jako stowarzyszenia szczególnego rodzaju*, [w:] J. Raciborski, P. Cybula (red.), *Turystyka a prawo. Aktualne problemy legislacyjne i konstrukcyjne*, Sucha Beskidzka – Kraków 2008, s. 356-377.

Powyższe porównanie pokazuje jednoznaczne różnice pomiędzy zwykłymi stowarzyszeniami a ROT/LOT, definitywnie uzasadniając szczególny status ROT i LOT wynikający z:

- ustawowej gradacji w zakresie funkcjonalnym pomiędzy stowarzyszeniami a ROT i LOT,
- dedykowania członkostwa osób prawnych w tym JST,
- daleko idącej ustawowej specjalizacji ROT i LOT,
- sytuowania nadzoru nad ich działalnością na poziomie centralnym (minister właściwy ds. turystyki),
- ustawowego stworzenia systemu POT-ROT-LOT.

Z przedstawionych powyżej względów należy podkreślić szczególną rolę ROT-ów i LOT-ów oraz ich predestynację do odgrywania znaczniejszej roli w kreowaniu rozwoju i promocji polskiej turystyki.

W literaturze przedmiotu można nawet znaleźć nast. stwierdzenie:

Pomijanie lub deprecjonowanie roli ROT/LOT w działaniach na rzecz rozwoju turystyki winno być w ogóle traktowane jako działania sprzeczne z porządkiem prawnym⁹⁶.

Analizując status prawny ROT i LOT należy wspomnieć jeszcze o jednym aspekcie, nieuregulowanym prawnie, ale mającym ogromne znaczenie funkcjonalne.

Zgodnie z uwarunkowaniami prawnymi ROT i LOT to organizacje działające na prawach stowarzyszenia, których członkami mogą być osoby prawne, w tym: miasta, gminy, powiaty i województwa. Jednak zgodnie z zapisami ustawowymi członkostwo jednostki samorządu terytorialnego nie jest wymogiem formalnym do stworzenia ROT czy LOT.

Wg mnie jest to oczywisty błąd wymagający korekty zapisów ustawy o POT. Analizując ideę tworzenia tych organizacji i całego systemu POT-ROT-LOT należy stwierdzić, że z funkcjonalnego punktu widzenia współtworzenie ROT i LOT przez JST jest elementem niezbędnym, a nawet stanowiącym dla tego typu organizacji.

Osobiście uważam, że ROT lub LOT bez członkostwa samorządu terytorialnego, na terenie którego prowadzi działalność, to w zasadzie zwykle stowarzyszenie, a nie Regionalna czy Lokalna Organizacja Turystyczna.

⁹⁶ P. Kopcewicz, *Współpraca JST z ROT i LOT w kontekście regulacji prawnych*, [w:] M. Migdał, *Lokalna Organizacja Turystyczna*, Forum Turystyki Regionów, Szczecin 2012.

Należy podkreślić, że ROT i LOT nie realizują zadań wyłącznie na rzecz swoich członków, ale prowadzą je na rzecz całego środowiska. Ich zadaniem jest wspieranie rozwoju sektora turystyki na obszarze swojej aktywności m.in. poprzez budowanie poczucia wspólnoty i wzmocnienia lokalnej tożsamości.

Z tworzenia prawidłowo funkcjonujących partnerstw płyną oczywiste korzyści dla wszystkich partnerów.

Tabela 9. KORZYŚCI POSZCZEGÓLNYCH GRUP Z TYTUŁU UCZESTNICTWA W ROT/LOT⁹⁷

Władza lokalna	Skuteczna realizacja zadań własnych w zakresie turystyki – rozwój miasta, gminy, regionu.
Przedsiębiorcy	Zysk finansowy i jasne perspektywy rozwoju
Organizacje pozarządowe	Realizacja celów statutowych
Mieszkańcy	Miejsca pracy i nowe ogólnodostępne usługi w sektorze turystyki i rekreacji
Turyści	Atrakcyjna i bogata, spełniająca oczekiwania oferta turystyczna
Cała społeczność	Rozwój regionu, rozwinięta infrastruktura, więcej turystów (czyli pieniędzy), spadek bezrobocia itp.

Uwzględniając powyższe, zasadnym jest oczekiwanie jednoznacznych uregulowań prawnych w tym obszarze.

9.6. Sankcje prawne za prowadzenie działalności NGO niezgodnie z prawem

W zasadzie poza ogólnymi zasadami dotyczącymi wszystkich stowarzyszeń lub związków stowarzyszeń nie ma specjalnych „sankcji” dla działalności ROT i LOT.

Ewentualne uregulowania w tym zakresie mogą zostać ujęte w regulacjach wewnętrznych, czyli statutach tych organizacji.

Podstawowym obowiązkiem jest obowiązek prowadzenia działalności zgodnie z obowiązującym prawem oraz zasadami określonymi w statucie danej ROT czy LOT.

Nie ma również żadnych sankcji w kontekście relacji wzajemnych ze wskazywanymi ustawowo partnerami zewnętrznymi, a także członkami zwyczajnymi ROT i LOT – w tym

⁹⁷ M. Migdal, *Poradnik współpracy*, op. cit., s. 85.

w szczególności tymi wskazywanymi w art. 3 ust. 2 pkt 1, 1b i 2 ustawy o POT, czyli jednostkami samorządu terytorialnego, związkami metropolitalnymi, organizacjami zrzeszającymi przedsiębiorców z dziedziny turystyki, w tym samorządu gospodarczego i zawodowego, oraz stowarzyszeniami działającymi w tej dziedzinie.

Inaczej mówiąc, brak współpracy ROT/LOT z tymi partnerami, i wzajemnie – ignorowanie czy pomijanie ROT/LOT przez nich, nie skutkuje żadnymi konsekwencjami prawnymi. Nie ma również żadnych obligatoryjnych zobowiązań do istnienia ROT czy LOT na terenie działania jakiegokolwiek JST. Tworzenie i funkcjonowanie ROT i LOT jest zatem całkowicie dobrowolne i musi bazować na zaangażowaniu, świadomości i dobrej woli partnerów tworzących te organizacje.

Osobiście uważam, że brak uregulowania statusu ROT i LOT i tym samym tworzenia wrażenia równoprawnego statusu tzw. zwykłych NGO i ROT/LOT, to duży błąd wymagający jak najszybszego uregulowania, również ustawowego.

10. Jednostki samorządu terytorialnego

10.1. WOJEWÓDZTWO

10.1.1. Podstawowe akty prawne, które znajdują zastosowanie w omawianej działalności i będą częściowo omawiane w podrozdziale

1. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa. (Dz. U. z 2022 r. poz. 2094, dalej jako: ustawa o samorządzie województwa);
2. Ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 511 z późn. zm.);
3. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2211 z późn. zm., dalej: ustawa o usługach hotelarskich, pilotach wycieczek i przewodnikach turystycznych);
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. z 2007 r. nr 251 poz. 1885, z późn. zm.).

10.1.2. Definicja

Pojęcie „województwo” ma dwa znaczenia. Oznacza ono zarówno jednostkę zasadniczego podziału terytorialnego państwa, jak i jednostkę samorządu terytorialnego, o statusie z jednej strony podmiotu prawa publicznego, z drugiej – osoby prawnej prawa prywatnego⁹⁸. Ta jednostka jest przede wszystkim regionalną wspólnotą samorządową na ustalonym terytorium, która działa na podstawie i w granicach określonych przez

⁹⁸ Zob. Postanowienie SN z 29.05.2014 r., V CSK 403/13, Legalis.

przepisy powszechnie obowiązujące (art. 1 i art. 2 ust. 1 ustawa o samorządzie województwa). Realizuje ona zadania zlecone z zakresu administracji publicznej, publiczne zadania w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność, dysponuje swoim mieniem i prowadzi samodzielnie gospodarkę finansową na podstawie budżetu (art. 6 ustawy o samorządzie województwa).

Zgodnie z art. 15 ustawy o samorządzie województwa, organami tego samorządu są sejmik województwa oraz zarząd województwa. W analizowanym zakresie, tj. zagadnień dotyczących turystyki, organem samorządu województwa właściwym do realizacji zadań z tego zakresu jest marszałek województwa. To on bowiem, zgodnie z art. 43 ust. 1 przywołanej ustawy, organizuje pracę zarządu województwa i urzędu marszałkowskiego, kieruje bieżącymi sprawami województwa oraz reprezentuje województwo na zewnątrz. Do niego należy zatem realizacja zadań wynikających z uchwał sejmiku województwa dotyczących kwestii turystyki, a przede wszystkim realizacja zadań, których wykonanie w ustawach szczegółowych zostało przypisane właśnie do funkcji marszałka województwa. Zadania te stanowią w przeważającej mierze zadania zlecone administracji publicznej (zob. np. art. 2a ustawa o usługach hotelarskich, pilotach wycieczek i przewodnikach turystycznych).

10.1.3. Kody PKD

Z uwagi na to, że organy samorządu województwa realizują zadania określone uchwałami sejmiku, a także przepisami ustaw, klasyfikacja PKD Polska Klasyfikacja Działalności w stosunku do nich nie będzie mieć zastosowania. Odmiennie rzecz się ma z podmiotami rynku turystycznego, wobec których marszałkom województwa przyznano kompetencje na podstawie konkretnych przepisów.

10.1.4. Charakterystyka działalności

Marszałek województwa, jak już zasygnalizowano, realizuje zadania zlecone mu w przepisach ustaw dotyczących turystyki, które sprowadzają się do:

1. prowadzenia rejestrów lub ewidencji podmiotów rynku usług turystycznych (np. rejestr organizatorów turystyki i przedsiębiorców ułatwiających nabywanie powiązanych usług turystycznych; rejestr organizatorów szkoleń dla kandydatów na przewodników górskich; Ewidencja Obiektów Hotelarskich);
2. wprowadzania do Ewidencji Organizatorów Turystyki i Podmiotów Ułatwiających Nabywanie Powiązanych Usług Turystycznych danych, ich modyfikacji oraz dokonywania wykreślenia z tej Ewidencji;
3. nadawania uprawnień (kategoryzacja obiektów hotelarskich);
4. podejmowania działań ochronnych w stosunku do podróźnych w określonych prawem sytuacjach (sprowadzanie podróźnych do kraju w wypadku niewypłacalności organizatora turystyki);
5. przeprowadzania kontroli podmiotów objętych wpisami do tych rejestrów i ewidencji w zakresie realizacji obowiązków wynikających z przepisów ustawowych;
6. nakładania, w związku ze stwierdzonymi w toku przeprowadzonej kontroli uchybieniami, przewidzianych prawem kar i sankcji w trybie decyzji administracyjnej;
7. informowania organów ścigania o możliwości popełnienia przestępstwa na podstawie wyników przeprowadzonych kontroli.

Ponadto samorzady województw aktywnie podejmują liczne działania samodzielnie lub w ramach organizacji rynku turystycznego, w szczególności o charakterze regionalnym (np. Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego⁹⁹), zmierzające do podniesienia atrakcyjności turystycznej województwa, obejmujące akcje informacyjne o znajdujących się na nich atrakcjach turystycznych, miejscach historycznych lub przyrodniczych, które mają na celu zwiększenie zainteresowania konkretnym regionem lub jego poszczególnymi elementami. W tożsamym celu przyczyniają się również poprzez działania pośrednie, gdyż dzięki poprawie, naprawie, rozbudowie lub budowie infrastruktury, które ułatwiają dotarcie lub korzystanie z atrakcji regionu. Te działania w rzeczywistości niejednokrotnie mają bardzo istotny wpływ na poprawę funkcjonowania rynku turystycznego w ramach województwa.

⁹⁹ Zob. <https://rot.swietokrzyskie.travel/o-nas/>

10.1.5. Najistotniejsze regulacje konstytuujące działalność

Wyciąg z najważniejszych regulacji ustawowych

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa

Art. 14 ust. 1 pkt II Samorząd województwa wykonuje zadania o charakterze wojewódzkim określone ustawami, w szczególności w zakresie kultury fizycznej i turystyki.

Komentarz:

Przywołany przepis określa zadanie publiczne realizowane przez samorząd województwa, choć zadania publiczne przypisane są – co do zasady – państwu¹⁰⁰. W analizowanym przypadku zadania te odnoszą się do turystyki w zakresie w jakim, z jednej strony określają to ustawy szczegółowe, z drugiej zaś jest to zadanie na poziomie województwa, czyli takie, którego odbiorcą lub adresatem jest mieszkaniec danego regionu¹⁰¹. Jest to zatem ogólny przepis kompetencyjny, który przyznaje samorządowi wojewódzkiemu prawo do działania na polu turystyki na obszarze całego województwa, a wyjątkowo także poza jego granicami, lecz zawsze w zakresie określonym przepisami szczegółowymi.

Ustawami szczegółowymi, do których analizowany przepis odsyła są:

- ustawa o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych, która w art. 2 ust 1 precyzyjnie wskazuje liczne wynikające z tego aktu prawnego zadania marszałka województwa będące zadaniami z zakresu administracji rządowej;
- ustawa o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych, w której art. 2a jedynie ogólnikowo wskazano, że zadania marszałka województwa, o których mowa w tym akcie, są zadaniami z zakresu administracji rządowej. W tym zatem wypadku niezbędna jest analiza poszczególnych przepisów normatywnych celem ustalenia czy dane zadanie należy do kompetencji marszałka województwa i tym samym stanowi zadanie zlecone.

Komentowany przepis nie ogranicza jednak prawa samorządu województwa do samodzielnego podejmowania działań na polu turystyki, w szczególności w zakresie promocji turystycznej regionu województwa.

¹⁰⁰ M. Stahl, *Cele publiczne i zadania publiczne* [w:] *Koncepcja systemu prawa administracyjnego*, red. J. Zimmermann, Warszawa 2007, s. 103.

¹⁰¹ R. Cybulska [w:] *Ustawa o samorządzie województwa. Komentarz*, red. B. Dolnicki, Warszawa 2012, komentarz do art. 14.

Art. 14 ust. 2 Ustawy mogą określać sprawy należące do zakresu działania województwa jako zadania z zakresu administracji rządowej, wykonywane przez zarząd województwa.

Komentarz:

Brzmienie przywołanego przepisu wskazuje na możliwość nałożenia na samorząd zadań z zakresu administracji rządowej, w obszarach określonych w ust. 1. Równocześnie jednak w całym art. 14 ustawy o samorządzie województwa, w szczególności przywołanego wyżej art. 14 ust. 1, nie występuje wprost pojęcie zadań zleconych. Mimo to brzmienie analizowanego uregulowania jednoznacznie wskazuje, że zadania z zakresu turystyki, do których można zaliczyć promocje regionu czy pośrednio budowę i rozwój infrastruktury stanowią w rzeczywistości zadania własne tego samorządu, zaś te zadania, które zostały wprost określone w przepisach innych ustaw, stanowią zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, które jedynie wykonywane są przez organy samorządu województwa¹⁰².

Ustawy szczegółowe, o których mowa w przepisie określają tryb przekazywania i sposób wykonywania zadań z zakresu administracji rządowej. Niedopuszczalne jest zatem, aby zadania zlecone mogły być przejęte do wykonywania przez organy administracji rządowej ani też przekazane do realizacji innym jednostkom samorządu terytorialnego¹⁰³. Akty prawne, do których odsyła ta norma prawna zostały szczegółowo wskazane wyżej.

10.1.6. Sankcje prawne za prowadzenie działalności niezgodnie z prawem

Na wstępie wypada rozróżnić dwie istotne kwestie. Czym innym jest bowiem pociąganie do odpowiedzialności podmiotów rynku usług turystycznych, wobec których marszałkowi województwa na podstawie przepisów, w szczególności unormowań dotyczących zadań zleconych, przyznano takie uprawnienie w wypadkach prawem określonych, tj. w wyniku stwierdzenia po przeprowadzeniu kontroli uchybień zagrożonych sankcjami lub karami, czym innym zaś pociąganie do odpowiedzialności marszałka województwa za realizację tych zadań. O ile ta pierwsza kwestia została szczegółowo uregulowana w przepisach

¹⁰² Zob. Ibidem.

¹⁰³ M. Wielgołaski [w:] *Ustawa o samorządzie województwa. Komentarz*, red. P. Drembkowski, Warszawa 2020, komentarz do art. 14.

ustaw szczegółowych (określających zadania zlecone z zakresu administracji publicznej), o tyle to drugie zagadnienie nie zostało precyzyjnie ujęte.

W analizowanej materii – odpowiedzialności marszałka województwa za realizację zadań określonych ustawami – możemy w pierwszej kolejności wskazać na odpowiedzialność o charakterze politycznym, którą przewiduje art. 37 ustawy o samorządzie województwa. Określa on bowiem możliwość odwołania marszałka województwa przez sejmik województwa nie tylko w wypadku nieuzyskania absolutorium, czyli akceptacji sposobu, terminu i zakresu zadań wyznaczonych marszałkowi na dany rok, lecz także w wypadku braku uzyskania wotum zaufania oraz na wniosek co najmniej 1/4 ustawowego składu sejmiku.

Następnie wypada zwrócić uwagę na odpowiedzialność o charakterze odszkodowawczym za działania lub zaniechania przewidzianą w art. 417 k.c. Nie jest to jednak odpowiedzialność o charakterze osobistym, lecz funkcyjnym. Pozwanym w tej sytuacji nie jest bowiem konkretna osoba sprawująca urząd marszałka województwa, lecz ten urząd jako taki, jeżeli dopuścił się działania lub zaniechania niezgodnego z prawem. Przykładowo można tutaj wskazać sytuację, w której marszałek województwa, mimo stwierdzenia uchybień u organizatora turystyki oraz brzmienia normy art. 32 ust. 1 pkt 4 Ustawy o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych, nie wydaje decyzji o wykreśleniu z rejestru przedsiębiorcy turystycznego, w następstwie czego podróżni, działając w przekonaniu o legalności i prawidłowości tego działania tego przedsiębiorcy, zawierają z nim umowę i w następstwie tego zostaje im wyrządzona szkoda.

Trzecim rodzajem odpowiedzialności jest odpowiedzialność karna. Z uwagi na to, że analizowane zagadnienie dotyczy realizacji przez marszałka obowiązków ustawowych jego ewentualne zaniechania lub niedbalstwo w ich realizacji może zostać oceniona w kontekście znamion przestępstwa z art. 231 k.k. Potencjalnie możliwe jest także rozważanie kwalifikacji z art. 160 k.k. w sytuacji, gdy marszałek województwa, wiedząc o uchybieniu przez przedsiębiorcę turystycznego obowiązującym przepisom prawa, nie podejmuje, w ramach przyznanych mu środków i kompetencji, działań zmierzających do spowodowania usunięcia tych uchybień lub zakazania (uniemożliwienia) dalszego prowadzenia działalności przez takiego przedsiębiorcę.

10.2. POWIAT

10.2.1. Podstawowe akty prawne, które znajdują zastosowanie w omawianej działalności i będą częściowo omawiane w podrozdziale

1. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1526);
2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 840);
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (Dz. U. z 2007 r. nr 251 poz. 1885, z późn. zm.).

10.2.2. Definicja

Powiat, z jednej strony, jest sposobem organizowania władzy publicznej, a z drugiej, formą uczestnictwa członków wspólnoty w działaniu na rzecz administracji państwowej i wykonywaniu zadań publicznych. Dlatego też powiat należy postrzegać dwuwymiarowo – z jednej strony, ma wymiar społeczny (aspekt podmiotowy), z drugiej – wymiar terytorialny (aspekt przedmiotowy). Nie można go zatem sprowadzać jedynie do jednostki podziału terytorialnego państwa¹⁰⁴.

Realizuje on liczne zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w granicach i na podstawie przepisów ustaw. Realizacji tej może on dokonywać samodzielnie tj. poprzez swe organy lub utworzonych w tym celu jednostek organizacyjnych albo na podstawie stosownych umów z innymi podmiotami. Organami powiatu, stosownie do brzmienia art. 8 ust. 2 ustawy o samorządzie powiatowym, są rada powiatu oraz zarząd powiatu, któremu przewodniczy i którym kieruje starosta.

Samorząd powiatu, poprzez swe organy – w przypadku zadań z zakresu turystyki będzie to starosta – wykonuje zadania o charakterze powiatowym określone ustawami. Zadania te stanowią w przeważającej mierze zadania własne a jedynie w skromnym zakresie zlecone z administracji publicznej. Do tych ostatnich można zaliczyć zadania wynikające z ustawy

¹⁰⁴ A. Sidorowska-Ciesielska [w:] *Ustawa o samorządzie powiatowym. Komentarz*, red. S. Gajewski, A. Jakubowski, Warszawa 2019, wyd. 2, komentarz do art. 1.

o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (zamieszczanie znaku informującego o tym, iż zabytek ten podlega ochronie, decyzje o zabezpieczeniu zabytku).

10.2.3. Kody PKD

Z uwagi na to, że organy samorządu powiatu realizują zadania określone w aktach prawnych klasyfikacja PKD Polska Klasyfikacja Działalności w stosunku do nich nie będzie mieć zastosowania.

10.2.4. Charakterystyka działalności

Starosta, jak już zasygnalizowano, realizuje zadania w zakresie turystyki określone przez organy samorządu powiatowego oraz w skromnym zakresie zlecone mu w ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przeto należy przyjąć, że samorząd powiatu przede wszystkim podejmuje aktywnie działania samodzielnie lub w ramach organizacji rynku turystycznego, w szczególności regionalnych, obejmujące akcje informacyjne, które mają zwiększać zainteresowanie powiatem lub jego poszczególnymi elementami (np. gminami z atrakcjami turystycznymi), budowę, naprawę. Podejmują również niezmiernie istotne działania bezpośrednie, przykładowo poprzez budowę, naprawę oraz rozbudowę infrastruktury, w tym o charakterze turystycznym, jak choćby szlaki piesze lub rowerowe, które mimo iż niejednokrotnie bezpośrednio są związane z kompetencjami oraz zadaniami zleconymi z innych obszarów, w rzeczywistości mają bardzo istotny wpływ na rozwój turystyki w danym obszarze, jego atrakcyjność turystyczną i liczbę funkcjonujących na jej terenie podmiotów rynku turystycznego.

10.2.5. Najistotniejsze regulacje konstytuujące działalność

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym

Zadania powiatów

Art. 4 ust. 1 pkt 8 Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie kultury fizycznej i turystyki.

Przywołany przepis zawiera katalog zadań publicznych z zakresu turystyki, które ma zrealizować powiat. Z jednej strony statuuje on samodzielną podstawę do realizacji zadań z tego zakresu przez powiat, z drugiej strony stanowi odesłanie do ustaw szczegółowych, które precyzują zlecone zadania z zakresu administracji rządowej w kwestii turystyki. Konkretnie zadania publiczne, które przeznaczone są do wykonania przez powiat wynikają z ustaw szczególnych¹⁰⁵. Można zatem przyjąć, iż jest to ogólna norma kompetencyjna, która podlega doprecyzowaniu w danym powszechnie obowiązującym akcie prawnym.

W analizowanym przypadku ustawą szczegółową z zakresu turystyki, do której komentowany przepis zdaje się odsyłać jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, która w zakresie regulacji zawartej w przepisach: art. 12 ust. 1, art. 81 ust. 1, art. 87, art. 103, art. 105 przyznaje samorządowi powiatu możliwość aktywnego wpływu na ochronę zabytków a zatem atrakcji turystycznych znajdujących się na terenie powiatu¹⁰⁶.

10.2.6. Sankcje prawne za prowadzenie działalności niezgodnie z prawem

Z uwagi na bardzo ograniczone kompetencje powiatu w zakresie turystyki w ramach zadań zleconych z zakresu administracji publicznej trudno mówić o możliwości pociągnięcia tej

¹⁰⁵Zob. Wyrok NSA w Katowicach z 3.07.2002 r., I SA/Ka 631/02, ONSA 2003, nr 4, poz. 133, w którym stwierdzono, że stosownie do art. 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym [...] powiat jest zobowiązany do wykonywania zadań publicznych w takim zakresie, jaki wynika z ustaw; o tym, czy i jakiego rodzaju zadania ciążą na powiecie, decydują przepisy prawa materialnego prawa administracyjnego, według których powinny być rozstrzygnięte wątpliwości dotyczące rozróżnienia zadań gminnych i powiatowych. M. Stahl, *Cele publiczne i zadania publiczne*, op. cit.

¹⁰⁶Zob. także art. 11 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1817).

jednostki samorządu terytorialnego lub jej władz do odpowiedzialności za działania lub zaniechania w tym zakresie. Także w zakresie kompetencji wynikającej z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nie sposób mówić o podstawie do pociągnięcia z tego tytułu do odpowiedzialności.

Powyższe nie wyklucza jednak odpowiedzialności za realizację tych zadań z zakresu turystyki, które powiat zobowiązał się wykonać w ramach własnych zadań i kompetencji. O ile bowiem w tej materii wola i zamiar jednostki samorządu terytorialnego zostały skonkretyzowane – podjęto decyzję o realizacji jakiejś inwestycji wpływającej na funkcjonowanie powiatowego rynku usług turystycznych – możliwe jest wyciągnięcie z tego tytułu konsekwencji, lecz wyłącznie – jak się wydaje – o charakterze politycznym i cywilnoprawnym.

Pewnym truizmem będzie stwierdzenie, iż władze powiatu, w tym starosta, odpowiadają politycznie za realizację zadań, które przed nimi postawiono. Przewiduje to art. 31 ustawy o samorządzie powiatowym, który umożliwia odwołanie starosty nie tylko w wypadku niezyskania absolutorium, czyli akceptacji sposobu, terminu i zakresu zadań wyznaczonych zarządowi powiatu na dany rok, lecz także w wypadku braku uzyskania wotum zaufania oraz na wniosek co najmniej 1/4 ustawowego składu rady powiatu.

Nie można także wykluczyć odpowiedzialności o charakterze odszkodowawczym za działania lub zaniechania przewidzianej w art. 417 k.c. Pozwanym w tej sytuacji nie jest konkretna osoba sprawująca urząd starosty lub znajdująca się w zarządzie powiatu, lecz ten urząd lub organ powiatu jako taki, jeżeli dopuścił się działania lub zaniechania niezgodnego z prawem.

10.3. GMINA

10.3.1. Podstawowe akty prawne, które znajdą zastosowanie w omawianej działalności i będą częściowo omawiane w podrozdziale

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.);

2. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2211 z późn. zm., dalej: ustawa o usługach hotelarskich, pilotach wycieczek i przewodnikach turystycznych).

10.3.2. Definicja

Elementami definiującymi gminę są wspólnota samorządowa oraz odpowiednie terytorium. Wspólnotę samorządową tworzą mieszkańcy gminy, przy czym ich przynależność do wspólnoty wynika z samego faktu zamieszkiwania na danym terenie. Ustawodawstwo nie przewiduje w tym zakresie jakichkolwiek obowiązków przejawiania aktów woli (przystąpienia do wspólnoty bądź zgody organów gminy)¹⁰⁷.

Kolejną kwestią decydującą o istocie podmiotu samorządu jest jego organizacja. Terytorialny związek samorządowy, będąc strukturą o charakterze korporacyjnym, nie jest w stanie realizować swoich zadań *in pleno*. Z tego też powodu członkowie związku powołują w drodze wyborów organy (zwykle kolegialne), które w sposób bezpośredni wykonują zadania nałożone na związek. I właśnie powoływanie organów komunalnych w drodze wyborów uznawane jest za cechę konstytutywną samorządu terytorialnego¹⁰⁸. Ustrój tych organów określa statut gminy (art. 3 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym).

Gmina realizuje zadania własne oraz zadania zlecone z zakresu administracji publicznej w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność (art. 2 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym). Zgodnie z art. 11a ustawy o samorządzie gminy, organami tej jednostki samorządu terytorialnego są rada gminy oraz wójt (burmistrz, prezydent miasta). W analizowanym zakresie, tj. zagadnień dotyczących turystyki, organem samorządu gminnego właściwym do realizacji zadań z tego zakresu jest wójt (burmistrz, prezydent miasta). Do niego należy zatem realizacja zadań wynikających z uchwał rady gminy dotyczących kwestii turystyki, a także realizacja zadań, których wykonanie w ustawach szczegółowych zostało przypisane właśnie do funkcji wójta. Takie zadanie, które

¹⁰⁷ B. Dolnicki [w:] B. Dolnicki (red.), *Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz, wyd. III*, Warszawa 2021, komentarz do art. 1.

¹⁰⁸ Ibidem.

ustawodawca uznał za zadanie własne gminy zostało sformułowane w art. 38 ustawy o usługach hotelarskich, pilotach wycieczek i przewodnikach turystycznych.

10.3.3. Kody PKD

Z uwagi na to, że organy samorządu województwa realizują zadania określone uchwałami sejmiku a także przepisami ustaw, klasyfikacja PKD Polska Klasyfikacja Działalności w stosunku do nich nie będzie mieć zastosowania. Odmiennie rzecz się ma z podmiotami rynku turystycznego, wobec których wójtowi (burmistrzowi lub prezydentowi miasta) przyznano kompetencje na podstawie konkretnych przepisów.

10.3.4. Charakterystyka działalności

Wójt (burmistrz, prezydent miasta), jak już zasygnalizowano, realizuje zadania własne wynikające z uchwał rady gminy oraz zadania zlecone, które stanowią:

- obowiązek zaszeregowywania oraz prowadzenia ewidencji pól biwakowych znajdujących się na terenie gminy (art. 38 ust. 2 ustawa o usługach hotelarskich, pilotach wycieczek i przewodnikach turystycznych);
- obowiązek zaszeregowywania oraz prowadzenia ewidencji obiektów świadczących na terenie gminy usługi hotelarskiej innych niż obiekty hotelarskie, które mogą stanowić w szczególności wynajmowane przez rolników pokoje i miejsca na ustawianie namiotów w prowadzonych przez nich gospodarstwach rolnych, jeżeli spełniają one minimalne wymagania co do wyposażenia, o których mowa w art. 45 pkt 4 ustawy o usługach hotelarskich, pilotach wycieczek i przewodnikach turystycznych oraz wymagania określone w art. 35 ust. 1 pkt 2 tej ustawy (art. 35 ust. 2 i 3 w związku z art. 38 ust. 3. ustawy o usługach hotelarskich, pilotach wycieczek i przewodnikach turystycznych).

Z powyższego przywołania wynika również kompetencja wójta do dokonywania oceny oraz kontroli spełniania przez obiekty podlegające wpisowi do ewidencji wymagań ustawowych. Niezależnie od powyższego realizuje on zadania własne z zakresu turystyki,

które w przeważającej mierze odnoszą się do utrzymania obiektów turystycznych, rozwijania infrastruktury turystycznej oraz zapewnienia bezpieczeństwa osobom odwiedzającym daną gminę. Zadania gmin obejmują także liczne działania samodzielnie lub w ramach organizacji rynku turystycznego, w szczególności o charakterze regionalnym, zmierzające do podniesienia atrakcyjności turystycznej województwa, obejmujące akcje informacyjne o znajdujących się na nich atrakcjach turystycznych, miejscach historycznych lub przyrodniczych, które mają na celu zwiększenie zainteresowania konkretnym regionem lub jego poszczególnymi elementami. W tożsamym celu przyczyniają się również poprzez działania pośrednie, gdyż dzięki poprawie, naprawie, rozbudowie lub budowie infrastruktury, w tym w postaci ścieżek rowerowych lub pieszych, które ułatwiają dotarcie lub korzystanie z atrakcji regionu. Te działania w rzeczywistości niejednokrotnie mają znacznie większy wpływ na poprawę funkcjonowania rynku turystycznego w gminie niż te podejmowanie bezpośrednio w zakresie turystyki.

10.3.5. Najistotniejsze regulacje konstytuujące działalność

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie gminnym

Zadania własne gminy

Art. 7 ust. 1 pkt 10 Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych.

Przywołany przepis zobowiązuje samorząd gminy do realizacji, na szczeblu lokalnym, zadań z zakresu turystyki. Nie precyzuje jednak ani sposobu realizacji tego zadania, ani na czym zadanie to konkretne ma polegać¹⁰⁹. Jest to bowiem zadanie własne gminy. Może je ona zatem realizować według własnego uznania, na podstawie przyjętych uchwał i programów. Przede wszystkim jednak realizacja tego zadania będzie zależeć od bardzo wielu czynników. Do najważniejszych zaliczyć można: kwotę posiadanych środków

¹⁰⁹ Zob. P. Dobosz [w:] *Ustawa o samorządzie gminnym*, red. P. Chmielnicki, Warszawa 2022, komentarz do art. 7.

finansowych do dyspozycji na ten cel, liczby atrakcji turystycznych funkcjonujących na terenie gminy, jej położenie oraz ukształtowania tak terenowe, jak i gospodarcze.

Wydaje się, że zadania gminy z zakresu turystyki będą sprowadzać się w przeważającej mierze do kwestii promocji funkcjonujących na jej terenie atrakcji turystycznych oraz korzystnego położenia regionalnego¹¹⁰. Będzie się do nich zaliczać także wspieranie rozwoju przedsiębiorców turystycznych, w tym w zakresie infrastruktury¹¹¹.

Jako przykład konkretnego zadania własnego gminy realizowanego na polu turystyki można wskazać przywołane wyżej obowiązki zaszeregowywania, prowadzenia ewidencji pól biwakowych, jak również obiektów świadczących na terenie gminy usługi hotelarskie, innych niż obiekty hotelarskie, które mogą stanowić w szczególności wynajmowane przez rolników pokoje i miejsca na ustawianie namiotów w prowadzonych przez nich gospodarstwach rolnych, jeżeli spełniają one minimalne wymagania co do wyposażenia, o których mowa w art. 45 pkt 4 ustawy o usługach hotelarskich, pilotach wycieczek i przewodnikach turystycznych oraz wymagania określone w art. 35 ust. 1 pkt 2 tej ustawy, jak również kontroli realizacji przez te obiekty wymagań ustawowych.

10.3.6. Sankcje prawne za prowadzenie działalności niezgodnie z prawem

W odniesieniu do ewentualnej odpowiedzialności wójta (burmistrza, prezydenta miasta) czy też gminy jako takiej za działania lub zaniechania w zakresie realizacji zadań z zakresu turystyki można wskazać trzy pola tej odpowiedzialności.

W pierwszej kolejności możemy mówić o odpowiedzialności o charakterze politycznym za nieprawidłową realizację, lub brak realizacji, zadań w omawianej materii, którą przewiduje art. 28b ustawy o samorządzie gminnym. Stanowi on bowiem o możliwości podjęcia przez radę gminy uchwałę o przeprowadzeniu referendum w sprawie odwołania wójta z przyczyny innej niż nieudzielenie wójtowi absolutorium lub nieudzielenie wójtowi wotum zaufania jedynie na wniosek co najmniej 1/4 ustawowego składu rady. Ponadto

¹¹⁰ Por. wyrok NSA z 6.12.2000 r., I SA/Gd 2038/99, OSP 2001/11, poz. 158.

¹¹¹ Zob. M. Augustyniak, T. Möll [w:] *Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz, wyd. III*, op. cit., komentarz do art. 7.

możliwość odwołania władz gminy w drodze referendum przewidują przepisy ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (tj. Dz. U. z 2019 r. poz. 741).

Następnie wypada zwrócić uwagę na odpowiedzialność o charakterze odszkodowawczym za działania lub zaniechania przewidzianą w art. 417 k.c., którą ponoszą organy gminy lub ta jednostka samorządu terytorialnego jako taka. Przykładowo można tutaj wskazać sytuację, w której wójt (burmistrz, prezydent miasta) mimo stwierdzenia uchybień na polu biwakowym, lub w innym obiekcie świadczącym usługi hotelarskie, nie podejmuje przewidzianych prawem działań celem wykluczenia tego podmiotu z użytkowania dla celów turystycznych, w następstwie czego podróżni, działając w przekonaniu o legalności i prawidłowości działania tego przedsiębiorcy, z uwagi na funkcjonowanie tego podmiotu w ewidencji, zawierają z nim umowę i w wyniku tego zostaje im wyrządzona szkoda.

Trzecim rodzajem odpowiedzialności jest odpowiedzialność karna. Z uwagi na to, że analizowane zagadnienie dotyczy realizacji przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) obowiązków ustawowych, jego ewentualne zaniechania lub niedbalstwo w ich realizacji może zostać ocenione w kontekście znamion przestępstwa z art. 231 k.k. Potencjalnie możliwe jest także rozważanie kwalifikacji z art. 160 k.k. w sytuacji, gdy wójt (burmistrz, prezydent miasta), wiedząc o uchybieniu przez przedsiębiorcę turystycznego obowiązującym przepisom prawa, nie podejmuje, w ramach przyznanych mu środków i kompetencji, działań zmierzających do spowodowania usunięcia tych uchybień lub zakazania (uniemożliwienia) dalszego prowadzenia działalności przez takiego przedsiębiorcę.

BIBLIOGRAFIA

Literatura

Aleziak W., Marciniak T., *Międzynarodowe Organizacje Turystyczne*, Wydawnictwo ALBIS, Kraków 2003.

Augustyniak M., Moll T. [w:] *Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz*, wyd. III, red. B. Dolnicki, Warszawa 2021.

Bartuzel K., *Zasady podejmowania i wykonywania transportu drogowego* [w:] *Podatek VAT w branży TSL*, P. Barnik i in., Warszawa 2020.

Borek D., *Kompendium do nauki Prawa Turystyki – wybór aktów prawnych*, Szczecin 2022.

Borek D., Zawistowska H. (red.), *Prawo turystyki. Podręcznik*, Gdańsk 2021.

Borek D., *Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej – Komentarz*, Radom 2019.

Borek D., Glosa krytyczna do wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego (WSA) w Warszawie z dnia 9 grudnia 2016 r., sygn. akt: VI SA/Wa 721/16 (granica pomiędzy decyzją o wykreśleniu z ewidencji a decyzją o nakazie wstrzymania świadczenia usług hotelarskich) [w:] *Internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny UW 2/2022* (materiał w druku).

Cybula P., [w:] *Usługi turystyczne. Komentarz*, Warszawa 2012.

Cybulska R., [w:] *Ustawa o samorządzie województwa. Komentarz*, red. B. Dolnicki, Warszawa 2012.

- Dobosz P., [w:] *Ustawa o samorządzie gminnym*, red. P. Chmielnicki, Warszawa 2022.
- Dolnicki B., [w:] *Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz, wyd. III*, Dolnicki B. (red.), Warszawa 2021.
- Etel M., Piszcz A. (red.), *Ustawa o transporcie drogowym. Komentarz*, Warszawa 2020.
- Gołębski G. (red.), *Turystyka w ujęciu podmiotowym i przestrzennym*, Akademia Ekonomiczna, Poznań 2006.
- Gordon A. (red.), *Turystyka w gminie i powiecie*, POT, Warszawa 2003.
- Kierunki rozwoju turystyki do 2015 roku*, dokument rządowy przyjęty przez Radę Ministrów RP 26.09.2008 r.
- Kopcewicz P., *Współpraca JST z ROT i LOT w kontekście regulacji prawnych*, [w:] M. Migdał, *Lokalna Organizacja Turystyczna*, Forum Turystyki Regionów, Szczecin 2012.
- Kurzępa B., Glosa do wyroku WSA w Poznaniu z 7.7.2016 r., III SA/Po 189/16.
- Makowicz B., *Compliance w Przedsiębiorstwie*, Warszawa 2011.
- Mamczarek M., *Ustawa o transporcie kolejowym. Komentarz* [w:] M. Mamczarek, *Ochrona zbiorowych praw i interesów konsumentów, pacjentów oraz pasażerów w transporcie kolejowym. Komentarz praktyczny z orzecznictwem*, Warszawa 2019.
- Migdał M. (red.), *Jak rozwijać lokalną turystykę*, Forum Turystyki Pomorza Zachodniego, Szczecin 2004.
- Migdał M., *KODEKS DOBRYCH PRAKTYK współpracy JST z ROT i LOT – prezentacja podczas konferencji GREMIUM EKSPERTÓW TURYSTYKI POMORZA ZACHODNIEGO*, Szczecin 26-27.11.2020, [<https://forumturystyki.pl/gremium-ekspertow-turystyki-pomorza-zachodniego>]
- Migdał M., *Poradnik dla lokalnych organizacji turystycznych*, Szczecin 2014.
- Migdał M., *Poradnik współpracy JST-NGO sektora turystyki*, Szczecin 2020.
- Plan Rozwoju Krajowego Produktu Turystycznego oraz Strategia Rozwoju Krajowego Produktu Turystycznego 1995–2004*, opracowane przez znaną światową firmę konsultingową Arthur D. Little Int., 1994.

Podstawowe zadania działu administracji rządowej „turystyka”, Materiał Departamentu Turystyki Ministerstwa Sportu i Turystyki, Warszawa 2021

Podstawy organizacyjno-prawne regionalnych i lokalnych organizacji turystycznych, POT, Warszawa 2003;

Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014-2020. Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2015.

Sidorowska-Ciesielska A. [w:] *Ustawa o samorządzie powiatowym. Komentarz*, red. S. Gajewski, red. A. Jakubowski, Warszawa 2019.

Skowrońska-Bocian E., *Prawo cywilne. Część ogólna. Zarys wykładu*, Warszawa 2006.

Stahl M., *Cele publiczne i zadania publiczne* [w:] *Koncepcja systemu prawa administracyjnego*, J. Zimmermann (red.), Warszawa 2007.

Stec P., *Lokalne i regionalne organizacje turystyczne jako stowarzyszenia szczególnego rodzaju*, [w:] J. Raciborski, P. Cybula (red.), *Turystyka a prawo. Aktualne problemy legislacyjne i konstrukcyjne*, Sucha Beskidzka – Kraków 2008.

Strachowska R. [w:] *Komentarz do rozporządzenia nr 1073/2009 w sprawie wspólnych zasad dostępu do międzynarodowego rynku usług autokarowych i autobusowych*, LEX/el. 2014.

Strachowska R. [w:] *Ustawa o transporcie drogowym. Komentarz*, wyd. III, LEX/el. 2012, komentarz do art. 5.

Strategia Rozwoju Krajowego Produktu Turystycznego Polski, dokument opracowany przez zespół ekspertów L&R Consulting i Austrian Tourism Consulting, 1997.

Walasek J. (red.), *Promocja i kreowanie turystycznego wizerunku Polski*, POT, Warszawa 2005.

Wielgolaski M. [w:] *Ustawa o samorządzie województwa. Komentarz*, P. Drebnkowski (red.), Warszawa 2020.

Wojciechowska K. B., *Ustawa o transporcie kolejowym. Komentarz*, Warszawa 2019.

Wojciechowska K., *Prawo lotnicze. Komentarz* [w:] *Prawo lotnicze. Ustawa o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie lotnisk użytku publicznego. Komentarz*, Warszawa 2022.

Netografia

<https://eckps.ewspa.edu.pl/podyplomowe-start-v-2/prawo-turystyki-i-rekreacji/>

<https://hotel-all.ru/pl/afrika/kakie-est-plyusy-i-minusy-puteshestvii-na-poezdah-samoorganizaciya-i/>

<https://kwalifikacje.edu.pl/kwalifikacje-w-turystyce-pytania-i-odpowiedzi/>

<http://www.klasyfikacje.gofin.pl/pkd/5,2,1506,dzialalnosc-organizacji-czlonkowskich.html>

<https://podyplomowe.mans.org.pl/zarzadzanie-kryzysowe-w-turystyce/>

<https://www.pot.gov.pl/pl/o-pot/wspolpraca-z-regionami/lokalne-organizacje-turystyczne>

<https://rot.swietokrzyskie.travel/o-nas/>

<https://wuplublin.praca.gov.pl/documents/165685/1314297/Przewodnik%20miejski%20i%20terenowy/ac2c5d0c-376a-4a5f-be8e-34302c2d3e96?t=1426594758000>

Ustawy i rozporządzenia

Art. 11 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1817)

Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 sierpnia 2004 r. w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie (Dz. U. 2017 r. poz. 2166).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24.12.2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)

Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2000, 2185)

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1360)

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach, art. 1

Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2022 r. poz. 1233)

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138, 1726, 1855)

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2211)

Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1893, 2368, 2469, z 2022 r. poz. 350, 807, 847, 1390, 1933)

Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1015, 1751)

Ustawa z dnia 3 lipca 2002 r. Prawo lotnicze (Dz. U. z 2022 r. poz. 1235, 1715, 1846, 2185)

Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1984, z 2022 r. poz. 727, 1846)

Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2277)

Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 260, z 2022 r. poz. 1846)

Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275)

Ustawa z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 2070)

Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1646, z 2022 r. poz. 1616)

Ustawa z dnia 24 listopada 2017 r. o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 511)

Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162, 2105, z 2022 r. poz. 24, 974, 1570)

Ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095, 2120, 2133, 2262, 2269, 2317, 2368, 2459, z 2022 r. poz. 202, 218, 655, 830, 1301, 1370, 1488, 1561, 1723, 1768, 1783, 2127, 2185)

Ustawa z dnia 15 lipca 2020 o Polskim Bonie Turystycznym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1038, 2014)

Orzecznictwo

Postanowienie SN z 29.05.2014 r., V CSK 403/13, Legalis;

Wyrok SN z 22.11.1999 r., II KKN 346/97, OSNKW 2000/1–2, poz. 10;

Wyrok NSA z 6.12.2000 r., I SA/Gd 2038/99, OSP 2001/11, poz. 158;

Wyrok NSA w Katowicach z 3.07.2002 r., I SA/Ka 631/02, ONSA 2003, nr 4, poz. 133;

Wyrok WSA w Poznaniu z 29.03.2007 r., IV SA/Po 559/06, LEX nr 916474;

Wyrok WSA w Bydgoszczy z 8.01.2013 r., II SA/Bd 1093/12, LEX nr 1351386;

Wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 19.08.2013 r., XVII AmK 3/11, Legalis;

Wyrok SO w Kielcach z 14.4.2015 r., IX Ka 282/15, Lex/el;

Wyrok NSA z 12.04.2016 r., II GSK 2672/14, LEX nr 2111109;

Wyrok NSA z 26.07.2016 r., II GSK 299/15, LEX nr 2142268;

Wyrok NSA z 31.01.2017 r., II GSK 1430/15, Legalis.

O AUTORACH

dr Dominik Borek, LL.M

Radca prawny, doktor nauk prawnych, menedżer administracji publicznej, wieloletni pracownik służby cywilnej. Opracowywał i współtworzył wiele projektów aktów prawnych z zakresu turystyki i rekreacji, w tym odpowiadał za wdrożenie do krajowego porządku prawnego dyrektywy 2015/2302. Nominowany w prestiżowym konkursie „Rising Stars. Prawnicy – Liderzy jutra 2019”, organizowanym przez Dziennik Gazetę Prawną i Wolters Kluwer Polska. Autor kilkudziesięciu publikacji naukowych, w tym jedyne w Polsce komentarza do ustawy o Polskiej Organizacji Turystycznej, współautor pierwszego komentarza do ustawy o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych. Wykładowca uczelni publicznych i niepublicznych, autor kilku programów studiów podyplomowych z zakresu zarządzania w turystyce, prawa turystyki oraz prawa sportowego. Specjalizuje się w problematyce prawa turystyki, procedury legislacyjnej oraz zarządzania w administracji publicznej. Zastępca Redaktora Naczelnego w czasopiśmie naukowym „Turystyka – zarządzanie, administracja, prawo”, sekretarz Rady Ekspertów Turystyki przy ministrze właściwym ds. turystyki. W 2022 roku znalazł się na 6. pozycji w Plebiscycie „100 najbardziej wpływowych osób w polskiej turystyce” organizowanym przez redakcję magazynu Wasza Turystyka. Rok wcześniej był na tej liście 7.

Marek Migdal

Praktyk sektora turystyki, prezes Forum Turystyki Regionów, członek zarządu Związku Pracodawców Turystyki Lewiatan, wykładowca akademicki (Uniwersytet Szczeciński,

Wyższa Szkoła Bankowa w Szczecinie). Absolwent Wydziału Mechanizacji Akademii Rolniczej w Szczecinie, podyplomowo: Francuskiego Instytutu Zarządzania IFG (posiadacz Międzynarodowego Dyplomu Managementu IFG) oraz kierunku Psychologia Zarządzania oraz wielu szkoleń branżowych.

W latach 1990-93 członek ZG PTTK, a także sekretarz i kierownik biura w Zarządzie Wojewódzkim PTTK. Inicjator i współzałożyciel Zachodniopomorskiej Izby Turystyki i jej pierwszy prezes, współtwórca Rady Krajowej Izb Turystyki (pierwszy przewodniczący i sekretarz). Inicjator i współtwórca Zachodniopomorskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej oraz kilkunastu LOT. W latach 1999-2006 Członek Rady POT. W okresie 1991-97 prezes Szczecińskiej Agencji Turystycznej SAT, a następnie do 2006 r. prezes Zachodniopomorskiej Agencji Rozwoju Turystyki Sp. z o.o., wówczas jedynej w polskiej turystyce firmy – instytucji o charakterze publiczno-prywatnym. W latach 2006-2008 koordynator projektu TURYSTYKA WSPÓLNA SPRAWA. Twórca koncepcji i realizator wszystkich edycji GREMIUM EKSPERTÓW TURYSTYKI. Autor wielu opracowań i publikacji branżowych w tym Modelu współpracy JST z NGO sektora turystyki (2017) oraz książek: pt. JAK ROZWIJAĆ LOKALNĄ TURYSTYKĘ, EWALUACJA ROT I LOT i PORADNIK WSPÓLPRACY JST-NGO SEKTORA TURYSTYKI.

dr Karol Świtaj

Radca prawny, doktor nauk prawnych. Uczestnik konferencji naukowych i autor publikacji z zakresu postępowania cywilnego oraz prawa turystyki. Partner w polsko-niemieckiej kancelarii, członek sieci DIRO specjalizujący się w sporach sądowych oraz prawie umów.

Specjalizuje się w prowadzeniu sporów sądowych, przede wszystkim w sprawach cywilnych oraz gospodarczych, jak również w reprezentacji w postępowaniach karnych, gdyż przez wiele lat pracował jako asystent sędziego, w tym w Izbie Karnej Sądu Najwyższego. Zakresem zainteresowań zawodowych obejmuje także prawo umów oraz prawo turystyki, które łączył przygotowując między innymi dla PZOT nowe ogólne warunki umowy o udział w imprezie turystycznej.

Jako ekspert brał udział w całym procesie legislacyjnym ustawy o imprezach turystycznych i powiązanych usługach turystycznych.

Prelegent konferencji naukowych z zakresu postępowania cywilnego. Autor licznych publikacji z zakresu postępowania cywilnego oraz prawa turystyki. Jest również autorem analiz i opinii prawnych dla organów samorządów prawniczych oraz Polskiej Organizacji Turystycznej. Prowadził szkolenia z zakresu postępowania cywilnego dla pracowników administracyjnych oraz komorników.

dr hab. Hanna Zawistowska, prof. SGH

Profesor w Zakładzie Badań nad Gospodarką Turystyczną Kolegium Gospodarki Światowej Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie – absolwentka Wydziału Prawa Uniwersytetu Warszawskiego. W latach 1997–2011 pracownik resortu turystyki z ramienia którego uczestniczyła w pracach organizacji międzynarodowych, a w szczególności Komitetu Turystyki Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) oraz Komisji Europejskiej (Doradczego Komitetu Turystyki). Zajmowała się wdrożeniem dorobku prawnego UE do prawa polskiego w obszarze turystyki. Brała udział w licznych konferencjach i szkoleniach przeznaczonych dla branży turystycznej poświęconych szeroko rozumianym problemom turystyki w UE. Uczestniczyła w pracach nad projektami nowelizacji ustawy o usługach turystycznych. Autorka licznych opracowań z zakresu prawa w turystyce, polityki turystycznej i organizacji turystyki w Polsce. Specjalizuje się w problematyce prawno-ekonomicznych zagadnień turystyki, w szczególności zajmuje problematyką prawnych aspektów podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w turystyce i hotelarstwie, ochrony konsumentów, polityki turystycznej i działań UE w obszarze turystyki. Kierownik Podyplomowych Studiów Menadżerów Turystyki i Hotelarstwa SGH, Przewodnicząca Sektorowej Rady ds. Kompetencji Turystyka oraz członek Rady Ekspertów Turystyki przy ministrze właściwym ds. turystyki.

GREMIUM EKSPERTÓW TURYSTYKI

GREMIUM EKSPERTÓW TURYSTYKI

jest już wydarzeniem, które na stałe wpisało się do tradycji polskiej myśli nauk o turystyce i integracji branżowej. Niezmiennie są również cele, jakie od samego początku przyświecają konferencji: spotkanie środowiska naukowego z praktykami, debaty branżowe z przedstawicielami rządu i samorządów, prezentacje POT-ROT-LOT oraz wzajemna integracja tych środowisk.

GREMIUM to:

- **Konferencja naukowo-branżowo-samorządowa** – spotkanie przedstawicieli nauki i praktyki.
- **Debaty ekspercko-rządowo-samorządowe** – dyskusje nad planami działań i projektami zmian.
- **Forum Samorządowe** – spotkanie przedstawicieli miast, gmin, regionów.
- **Forum POT-ROT-LOT** – ogólnopolskie spotkanie trzech sektorów: JST, przedsiębiorcy, NGO
- **Warsztaty branżowe** – prezentacje i dyskusje w gronie ekspertów branży turystycznej
- **Prezentacje towarzyszące** – wystąpienia i pokazy prezentujące dobre praktyki, nowoczesne rozwiązania i doświadczenia nie tylko środowisk turystycznych, ale również branż ściśle związanych z sektorem turystyki.

Dotychczasowe edycje:

Poznań	(2003) – Akademia Ekonomiczna w Poznaniu
Warszawa	(2004) – Instytut Turystyki w Warszawie
Poznań	(2006) – Akademia Ekonomiczna w Poznaniu
Poznań	(2008) – Akademia Ekonomiczna w Poznaniu
Warszawa	(2010) – Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
Wrocław	(2012) – Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Kraków, Sucha Beskidzka	(2014) – AWF Kraków i Wyższa Szkoła Turystyki i Ekologii
Poznań	(2016) – Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
Trójmiasto	(2019) – Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku
Łódź	(2022) – Uniwersytet Łódzki

**GREMIUM
EKSPERTÓW
TURYSTYKI**

www.gremium.forumturystyki.pl

„Nauka wizjonerem, władza kreatorem, branża realizatorem a korzyści wspólne. Tak rozumiem ideę współpracy, taka wizja przyświeca mi od 2003 roku przy organizacji kolejnych edycji GREMIUM EKSPERTÓW TURYSTYKI. Dziękuję wszystkim osobom i instytucjom wspierającym to przedsięwzięcie oraz uczestnikom wnoszącym za każdym razem własne, dodatkowe wartości do wspólnego koszyka jakim jest sektor polskiej gospodarki turystycznej. Wspólnie tworzymy nową jakość.

GREMIUM stało się „żywym organizmem”, który za każdym razem wzbogaca nas o nową wiedzę i doświadczenia, nakreśla aktualne kierunki i rekomenduje właściwe działania oraz pozwala na poznawanie i promowanie kolejnych ośrodków naukowych i regionów turystycznych”.

Serdecznie zapraszam

Marek Migdal

Przewodniczący Zespołu Organizacyjnego
Prezes FORUM TURYSTYKI REGIONÓW

Z OPINII RECENZENTÓW

Recenzowane dzieło jest poważną pracą popularyzacyjno-naukową na temat istotny, o znaczeniu praktycznym, szczególnie w gospodarce, pozostający nieco na uboczu głównego nurtu piśmiennictwa, udokumentowaną, ciekawie skomponowaną, o adekwatnych walorach poznawczych i teoretycznych. (...)

Przedstawioną mi do recenzowania pracę oceniam wysoko. Ze szczególnym uznaniem podkreślam jej fragmenty praktyczne, komentarze i porady. Nowatorstwo tej pracy, przemyślany układ, nienadmierne rozważania teoretyczne co czyni ją przystępną, udokumentowanie wywodów konkretnymi przepisami, zgrabne uwagi, skłaniają mnie zdecydowanie do rekomendowania opublikowania tego dzieła.

dr hab. Tomasz Bojar-Fijałkowski, prof. UKW
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszcy
Katedra Prawa Gospodarczego i Finansowego
Instytut Prawa i Ekonomii

Jestem przekonany, iż przedłożone do recenzji opracowanie będzie z pewnością ważną pozycją na rynku wydawniczym. W znacznej mierze wynika to z ważności poruszanych zagadnień oraz sposobów podejścia do nich. Słusznie Autorzy zauważają we wstępie do opracowania, że koncepcja „prawa turystyki” rozwija się w dużym tempie, a zainteresowanie obszarem regulacji prawnych ma znaczny potencjał. Można jednocześnie dodać, iż w najbliższych latach zagadnienie to będzie jeszcze bardziej zyskiwało na znaczeniu, szczególnie w kontekście przewidywanych zmian, m.in. w całościowym systemie organizacji polskiej turystyki. (...)

Autorzy w sposób jasny i kompleksowy poruszają zagadnienia odnoszące się do najważniejszych uregulowań prawnych w sektorze turystyki. Podkreślam aktualność omawianych uregulowań oraz relatywnie szeroki zakres (obejmujący chociażby jednostki samorządu terytorialnego). Publikacja z pewnością znajdzie szerokie grono odbiorców, m.in. nauczycieli akademickich, studentów kierunków o charakterze turystycznym i prawniczym. W szczególności uważam, że publikacja koniecznie powinna być skierowana do praktyków życia gospodarczego oraz przedstawicieli sektora samorządowego. Podkreślam fakt, iż poszczególne części opracowania są mocno sprofilowane na określone grupy odbiorców, co z pewnością pomoże w odbiorze przez poszczególne grupy zainteresowanych osób.

dr hab. Jacek Borzyszkowski, prof. WSB
Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku
Wydział Biznesu

www.forumturystyki.pl

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY